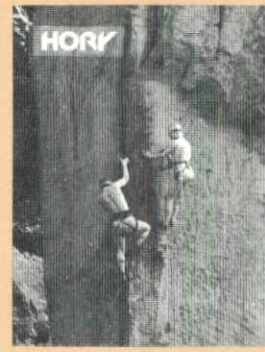
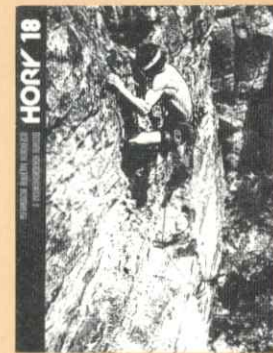
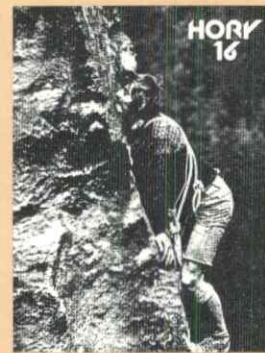
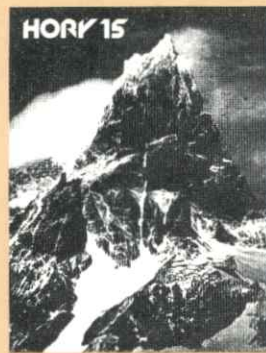
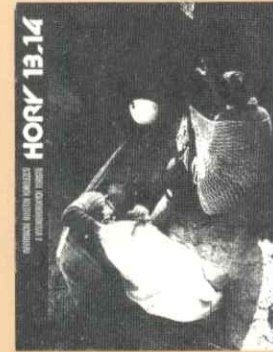
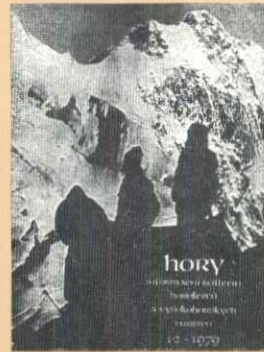
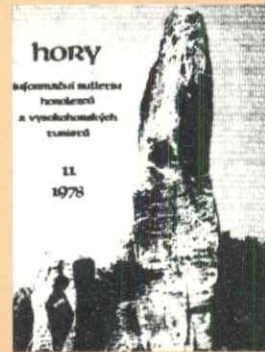
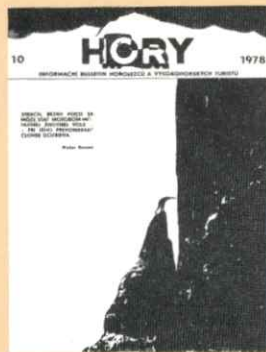
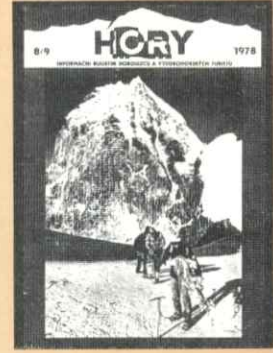
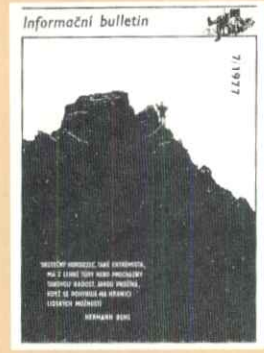
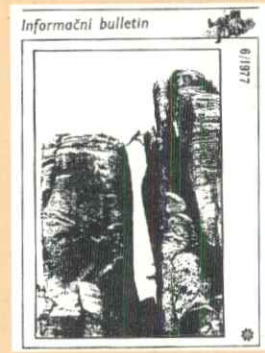
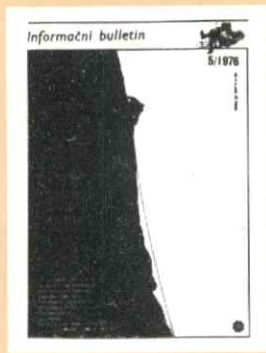
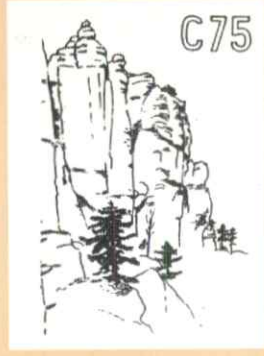

HORY 20

1975

1988

VYDÁVÁ TJ ALPIN PRAHA Z POVĚŘENÍ
VHORS ČŮV ČSTV. VYCHÁZÍ NEPERIODICKY.
NEPRODEJNÉ. JEN PRO VNITŘNÍ POTŘEBU.

Tisk povolen Odborem kultury NV HM PRAHA,
č. j. kul. 3-2123/83, 5. 12. 1983

Redakční korespondence – Ivan Boháček,
W. Piecka 67/5, 136 00 Praha 3 – Vinohrady.
Distribuce TJ Alpin, Budějovická 69, 140 00
Praha 4. Hlaste změnu adresy (čitelně!).

HORY jsou metodickým a informačním bulletinem aktivních lezců, horolezců a vysokohorských turistů. Vítejte příspěvky ze všech oblastí týkajících se hor a naší činnosti v horách. Zdrojem našich informací jsou hlavně naši čtenáři. Udržujte si nás, prosíme, informovaně. Vítejte rukopisy, údaje o testech materiálu, nákresy a popisy nových cest a fotografie ze všech oblastí horské aktivity – i z „okrajových“, jako jsou ochrana přírody, dějiny hor, geologie, horská flóra a fauna atd. Váš rukopis buď použijeme, nebo Vám jej po zlektorování vrátíme, nejdéle však do tří měsíců dostanete od nás zprávu.

Abychom se lépe poznali, vítáme také fotografie – podobanky autorů, které bychom chtěli otiskovat v záhlaví jejich článků.

Potřebujeme dobrovolné korespondenty ze všech lezeckých oblastí. Potřebujete-li naopak naši pomoc, pište na adresu Ivana Boháčka, který Hory rediguje.

Navrh obálky, lay-out, grafická úprava

© Vladimír procházka ml.

Tento dvacátý bulletin byl dán do tisku v říjnu 1988 a vyšel v březnu 1989. Náklad 4 000 výtisků. Sazba – Fotosazba LINOTRONIC 300 VČP Nové Město nad Metují. Maloofsetem výtiskla Družba Liberec.

Autorská práva – © autoři jednotlivých článků, stati, fotografií, kreseb atd. U překladů © Translation uvedení překladatelé.

OBÁLKA

- 1/ Petr „Bobuláč“ Čermák a Míla Staněk na Posledním zvonění, Dračí věž, Skalák. Vladimír Procházka ml.
- 2/ Ohlédnutí do historie našeho bulletinu – obálky Hor 1 až 20
- 3/ Bumerang, Chrámové stěny, Teplice. Lubomír Imlauf
- 4/ Castleton Tower, Utah, USA / Standa Vaněk

HORY

20

Čistá hra / Igor Novák

Jak jsem chtěl vylézt na Matterhorn / Miroslav Šmíd

4

Vystupy roku 1987 / Jan Křeh

Srbsko, ach Srbsko . . . / Blanka Skotnicová

8

Ospověď Yetimu / Jiří Skandera

Kaňka / humoristická příloha

10

Sto let pískovcového lezení na Děčínsku / Helmut Weigel

Skalák před sto lety / MUDr. Jaromír Wolf

12

Kdo byl . . . Štáflovi / Vladimír Procházka

5.13 v Oregonu / Tomáš Čada

18

Waiafeto – čago kámo / David Kelly

Až se jednou budete nudit / Standa Vaněk & Michal Antoš

28

Poslední ze čtyř bludů / Peter Donnelly

Rozhovory v batohu / Siegfried Grundmann

38

Rozhovor s Jerryem Moffatem / Jeff Smoot

Trés difficile / Jerry Moffat

43

Proč – děti a lezení / MUDr. Jiří Škarecký

Prachovské peripetie – děti a lezení / Dr. Lála Šebestová

45

Dínka pro jeden prst – děti a lezení / Jiří Špíchal

Jak to je – rady začínajícím horolezcům / Jiří Růžička

48

Paklenica / Petr Jandík

Bugaboo / Josef Hloušek

54

Jak – stavíme iglú / Vladimír Procházka ml.

Kuk – vaříč MSR / Petr Vydra

60

Zapomenuté výročí / Petr Chvojka

Kaňka / humoristická příloha

66

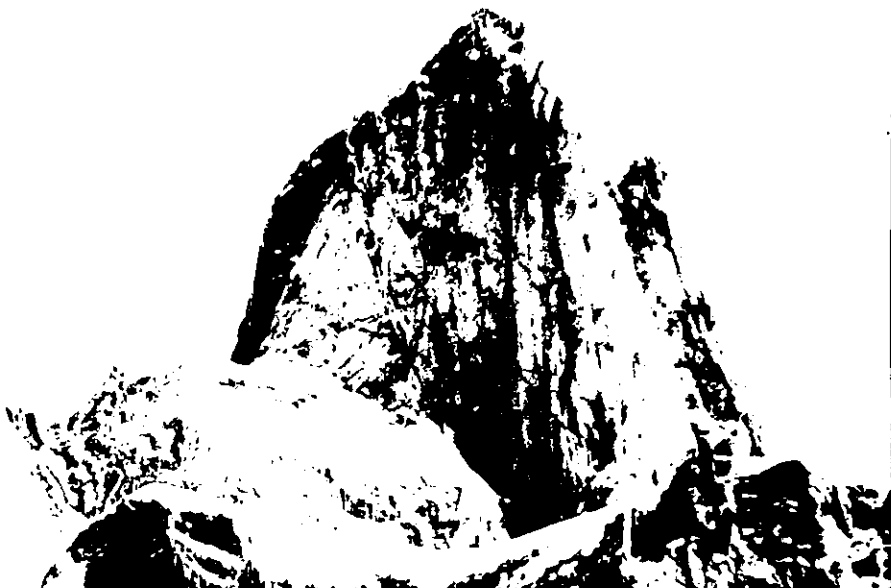
Inovace – válka camů / Vladimír Procházka ml.

Z knih . . . / Vladimír Procházka ml.

66

Útržky / Vladimír Procházka ml.

FOTOGRAFIKA ZDE: Vzpomínky na Patagonii, skupina Fitz Roy / Miroslav Šmíd

čistá hra ?

Pokud se někdo cítí být příslušníkem nějakého cechu vykonávajícího určitou činnost, obvykle respektuje nějaká pravidla. Nezáleží tolik ani na tom jaká, to dá vždy vývoj té které činnosti, logický a přirozený, nebo v horším případě určovaný skupinou mocných, kteří si přisvojují právo určovat, co se má a co ne a současně (obvykle) kritizovaný davem.

Horolezectví se během posledních několika let výrazně rozdělilo do více disciplín a to ještě není konec. Nejlépe je vývoj vidět na volném le-

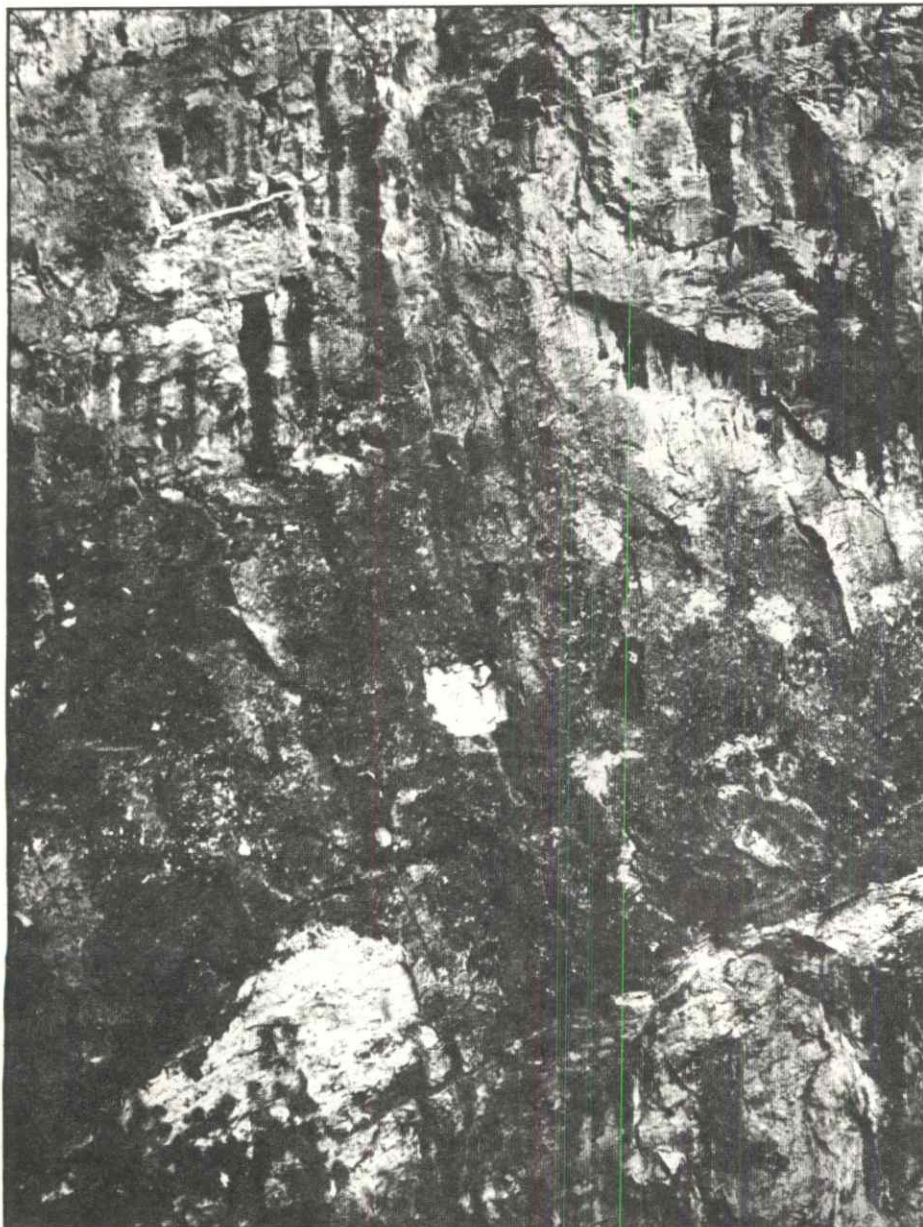
zení po skalách. K těm mají lezci dneska nejbliže, tam směřuje nejvíc nových adeptů. Důvody jsou dány dobou a platí to pro celý svět – sociální, ekonomické i politické. Ve všech lezeckých oblastech jde všem o totéž – přelézat stále těžší cesty a realizovat se při tvorbě prvovýstupů. A aby celá hra byla dokonalá, pochopitelně záleží na tom jak se „to“ provádí.

Že vývoj procházel mnoha vývojovými etapami není zde třeba zdůrazňovat. Faktem je, že každý druh horolezecké činnosti vždy začínal

i končí u čistého lezení, tedy překonávání terénu s maximálním využitím vlastní síly a techniky, s minimálním využitím veškerých pomůcek. Vynechme teď extrémny typu „nahý muž na vrcholku Everestu s tchýní na zádech“. Zatím se leze alespoň částečně oblečen a většinou v botách. Podíl našich lezců se ve vývoji horolezectví nijak neliší. Vezměme si krásnou historii pískovcového lezení, která se od svého začátku striktně vyvíjí zcela v tendencích volného lezení (drobné odchylky laskavě pomiňte!). Že to jde je zcela evidentní. Nové cesty stále přibývají a obtížnost roste. Rovněž tak přibývá lezců, kteří lezou cesty horní hranice obtížnosti. Klub „desítkářů“ na písku dnes už zdaleka není pětičlenný, devítky nám leze kolem stovky lidí a na osmy se vydávají junáci po půlročním základním výcviku. Všichni se činí, Arnoldů se nebojí, získávají zkušenosti. Cesty udělané v sobotu mají obvykle již druhý den několik přelezů a autor je patřičně pomlouván, pokud se mu povedlo vyrobit nějakou koninu. Prostě vše funguje, nikoho zatím nenapadlo sázet kruhy ze slanění, pravidla platná v každé oblasti se dodržují, dojde-li k porušení či podezření, lezec je tvrdě kritizován a sám se vyřadí ze hry, Jen jedno je zarážející – lezení po dešti. Občas si někteří z nás definují suchou skálu po svém, ke škodě všech ostatních. Ochranáře teď vynecháme, dělají totéž. Je však třeba s nimi žít ve shodě a to jde nejlépe, když budeme chytřejší. Všichni bychom měli chránit skály pro sebe, ne proti nám.

Na skalách je situace odlišná. Nešťastný termín „cvičné skály“ asi dávají lidem pocit, že jsou určeny ke spotřebě, jako tretry, tepláky či míč. Rovněž přežívá dojem, že jsou trvanlivější a nezníčitelné. Ochrana přírody, i když je v realizaci silně zcestná, jasně dává najevo, že je třeba se ke všem skalám chovat daleko ohleduplněji. Každý lezec by více respektoval zásadu, která je asi nejlépe formulovaná pro návštěvníky amerických národních parků: „Zanech terén v takovém stavu, v jakém byl před lidským dotekem!“. Považuji tuto větu za dalekonásobně účinnější než seznam zákazů, které známe z našich oblastí.

Promítneme-li si toto rčení do lezení, dostaneme se k čistotě lezení. Pohyb po skále vlastní silou. Dokonalé sladění fyzických a psychických schopností lezce jak při přelezu těžké cesty, tak při prvovýstupu. A přežít. Tisíce kombinací, jak se realizovat. Podle kvality lezení a obtížnosti terénu odpovídající množství zajišťovacích bodů. Dovolí-li to terén, použijí postupné jištění, když je zle, tluču nebo vrtám.

Igor Novák
Kresba Jiří Zejmon
Foto Standa Vaněk

Na fotografii Blážina stěna v Srbsku,
vlevo Listopadová cesta (RP 6+),
vpravo Impregnovaný tělo (RP 7+).

Když to nezvládnou, letím. Předtím, přitom i potom. Tim jsem vyčerpával pravidla a hra začíná znova. Jako další set, poločas, zápas, jak chcete. Soudí to sice neodpíská, pískáme si sami. Buď z dobré nálady, nebo 6x za minutu.

Civilizační chaos urychlil i horolezení. Snaha zvednout dnes již cirkusově-akrobatickou látku volného lezení výše vnesl do tvorby cest vcelku primitivní náhražku, která šetří čas – osazování jisticích bodů zhora. Jak se to dělá nebudu vysvětlovat, každý pochopí. Co toto snažení přineslo? Nesporně možnost přelezení obtížných míst, kde v přelezu bránily psychické zábrany. Ono se vždy leze líp těžké místo s nýtem u zadku, než s možností 20 metrového „tygra“. Dnešní lana vydrží 150 pokusů dvoumetrového úseku takového zajišťovacího bodu a umožňuje to „nácvik“ přelezu. „Možnost“ je v tomto případě ale pojem relativní. Obvykle po čase vždy přijde nějaký zpuzpý cizinec, který takto vyrobenou cestu přeběhne rychle a zlehka a pak se přiblíže ptá: „proč jste tam tloukli ten pátej nejť?“ A je po spěchu. Autora cesty by mělo nyní napadnout, zdali ten prvovýstup neuspěchal. Ono totiž volné lezení zdaleka není na konci svého vývoje. Proto si myslím, že takovéto vybočení z pravidel, která lze nyní shrnout do věty: „leze se zezdola nahoru“ je zbytečně předbihání vývoje, i určitá bezohlednost vůči těm lepším lezcům, kteří přijdou po nás. Je přece jen třeba brát ohled na horolezectví jako takové, na souvislost lezení na skalách a v horách, kde se pochopitelně nelze zabývat takovými problémy. Představa, že někdo slani 15 délek na El Capitanu, aby tam umístil nýt, který „řeší“ problém nové cesty je, doufám, komická.

Argumentovat v našich podmínkách, že „venku se to taky tak dělá“, je jenom polopravda a svědčí o tom, že dotyčný více kopíruje, než tvoří vlastní ideu. Proč zde (podpoření tradicí pisku) nejít konečně jednou vlastní cestou!! Jistě, je to nelehký úkol. Konfrontace našich lezců v posledních letech s cestami v zahraničí (na skalách) dopadla dost žalostně. „Oni“ jsou stále o dva stupně vpředu. Na cestách, které jsou doménou našich prvních „pěti“ se pořádají závody. A ne na správném konci lana!

Krásné na této věci je, že to spoustu lidí hrozně štve a začali urputně trénovat. Občas dost živelně, ale je to nakažlivá nemoc, lezci pochopili, že to prostě dneska už jinak nejde. Proto taky zatím našťěstí není u nás příliš mnoho cest s jištěním osazovaným zhora. Pokud se již vyskytly, ohlasy se dostavily okamžitě

a nebyly lichotivé. První ohlasy na tyto „prvovýstupy“ přišly z Kozelky. Kruhy ze slánění. Staří kozáci, autoři mnoha cest a ne zrovna nejlépejších, zde fekli své rozhodné NE. V Horách č. 18 komentářem Zdeňka Vaníka. A vypukla celonárodní diskuse. Od plků až po velice důkladné analýzy, včetně rozpitvání problému do nejmenších detailů. Míla Pletánek coby „domovník“ v Srbsku, obeslal spoustu známých lezců současnosti i dob minulých, špičkových i průměrných s dotazem, jak to vidí. Odpovědi se sešlo spousta, včetně několika

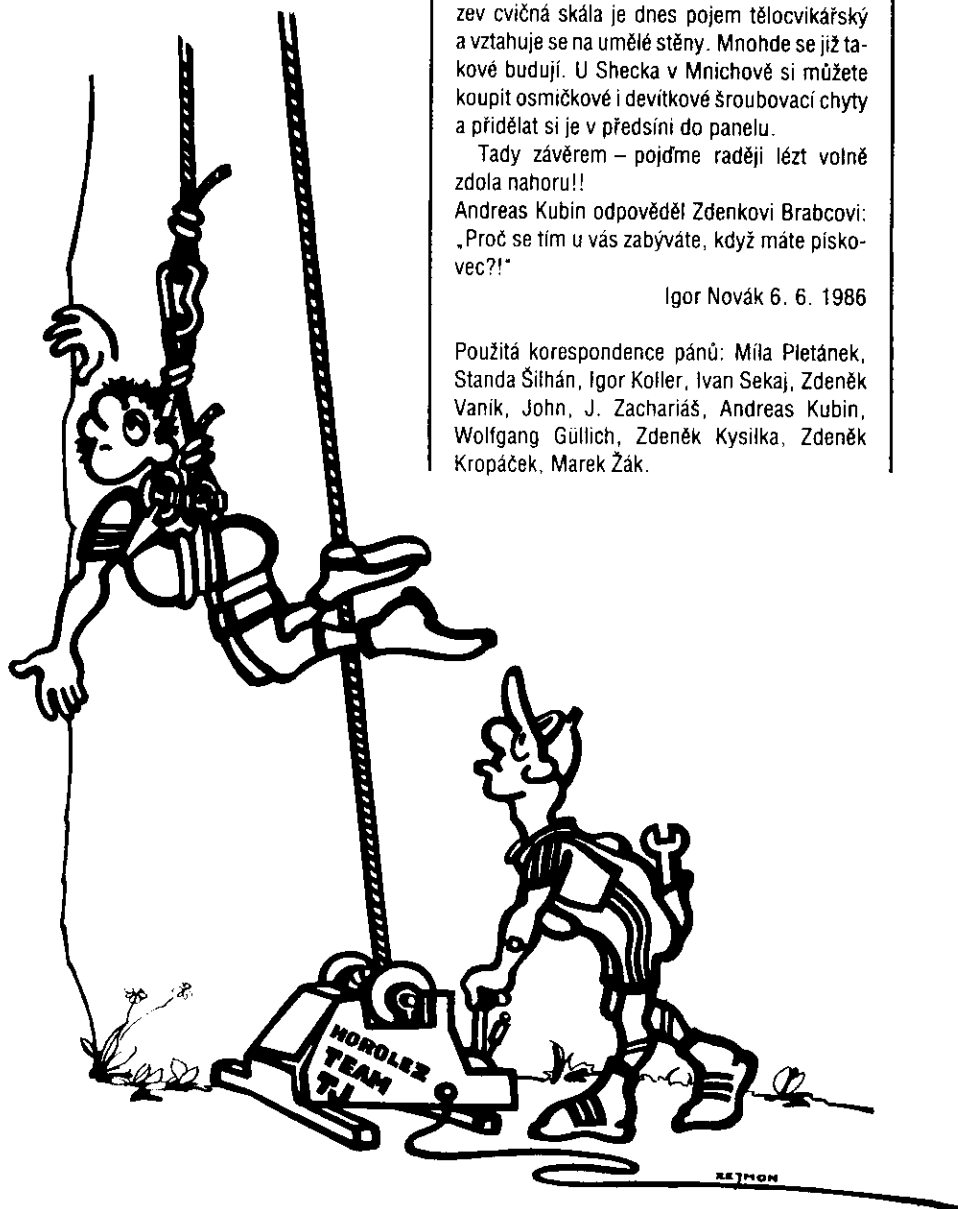
překladů zahraničních článků s touto tematikou. Tamtamy se rozezněly a dokonce i předsednictvo českého horolezeckého svazu si dalo úkol tuto záležitost oficiálně uzavřít. Přes rozmanitost polemik jsou odpovědi ze všech koutů republiky shodné: „Osazování jisticích bodů ze slánění je nesportovní, snižuje hodnotu jak prvovýstupu, tak přelezu“. O narušení psychické a fyzické rovnováhy se zmiňuje především Igor Koller a Standa Šilhán, jejichž příspěvky byly nejobsáhlejší. Vznikl také nový termín – prvopřelez. Také pro zrušení výrazu „cvičné“ skály se vyjadřuje mnoho lezců. Název cvičná skála je dnes pojem tělocvikářský a vztahuje se na umělé stěny. Mnohde se již takové budují. U Shecka v Mnichově si můžete koupit osmičkové i devítčkové šroubovací chyty a přidělat si je v předsíni do panelu.

Tady závěrem – pojďme raději lézt volně zdola nahoru!!

Andreas Kubin odpověděl Zdenkovi Brabcovi: „Proč se tím u vás zabýváte, když máte piskovec?!“

Igor Novák 6. 6. 1986

Použitá korespondence pánů: Míla Pletánek, Standa Šilhán, Igor Koller, Ivan Sekaj, Zdeněk Vaník, John, J. Zachariáš, Andreas Kubin, Wolfgang Güllich, Zdeněk Kysilka, Zdeněk Kropáček, Marek Žák.

JAK JSEM CHTĚL VYLÉZT NA MATTERHORN

Miroslav Šmíd

Už jako malý kluk jsem něco věděl o horách. Měl jsem k tomu blízko jako celá rodina. Věděl jsem, že nejvyšší hora je Mount Everest, kdo má v Evropě titul nej jsem nechápal. Prý Mont Blanc, ale vyšší je Elbrus na Kavkaze, který snad také patří do Evropy. Zato jsem slyšel a nejčastěji viděl krásnou strmou horu (asi i nejvíce fotografovanou) Matterhorn, vysoký 4 477 m. Mimo jiné mě na něm fascinovalo, že patří dvěma státům najednou (Itálie, Švýcarsko). Takhle vysoko mohou být i hranice? A vojáci, kteří ji strážejí, těm musí být zima. Také jsem vídal obrázky mužů, stojících na strmé skále s přetřeným lanem a někdo padal dolů – výjev z historie dobývání vrcholu 13. 7. 1865.

Mnohem později jsem četl knihy a v nich příběhy, které se také dotýkaly Matterhornu. Tento zdaleka ne nejvyšší vrchol Alp odolával a zároveň vyzýval všechny horolezce světa. Teprve kolem roku 1865 se podařilo za dramatických okolností dosáhnout vítězství E. Whymperovi z Anglie po švýcarském hřebeni z Zermattu a asi dvě hodiny po něm nezávisle i když konkurenčně J. Carrelovi z italské strany. Ovšem

na sestupu došlo k tragédii a několik mužů z anglické skupiny padlo do hlubiny severní stěny. Kdo tuto horu někdy spatřil, nediví se, že lákala a byla obávanou. Jako velice vysoká a strmá pyramida ční 3 000 m nad Zermattem a značně se odlišuje od jiných vrcholů této oblasti, snad celých Alp. Později došlo k výstupům po dalších hřebenech, potom stěnami tohoto impozantního obra. Mezi tím vesnice Zermatt se stávala centrem alpinismu a bohatým městečkem s různými privilegii, takže se stala také mekkou milionářů . . .

Jen severní stěna, asi 1 200 m vysoká odolávala. Nikomu se nepodařilo najít průstup touto skalní a ledovou strminou. Všechny pokusy končily poměrně nízko. Teprve roku 1931 se podařilo dvojici bratří Schmidů z Mnichova prostoupit během dvou dní v červenci obávanou stěnou. Historický výstup byl oceněn zlatou olympijskou medailí, jedinou, která kdy byla horolezcům udělena. (Pozn. red.: *A co Dyhrenfurthové?*)

Matterhorn se stával víc a víc populární. Mnoho lidí vědělo a znalo z hor světa jen Matterhorn. Horští vůdci, provázející své klienty

na vrchol, měli zlaté časy. I americký dobrodruh Halliburton dosáhl s vůdcem tohoto vysokého cíle. Ale hora brala i daně své popularity, přestože je snad nejstrmější vysokou horou Alp, je s podivem, že je z velice lámavých kamenů všeho druhu. Prostě řečeno, je to kupa oblázků ve velice ušlechtilém tvaru.

Čas utíkal a v historii hory bylo možno zaznamenat několik rekordů. Z chaty Hörnli, ve výšce 2 200 m bylo dosaženo vrcholu i se zpáteční cestou za 2 hodiny (normálně 10 – 12). Za pěkného dne v létě vyleze na vrchol až 300 horolezců.

Díky frekvenci na normální cestě (výstupy i sestupy) padne občas nějaký kámen na tělo horolezce. Takhle skončilo i blízko chaty několik velice známých a zkušených alpinistů. Jinak je to cesta velice lehká, ale někdy i nebezpečná a záluďná.

Asi v roce 1961 se podařil první zimní výstup severní stěnou. Pak sólový výstup, později vznikají další nové cesty, Bonatti, Japonci, Gogna, Čechoslováci.

Vůbec by se dalo říci, že Matterhorn hrál významnou roli v československém alpinismu.

Nevím, kdo poprvé zdolal tuto horu, ale později Kuchař se Zibrinem provádějí první výstup severní stěnou. První zimní opakování cesty, za tragických událostí Psoťka, Ďurana, Lednár. V roce 1972 Čechoslováci Drlík, Prošek a spol. lezou s Oberssonem severní stěny, v roce 1975 Gross s Oberssonem první zimní výstup Zmuttského nosu (opakování v létě 1980 Pavlíček, Hák, Kutil). Také naši zažili několik tragedií (Soldán, Bednář, Lednár).

Mezitím jsem se také já začal zajímat o hory, které se staly moji vášní. Už jsem zcestoval kus světa, ale Matterhorn jsem nikdy nespátřil na vlastní oči. Mnohokrát jsem byl ve Švýcarsku, ale nikdy nebyl čas. Až jednou

Vracel jsem se ze zimního lezení v ledových srážech Skotska, kde se mi podařilo vylézt pěkné cesty. Zbývalo ještě několik dní ke skončení platnosti výjezdu, a tak jsem zamířil do Zermattu. Byl jsem ve Švýcarsku vlastně jako turista. Od kamarádů jsem si vypůjčil mačky, cepin a kus lana, ve sportovním obchodě jsem prohlédl průvodce a hlavně obrázky hřebene Hörnli, obtížnost III pro sestup a severní stěnu, kterou jsem chtěl vylézt nahoru. Když už jsem „všechno“ měl a viděl, dal materiál a jídlo do batohu, zeptal se na cestu pod horu a předpověď počasí (byla neurčitá) a vyrazil jsem na cestu do Wallisu. Sám. Mnoho lidí si tukalo na čelo, já je chápal, někdo mi to vymlouval, taky jsem věděl proč. Ale kdo nic nedělá, nic nezkaže. Svítilo slunce. . . . a na horách je hezky. To se ví. Dojel jsem vlakem do Wispu a dál, jako všichni návštěvníci Zermattu (tam se autem nesmí), jel elektrickým vláčkem hlubokým údolím mnoho kilometrů do horského městečka pod Matterhornem. Na nádraží čekaly na prachaté hosty koňské drožky, eventuelně elektrická vozítka. Koukal jsem vyjeveně, vzal batoh na ramena a šel skrz město do hor. Na lanovku. Mnoho opálených lyžařů se jako na módní přehlídce producovalo po klikatých uličkách. Visutá draha mě i s kvantem pestrého davu sjezdařů odvezla na třikrát za perfektního počasí – slunce, bez mráčků, na jezero Schwarzsee, do výšky 2 660 m. Tady jsem ho měl z první ruky. Horu mých snů – Matterhorn. Skutečnost překonala očekávání. Tady v realitě je snad krásnější než na fotkách, kde vypadá neskutečně. Daleko do nebe ční osamocen král hor a lezců. Můj sen je už blízko, ale bude mě lze jej polapit? Posvátná hrůza padla na toho, jehož náboženství je alpinismus a svatým chrámem hory. Bude mi štěstěna nakloněna? Zatím si nemohu nářikat. Mraky lezců, kteří přijeli zdolat horu, ji ani nespátřili. Celé tři neděle jejich pobytu nevylezla z mraků. Ale první vyhrání z kapsy vyhání? To snad ne. Vymaňuji se z davu vonících lyžařů a jdu nahoru na chatu Hörnli, ležící někde na hřebeni. Ha, už ji vidím. Údajně ve výši 3 200 m. Tedy musím ujít 600 m. Dvě až tři hodiny? Ale už jsou první problémy turistů na horách. Kudy? Cesta je zavátá sněhem, mapu nemám, stejně jí nerozumím. A nikdo, nikdo tím směrem nejde. Naštěstí je perfektní viditelnost a asi 3 hodiny odpoledne, tak jdu přímo za nosem. A už jsem

zabloudil a po dvouhodinovém zápasu ve strminách severního srazu hřebene stojím konečně na něm. Za bíbost se platí. Vylezl jsem si a vybál se jen co je pravda. Teprve později jsem objevil tu správnou cestu, kudy chodí dámy na podpatcích nedělních bot. Jdu po vodorovném hřebeni a zjišťuju chyby, kterých jsem se už dopustil. Můj pohled zabloudí do severní stěny. Sice mám v batohu mačky, 2 cepiny, 40 m šňůry, žďárák, spacák, jídlo, vaříč (na tři dny) a láhev vína, což by třeba mohlo postačovat pro mé plány, ale chybí mi brýle a opalovací krém. Slunce páli jako ďas, oči slepnou, kůže se páli. Je teplo, bezvětrí, bezmračné nebe. Přilíši mnoho štěstí najednou. Ale

Zjišťuju malou aklimatizaci. Ještě včera jsem byl 100 m nad mořem, dnes ráno už 2 000 m, za pět hodin jsem se vyvezl do výšky 2 600 m

a teď jdu s batohem a lyžařskými holemi výš a pomaleji. Pochod se stává utrpením, přestávky delšími a proklínání vysokých hor častější. Konečně po mnoha hodinách chůze a lezení za hvězdnaté noci dosahuji chaty a jsem grogy. Duševně i fyzicky. Za svitu baterky najdu kavalec, uvařím trochu čaje a padnu na lože. Joj, to byl ale pestrý den. Začal v posteli končil v posteli. Ale co bylo mezitím, nemá obdoby.

Zimním vchodem – oknem svítí dovnitř hvězdy. I večernice.

Spánek nebyl nejtvrďší, to tak při únavě bývá.

Dole Matterhorn „po klasicku“, na protější straně pohled z jeho vrcholu. Oba snímky Standa Vaněk

Československá

Hlavní akcí roku 1987 byla dlouhou očekávaná a hodně diskutovaná federální expedice Everest 1987. To, že neuspěla, bylo a je především rády diskuzi a polemik, při nichž každá strana hájí svoji pravdu, kterážto však, jak známo, sává obvykle někde uprostřed. Skutečnou pravdu však je, že tato expedice složená z našich nejlepších „horských“ horolezců spolka jejich letošní lezecký potenciál a tak je bilance sezony letos o poznání méně kvalitnější, než jsme zvyklí. Vzniklá situace rovněž ukázala na nástup nové generace a to potvrďila pověst československého horolezeckví snad jen dvěma, třemi hodnocenými výstupy. Je tedy do budoucna na nich, aby postupně zaplnili místa, která našemu lezení vždy patřila. K tomu jim jistě pomohou i nové orgány našeho svazu, které na sklonku tohoto roku budeme volit.

NEVELEHORSKÉ TERÉNY

Snažení v této kategorii začíná podstatně ovlivňovat přímá soutěž a to zejména v lezení na obtížnost. Význam takovýchto horolezeckých závodů ještě umocnil rozhodnutí podzimního zasedání UIAA, které rozhodlo o zavedení celosvětových soutěží až po úroveň mistrovství světa a snad někdy i olympijských her. Zde čeká náš svaz v budoucnosti nejvíce práce. Zakomponování těchto soutěží, včetně stávajících soutěží o Výstup roku do systému soutěží ČSTV může našemu sportu hodně pomoci. To, že budeme snad mít v budoucnu mistrovství světa, znamená, že se (snad) kladně zvýší zájem našich nejvyšších tělovýchovných orgánů o náš sport.

Na rozdíl od ostatního lezení na skalách je třeba výrazně zvýšit úroveň našich budoucích reprezentantů. Výsledky, kterých v uplynulém roce dosáhli některé průzkumné skupiny na národních šampionátech alpských zemí, zatím moc lichotivé nejsou.

Základ skalarského dění je zatím stále tvořen nepřímou soutěží o Výstup roku. Patřit dnes mezi nejlepší, znamená lézt minimálně na úrovni Xa saské, případně 9+ stupnice UIAA. Toto kritérium splňují již několikrát let T. Cada, P. Čermák a S. Poláček, kteří podávají nejlepší výkony na letním zájezdu do skalních oblastí USA. Čermák s Poláčkem pak byli první, kteří dosáhli bájně hranice 5.13 americké stupnice obtížnosti. Obdobné prvenství si ze svého pobytu ve francouzském Boux odvázel i T. Pilka, který poprvé dosáhl úrovně 8a místní stupnice. Všech-

netradiční snažení R. Kamlera ve stěnách Mt. Watkins.

Rada pokusů sovětských horolezců, a namostel v roce 1986 naší dvojice, dovršili letos M. Ondra s A. Morávkem, když provedli prvovýstup dosud nedotčenou severní stěnou Zámku ve Fanských horách. Pod dojmem tohoto velkolepého výkonu ustupují trochu do pozadí i další zdarilé výstupy v téže oblasti. Je to další prvovýstup v severní stěně Piku Energie a jediný federální Výstup roku žen D. Kropáčkové a M. Benešové v západní stěně Zámků. Zhruba na stejné úrovni jsou výkony podané během zimního zájezdu do Dolomit a oblasti Chamonix — v severní stěně Langkofelu a Monte Pelma. Díky rozšířujícím se družebním stykům se sovětskými alpinistickými kluby vzrostl i počet našich výstupů na Kavkaze. Z hlediska výkonostního a vrcholového lezení však snesou přímější měřítko jen některé, a to: Direktissima severní stěny Košťanů J. Poláka a Z. Patzelt a zimní přetezení Kuloaru na Pik Ščurovského J. Čierníkem, L. Makayem, J. Žigem a M. Belleem. Celkovou bilancí středních velhor ještě doplňují zimní výstupy v Julských Alpách a výstupy na Aiguille du Biatlere a Aiguille Sans Nom.

Celkové lze naši aktivitu roku 1987 ve středních velehorách považovat za nejslabší za posledních více než deset let. Znamená to, s výjimkou prvovýstupu na Zámek, značný ústup z pozic naší drve tak ceněné kategorií lezení.

VELEHORY NAD 6000 m

Obdobná situace nastává i na Pamiru, kde byla zaznamenána historicky největší návštěva našich horolezců. Logické možnosti prvovýstupu, jež by vedly alespoň teoreticky bezpečnými místy stěn z hlediska dnešní generace, téměř neexistují a následování velkolepých směrů typu Pik Ošanina si bude muset na své adepty z řad československých horolezců asi chvíli počkat. Problémy objektivně nebezpečných stěn jde však do jisté míry nahradit například i některými doposud neuskutečněnými traverzy vrcholů. Zdá se však, že i zde ještě nová generace nenašla svoji možnou seberealizaci.

O neúspěchu na Everestu jsem se zmínil val již úvodem. Další himálájskou expedicí byla naše skupina působilá v Garhwalu, v místech pramenů Gangy, v oblasti ledovce Bhagirati. Kromě dvou normálních výstupů na Shivling a Kedarmath byla hlavním cílem

STŘEDNÍ VELEHORY

Cisté skalní výstupy této kategorie se odehrály při pobytu našich horolezců v kalifornském Yosemite. Z nich za pozornost stojí především jednodenní přetezení známé cesty Nos na El Capitan dvojicí Čermák, Poláček

(V/26)

horolezecká sezona 1987

severní stěna Shivlingu. Tento cíl splnila trojice J. Svejšta, P. Rajf a B. Adamec, kteří provedli svůj prvovýstup čisté alpským stylem a 1800 metrů vysokou stěnu zdolali za pět dní.

SKIALPINIZMUS

Z důvodů tragické události na Rallye Roché došlo ve skialpinistické činnosti k řadě změn a další problémy čekají ještě na své řešení. Z tohoto důvodu se také neuskutečnilo v této sezoně oficiální hodnocení. Pro stručnou informaci zde alespoň uvádíme ze závodu informací z mistrovství světa v západní části alpinizmu i. místo A. Gálffyho a P. Lichého na Rallye Mont Blanc a na stejném závodě 3. místo R. Gálffyho a T. Zuzuly. Třetí místo rovněž obsadil A. Gálffy s J. Dubovským na Rallye St. Caterina. V rámci socialistických krajín je významným úspěchem první místo E. Dzurošky a J. Dubovského na mezinárodním mistrovství Bulharska.

V nesoutěžních kategoriích přechodů dosáhl pěkného výkonu V. Beránek, který se svojí skupinou (Tvardik, Baňas a Sperka) provedl celkové pátý přechod masivu Spicberků.

Extrémní sjezdaři přesunuli svůj zájem převážně do severních stěn a i přes poměrně špatné sněhové podmínky dosáhli řady zajímavých výsledků. K neaktivnějším patřili M. Blahout a P. Baláz (východní stěna Kriváň, severní stěna Štrbského a Slavkovského štítu). Blahout pak ještě sám provedl prvovýstup v hřebeni Hrubé severní stěnou Předné Bednářové lávky. Z českých skialpinistů se zdatila řada sjezdů bratrům Damkovým a F. Vrabel provedl prvovýstup východní stěnou Pyšného štítu. Na Pamiru pak L. Jón zopakoval sjezd z vrcholu Piku Komunizmu vlastním variantem v místech Piku Dušanbe.

Horolezecký rok je za námi. Ve chvíli vzniku tohoto článku ještě nebyly známy výsledky činnosti naší skupiny, která spolu se Strycary a Poláky působila na přelomu roku v Patagonii. Tak, jako vyplývá z uvedeného bilance a z vyhlášených Výstupů roku, dochází k nástupu nové generace, což se zobražilo i při výsledcích ankety odborníků o Horolezecký rok 1987. Podle hlasování členů trenerských rad národních a federálního svazu je pořadí nejúspěšnějších horolezců roku 1987:

1. místo Jiří Svejšta
- 2.—3. místo Branislav Adamec
4. místo Pavel Rajf
4. místo Jindřich Hudecký
5. místo Tomáš Pilka

(V/27)

Federální výstupy roku 1987 (ocenné VHS UV ČSTV)

A. NEVELEHORSKÉ TERÉNY — NEPÍSKOVCOVÉ

Výstup roku — Moravský kras, Býčí skála, Pedrův smrk; Tomáš Pilka, I. RP, klas. 10 UIAA, 15. 10. 1987.

Cestné uznání — Súflovské skály, Veža nad ohniškom, Hrana 1624, Rudolf Tefelner, I. RP, klas. 9 až 9+ UIAA, 15. 5. 1987.

B. NEVELEHORSKÉ TERÉNY — PÍSKOVCOVÉ

Výstup roku — NDR, Nebelturn, Sternschuppe, Jindřich Hudeček, I. RP, klas. Xb — c (10— UIAA), 13. 11. 1987.

Cestné uznání — Teplické skály, Chrámové stěny, Klekáni; Rudolf Tefelner, I. RP, klas. Xb — c (10— UIAA), 19. 9. 1987.

Cestné uznání — NDR, Friensteinhegel, Tyčasy se už nevrátí; Michal a Miroslav Coubalové, prvovýstup AF, klas. Xb, 15. 10. 1987.

C. VYSOKÉ TATRY

Výstup roku — Velká Javorová veža, severní stěna, Devátá vlna; Michal a Miroslav Coubalové, prvovýstup RP, klas. 8 UIAA, 5.—7. 9. 1987.

Cestné uznání — Malý Kežmarský štít, severní stěna, Superdirtissima; Michal a Miroslav Coubalové, I. RP, klas. 8— UIAA, 16. 9. 1987.

Cestné uznání — Kombinace cest Rysy, severovýchodní stěna, Poľská cesta, klas. IV — V, Galerie Ganku, Stará cesta, klas. IV — Vysoká, severní stěna, Stanislavská, klas. V; Juraj Jakubčík, Jozef Santus, 14. 3. 1987.

Cestné uznání — Kombinace cest Hrubého, Velká Tenianska veža, Cesta přes nos, prvovýstup, klas. VI—, Rameno Kriváňa, Cesta Kolář, Mžourek, Pechouš, klas. V+; Zdeněk Patzelt, Jan Polák, 21.—23. 2. 1987.

D. VELEHORY DO 6000 m

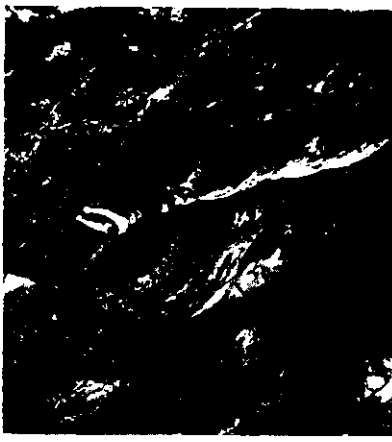
Výstup roku s hvězdičkou — Fanské hory, Zámek, severní stěna, Adr way; Miroslav Ondra, Aleš Morávek, prvovýstup, klas. 8— UIAA, 31. 7.—1. 8. 1987.

Výstup roku, ženy — Fanské hory, Zámek, západní stěna, Prostřední pilř; Daša Kropačková, Magdalena Benešová, I. ženské přelezení, klas. V, A0, 10. 8. 1987.

Cestné uznání — Fanské hory, Pík Energie, východní stěna, Aperitiv; Milan Procházka, Zdeněk Gatěk, Roman Šrek — prvovýstup klas. 7— UIAA 65, 22., 23.—24. 8. 1987.

Cestné uznání — Dolomity—Langkofel—severní stěna—Zimní varianta; František Cepelka, Roman Kamler, Oldřich Seifer, Stanislav Šilhán, Radomír Vosecký — prvovýstup, klas. VI+, A1, 75; 25.—30. 1. 1987.

Cestné uznání — Dolomity—Monte Pelmo—severní stěna—Česká cesta; Branislav

Adamec, Tomáš Kyslika — prvovýstup, klas. V+, A1, 26.—30. 1. 1987.

E. VELEHORY NAD 6000 m

Výstup roku s hvězdičkou — Garhwalský Himaláj, Shivaling (6543 m), severní stěna, Československá cesta (in memoriam Eric Henzelet); Branislav Adamec, Pavel Rajč, Jiří Švejška, prvovýstup, klas. V až V+; 80.—85; 12.—16. 9. 1987.

Federální výstupy roku se započítávají pro získání cestných titulů

Výstupy roku národních svazů

Výstupy roku 1987 VHS ČUV ČSTV

A. NEVELEHORSKÉ TERÉNY — NEPÍSKOVCOVÉ

Výstup roku — Moravský kras, Býčí skála, Pedrův smrk; Viz federální VR.

Výstup roku — USA, Smith Rock, The Dihedrals, Darkness at noon; Petr Cermák, RP, klas. 5.13a (9+ až 10— UIAA), 17. 9. 1987.

Výstup roku — USA, Morning Glory Wall, Taco Chips; Petr Cermák, RP, klas. 5.13a (9+ až 10— UIAA), 25. 9. 1987.

Cestné uznání — Francie, Buoux, Revue du Papillon; Tomáš Pilka, RP, klas. franc. 8a (10— UIAA), 30. 10. 1987.

B. NEVELEHORSKÉ TERÉNY — PÍSKOVCOVÉ

Výstup roku — NDR, Nebelturn, Sternschuppe; Viz federální VR.

Výstup roku — NDR, Friensteinhegel, Tyčasy se už nevrátí; Viz federální VR.

C. VYSOKÉ TATRY

Výstup roku — Velká Javorová veža, severní stěna, Devátá vlna; Viz federální VR.

Výstup roku — Malý Kežmarský štít, severní stěna, Superdirtissima; Viz federální VR.

Výstup roku — Kombinace cest, Hrubého, Rameno Kriváňa; Viz federální VR.

Výstup roku — Rumanov štít, severní stěna—severní stěna—Česká cesta; Branislav

na, Dlouhý kout, Šustr, Beněš; Petr Brych, Pavel Weissner, I. zopakování, klas. VI, A2, 6.—8. 3. 1987.

Cestné uznání — Lomnický štít, severovýchodní stěna, Poslední šance; Roman Břt, Jiří Martinek, prvovýstup, klas. 7—, A2, 17. 3. 1987.

D. STŘEDNÍ VELEHORY NELEDOVCOVÉHO CHARAKTERU

Cestné uznání — USA, Yosemite, Mt. Watkins, jižní stěna, Cesta Royal Robbins; Roman Kamler (M. Greg), klas. 5.11b (7 UIAA), 26.—27. 9. 1987.

Cestné uznání — USA, Yosemite, El Capitan, The Nose; Petr Cermák, Svezozár Poláček, klas. 5.11a, A3, 30. 9. 1987.

E. STŘEDNÍ VELEHORY LEDOVCOVÉHO CHARAKTERU

Výstup roku — Fanské hory, Zámek, severní stěna, Adr Way; Viz federální VR.

Výstup roku — Fanské hory, Pík Energie, východní stěna, Aperitiv; Viz federální VR.

Výstup roku — Kavkaz, Košťan Tau, severní stěna, Direttissima; Zdeněk Patzelt, Jan Polák, prvovýstup, klas. 5b, 17.—18. 7. 1987.

Výstup roku — Dolomity, Monte Pelmo, severní stěna, Česká cesta; Viz federální VR.

Výstup roku — Dolomity, Langkofel, severní stěna, Zimní varianta; Viz federální VR.

Výstup roku — Juiské Alpy, Triglav, severní stěna, Peterneli + Skalašská cesta; Richard Holčák, Jaroslav Končák, I. čs. přelezení v zimě, klas. VI, A2, V+, 22.—27. 1. 1987.

Výstup roku, ženy — Fanské hory, Zámek, západní stěna, Prostřední pilř; Viz federální VR.

Cestné uznání — Fanské hory, Badchana, západní stěna, Havraní kout; Jiří Večeřa, Robert Machovský, Jaroslav Jadrlovský, prvovýstup, klas. VII+, A3, 7.—10. 7. 1987.

F. VELEHORY NAD 6000 m

Výstup roku — Garhwalský Himaláj, Shivaling (6543 m), severní stěna, Československá cesta; Viz federální VR.

VÝSTUPY ROKU 1987 VHŽ SÚV ČSZTV

A. NEVELEHORSKÉ TERÉNY — NEPÍSKOVCOVÉ

Výstup roku — Súflovské skály, Veža nad ohniškom, Hrana 1624; Viz federální VR.

Výstup roku — NSR, jižní Frankenjura, Nr. 1+; Vladimír Valach, RK, klas. 9+, 28. 7. 1987.

Výstup roku — USA, Smith Rock, The Dihedrals, Darkness at noon; Svezozár Poláček, RP, 5.13a (9+ až 10— UIAA), september 1987.

Výstup roku — USA, Morning Glory Wall, Taco Chips; Svezozár Poláček, RP, klas. 5.13a (9+ až 10— UIAA), september 1987.

Výstup roku, ženy — Pajštún, Žltá stienka; Katarína Rothová, I. ženské RP, klas. 8 UIAA, jun 1987.

Cestné uznání — Súflovské skály, UFO; Stanislav Martinka, prvovýstup RP, klas. 9— UIAA, máj 1987.

Cestné uznání — Súflovské skály, Bláznivý projekt; Stanislav Martinka, prvovýstup RP, klas. 9— UIAA, máj 1987.

Cestné uznání — Paktienka, Anica Kuk, Variet funkce; Stanislav Martinka, Dušan Kuitán, AF, klas. 9+ UIAA, október 1987.

Cestné uznání — NSR, jižní Frankenjura, Mr. Olympia; Rastislav Šutik, OS, klas. 9— UIAA, 13. 7. 1987.

Cestné uznání, ženy — Meteora, Doupiani-fels, jihovýchodní stěna; Anna Jatečníková, Maria Kovačiková, OS, klas. 7— UIAA, jun 1987.

B. NEVELEHORSKÉ TERÉNY — PÍSKOVCOVÉ

Výstup roku — Teplické skály, Chrámové stěny, Klekáni; Viz federální VR.

Cestné uznání — NDR, Pfaffenstein, Feuer Ball; Stanislav Martinka, Dušan Kuitán, AF, klas. Xb, 7. 10. 1987.

C. VYSOKÉ TATRY

Výstup roku — Kombinace cest Rysy, Galerie Ganku, Vysoká; Viz federální VR.

Výstup roku — Malá Žltá stěna, Prichůf nekonečna; Igor Pap, Eva Orolinová, Ján Mierka, prvovýstup, RP, klas. 7 UIAA, 4. 6. 1987.

Cestné uznání — Malá Žltá stěna, Ave Maria; Igor Pap, Ján Pitoňák, OS, klas. 7 UIAA, 22. 8. 1987.

Cestné uznání — Predný Kopiniak, Chrobáková cesta, Vladimír Pluik, Roman Gellinger, I. RK, klas. 7 UIAA, 10. 9. 1987.

D. STŘEDNÍ VELEHORY NELEDOVCOVÉHO CHARAKTERU

Cestné uznání — Západní Alpy, Aiguille du Blatière, západní stěna, Williamine Dada; Dušan Myslivec, Vladimír Fiala, I. čs. přelezení, RK, klas. 8 až 8+ 28. 8. 1987.

E. STŘEDNÍ VELEHORY LEDOVCOVÉHO CHARAKTERU

Cestné uznání — Kavkaz, Pík Škurovského, severovýchodní stěna, Kulobar; Miroslav Belica, Juraj Ciernik, Ladislav Makaj, Jozef Zigo, 2. zimní přelezení, klas. 5b, 11.—14. 3. 1987.

Cestné uznání — Západní Alpy, Aiguille Sans Nom, severní stěna, Müller, Richardson; Jozef Santus, Juraj Jakubčík, I. čs. přelezení, klas. V, 80; 11. 7. 1987.

F. VELEHORY NAD 6000 m

Cestné uznání — Pamír, Pamirské plató (6000 m), severní stěna; Prvovýstup vpravo od ledopádu, klas. VI—, 65; Ladislav Bočkor, Lubomír Rybanský, Ervín Velič.

Srbsko, ach Srbsko. . .

Na lezení v Srbsku mám ty nejhezčí vzpomínky. Vždy, když se jaro otevírá a kolem Kačáku rozkvetly chlupaté zvonce konikleců, hvězdičky podléšek a ve stěnách se rozsvítily trsy tařice, vyrazili jsme, ještě ošlehaní větrem a opálení jarním sluncem z krkonošských hřebců, zase na vápenec. V době, o které mluvím, Srbsko ještě nebylo chráněnou oblastí a tak se tu lezlo prakticky po celý rok. Pro nás ale léto patřilo Skaláku, podzim Suškám, jaro Srbsku. Jednu neděli ještě na lyžích a druhou už na skalách nad Berounkou – to byl každoročně se opakující rituál, zde jsme vlastně vítali nové jaro, setkali se radostně po zimní přestávce s kamarády z Plzně a Berouna, zde jsme otvírali novou lezeckou sezónu. Po Berounce pluly často ještě poslední ledy, ale na skalách bylo už živo.

Ale někdy jsme do Srbska jezdili už v zimě. Lákala nás romantika polozасыpaných štól a jeskyní, spouštěli jsme se do tmavé hloubky a drásali si ruce o drátěné lano, mizející ve tmě – ohřivali si ruce u ohniček pod převisem. Dvakrát nebo třikrát jsme také přespalí ve spacáku na sněhu přímo na břehu řeky (namlouvali jsme si, že tak trénujeme na zimní Tatry), ráno nad námi stáli v ustrnutí rybáři a nemohli pochopit, co na tom vlastně máme. Vzpomínám si, že tenkrát jsem nevladla ještě ani matračku a spacák jsem měla ušitý za staré peřiny, samozřejmě bez komor, byl hrozně těžký a neforemný, ale byl to můj první spacák a bylo v něm dobře. A pod hlavou na noc těžké konopné lano – já vím, dnes už by u každého lezce vzbudilo jen shovívavý úsměv – ale ta vůně, ta vůně konopí mě provází ve vzpomínkách po celý život. Byl jí provoněný batoh, lezecké kalhoty, všechen horolezecký „vercajk“ stačilo v zimě otevřít skříň, kde jsem svoje lezecké „nádobíčko“ měla uloženo, zavřít chvíli oči, přivonět si – a hned to bylo tady: skály, slunce, vítr, štihlé sloupce hodin a hodinek, drsné krajky coken a cokýnek, cinkání karabin, vrcholky bříz a borovic hluboko dole, vědomí veselé pospolitosti, kamarádství – ten nádherný pocit volnosti, radosti z pohybu a vlastní síly, vědomí vrcholně prožívaných okamžiků . . . Já vím, ti krásní, různobarevní hadi dnešních lehoučkých lan s mnohonásobnou pevností a pružností – ale mně nic nenahradí to moje první těžké kroucené lano – snad právě proto, že bylo první. Dodnes ho mám schované a pořád ještě voní. A je to už téměř 35 let!

Poprvé jsem lezla v Srbsku v červnu roku 1954 s Frantou Kuttou, výborným lezcem,

autorem mnoha prvovýstupů právě v Českém krasu i jinde. Lezla jsem v té době druhým rokem a měla jsem za sebou už několik vyvedených pískovcových sedem, byla jsem „starší nováček“, nováček, kterému podle mých jiných „to jde“. A tak mě Franta vzal na svou cestu na Pupek a když jsem moc žadonila, nechal mě jít první. Lezení na vápenci se mi zdálo snadné (neznala jsem v té době ještě jeho nebezpečí) a tak jsem šla rychle a bez zaváhání a Franta z toho měl velikou radost. Já jsem z toho měla radost také a také jsem se patřičně snažila – Franta Kutta byl pro mne horolezeckou kapacitou – někým, kdo dělá prvovýstupy a tak jsem ho měla v patřičné úctě a lichořilo mi, že se mnou lež. Všechno šlo dobře, pak přišel poslední vrcholový převis – a ten mi nešel a nešel – ne a ne těch posledních pár metrů přelézt. „Sakra, holka, tak si představ, že máš lano před sebou a ne za sebou“ – slyším ještě dneska Frantu. Já vím, že bych to na něj prozrazovat neměla – ale je to už tak dávno! Rozhodně tento způsob nelze doporučovat novým adeptům lezení – no ale já jsem si to lano tenkrát před sebou představila – a najednou to šlo! Už tu byl chyt, už tu byl stup, už tu byl vrchol a musím se k něčemu přiznat: tahle představa má v sobě cosi magického. Aspoň pro mne. Ještě mnohokrát a mnohokrát ve svém dalším horolezeckém životě, když jsem na tom byla někde jako prvolezec mizerně, když mě totiž lámal strach, ten nepřítel a zároveň ochránce všech horolezců – řekla jsem si v duchu: no tak lez, máš před sebou lano! No a ono to najednou zase šlo. Byla to pro mne taková zaklínací formule, nikdy jsem se tím nikomu nechlubila – ono to asi úplně normální taky nebude, no ale pomohlo to téměř vždycky. A na Frantu Kuttu proto vzpomínám hrozně ráda. Moc krásných cest jsem si v životě vylezla. Ale jak říkám, nikomu tuto metodu nedoporučuji!

V Srbsku jsem také hodně lezla s Jirkou Gaislem. Lezla jsem s ním hodně i na pískovci, s ním jsem byla poprvé na příhrázské Kobyle, po které jsem dlouho před tím moc toužila. Jirka byl výborný kamarád a dobrý lezec. (Vypráví se o něm také mnoho historek mezi lezci, např. Gaisl kontra Karoušek u příhrázského koupaliště a tuším právě Gaislovy hodinky v příhrázském koupališti, ale už si to pořádně nepamatuji, jak to vlastně tenkrát bylo. Nebo ta historie, jak Gaisl plus Bundal slaňují s věže bez slaňáku, Bundal na stranu náhorní a Gaisl do strany údolní a Bundal po dosažení pevné země odchází od lana ve chvíli, kdy je Gaisl ješ-

tě asi 4 m nad zemí. Ale to už asi vyprávěli jiní). Váže mě k němu také úsměvná vzpomínka k cestě v Srbsku, zvané Vypečená – která opravdu dost „vypečená“ je. To jsme jednou lezli tuto cestu ve třech, Jirka vyvádí, já lezu druhá, za námi kamarád, který ještě nemá mnoho horolezeckých zkušeností, ale moc si na tu cestu přál jít. Během cesty samozřejmě tím pádem problémy – kamarád bojuje, bojuje jak ďábel, ale výstup je zřejmě ještě nad jeho síly. Já držím, Jirka nahoře povzbuzuje, ale nic naplat. Nějak to nejde a nejde. Jirka už se vzteklá: „Tak se, k čertu, drž, drž se vším, čím můžeš!“ Lano napjaté. Volám dolů, co se děje. Ticho. Kamarád poslechl. Drží se. Ale mluvit nemůže. Zakousl se zuby do lana jako buldok. No ale na konec to přece vybojoval. A neuplynula ani tak příliš dlouhá doba a přišel den, kdy si Vypečenou vyvedl sám. A Jirka? Jirka měl z toho tenkrát velkou radost . . .

Výstup, z kterého jsem měla v Srbsku největší radost byl Trojúhelník ve Sv. Jáně. Lezla jsem ho poprvé v únoru r. 1970, v desetistupňovém mrazu. Musím předeslat, že do tohoto roku po prvovýstupu Kryštofa Zlatníka s druhy v roce 1948 neměl pravděpodobně Trojúhelník další přelezení, jak jsme později zjistili ve vrcholové knížce. Byl totiž tehdy stěnou obávanou a považovanou za velmi nebezpečnou pro svoji lámavost. Dnes už se lezou v této oblasti samozřejmě stěny mnohem a mnohem těžší a asi i lámavější a Trojúhelník je od doby přelezen mnohokrát a mnohokrát, ale tenkrát to byla stěna, která byla téměř tabu. V té době jsem lezla hodně s výborným pískářem Karlem Bělinou, který má stovky a stovky prvovýstupů téměř ve všech našich pískovcových oblastech. Dohodli jsme se spolu, že to spolu zkusíme. Na Trojúhelník šli s námi ještě dva kamarádi – Ivan Burian a Pšenda, jak jsme mu říkali (Jmenoval se Pšeničkov – žel oba tito kamarádi jsou dnes už mrtví. Pšenda zahynul zasažen bleskem na magistrále v Tatrách a Ivan, kterého jsem měla moc ráda, v roce 1971 v Alpách na Tour Rond).

Noc před výstupem jsme spali v domečku Karlova kamaráda poblíž skal a celý večer jsme diskutovali o tom, co nás čeká. Mrzlo jen praštělo – byl únor – a já jsem při své příslovečné zmrzlosti měla v hloubi duše obavy, jak v té zimě takovou těžkou věc vůbec přelezu. Navěnek jsem samozřejmě nedala znát nic.

Ráno jsme nastoupili do stěny brzy. A zase silný mráz. Svítalo sice slunce, ale stromy dole byly obaleny jinovatkou a ve stěně jsme viděli i dost ledu. Karel Bělina vyváděl a znovu jsme

museli obdivovat jeho lezecké umění: šel klidně, jistě, suveréně. Ledu bylo víc než se původně jevílo, výstup byl velmi těžký. Byli jsme v té stěně vlastně celý den. Já jsem se proti mrazu pojistila, měla jsem na sobě dvě péřovky! Jednu slaboučkou a druhou normální, byla jsem jako koule, ale zima mně nebyla. K večeru jsme dolezli. Byla jsem šťastná, zase jeden sen se mi splnil – to nebyvá v životě tak moc často. A to jsme ještě horní část stěny prostoupili vlastní variantou – takže byl ke štěstí dvojnásobný důvod.

S Karlem Bělinou jsem lezla v Srbsku ještě mnohokrát. Jak už jsem uvedla, Karel má stovky a stovky prvovýstupů a všechny jeho cesty mají krásná, pohádková a vtipná jména. On sám má fantastický cit pro cestu, nesmírnou lásku k lezení, houževnatost a vůli, která nezná překážek. Jeho svět je svět skalních měst. Pod drsnou slupkou má citlivé a vřelé srdce. Velmi jsem se mu vždy obdivovala. Škoda jen, že až dosud se nedočkal patřičného uznání. Myslím, že by si to opravdu zaslouhoval . . .

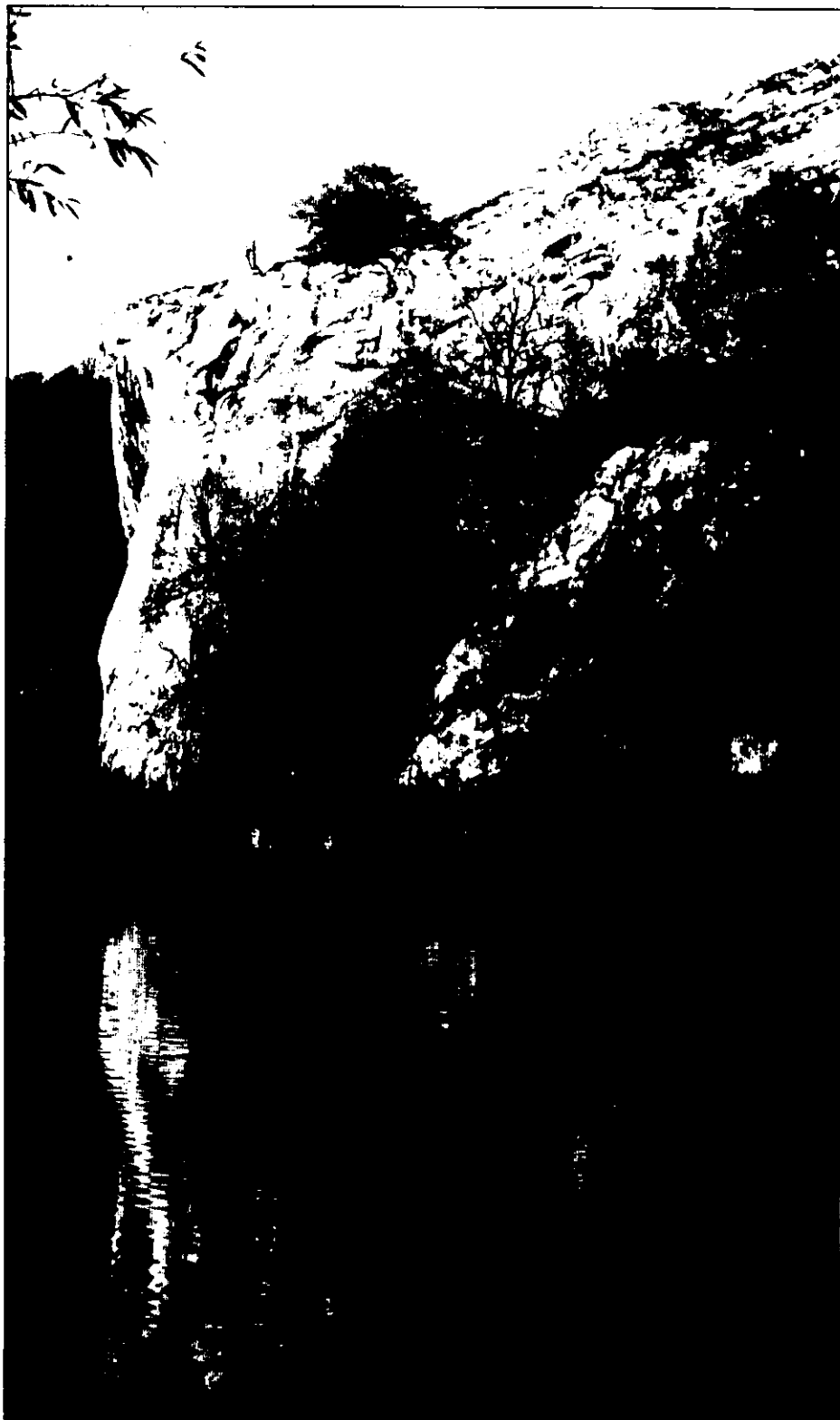
Karlovi jsem si jednou posteskla, že bych moc chtěla, aby pro mne někdo někdy udělal alespoň jednu, jedinou cestu. „Máš ji mít“, řekl Karel. A protože u něj nebylo nikdy od slova k činu daleko, hned další neděli jsme jeli do Srbska a na Pupku ten den vznikla Cesta pro Blanču – později v průvodci uvedena jako Blančina cesta. Jištěna byla silným dřevěným klínem, to se mi také moc líbilo – jinak se tam moc jistit nedalo – a byla těžká, dost těžká – v té době tam měla myslím nejvyšší klasifikaci. Mnohé jiné prvovýstupy, které jsme spolu dělali byly možná hezčí, ale tahle cesta byla udělaná pro mne a proto byla ta nejkrásnější. Bylo to 7. 3. 1970.

Ještě se jenom krátce zmíním o těch dalších prvovýstupech s Karlem Bělinou. Byly hlavně ve skalách v Ostrově (ale i jinde) a všechny mi přinesly velkou radost. Z těch nejhezčích mohu jmenovat Fantom na Hranoí, Hlavolam na Širokou věž, Kouzelnou hranu na Trpaslika. Údolní cestu na Rebeku, Královnu krásy na Tureckou stěnu, Převislou spáru na Věž nad strží a další a další.

Ale i ve Skaiaáku máme spolu jeden prvovýstup a sice Jarní cestu na Zlatou vyhlídku. A potom ve Žlebu a v Tisé. Na všechny ty cesty moc ráda vzpomínám . . .

Blanka Skotnicová

Na fotografii Standy Vaňka Pupek v Srbsku

odpověď' yettimu

Vážený YETTI

Tvůj dojemný článek „Vratte nám Bořeň“ s obsáhlým popisem jistých nahodilých faktů příjemných chvil poněkud rozladil a posléze velmi rozveselil bezvýznamný spolek pražských horolezců, kteří byli krátce na silnou organizaci RaJ.

Barvitě představy o poslání horolezeckých útulků byly asi zábavným předmětem četby našich odběratelů. Nebyl jsi na Josefa náhodou na Blatinách? Tam totiž vznikl požár ve školícím středisku VHS Brno téměř z neznámých důvodů, v době kdy střediskem zaznívaly akordy kytar a zpěvohry cvičitelů, frekventantů a Josefů v družné zábavě. Jinými slovy i na středisku se dá slušně žít pokud jim nevzplane oheň nad hlavou.

Bezvýznamný spolek pražských horolezců, udělal velmi dobře, že s velkou převahou odebral mocné organizaci zbytky kdysi slavné chaty a chce ji uvést do takového stavu, aby obstál i před nejnovějšími hygienickými předpisy. Škoda, že takových spolků není více, nejdou ve stopách mocné organizace a nedávají dohromady to torzo objektů kdysi lidem tak prospěšným. Vzpomeňme výletní restauraci Belvue nad Bílinou, kam chodily pravidelně velké skupiny gymnazistek a kdybys měl více šedin, tak bys pamatoval i chatu na Komáří výšce, chatu na Bouřňáku a další, všechno vycucané ruiny od organizace RaJ.

Myslím si, milý YETTI, že Tvé obavy o nakládání s finančními prostředky jsou zcela zbytečné. Nejde sledovat jen svůj prospěch, ale také udělat něco pro lidi, pro horolezecký národ. Je pravdou, že nastanou určité změny. Byl jsi zvyklý jít za svojí potřebou (obojí) nedaleko vstupních dveří do chaty (max. 10 m a dle přibývajících konzumace mosteckého piva stále blíže). Teď usedneš do kabinky poznamenané civilizačním procesem (označením WC), posléze zatáhneš za šňůru, ohlédneš se a nic. Všechno je pryč i ty vzpomínky.

Jestli tě budou stále mořit a soužit, tak přijď na brigádu, je to na vzduchu a hýbá se tělem.

AHOJ

Za „bezvýznamný spolek pražských horolezců“
Jiří Skandera

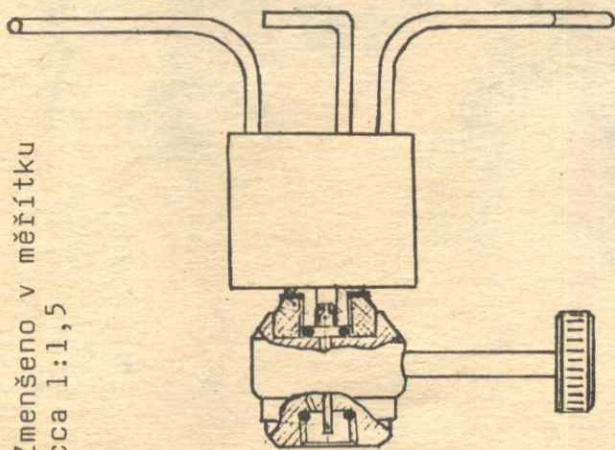
Foto Lubomír Imlauf

Kaňka

„Říkám Ti, Irvine, nejdou dole
dokud nenajdu svůj cepín!“
(Mountain)

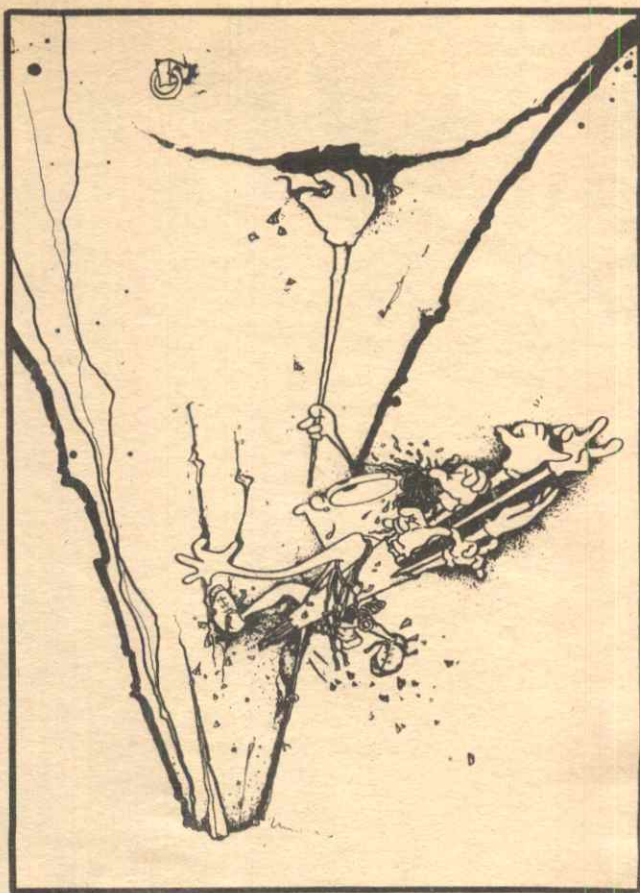
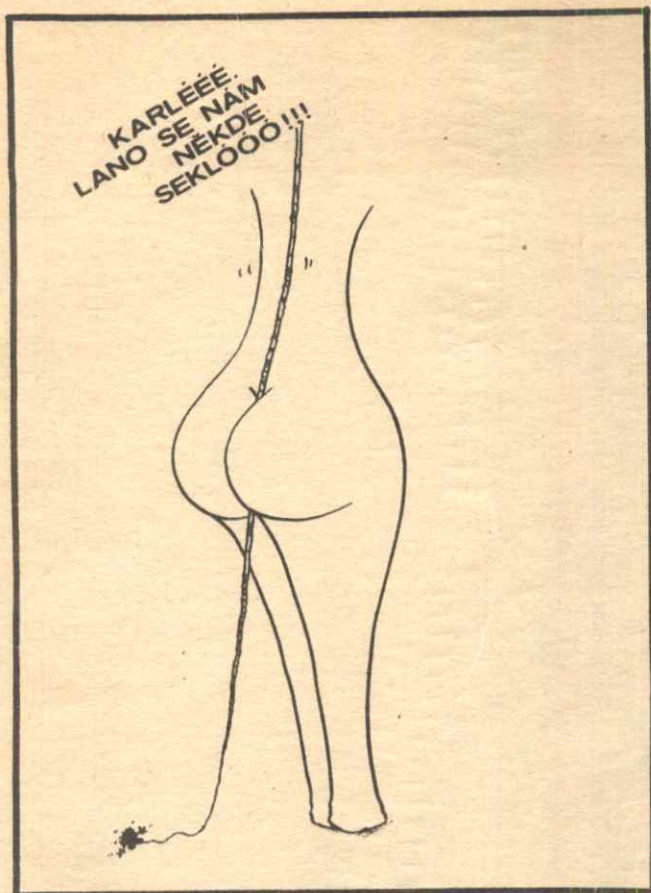
PO UZÁVĚRCE - PO UZÁVĚRCE - PO UZÁVĚRCE - PO UZÁVĚRCE - PO UZÁVĚRCE

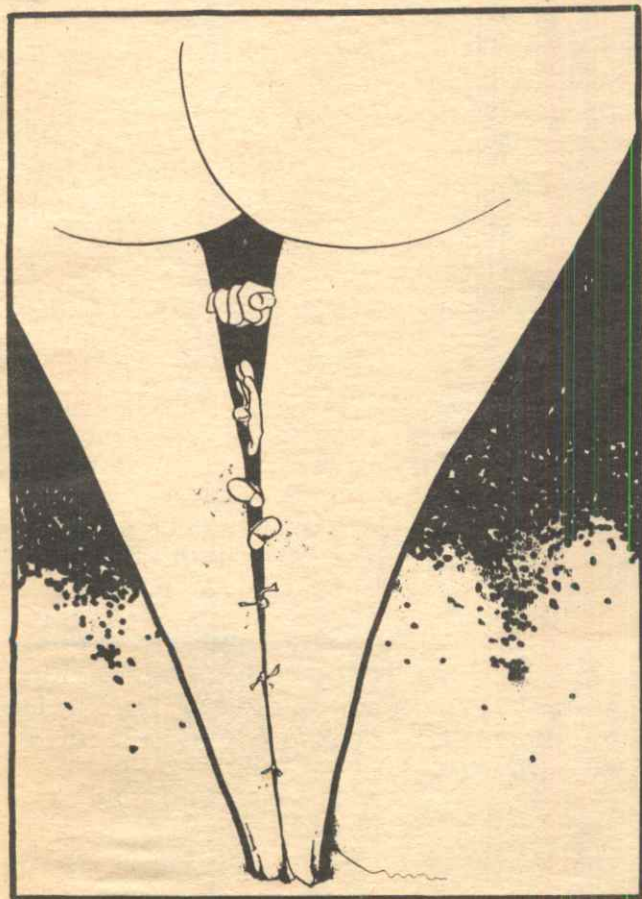
Zmenšeno v měřítku
cca 1:1,5

Na základě povolení k výrobě nabízím všem horolezcům a vysokohorským turistům speciální horolezecký vaříč VAR 1 o vysokém výkonu a spolehlivosti. Je určen k použití na originálních bombách typu Husch propan-butan a obdobných (s mezinárodním závitem 7/16"). Jeho funkční spolehlivost je ověřena Státním strojírenským zkušebním ústavem v Brně a v praxi při dobývání vrcholů Everestu i Annapúrny. Možnost nákupu i na fakturu. Podrobnější informace podám a objednávky přijímám na adrese:

Miroslav Sedláček
Skelná 19
466 01 Jablonec n.N.

4x Franta Janata

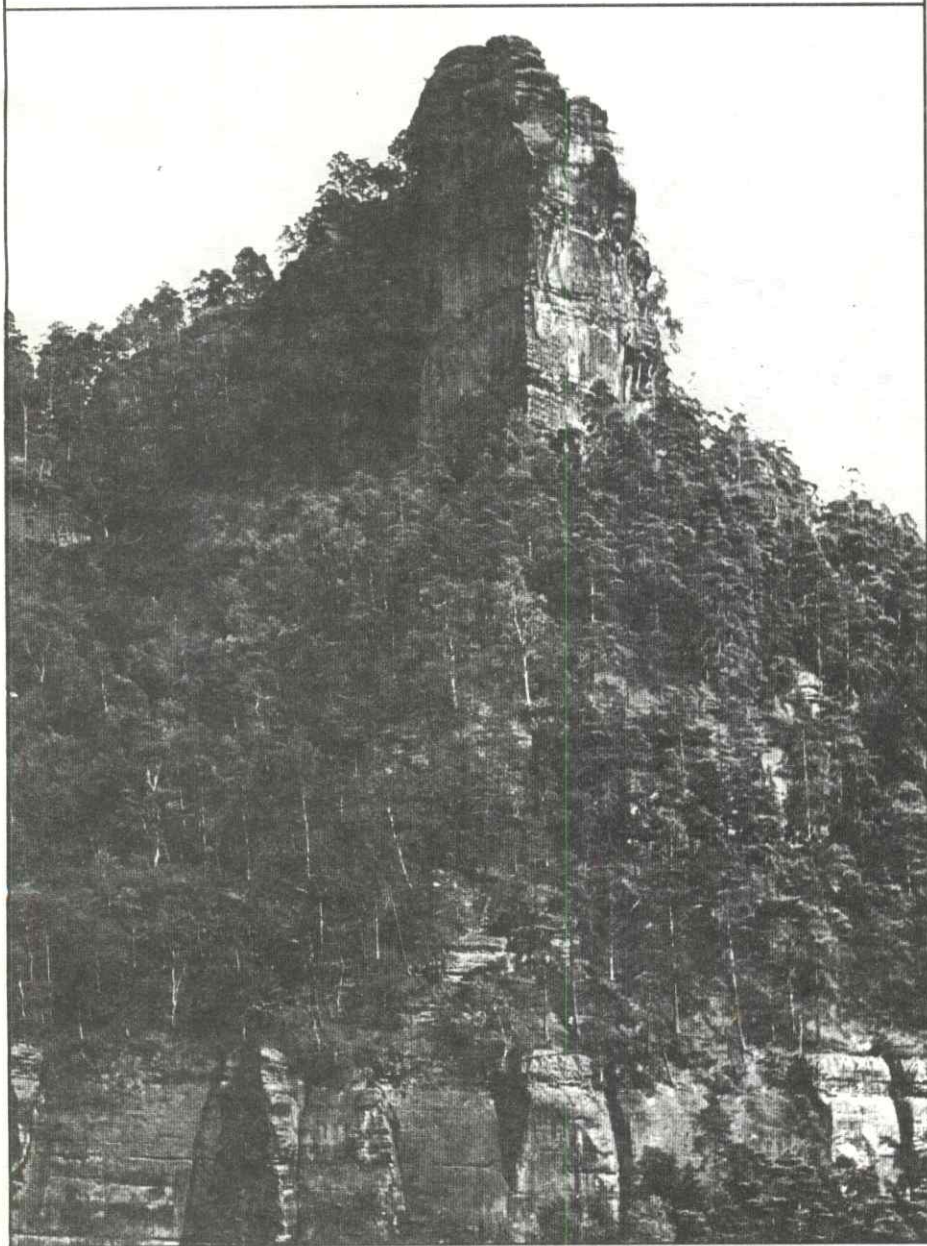
ASPOŇ NA NOC BY JSI MOHLA SUNDAT TEN PRÁK II

STO LET LEZENÍ NA DĚČÍNSKU

Nechce se tomu ani věřit, ale v březnu 1988 tomu bylo sto let, kdy byla vylezena první pískovcová věž v naší oblasti a tím vlastně na celém území Čech. Je to především první sportovní výstup Carla Becka, Siegfrieda Conrada a Friedricha Meurera na Beckstein, dnes Pevnost v oblasti Hřensko, v březnu 1888. Ve stejný den provedl Friedrich Meurer také výstup na Loveckou trubku. Nedá se jednoznačně říci, který výstup byl vykonán dříve, ale dle dostupných pramenů, knížky Dr. Waldemara Pfeilschmidta z roku 1925, se jmenovaní lezci sešli náhodou a společně podnikli výstup na Pev-

nost a až potom vylezli Loveckou trubku. Nejdříve Friedrich Meurer sám a potom ještě jednou s celou skupinou. Sám Friedrich Meurer vypráví o velmi těžkém lezení a krkolomném přeskoku. Tato slova dnes na našich tvářích vyvolávají úsměv, ale je třeba se vrátit do tehdejší doby. Bylo to prakticky na samém začátku sportovního lezení. Byla sice vykonána již řada výstupů, zejména v Sasku, ale vždy bylo použito umělých pomůcek, které lezci těžko opouštěli, protože to nepokládali za nesprávné. Po vzoru horolezců z Alp bylo zvykem nosit do našich skal cepín a také ho používat. Pomoc

Pevnost/Foto Petr Laštovička

jednoho lezce druhému přidržováním a podobně nebylo nic neobvyklého. Ale již se nenosily žebříky nebo nevysekávaly chyty a stupy jako dříve. Pochopitelně tento proces trval řadu let a velkou roli sehrála i obtížnost vykonaného výstupu. Jako další pak byla vylezena Homole Dr. Oscarem Schusterem a Friedrichem Meurerem 30. 3. 1894 a o den později, 31. 3. 1894 titíž lezci vystoupili na Malého tetřeva a Želvu v oblasti Hřenska. V roce 1898 pak byla vylezena Stará Václavská stěna, správně Stará Wenzelova stěna a to Heinrichem Wenzelem, Fritzem Gerbingem a Rudolfem Püschnerem v téže oblasti. Tím končí výčet hlavních výstupů v minulém století na našem území.

Několik slov k uvedeným lezcům.

Carl Beck (1816 – 1897) začal lézt až ve svých šedesáti letech a vykonal řadu prvovýstupů. Pozoruhodné je, že se dokázal přes svůj vysoký věk oprostit od vžitých pomůcek a nastoupil cestu čistého lezení. Dva roky před smrtí měl v Rathenu pád a utrpěl těžké vnitřní zranění. Od té doby sice chodil ještě do skal, ale pouze jako turista.

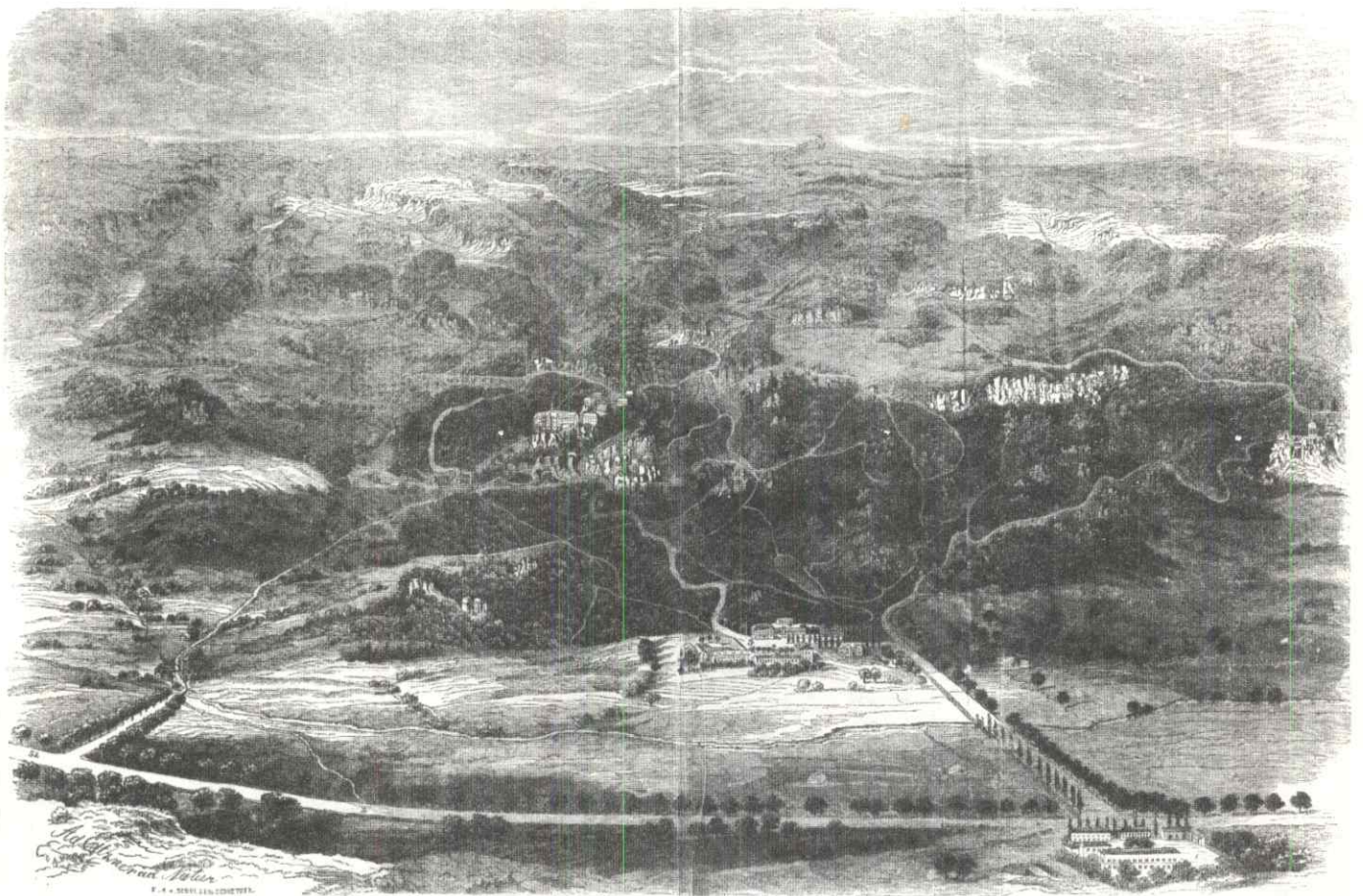
Friedrich Meurer (1873 – 1945) byl nejznámější z rodiny, ve které lezli také jeho otec Siegfried, bratr Conrad a bratranec Reinhard. Společně s Reinhardem vylezli v roce 1893 první doložený výstup bez umělých pomůcek na Falkenstein v Sasku.

Dr. Oscar Schuster (1873 – 1917) se zapsal zejména svým prvovýstupem, dnes Schusterovou cestou, na Falkenstein v roce 1892. Přestože tento výstup nebyl proveden ve smyslu dnešních pravidel, byl to velkolepý výkon. Zasadil se také o zavedení lezeček na pískovci. Podle přehledu Friedricha Meurera se Dr. Schuster zúčastnil 82 prvovýstupů v Českosaském Švýcarsku, 725 túr v Alpách, Norsku a na Kavkaze. Jako první vystoupil na 72 vrcholů a vykonal dalších 28 prvovýstupů, na již dosažené štíty. Jeden z jeho největších úspěchů na Kavkaze bylo vylezení jižního vrcholu Ušby v roce 1903. Před začátkem první světové války byl opět na Kavkaze a ihned po vypuknutí války byl zajištěn. V roce 1917 Dr. Schuster umírá v internačním táboře.

Prvovýstupci na Starou Václavskou stěnu *Heinrich Wenzel*, *Fritz Gerbing* a *Rudolf Püschner* patřili na rozdíl od předešlých saských lezců k výkonostně silné skupině z Děčína. Prováděli prvovýstupy i v sousedním Sasku a jejich největším úspěchem byl prvovýstup dnešní Wenzelovou cestou klasifikace V na Bloßstock v roce 1899. I když ani tento výstup nebyl proveden přísně dle našich dnešních pravidel, jednalo se o nejtěžší cestu vylezenou v minulém století a navíc na jeden z nejkrásnějších vrcholů Saska. Místní lezci jen tiše záviděli. Bohužel chybějí o těchto lezcích podrobnější informace. Tito lezci tvořili základy pískovcového lezení, postupem let přibývalo dalších nových jmen, která měla rozhodující vliv na celkový vývoj, ale faktem zůstává, že březem 1888 musíme pokládat za začátek pískovcového lezení u nás.

Helmut Weigel

PANORAMA VON BAD WARTENBERG

1. Oberhof an der	8. Hegerhaus.	11. Marien-Quelle.	14. Heilbr.	23. Adamstam.	31. Hanauschl.	38. Strasse gegen Truby	45. Liebigstrasse.	51. Apollon.	58. Felsenstein-Tischbein.	65. Bollen (Johann Barten-
ner) Quelle.	71. Eisen-Quelle.
2. Felsenstein-Strasse.	7. Schenke.	12. Peter-Quelle.	15. Marienham.	24. Felsenstein.	32. Eisenstrasse.	39. Strasse gegen Truby	46. Uferstr.	52. Uferstr.	59. Majorsstrasse.	66. Marien-Quelle.	72. Döbnerstr.
3. Bad Wartenberg.	9. Bollen-Quelle.	13. Wilhelm Albrechts-
Quelle (vorne Waid-
Quelle).	16. Tischbein.	25. Gross-Stein.	33. Gross-Stein.	40. Strasse gegen Truby	47. Waldstr.	53. Waldstr.	60. Felsen-
stein-Quelle.	67. Bollen-Quelle.	73. Strasse nach Haiden mit
den Gassen von Bad
Wartenberg.
4. Marien-Quelle.	10. Adam-Quelle.	17. Quelle ohne Namen.	17. Friedrichs-
Agg.	26. Eisenstein.	34. Eisenstein.	41. Strasse über Böhmen-
nach Waldstein.	48. Strasse von Wald-
stein nach Bad Wartenberg.	54. Eisenstein.	61. Eisenstein-
Quelle.	68. Eisenstein-
Quelle.	
5. Adam-Quelle.			18. Marienham.	27. Felsenstein.	35. Felsenstein.			55. Eisenstein.	62. Eisenstein-
Quelle.		

Skalák

SEDMIHORKY PŘED 120 LETY

MUDr. JAROMÍR WOLF

Ta doba není tak vzdálená. Pamatoval ji dobře můj dědeček František, který nosil vousy stejné, jako císař František Josef I. Jestliže však řečený mocnář jezdil do Alp a nechal se vymalovat v krátkých kalhotách na lovu kamzíků v Tyrolích, dědeček František s horami natož s horolezectvím neměl nic společného. I když ke konci minulého století podnikl výstup na Sněžku, nejvyšší horu tehdy Království Českého, vysokou 1602 m nad hladinou moře asi Středozemního, protože nad hladinou moře Baltského měřila o metr více. Dědeček, jako doklad o svém výstupu, poslal odtud kouzelnou pohlednici, kolorovaný obrázek vrcholu s útulnou českou a pruskou a s kulatou kapličkou, a aby dojem byl krásnější, obraz zachytil Sněžku při západu slunce, jehož paprsky rozsvěcovaly okénka kaple i chat, polepená stříbrným a zlatým staniólem. Mám ten lístek, zachráněný z rodinného alba, dosud a zaujímá přední místo v mé sbírce pozdravů z hor a expedic. Stejně jako pohlednice Mt. Everest Expedition 1924, adresovaná slečně Dorothy Cocksové v Londýně. Je na ní nalepena zvláštní expediční známka se čtyřmi svastikami, čili hákovými kříži, prastarým indickým symbolem, později dokonale zneuctěným. Pozdrav z expedice posílal John B. Noell a je známo, že tehdy na Everestu E. F. Norton, vedoucí výpravy, vystoupil do výše téměř 8580 m a tak se stal – bez kyslíku – držitelem rekordu, který byl překonán až za půl století. Ten lístek byl dopraven ze základního tábora na Rongbukském ledovci do Indie pěšky /by Postal Runner – poštovním běžcem/ a z Kalkaty odplul 19. října 1924 v 17.45 hodin, jak stojí na poštovním razítku. Tehdy ještě pošta udávala čas orazítkování, protože to byl úřad nad jiné přesný.

Můj dědeček František rád chodil na návrší slánské paroviny, krajiny nepovznášející k fantazii. Ovšem k severu se dědečkovi otevíral pohled k vyvřelým útvarům Českého středohoří a on rád pozoroval modravé kupy a na nich zříceniny hradů, aniž by někdy zatoužil stanout na některé z nich. Svě rodné městečko ve středních Čechách potom opustil pouze jednou, když jel přes Alpy do Brixenu. Nikoli, aby navštívil domek, v němž žil ve vyhnanství Karel Havlíček Borovský, nebo aby zlézal vrcholy Alp, ale aby navštívil svého syna ve válečné nemocnici. Na nádraží přistoupil tehdy k pokladně a pravil: Prosim III. třídu, rychlík do Brixenu. Úředník v modré uniformě a s klotovými rukávy sáhl do příhrádky, pod písmenem B našel Brixen čili Bressanone a podal lístek do okénka se slovy: 1 zlatý osmdesát. Dědeček zaplatil, vzal lístek, nasedl do vlaku a ve Slaném vytáhl hodinky a řekl: máme minutu zpoždění, ale do Zvolenevsí je to s kopce, to doženeme, a do Prahy to Prokopským údolím taky jede, takže si dám v Praze večeri a jedno smíchovské a pohodlně stihnu rychlík do Vídně. V těchto

věcech se ostatně podobal Antonínu Dvořákovi, který nervózně chodil po peroně, když v Praze očekával v čele vítací delegace Petra Ijiče Čajkovského, zlaté hodinky v dlani a rozčiloval se, že rychlík z Drážďan má 2 minuty zpoždění.

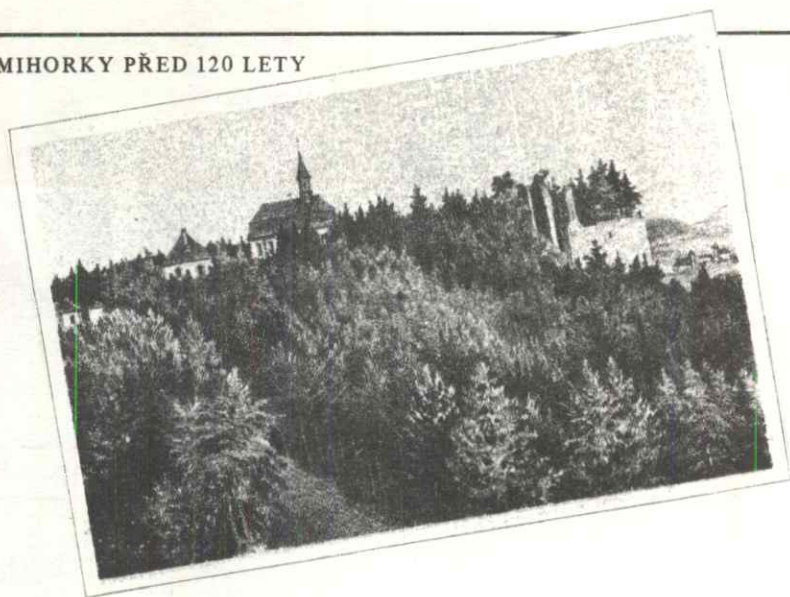
Tedy dědeček František mi vypravoval, jak v roce 1866 si s kluky klekali na silnici, přikládali ucho na tvrdou zemi a slyšeli dunění dělostřelby od Jičína a od Hradce Králové.

Do Čech v té válce táhly tři pruské armády, z nichž Labská postupovala přes Lužici a Liberec. U Podolí – dnes součást Svíjan – došlo k bitvě o přechod přes Jizeru. Padlo mnoho vojáků, kteří spí svůj nekonečný sen na hřbitově vpravo od silnice, když se přejede svijanský most směrem do Příšovic.

Skalák v té době neměl toto důvěrné jméno, ale jmenoval se jen Skalní město. Nikoho nenapadlo lézt na Medovou skálu, jak se jmenoval Kapelník. Asi proto, že v dutinách pískovce skutečně žily divoké včely a možná snášely med do útvarů zvaných voštiny. Horolezecké objevování skalních věží začalo až za půl století a ještě později v dvacátých a třicátých letech století našeho, zprvu většinou německými lezci z Českosaského Švýcarska. Skalní města v karových údolích českého křídového útvaru byla pro tehdy již zkušené a vyspělé německé lezce panenskou a zaslíbenou zemí. Všimněme si přitom, že všechny hlavní lezecké oblasti v severovýchodních Čechách byly vytvořeny erozí na severních okrajích pískovcových tabulí, neboť zde byla – a dosud je – geomorfologická činnost vody a ledu, protože jsme na severní polokouli, velmi intenzivní. Proto lze právem užít pro ně název kar, pocházející prý z norštiny, a označující hluboké ledovcové údolí k jedné straně otevřené. Proč se kar jmenuje česky podivuhodným jménem březno, nepodařilo se mi zjistit.

Tak Kočičí hlava byla vylezena v roce 1914, Kapelník Normální cestou 1920, Taktovka 1926, Podmokelská a Kniha Jižní spárou v roce 1927. Ale nejstarším prvovýstupem na Hruboskalsku je asi výstup na Dračí skály před několika stoletími. Na jejich vrcholech – nefká se, zda na Dračí věži či na Dračím zubu – hnízdil pár supů, který se stal postrachem zvířat i lidí, protože dravci se vrhali i na malé děti. V té době byl vězněn na Hrubé Skále odsouzenec k smrti. Jestliže zbaví kraj supů, které lidé pokládali za draky, byla mu slíbena milost. Odsouzenec zhotovil množství žebříků a ty pokládal od stěny ke stěně v širokém komínu mezi Dračí věží a Zubem, dosáhl vrcholu, shodil supí hnízdo a byl osvobozen. Na obrazu Dračích skal ze začátku dvacátého století, namalovaném malířem Šetelíčkem, jsou ještě patry zbytky oněch dřevěných žebříků.

Je to krásná pověst, ozejmující, proč se Dračí skály jmenují

Dračí, a můžete jí podle své povahy věřit či nikoli.

Sedmihorky čili „Vodoléčebný ústav Sedmihorky na Hrubé Skále“ v nóbl společnosti nazývané Bad Wartenberg žily bohatým lázeňským životem. Na mapě z poloviny devatenáctého století je to jméno vytištěno tučnými písmeny stejně jako Carlsbad, Marienbad a Franzensbad, což jsou – jak každý pochopí – německá jména západočeských lázní. A ještě na té mapě jsou vlakové spoje ze Sedmihorek do Drážďan, Berlína, Vídně a Paříže, protože Praha byla pouhé provinční město. Hosté „Sedmihorských lázní“ přijížděli nejen z Čech, ale i z ostatních zemí císařství Rakouského a z většiny evropských států a dokonce z Asie, Ameriky a Afriky. Lázně poctili návštěvou i členové císařské rodiny a léčil se tu i Jan Neruda a Eliška Krásnohorská. Byla to česká literární společnost, která zde půvabnému kraji začala říkat Český ráj.

Proslulost lázní spočívala v pramenech, jichž v bezprostředním okolí bylo /a snad ještě je/ jedenáct. Jejich voda však se nevyznačovala a dosud nevyznačuje žádnou zvláštní léčebnou mocí. Díky mocným vrstvám třetího horninového patra teče dosud z těch čůrků voda čistá čili pramenitá, bez významnějších aniontů a kationtů a její léčebnou vlastností byla právě čistota a chlad. Průměrná teplota pramenů byla 6,8 °R – podle stupnice Reamurovy, jejíž vztah k stupnici Celsiové je vyjádřen $1^{\circ}\text{R} = 1,25^{\circ}\text{C}$. Jména pramenů dosud žijí, i když se měnila časem stejně, jako jejich vzhled. Vyvěraly ze studánek upravených z pískovce ve slohu klasicistním, žel, čas je většinou rozkotal. Totiž nikoli čas, ale spíš lidé, protože čas je ke kráse i poezii celkem lhostejný, zatímco lidé obojí utvářejí ke svému obrazu.

Léčení, které zavedl MUDr. Antonín Šlechta, městský lékař v Turnově a spoluzakladatel lázní v roce 1841, bylo poplatné době. V módě byla hydriatika, svérázná a dosti drastická vodoléčba, odpovídající heroickým metodám lidového léčitele Vincenze Priessnitzze, zakladatele Lázní Jeseník. Do dnešních dnů je každému známý a stále účinný jeho kombinovaný obklad studený a teplý. Léčení v Sedmihorkách začínalo před pátou hodinou ranní zábaly do prostěradel namočených do oné pramenité vody. Následovala procházka a pití vody z pramenů. Bylo doporučováno – podle charakteru nemoci – vypít 7 až 30 !/ sklenic vody. K dalším procedurám patřily střídavé koupele horké a studené, polévání studenou vodou, procházky na bosu v rose sedmihorských luk a po březích Libuňky, která tekla tehdy v četných meandrech čistá a rybnatá a v jejichž březích hnízdili ledňáčci. Ti tam ostatně sídlili donedávna a zasloužilý mistr sportu Bohouš Svatoš říká, že tam sídlí dodnes.

Co se léčilo těmito metodami podle „excentrické krizové na-

uky Priessnitzovy? Všechno – od neuróz přes chudokrevnost až po takové infekční nemoci, jakou byl a dosud je břišní tyfus. S jakými výsledky? Zřejmě se střídavými podle povahy nemoci. Neurasthenickým slečnám a hysterickým paním nepochybně polévání studenou vodou prospělo, nemocným břišním tyfem asi nikoli. Léčilo se i tělocvikem a dietou a jídelníček nebyval nepřepychovější. Mléko, máslo, lehce upravené maso, to vše u společné rodinné tabule, jíž v čele seděl ředitel lázní s manželkou.

Na vykázaném místě v lese brali lázeňští hosté vzdušné lázně zcela nazí a bez větších zvědavých zraků. Tak vznikla v Sedmihorkách asi první FKK – Freie Körperkultur a první nudapláž v Čechách.

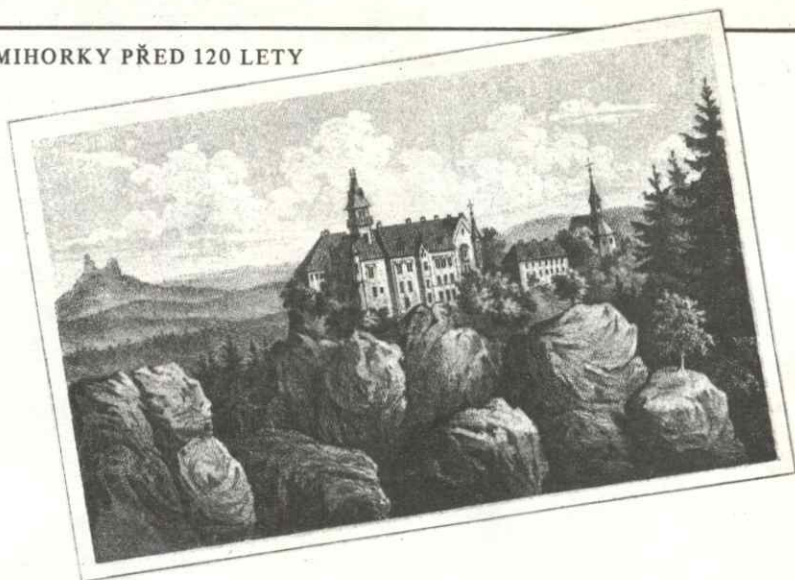
Léčbu doplňoval bohatý společenský program. Výlety do romantického okolí se svačinou u sedláků a chalupníků v Doubravici a Bukovině, v Nové Vsi a v Karlovicích, kde hosté pili mléko a přikusovali čerstvý domácí chléb. Na promenádě hrávala plukovní hudba c. a k. 18. pěšího regimentu Velkokníže Konstantin a husarského pluku Polní maršál Radecký. Přijížděli i hudebníci a slavní zpěváci z Prahy a z Vídně. A jestliže byl některý z hostů zvlášť hudbymilovný, bylo mu do pokoje přineseno piano, aby mohl hrát kdykoli.

Koncem června 1866 koncertovala jednoho teplého večera na kolonádě hudba řečeného husarského pluku. Hned následujícího dne bojují již stateční husaři proti Prusům u Podolí a Březiny a silnicí z Turnova k Jičínu ustupuje rakouská armáda. Sotva nad lázeňskou kolonádou zavlaže bílá vlajka, zastaví před Sedmihorskými lázněmi pruské přední hlídky. Husaři respektují neutralitu lázní, salutují a aniž by vstoupili do lázeňského areálu odjíždějí.

V dalších dnech projíždí kolem Sedmihorek sám pruský král a potvrzuje neutralitu lázní. A za několik dní jsou lázně přeplněny raněnými z bitvy u Jičína, Rakušany i Prusy.

Bitvu u Jičína /29. června 1866/ shlédlo velké množství lidí, kteří se na ni dívali z hory Tábor, odkud vše měli jako na dlaní. Byli mezi nimi i někteří lázeňští hosté, kteří si nenechali ujít takové divadlo stejně, jako bitvu u Podolí a u Mnichova Hradiště.

Tak lázeňští hosté, pokud včas neodjeli domů, prožívali v Sedmihorkách válku v roce šestašedesátém. Zpráva o porážce rakouských armád u Hradce Králové přišla do této tiché neutrální enklávy až za 5 dnů. Díky dobře zásobené kuchyni hosté nijak nestrádali. Pouze na 1 den selhalo zásobování masem – a v lázních byl bezmasý den! Ředitel lázní však musel dodat 4 koně pro potřeby pruské armády jako přípravek pro odsun těžce zraněného generála. Po týdnech se 3 koně vrátili, čtvrtý prý došel až do hlavního města

Pruska, Berlína. Zatím z hruboskalského zámku odváželi postele a matrace do polní nemocnice v Libuni, stejně jako láhve vína ze zámeckých sklepů hruboskalských i ze sklepů sedmihorských.

Později, asi v polovině července, vypsali lázeňští hosté prémii 20 zlatých tomu, kdo se odváží s dopisy podniknout cestu do Prahy a přinést odtud noviny a časopisy. Našel se odvážný muž, který se však před dalekou a nebezpečnou cestou vyzpovídal a dal se zaopatřit svátostí umírajících. Šťastně se však vrátil se zprávou o obsazení Prahy Prusáky a inkasoval prémii.

Krátká prusko-rakouská válka skončila za pouhých 7 dní bitvou u Hradce Králové. Rakousko bylo poraženo na hlavu a mírem, podepsaným v Praze, byl dán souhlas k novému uspořádání Německa podle Pruské koncepce. Ideje i praxi této koncepce jsme dostatečně poznali jako jednotlivci i jako národ a z hlasů těch, kteří se nepoučili ani z jedné ze dvou světových válek, zaznívá tato koncepce dodnes.

Ztráty na životech lidí byly strašné. Za dvacet minut padlo v úvozu u vesnice Chlumu 10.000 mužů, za stejnou dobu 10.000 mužů v lese Šváb v Čistěvsi, za 30 minut dalších 10.000 mužů v bitvě o samotný Chlum. Mrtvé dlouho nikdo nepohřbíval a bylo horké letní počasí. Celkem za několik hodin zahynulo 50.000 lidí.

Bereme-li v úvahu tehdejší rakouské pušky s předním nabíjením a zdokonalené pruské zadovky /měly 4x rychlejší kadenci palby a ztráty Prusů byly tomu odpovídající, pětkrát nižší/, dělostřeleckou palbu a boj muže proti muži sečnými a bodnými zbraněmi, jsou tyto parametry zbraní téměř hodné zbraní atomových, použitých přesně za 79 let později. To vše za pouhých několik dnů, několik hodin, a když se podíváme na mapu a uvědomíme si rozsah operací – pěšky, na koni s těžkou výzbrojí od Liberce až po Náchod a Hradec Králové, byl to i neuvěřitelný fyzický výkon zakončený nadějí na zmrazení nebo smrt. To vše v severovýchodních Čechách, v kraji krásném, v kraji milovaném, který je nazýván jménem Český Ráj a kolébkou českého horolezectví.

Prameny Sedmihorských lázní, které v té válce svažovaly svou chladnou vodou suchá ústa zraněných a umírajících, měly honosná jména: Jozefův podle Josefa svobodného pána ČOKČEVIČE, bána chorvatského, Mariin podle svob. paní z Aehrentalu, Lesní, též Vilém-Albrechtův podle generála jízdy Viléma Albrechta knížete Montenuovo, Drahokamový, z něhož voda stékala přes kozákovské jaspisy, Karlo-Ferdinandův pramen podle arciknížete Karla Ferdinanda, Aloisův, Hudební pramen, Antonínův podle zakladatele. Měly také prosté názvy lidové jako VRŮTKA, ŽELEZITÝ a SOUSEDA.

A nahoře na hruboskalském hřbitově zpola vysekaném v pís-kovci spí dodnes mrtví z bitvy u Jičína. Na pomnících z pískovce a istrijského mramoru z břehů Jadranu lze už ztěžkl přečíst jména. Franz Schmidt, c. k. Oberlieutenant, čili nadporučík, padl 29. června 1866 pro císaře a vlast, stár 24 let. Wilhelm von Borkowski, zemřel 6. července za krále a vlast ve věku 33 let. Císaře měli Rakušani a krále v té době Prusové a proto ten rozdíl, ale smrti to asi bylo dokonale jedno. Hroby českých vojáků, kteří tvořili jádro tolika rakouských pluků, jsou na svijanském hřbitově a v polích u Jičína a Hradce, bezejmenné, označené pouze anonymní číslicí.

A potom jsou tu hroby horolezců. František Kroupa, zahynul na Gerlachu, Václav Skoupý v severní stěně Špiku v Julských Alpách. A Joska Kuhn. Lze-li o místě, jakým je hřbitov, říci, že je zajímavé a krásné, potom to nad jiné platí o hřbitůvku hruboskalském.

Vodoléčebný ústav Sedmihorský je nadaleko. V jeho zdech už netráví čas vznešená společnost, léčící své neduhy skutečně i iluzorní. Jak praví turistický průvodce z těch dávných dob: „Něco krásnějšího než ranní procházku v čerstvém lesním vzduchu lze si sotva představit. Rozšiřuje se hrud, srdce se cítí jaře a mysl se zcela poddává zmocňujícímu se obrazu lesní krajiny pozlacené paprsky slunce“ Jaká romantická představa, jaká minulost. S výhradou zanedbaných pramenů, chemizovaných polí v údolí regulované Libuňky, spadu a kyselých dešťů a výfukových plynů v samotných Sedmihorkách trvají však sedmihorská krajina, Hruboskalsko a Skalák a jejich půvaby dodnes.

A to je souvislost mého dědečka a šestašedesátého roku. A já tu zkazku o uchu přitisklém k zemi a poslouchajícím dunění děl vypravuji svým vnukům v roce 1986 a jestliže se oni dožijí alespoň té doby života, kterou nám /s dávkou rezervy/ zaručuje statistika ministerstva zdravotnictví, je to přesně 200 let, co obsáhne živá paměť jednoho člověka a pěti generací. A jestliže to znásobíme zase pěti, je to 1000 let a jsme pamětníky událostí, které popisuje Kosmas v Kronice Čechů včetně zavraždění knížete Václava. A to svědčí o tom, že 1000 let v historii je méně než jedna otáčka planety ve věčnosti vesmíru. A přesto je lidská paměť tak neuvěřitelně optimistická. Neustále zapomíná na smrt a tvrdošíjně věří v život.

Čtouce tyto nehorolezecké reminiscence, možná že horolezci pronesou Co nám tady vyprávíš? Řečeno s básníkem, trochu historie nikoho nezabije. Ani horolezce.

Ilustrace Adolf Gltzner (panorama) a Felix Reichel. Z knihy Bad Wartenberg, 4. vydání, Praha 1871. Zapůjčil prof. Emanuel Bosák.

DNA A DNA

Malíř Otakar Štáfl byl o 23 let starší, než jeho žena Vlasta. Byli bezdětní a oba žili ve světě svých představ o umění a o životě.

Pochybují, že Vlasta znala dávnou filosofii čínských taoistů, ale bezesporu uplatňovala jejich názory: „Nech uši poslouchat, co chtějí, nech oči dívat se, na co chtějí, nech nos, ať se obrací, kam chce; nech ústa, ať říkají, co chtějí, nech tělo, ať si dělá co chce, nech myšlenku, ať si jde, kam chce!“ (Z „Knihy mistra Lie O Jang Čuovi“, kolem r. 300 n. l., texty staré Číny – přeložil O. Král, Čs. spisovatel, 1971).

Narodila se v Praze r. 1907 a když dospěla, živila se psaním dívčích románů, které byly v první republice žádané a dobře placené. Děj románů kladla autorka často do hor. Mezi takové patří „Reflexy na hladině“ (1933), „Hoře zdar“ (deník samotářského malíře, který žije v horách a zpovídá se jak z lásky k nim, tak z lásky k městské dívce, kterou zasvěcuje do horolezectví a lyžařství – 1934), a také „Závrat“ z r. 1937, jehož námět je čerpán z podtatranských polonin a oslavuje sportovní mládí. Další její dívčí romány řeší všední náměty (Uličnice, Zorka tuláček, Pačiví mládí, Deník patnáctileté, Haló, kamaráde, Pavel a já, Je mi šestnáct, Děvčátko Dana a další). V letech 1938-39 redigovala list dívek „Zorka“. Snad všechny jmenované práce V. Štáflové nesou pečeť poplatnosti dobové poptávce a nemají valnou úroveň. (Viz: Slovník spisovatelů – knihovna UK Praha).

V roce 1945 však vyšla její pohádková črta „Kavče z Dračích skal“ dílo, které dokazuje lyrický talent a opravdové tvůrčí zrání. Avšak v tomto roce Vlasta zahynula – ve věku pouhých 38 let.

Za války byla ve Skaláku víc než v Praze a stala se stálou průvodkyní mladých lezců z Turnova. Okouzlovaly ji červené večery, když luka u Libuňky byla mlhavá a bor voněl pryskyřicí. Chytala za letu svatojánské mušky a nosila je v otevřených dlaních. Vázala se na lano se vzrušením a chtivostí po zážitku. A nevalné svaly a jemné prsty její subtilní bytosti zvládly traverzy i převisy pískovců, až si vysloužila obdiv spolulezců. Brali ji s sebou všude – na Kapelníka, na Maják Jeschkeho spárou, na Dračí skály těmi nejtěžšími cestami. Večer u ohně projevovala svou vděčnost za velké prožitky. Vyprávěla. O Popradském plese, o kamzících, o prvovýstupu na Volovou věž. O světě hor, který mladí spolulezci doposud nepoznali. Hltali její slova a těšili se na poválečnou svobodu. Bohužel ani Vlasta ani její nejmilejší posluchač Joska Smitka se jí nedočkali. Vlasta zahynula se svým mužem v Praze při americkém náletu v únoru, Joska byl popraven v březnu 1945.

Otakar Štáfl se narodil na sklonku roku 1884 v Havlíčkově Brodě, v rodině řezbáře. Rodiče jej nechali studovat na gymnáziu, ale Štáfla škola pramálo zajímala. Místo učení se toulal kolem rodného domku, po březích rybníka Hastrman, a kreslil. „Otec chtěl ze mne mít fláterníka a moje nechuť k latině ho moc mrzela“, říkával malíř Štáfl. Až jsem domácí rozpory jednou definitivně vyřešil. Prodal jsem všechny školní knihy a odjel do Prahy k profesoru Ferdinandu Engelmüllerovi. Když jsem mu ukázal své kresby, přijal mne k sobě na studium.“

První měsíce v Praze byly těžké – nebylo z čeho žít. Ale za půl roku se již zúčastnil výsta-

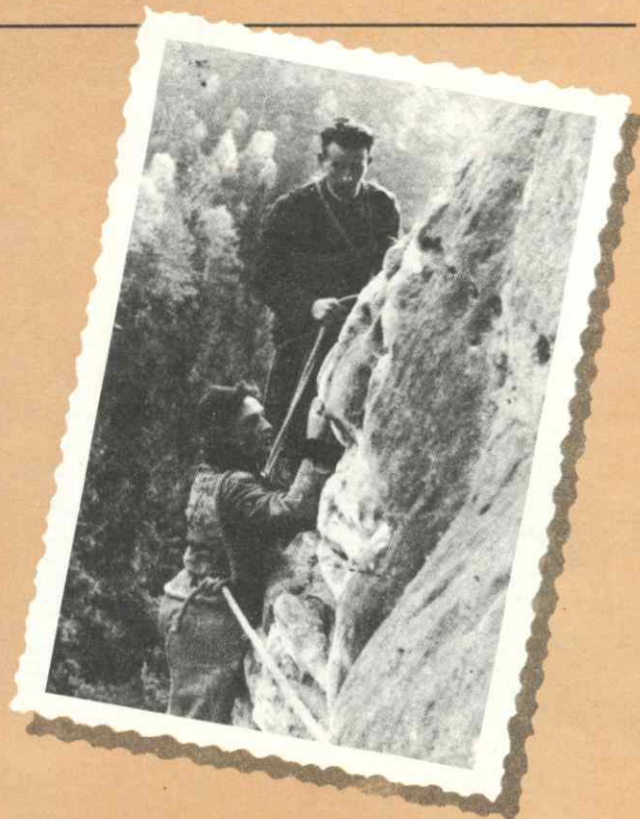
vy v Rudolfinu a prodal tři akvarely. Rodiče se doslechli, že syn pracuje s opravdovým zápalem i s výsledky a tak získal opět jejich úctu. A později, když byl Štáfl již uznávaným umělcem, byl tatínek jeho nejlepším přítelem a pomocníkem.

Vysoké Tatry se staly Otakarovi Štáflovi druhým domovem, předmětem jeho lásky, zdrojem jeho uměleckého tvoření. Stal se spolunájemníkem chaty u Popradského Plesa a po celou dobu trvání I. republiky tam jezdil – a maloval. Už jako čtyřadvacetiletý vystavoval 42 prací z Vysokých Tater v Topičově salonu (září – říjen 1908). Další výstavy byly v r. 1924 (Obecní dům), 1928 (Hradec Králové), 1930 (Topičův salon) a 1937 (Myslbeč).

Nejmilejší výstavní síň byla však Štáflovi vždy chata na Popradském Plese, kde zkoumavě hodnotil každé své nové dílo: Štrbské pleso, Kriváň, Růžové mlhy, Slunný den, Štít Olgy, mnoho krajin z Javoriny a dalších oblastí Tater a okolí. Navynechal ve své tvorbě ani náměty z Prahy a z rodného kraje, ale Tatry mu byly nejbližší. Zachytil krásu přírody i života v nesčetných olejích a drobných kvaších. Viděl a zpodobnil mohutné štíty i drobné květiny a půvabné motýly.

Jeho perokresby a kvaše provázejí také mnoho knih, zejména knih pro mládež. Ilustroval Karafiátovy Broučky, řadu povídek Vlasty Štáflové (Uličnice, Kamzíček, Pohádky svatojánské noci, Kavče z Dračích skal) a také Hlouchovy literární japonerie.

Vedle svých obrazů zanechal po sobě Otakar Štáfl ještě jedno dílo, za které si ho všichni milovníci Tater nesmírně váží. Je to symbolický cintorín v blízkosti Popradského plesa pod Ostrvou.

Manželé Štáflovi často vyprávěli o výstavbě tatranského symbolického hřbitova od zrodu myšlenky až po jeho otevření na podzim roku 1938.

Ze Štáflových vzpomínek vyjímáme:

„Jednoho večera se na chatě u Popradského plesa hovořilo o smutné stránce horolezectví. Dne 17. srpna 1923 se zřítíl z Končisté kamarád Dr. Gottlieb a rodina umístila v Batizovské dolině desku, připomínající neštěstí. Nebyl to první případ. Po Tatrách byly už i jiné památníky katastrof: deska Wachterova, Teschlerova, Húlova, Bachledova . . . Co bude dál? Budou v dolinách či na každém nástupu horolezecké túry nápisy, připomínající oběti hor? Ne, to není dobré, mínil Ferko Lipták. Jeden ze zakládajících členů kroužku tatranských horolezců IAMES. V Zermattu nebo v Chamonix jsou krásné horolezecké hřbitovy. Nebylo by možné zřídit i u nás podobný rázovitý hřbitov?“

Ujímá se však názor akademického malíře Otakara Štáfla. Již přes rok o věci uvažoval, a proto přichází do debaty s myšlenkami srovnanými a propracovanými. Chce zřídit „symbolický hřbitov“, v srdci tatranské přírody mezi nádhernými limbami. Bere špicár a z hlavy kreslí představu cintorína, vyzdobeného vyřezávanými a malovanými detvanskými kříži. Všichni přítomní jsou okouzlení. Tehdy se zrodil nápad.

Avšak od myšlenky ke skutku vedla dlouhá a trnitá cesta. Po léta ještě musel Štáfl propagovat svou ideu. Píše do novin, kreslí nové cintoríny, přesvědčuje vedoucí činitele tatranského hospodářského a společenského života. Teprve v roce 1932 souhlasí Tatranská komise KČST se zřízením symbolického cintorína na Drigantu. Bylo to snad již třetí či čtvrté místo,

kteří Štáfl vyhlédl. Měnil své představy nejen z důvodů estetických, ale i proto, že nenacházel pochopení u majitelů pozemků. V Tatranské komisi KČST nachází v osobě jejího tajemníka Aloise Lutonského nadšeného spolupracovníka a organizátora. Ale i při spojení sil ubíhají další roky plné práce a nepříjemností. Přátelé těžce shánějí prostředky, zadlužují se. Musí odstranit pochybnosti církevních úřadů, reagovat na protesty bohatých lázeňských hostů na Štrbském plese, kteří nechtějí mít v okruhu svých vycházek hřbitov.

V roce 1934 konečně začínají lidoví řezbáři z Detvy vyrábět první z padesáti křížů, které mají cintorín zdobit. Štáfl je sám dopravuje do prostoru, který je definitivní: pod Ostrvou, kde od nepaměti hnízdili orli a kde je jeden z nejkrásnějších limbových hájů. Až do roku 1938 trvají práce, vždy znovu zdržované nedostatkem peněz – ale to už stojí kaple, do žulových balvanů jsou zasazeny první pamětní desky . . .

A pak přišla válka. Malíř Otakar Štáfl a jeho žena Vlasta museli opustit Slovensko a vrátit se domů, do Prahy. A když se již oba těšili na brzký návrat do Tater, přinesla jim 14. února 1945 americká bomba smrt . . .

V roce 1948 vyšla zanícená a podrobná vzpomínka na Štáfla v knize „Symbolický cintorín ve Vysokých Tatrách“, jejímž autorem byl jeho dlouholetý spolupracovník, Alois Lutonský.

Vladimír Procházka starší
Historické fotografie z archivu autora

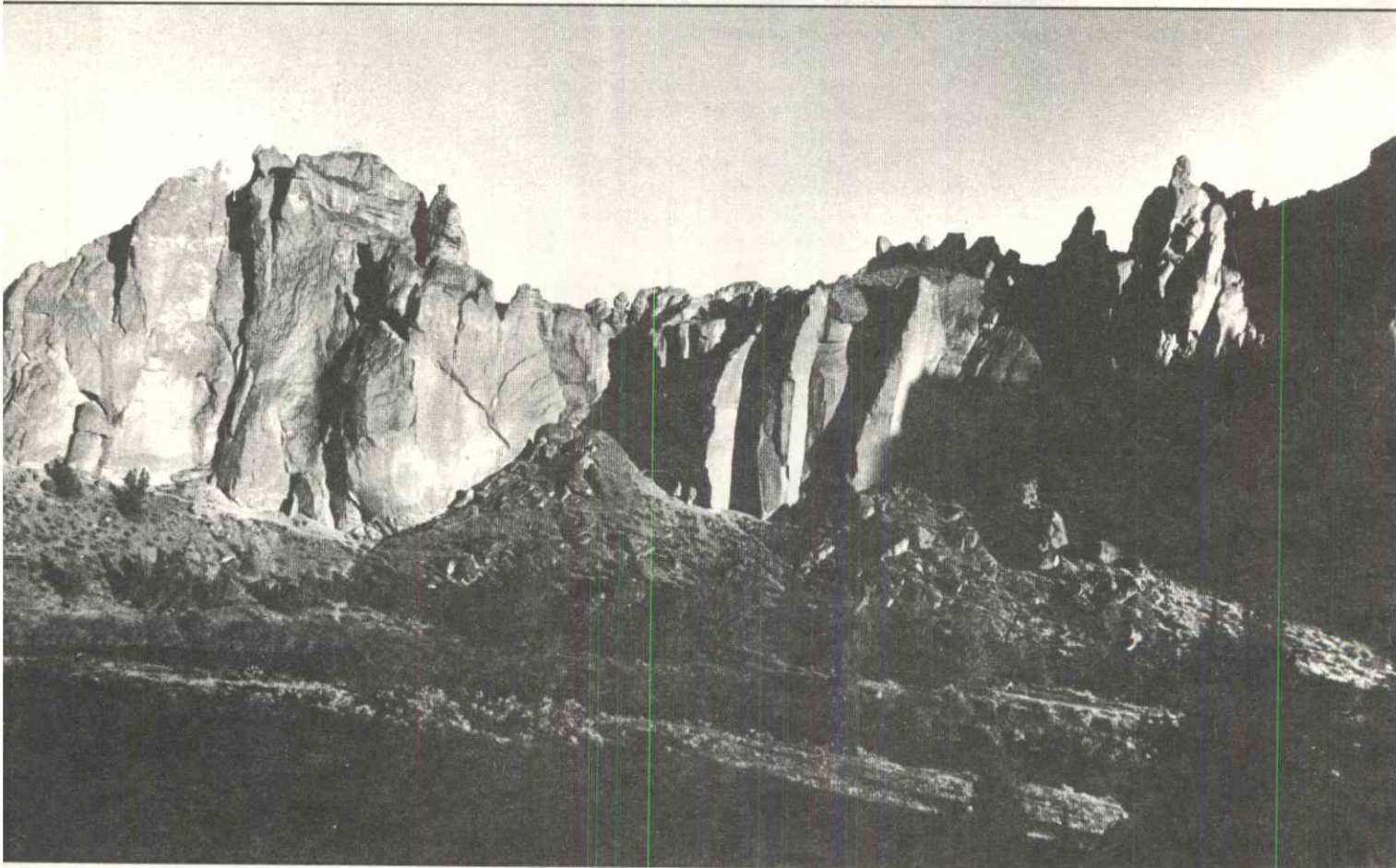
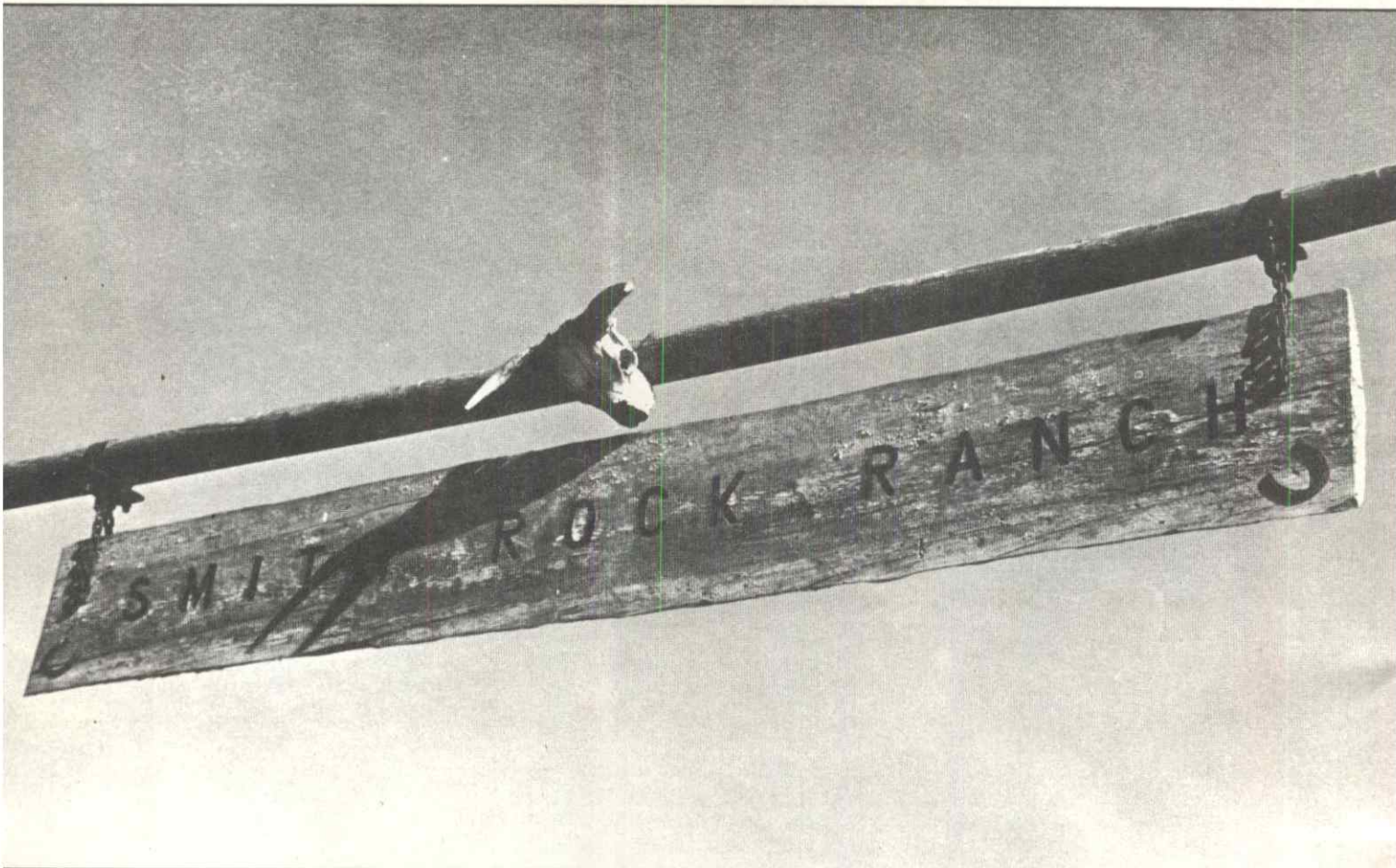

A. Lutonský:

Symbolický cintorín vo Vysokých Tatrách

Na kresbě Otakara Štáfla jeden z návrhů symbolického cintorína. Tato perovka zdobila obálku vzpomínkové knížky Aloise Lutonského.

Na fotografii vlevo Vlasta Štáflová, uprostřed Otakar Štáfl při umísťování prvního detvanského kříže na symbolickém cintorínu. Pravý snímek z roku 1941 zachycuje Vlastu Štáflovou s Chroustem, autorem článku, u druhého kruhu normálky na Kapelníku ve Skaláku.

Na protější straně Smith Rock v Oregonu. východní stěny Dihedrals. celkový pohled na lezeckou arénu, kde jsou cesty obtížnosti až 5.14. Na této straně Smith Rock, Monkey Face. Foto Standa Vaněk.

5.13 v Oregonu

Amerika – kolébka volného lezení, která ještě v 70. letech určovala směr vývoje, dnes díky velmi tvrdým etickým zásadám klasiků zůstává za světovou špičkou. Ta se mezitím přesunula za oceán do Evropy, především do NSR, Anglie a Francie. Hlavní vliv na to měli Francouzi, kteří jako první začali dělat nové cesty shora. To znamená osazovat nýty před prvovystupem ze slanění a nacvičovat jednotlivé pasáže výstupu s horním jištěním, což umožňuje vzrůst úrovně nejtěžších cest. Také k tréninku začali přistupovat vědeckěji, a to se brzy odrazilo i na jejich výkonech.

V současnosti dochází ve Spojených státech k rozporům mezi klasiky a zastánci francouzského stylu, tzv. „trikstery“. Tam, kde mají převahu klasikové, dělají cesty ve starém stylu. Kdo zatlačuje nýt ze slanění, je velmi tvrdě pranýřován. Naopak v oblastech, kde je větší na triksterů, vládne ve vytváření prvovystupů naprostá volnost. Cesty se dělají stejně jako ve Francii a mohou být srovnatelné s nejtěžšími výstupy v Evropě. Jsou to tzv. „volné oblasti“, kde vývoj lezení není ničím brzděn. Jednou z nich, tou nejvýznamnější, je Smith Rock ve státu Oregon.

Oregon, Smith Rock. East Face of Monkey Face nebo To Bolt or Not to Be – to jsou jména, která každému lezci zajímavému se o dění ve světě, připomenou nejpopulárnější oblast extrémního volného lezení posledních let v USA. Dříve se v těchto skalách, dosahujících maximální výšky 150 metrů, lezlo převážně technicky s umělými pomůckami, a dodnes tam zůstaly cesty ohodnocené stupněm A5. To představuje několik délek lezení po háčcích nebo „copperheadech“. Skála je velmi kompaktní, což použití skob téměř vylučuje.

Dnes se sem sjíždějí lezci z celého světa ne kvůli těmto cestám, ale za volným lezením v krásné pevné skále. Mohou zde nalézt stěny i spáry různých obtížností. Na jedné straně jsou cesty 5.7, které může vylézt každý, a na straně druhé cesty 5.13 resp. 5.14, nejtěžší na kontinentu.

I já jsem o Oregonu mnoho četl a slyšel, a bylo mým snem se tam někdy podívat. Toto neskromné přání se mi splnilo loni v létě, když jsme se skupinou horolezců dorazili na Smith Rock. O nejtěžší lezení v relativně malých stěnách měl vlastně zájem jenom Petr (Bobuláč), Sveto Poláček a já. Ty ostatní více lákaly velké stěny a ještě větší kopce Yosemite. Přesto, že jsme byli v menšině, se podařilo prosadit, že my tři strávíme na „Šmídkové skále“ alespoň tři týdny. To je minimální doba potřebná k tomu, abychom si zvykli na místní materiál a mohli se

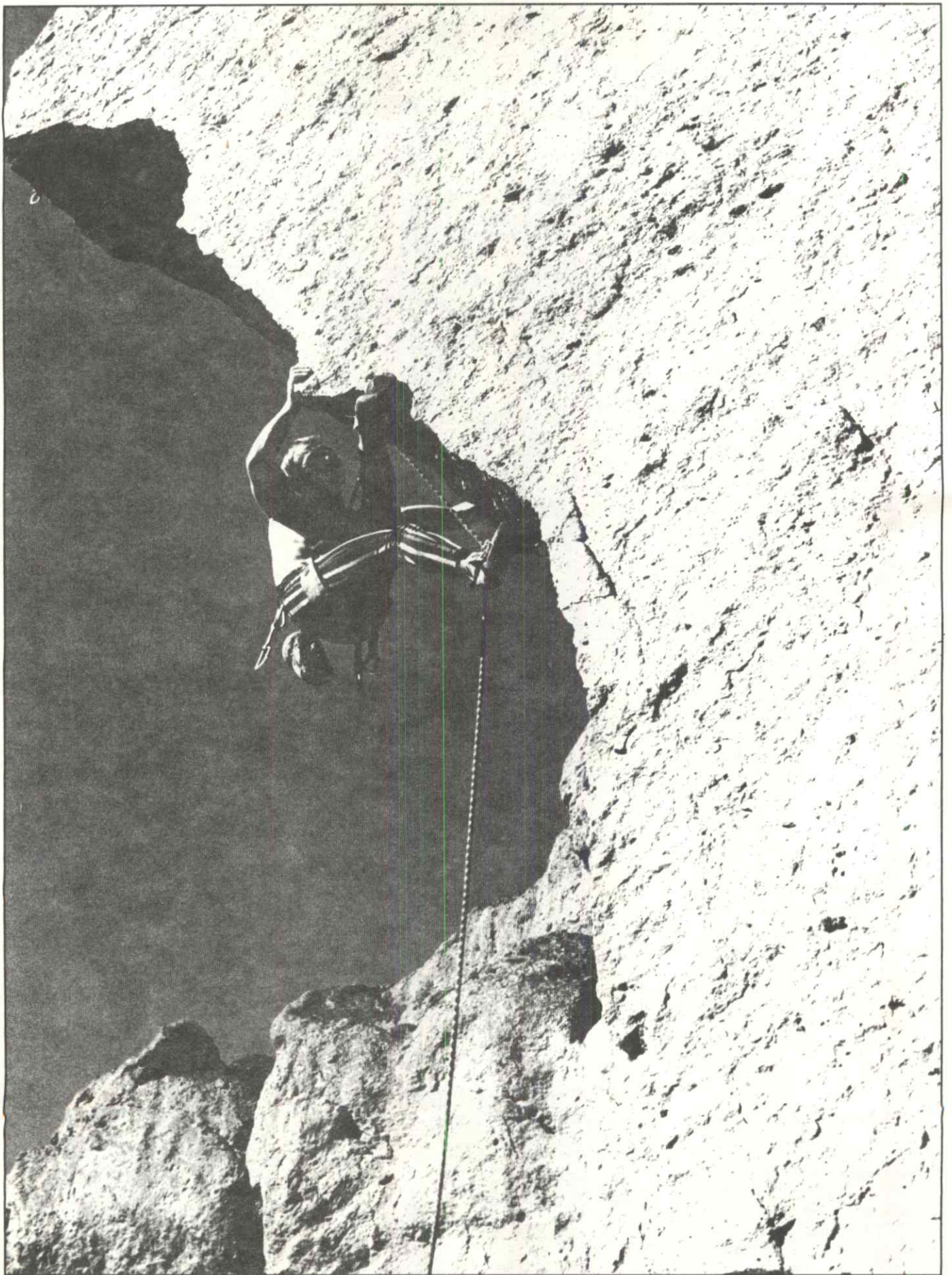

dostat na hranici svých možností. Po této dohodě odjeli všichni ostatní o 500 mil jižněji do Kalifornie a my jsme se zařadili mezi lezce z Ameriky i zámorí, kde nechyběli ani Jugoslávci. Brzy jsme se se všemi spřátalili a společně se věnovali celé dny lezeckým problémům. Byly to jedny z nejkrásnějších dnů mého života. Vládla zde perfektní atmosféra, kterou nerušil ani ranger, obcházející každé ráno stany a vybírající po dolaru od všech, kteří tam nocovali.

Nejprve jsme váhali, na jaké obtížnosti bychom měli začít, ale vyřešil to Petr, když po krátkém rozlezení vylezl třicetimetrovou hranu „Laters Rage“, klasifikace 5.12b. Mně se to povedlo následující den, kdy už Bobulač tvrdě trénoval na další, tentokrát velmi převislé a o stupínek těžší hraně „Chain Reaction“. Já jsem po první cestě vycítil, že to ještě není ono a že si potřebuji více zvyknout na zdejší charakter lezení. Proto jsem se několik následujících dní zdržoval na cestách 5.11, které se daly vylézt bez problémů. Díky tomu se mi časem dařilo „on sight“ i na takových cestách, jako „Almost Nothing“ 5.12b, „Powder in The Face“ 5.12a nebo „Heinous Cling“ stejné obtížnosti. Po té jsme posunuli pomyslnou latku o další stupeň. Opět se jednalo o hranu, jelikož hrany nám učarovaly. „Split Image“ (5.12d) připomíná 20 metrů vysoký roh paneláku, kde pouze bílé stopy magnézia dávají tušit nepatrné chyty. Tuto cestu jsme zkoušeli všichni tři. Samotného mě překvapilo, že ještě týž den večer se mi jí podařilo vylézt, ale „jen“ RK, což mi trochu kalilo radost z úspěchu. Hned na druhý den to Petr vylezl stejným stylem. Díky zdravé soutěživosti, která mezi námi vládla při přímé konfrontaci, jsem opět cestu zkusil s cílem vylézt ji „redpoint“. Po třech pádech jsem si mohl zaznamenat RP a natažený sval na ruce. Z toho prvního jsem měl ohromnou radost, ale z toho druhého velké obavy. Samozřejmě, že bývaly judista a rozený bojovník Petr se nedal a okamžitě přidal i svůj RP výstup.

Sveto s Petrem začali hned následující den atakovat stupeň 5.13 a já jsem se věnoval focení. Začali cestu „Darkness at Noon“ (Setmění v poledne) obtížnosti 5.13a, čemuž odpovídá 9+/10- UIAA. Byla to jedna z prvních 5.13 v Oregonu. V současnosti má již více než 20 opakování. Je to 45 metrů kolmé a v horní části převislé, vizuálně hladké stěny se dvěma klíčovými místy. První z nich je 15 metrů nad zemí a druhé těsně pod vrcholem. Celá cesta je obtížná převážně po technické stránce, síla je už pro cesty v tomto stupni nezbytným předpokladem. Jako rekonvalescent jsem mohl v klidu

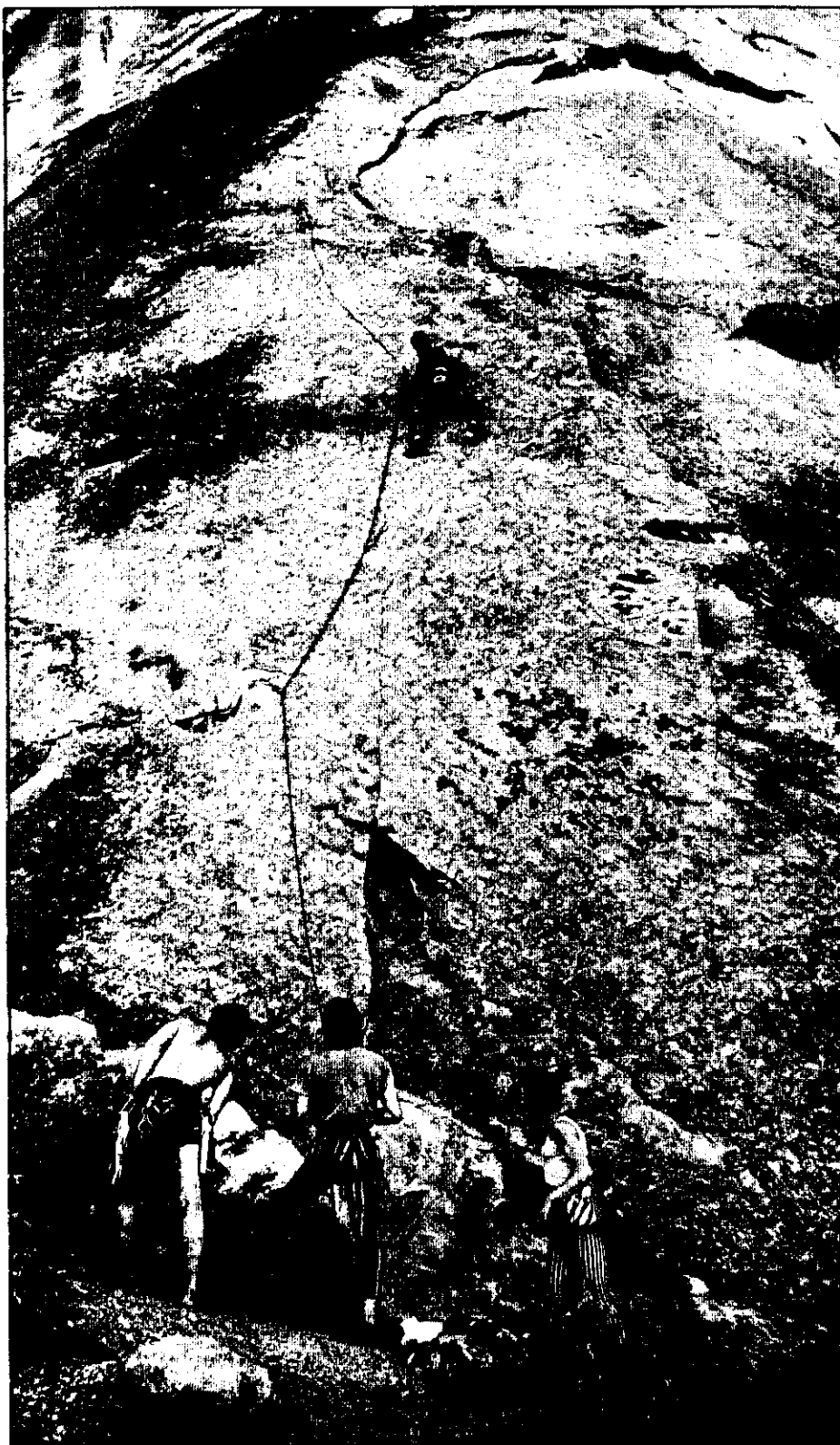

Vlevo ještě jednou Petr Čermák „Bobuláč“ na cestě Chain Reaction, 5.12c, Dihedrals na Smith Rock. Vpravo Martin Hromádka v Západních stěnách Smith Rocku. Foto Standa Vaněk.

sledovat pokusy v té fantastické stěně. Oběma trvalo celé tři dny a nespočet pokusů, než poznali cestu tak dokonale, že ji byli schopni vylézt RP. Během té doby se mi ruka natolik spravila, že jsem mohl dát i já několik pokusů denně. Nakonec se mi podařilo vylézt nejdříve 'toprope' a hned nato také RP.

Staré české přísloví říká, že s jídlem roste chuť, a to platí všude na světě. Další tři dny navcvičování a 'padlo' druhé 5.13. Tentokrát velmi převyšil silový problém „Churning in The Wake“, který si mohl připsat na své konto Petr Čermák. Potom se rozpoutal malý duel mezi Petrem a Svetou na „Taco Chips“, cestě 5.13a, kterou vylezl na jaře 1987 místní specialista Alan Watts a ohodnotil ji stupněm 5.12d. Při pokusu o další výstup ulomil jeden z Francouzů těsně nad klíčovým místem velmi důležitý chyt. Rázem se cesta stala mnohem obtížnější. O nové přežení se pokoušela celá plejáda lezců, ale podařilo se to až samotnému autorovi začátkem června 87. Od té doby čekala již třetí měsíc na zopakování. To byla výzva! Sveto střídavě s Petrem bojovali o každý centimetr. Hlavní problém spočíval v tom, že kde dříve býval velký chyt, se nyní zapínal nýt. Bez chytu to nešlo, takže bylo třeba vylézt až nad něj a teprve potom nýt zapnout. To však bylo velice náročné a vyžádalo si mnoho pádů, dlouhých až 15 metrů. Já jsem s němým obdivem přihlížel a cvakal spouští fotoaparátu stejně jako ostatní diváci této nevšední podívané. Byla to cesta, která svou obtížností převyšovala všechny předchozí. Den před plánovaným odjezdem ji 'RK' vylezl Bobuláč. Sveto odpočíval a zkusil ji až v den odjezdu. Výsledkem bylo RP přežení, které se vzápětí podařilo i Petrovi. Já jsem zakončil svůj pobyt cestou „Last Waltz“ (5.12c), kterou jsem po 'inspekci' ve stěně se sezením u nýtu vylezl na první pokus. Večer jsme se rozloučili s kamarády, které jsme poznali během nezapomenutelných tří týdnů, a vydali se o štaci dál, do Yosemitekého údolí.

Vystupy, které jsme vykonali za pobytu na Smith Rock, vyvolaly u Američanů poměrně velký ohlas, hlavně však 2. resp. 3. přežení cesty „Taco Chips“, kde se zároveň jednalo o 1. a 2. evropský výstup. Po lezecké stránce naše působení v Oregonu splnilo a možná i předčilo očekávání. Vždyť je třeba si uvědomit, že nejtěžšími cestami, vylezenými Čechoslováky ve Spojených státech, bylo „Separate Reality“ (5.11d) v Yosemitech a „Fire and Ice“ (5.12a) v Eldorádu, obě od Jindry Hudečka. Takže od té doby vzrostla výkonnost o celý jeden stupeň!

waiatoto

ČÁGO KÁMO!

Tak jsem pověsil pytel. Na Pearsonově sedle, a nejspíš ho už nikdy sundávat nebudu. Ale žádná ostuda, bojoval jsem 14 hodin a pak celé ráno, a jít dál by byla sebevražda. S vlastním lezením to nemá moc společného. Máš však také právo na jeden chybný krok a za něj draze zaplatit. Přitom nemáš moc co dělat s vysokohorskou turistikou; pod pojmem „turistika“ si představuju trochu odpočinku a ne galeje. Nejlepší to asi vystihuje výraz „bergvagabund“.

Pokud tohle psaní bude ještě rozháranější než obvykle, tak to bude možná tím, že jsem osm dní neviděl živáčka (a ještě 2 – 3 dny nevidím). Ruce podrápané od trní a ztuhlé prsty moc krásy rukopisu nepřidají, znáš mě.

Měl jsi pravdu, zdejší hory jsou pěkná divočina. Ne příliš vysoké (jen asi 30 vrcholů dosahuje 3 000 m), ale strmé a odlehle, skoro nikdo tam nežije. Z lezecké stránky nic moc, tvrdé prásky jsou skoro všechny v centrálním hřebeni kolem Mt. Cook (přes 3 000 m), sníh, led a mixy, čistou skálu nenajdeš. A přitom se každým rokem zabije pěkná řádka lidí, nebo prostě zmizí beze stopy. Problém není obtížnost, problém je voda. Příliš mnoho vody. Jak v nebi, tak na zemi. Abych to trochu konkretizoval, tak ti popíšu trochu tenhle vandr.

Waiatoto je řeka na západním pobřeží Jižního ostrova, dosti hluboko na jih, jedna z nejjihnějších řek, ke které se dostaneš po silnici podél Západního pobřeží. Asi 60 km dlouhá, pramení pod Mt. Aspiring (3 036 m), většina Novozélandanů o ní nikdy neslyšela a málokdo sem půjde. Co dělá čundrování na Západním pobřeží obtížným, je déšť. Podíváš-li se na mapu, tak je to 44° jižní šířky, „řvoucí čtyřicítka“ – převážně západní větrné proudění se žene kolem světa bez zábran od Patagonie a přináší vichřici a mraky. Jižní Alpy rostou na styku Pacifické a Australské kry a na nich se déšť zaráží. Waiatoto má průměrné roční srážky 7 000 až 8 000 mm! To však nezna mená, že prší v jednom tahu, často máš pár dní sluníčko, ani mráček a pak to spadne najednou. Trochu dál na sever jsem na vlastní kůži zažil dobrý liják, 330 mm za 24 hodin, což se nepovažuje za nic moc extra. Tos měl vidět, co to dělá s potoky a řekami.

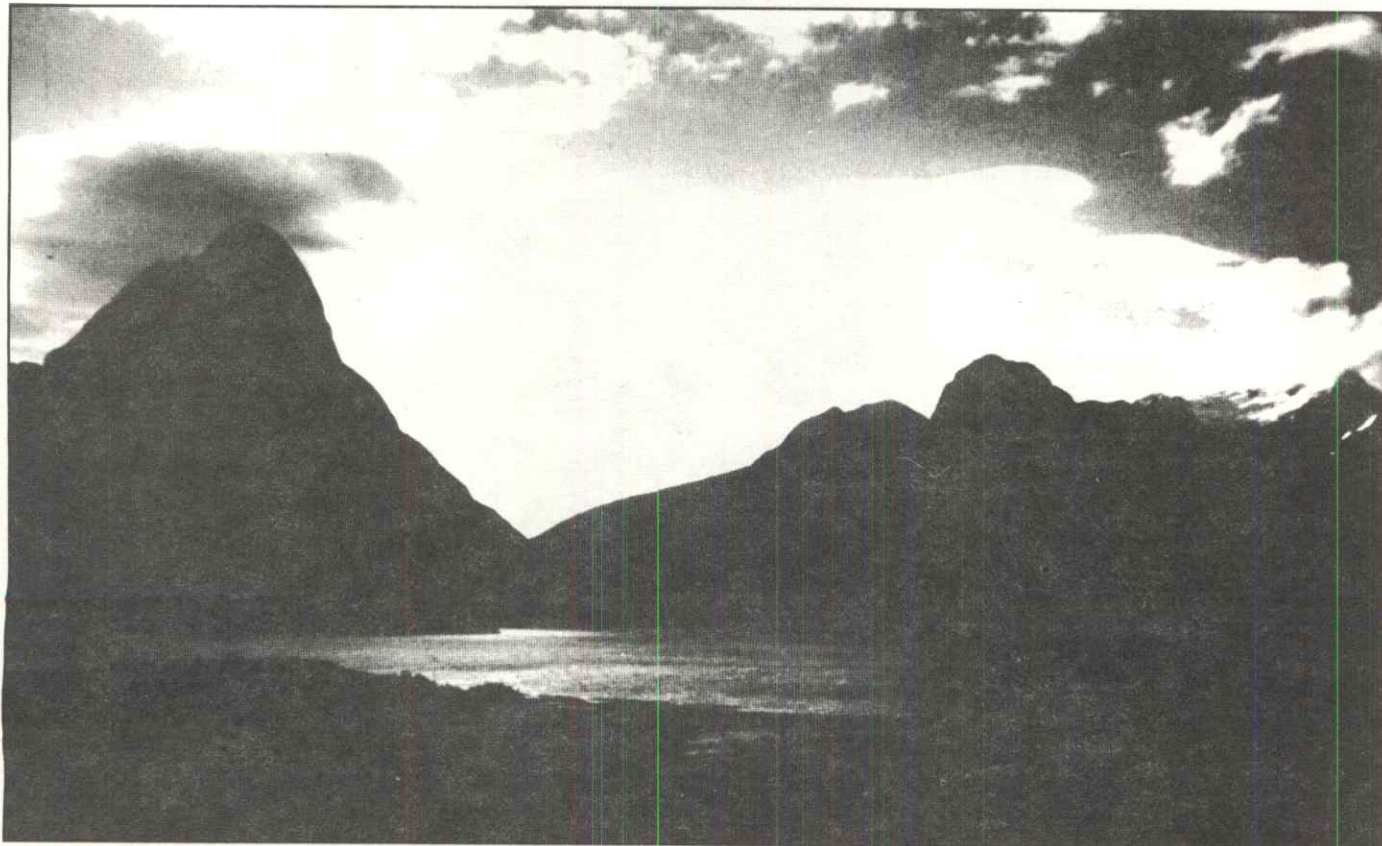
Voda a slunce je všechno, co prales potřebuje a docela mu svědčí. Hluboce zaříznuté říční údolí je pokryto deštým pralesem, jehož hranice je 800 – 1 000 m, nothophagus podobný kosodřevině v Evropě roste velmi sporadicky, ale když, tak je to paráda. Výsledek je stejný – neprůstupný pichlavý pás ve strmém svahu. Alpínské louky a pak skála se spoustou

dunících ledovců, s vodopády a ponurými rozřachtanými stěnami.

Waiatoto jsem si vybral jako přístup k Hlavnímu předělu. Během zlaté horečky, v minulém století tu totiž byla stezka a jsou zde boudy. Well, boudy. Budka 2x2 m z rezavého vlnitého plechu, ohniště, 3 až 4 pryčny, všechno z hrubé kulatiny useknuté okolo. Stěny pobité lepenkovými krabicemi nebo alespoň byly – před 20 lety, když to lovci postavili. Teď je všechno shnilé, prožrané od myši a vačíc opossum, zatéká, staré pavučiny a shnilé matrace, bouda na spadnutí. Pořád ještě zatvrzele odmítám stan, a tak se boudy hodí.

Na tenhle podnik jsem se připravoval celé jaro a věřím, že jsem v kondici, v jaké jsem nikdy nebyl (tuhle jsem pádloval kajak na laguně 8 hodin v kuse a když jsem se vrátil, tak mě napadlo nic jiného, než jít štípat dříví). Dal jsem do kupy potřebnou výstroj, zvykl jsem si makat celý den bez jídla, zkrátka bral jsem to docela vážně. Chtěl jsem překročit Hlavní předěl v Jižních Alpách někde hluboko na jihu. Žádná hřebenovka, údolím nahoru, sedlo (nebo dvě) a údolím dolů. Chlapíci mi popsali, že se dá udělat Pearsonovo sedlo jedině z Waiatoto. Mapa souhlasila, tak jsem za slunečného rána vyrazil.

Svezl jsem se osamělým džípem po silnici až

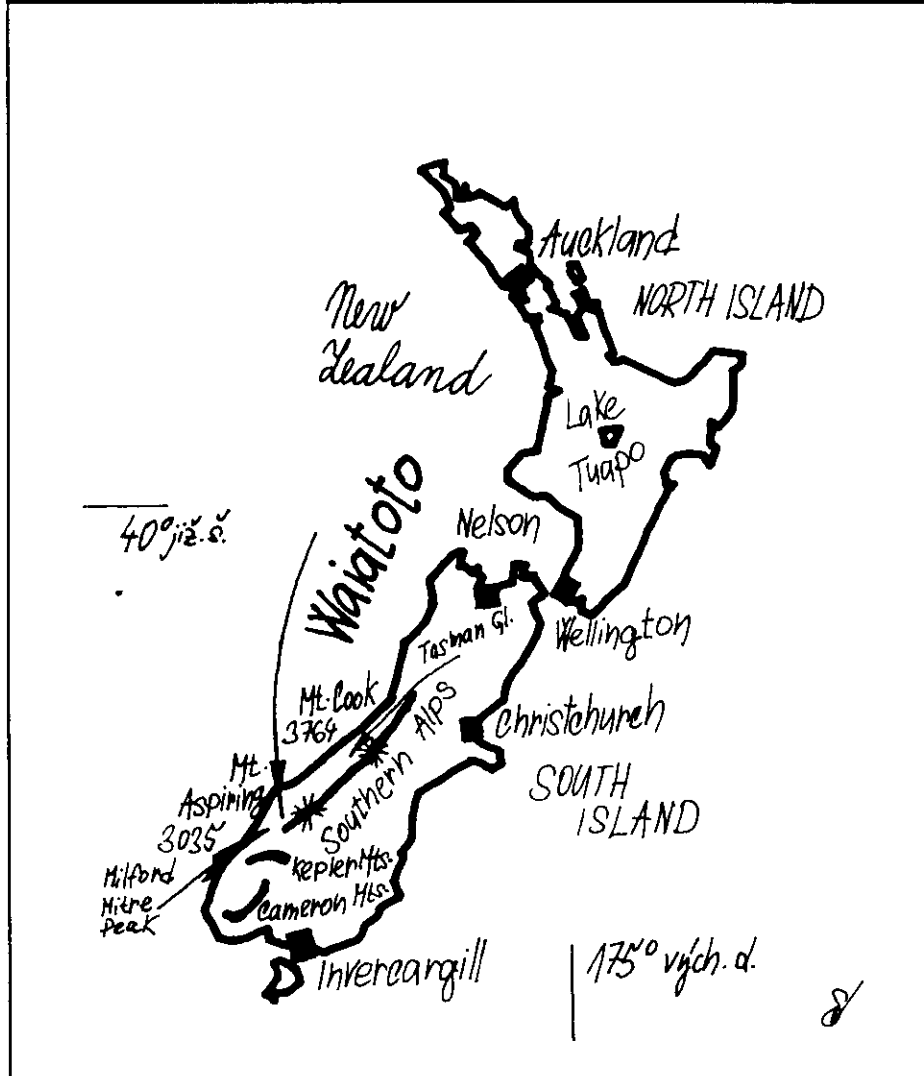
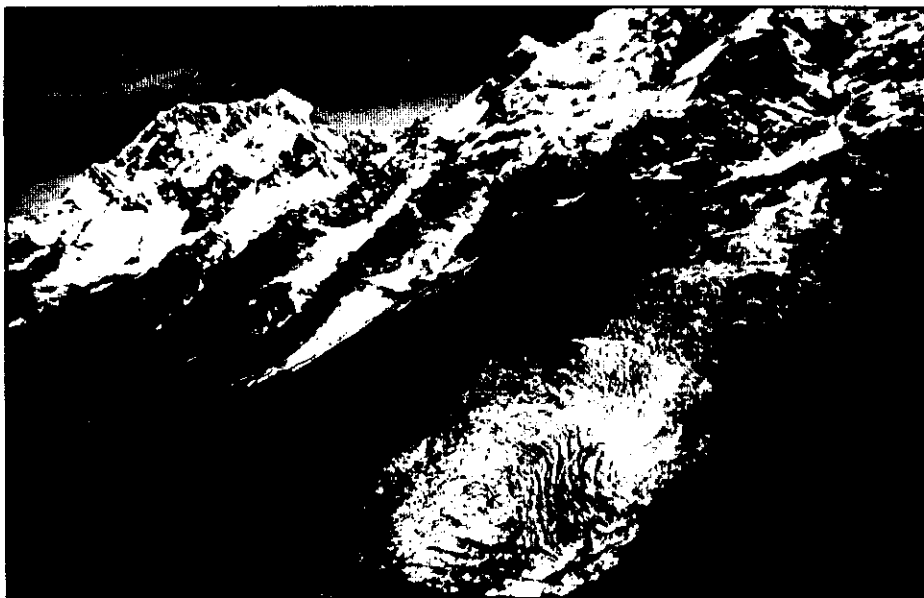
waiatoto

k mostu a od té doby jsem neviděl větší stvoření než kachny. Za dvě hodiny jsem došel po dobré stezce k brodu, který mi byl popsán jako „obtížný i za sucha“. Za sucha znamená, že už tři dny nepršelo a řeka je v normálním korytě. Hledal jsem nějaký důstojný přechod, ale ono to bylo prašť jako uhoď. Po deseti metrech jsem byl po prsa v rychlém proudu, který podtrhával nohy. Voda ledová, šedá (tekoucí z ledopádů) a já musel uznat, že ten brod je opravdu obtížný. Šel jsem kus proti proudu, aby mě to nesneslo do soutěsky a v mělkém místě to zkusil ještě jednou. Když byla voda po prsa, zahodil jsem klacek, co jsem se o něj opíral a plaval napříč. S báglem, se zásobou na dva týdny, v botách – inu obtížný brod. Smetlo mě to asi 100 m a když jsem se vyškřábal na mazlavý břeh, podlamovaly se mi nohy. Ale to jsem ještě nebyl na druhé straně. Za záplav řeka nanasila písečnou hráz do ústí potoka, potok prosákl pískem a vzniklo něco, čemu se říká tekuté pisky – mezi námi pěkné svinstvo. A na okraji tekutých písků, na tvrdém okraji, jsem zrovna stál. Plavat přes ně nemůžeš, našel jsem cestu hlavní řekou, ale pěkně mě to vyděsilo.

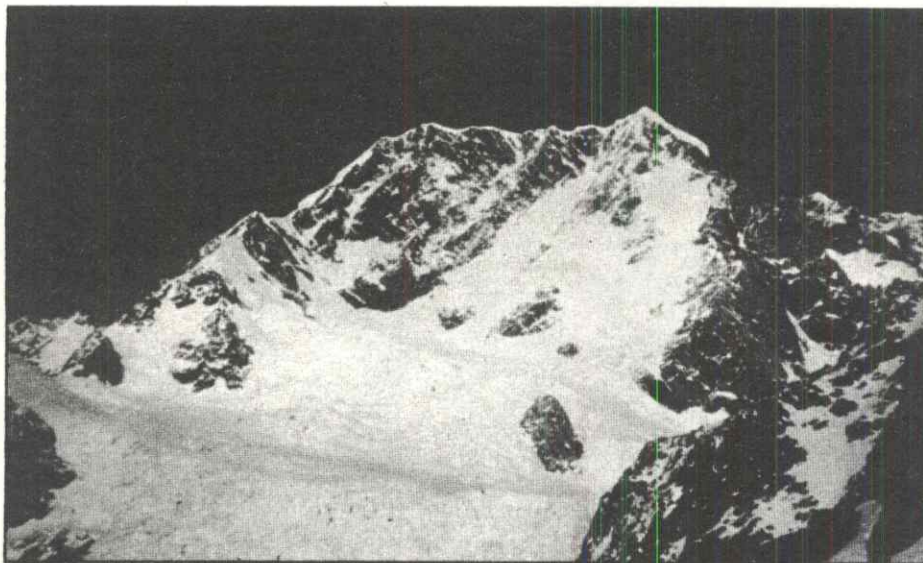
Zouvat boty před každým brodem napadne jen Evropana. Místní se tomu jen smějí a mají pravdu. V jednom dni překonáš dvacet až třicet potoků a půlku cesty jdeš stejně v mokřinách. Se sušením počkáš až do večera. Máš-li na sobě hodně vlny, tak nezmrzneš. Dorazil jsem k boudě a rozdělal oheň. Prúser je, že se nemůžeš svléknout do naha, mušky tě sežerou. Velké jako octovky, ale koušou a pijou krev jako komáři. Asi mouchy z čeledi Psychodidae (Phlebotominae). Kouře se nebojí a celé léto terorizují Západní pobřeží, kde je jich nejvíce. Existují chemické prostředky, co je udrží na 1/2 hodiny od těla, ale potřeboval bys litr na dva týdny. Říkají jim „sandy – fly“ – písečná moucha. Za soumraku jdou spát a namísto nich přijdou komáři. Jediná ochrana je být oblečený, takže je mlátiš jenom když ti vlezou do ksichtu nebo po ruku (což dělají právě teď). Cizince to dovádí k šílenství, místní si zvykli moc se na plážích nevyvalovat. V zimě mušky mizí. Na severu a východě jich není moc ani v létě.

Vysušil jsem spacák, přetáhl silonovou celtu přes hlavu a dal chrupku. Po dalším brodu dobrá stezka končila a prales se do mě zakousl. Nejlepší je najít nějakou jelení stezku nebo chodník, ale ne vždy to jde a často se prostě probíjíš džunglí jeden kilometr za hodinu v nejlepší případě. Padlé kameny, liány, trní, kapradiny, mokřiny, crčí odevšud, kluzké šutry – divočina.

Protloukl jsem se až k horní Waiatoto, kde se údolí sotva otevírá a kde poprvé uvidíš Mt. Aspiring. Perfektní pyramida, obložená kolem

waiatoto

krku ledovci, tucty vodopádů řítících se do údolí, zelená neprostupnost pod nohama, ani mráček, něco úžasného. Proplétal jsem se mezi balvany v řece, nad normální hladinou řeky! (Cítil jsem se fantasticky, v hlavě se mi motaly takové pocity, raději nebudu psát, pořádně jsem je ještě neroztřídil).

Pearson river je malý přítok Waiatoto (asi 7 až 8 km dlouhý), vytékající ze stejnojmenného sedla, které mělo vést na druhou stranu hřebene. Ledovcové údolí má pěkně strmé srázy a jít řekou do sedla nešlo, vodopády to přehradily. Musel jsem se probít pralesem kousek doprava přes nothophagus na louku a pak nad útesy natraverzovat do horního toku Pearsonovy řeky. Dovedeš si to představit? Jo? Paráda. Pearsonova řeka je obklopena ze všech stran strmými útesy, ale údajně existuje sestup do sedla. Traverzovat 1/2 km na kluzké strmé travičce, pod tebou 1 200 m volný pád... Když to uděláš omylem, jsi u mne pitomec. Když to uděláš schválně, jseš cvok. Tenkrát jsem povýšil na cvoka. Do horního údolí jsem neviděl, všechno zahalily mraky, ale moc možností jsem neměl, 150 – 250 m širokou strmou lavicí, dolů doleva útesy do údolí, nahoru doprava útesy na vrchl Pickelbam. Tráva byla vystřídána rozřahtanou břídlicí, žleby plné firnového sněhu, viditelnost 20 m (mraky přicházely každé odpoledne). Makal jsem dál, vracel jsem se a makal, vracel se, až jsem se konečně prásknul. Nahoru to nešlo, dolů to nešlo, všude samý útes, vpředu hluboký žlab, do kterého jsem bez slanění nemohl sestoupit. Vrátil jsem se kousek po té strmé břídlici a vymakal na horní konec sněhového pole. Tam, kde sníh odtál od skály, byla škvíra 1/2 m široká, urovnal jsem ji trochu a už byla tma. Hodinky nenosím a bylo asi hodně později, než jsem

si myslel. Čtrnáct hodin dobrého makání. Poprosil jsem bohy o další den bez deště a upadl do hlubokého spánku.

Ráno vítr rozfoukal mraky a já viděl, že jsem se beznadějně prásknul. Kus zpátky jsem sestoupil až nějakých 300 m nad úroveň sedla, ale dál to nešlo. Celé odpoledne jsem se snažil najít cestu, vše marně. A sedlo se na mě smálo necelou milí vpředu pode mnou, nizoučké a trávou zarostlé. Byla tu jedna cesta, cesta zpátky. Neměl jsem zlost, nijak mě to nemrzelo, sestoupit do sedla jsem nedokázal a to bylo všechno. Poděkoval jsem horám, že mě pustily až tak daleko a v kupících se mracích opatrně slézal po břídlici zpět. Traverz po trávě, 800 výškových metrů pralesa, co si budeme povídat. Dotrmácel jsem se odpoledne do první boudy a upadl do spánku, tak jak jsem byl, v mokřých botách.

Sotva jsem večer rozdělal oheň, začalo pršet. Pršelo a pršelo celou noc, ale ne hustě, řeka o moc nestoupla. Přes potoky ale přejít druhý den nešlo, tak jsem vyspával a sešival košili, která byla na cáry. Následující den bylo ráno pěkně, ale jen ráno. Protloukl jsem se k Dračí řece (Drake river), kde je chata. Odpoledne cedilo a tentokrát vydatně. Na protějším svahu se žleb zaplnil pěnicí běsnící vodou, kas-kády se vrhaly do údolí, Waiatoto začala stoupat. Chata je v místě, kde se údolí otevírá, takže řeka, než začne stoupat, má dost místa rozlít se do stran. K večeru přestalo na chvíli cedit a víchr roztrhal mraky a to bys měl vidět to údolí! Desítky pěnicích vodopádů, temně zelený pářící se prales, v dírách mezi mraky louky a skály, nad tím Mt. Pollux s blyštícím se ledovcem na vrcholu, kalná šedá řeka nesoucí staleté vyvrácené kmeny... Už pro tuhle chvíli stál za to celý vandr. V noci pršelo zas aáč

po ránu svítilo slunce, nikam jsem nemohl. Čekaly mě dva brody přes větší přítoky a ty musely být hezkých pár stop nad normálem. Se sluncem se vrátili mušky a byla radost vůkol, tak jsem raději začal psát tohle psaní.

Ptal jsi se mně, tuším, po matroši. Nový Zéland je zvláštností (jako obvykle) i v tomto. Zeptáš-li se obyčejného člověka, bez rozdílu věku, pohlaví a sociálního postavení, jestli má spacák a pořádný trampský boty, 98 % lidí ti řekne, že jo. Ale je to země malá, trh malý a nevyplácí se vyvíjet toho moc. A vše dovezené je moc drahé. Když jsem přijel do Aucklandu (Severní ostrov), měl jsem tričko, džínsoy, sandály a v těle malárii (o tom jsem nevěděl). A 60 US \$ v hotovosti. Nic víc. Bágl mi šlohlí v Indonésii, ostatně, moc jsem tam toho neměl. Tady to znamenalo začít znovu.

Bágl. Jsem potvora vybíravá a než zaplatit horentní sumu za něco, co nepovažuji za ideální, raději si to zhotovím sám (ten bágl, co jsem používal v Alpách od firmy Karrimoor, považuji pro sebe za ideální). Koupil jsem ve velkoobchodě s plachtovinou těžkou celtovinu a silonové popruhy a za pár šestáků ušil tornu. Princip balení – sbal roli a omotej to báglem, sepi popruhy. Max. 120 cm vysoká, v průměru asi 50 cm, extrémně pevný materiál. Tahal jsem v tom 70 kg klády z příboje do boudy na palivové dříví, pohoda. Dá se ale sbalit i mrňavoučká.

Spacák. Chtěl jsem mumii, s krátkým zipem, péřák, bavlnu okolo (takže můžete spát u ohně). Nic nebylo, tak mám lichoběžníkový bavlnou pokrytý péřák. Výhoda: dají se sepnout dva dohromady, jako velká deka. Lidí užívají spacáky i doma místo peřiny, a pod ničím jiným jsem tu zatím nespál (i když máš byt, nikdo se nestará o deky nebo o duchno, sepne dva spacáky, velká matrace místo postele). Překvapilo by tě, kolikrát přijdeš do něčího bytu a tam nenajdeš žádný nábytek, jen velké matrace, v kuchyni stůl a dvě židle. Jinak se žije na podlaze. Dobrý, Ne?

Boty. Pohory jenom dovezené, drahé, extra třída. Na lezení zatím nepomyslím, tak jsem vzal zavděk tím, co užívají všichni: pevné tešařské křusky, podrážka vibram. S impregnací nejsou potíže: po dvou brodech je zbytečná.

Stan. Nemám a nejsem jediný osamělý extrémista. Dá se koupit černý stavební PVC, velmi levný a pevný. Do toho balím roli před tím, než ji zasunu do báglu, asi 2x2 m, stačí do bivaku. Navíc jsem z lehounké plachtoviny ušil pončo – celta s kapucí uprostřed. A fukýřku do větru (promoká).

Oblečení. Pokud možno vlnu (levná a mokrá nestudí). Ušil jsem si vestičku z ovčiny, jako matraci, ledviňák a rezervu, když ztratím svetr. Tričko (bavlněné tričko tě stojí na trhu totéž, co

waiatoto

bochnik chleba), flanelová košile, vlněné ponožky. Přes den lidi makaj v kratasech, i v dešti a sněhu. já se držím dobrých pevných džinsů, ač mokré studí. Rezervní oblečení nenosím žádné, rozdělat oheň je prvořadá záležitost a s ohněm vysušíš co máš. Vařič nenosím.

Lékárna Aspirin, flastry, obvaz a elastické obinadlo.

Sirky si hlídám jako oko v hlavě. Špagát (silonová rybářská šňura na 60 kg), nůž, lžíci, ešus, chilli-papričky, sol. 1 knihu na čtení, kompas (stále na těle), mapa, psací náčiní a to je vše, co tahám na čundr a připočítáš-li mě te-sařské nádobíčko a tučet knížek, co mám v Nelsonu, to je všechno, co na tomto světě vlastním a s tím jsem úplně šťastnej. Sorry, zapomněl jsem na vietnamky, lehké šlapky.

Řeka zvolna opadá, ale nebe se zase šeredně zatáhlo. No nic, uvidíme, co bude. Pomoz si sám a nebe ti pomůže.

David Kelly
Drake hut, Waiatoto
New Zealand

P.S.: Zase prší.

Přeložil Jiri Babůrek

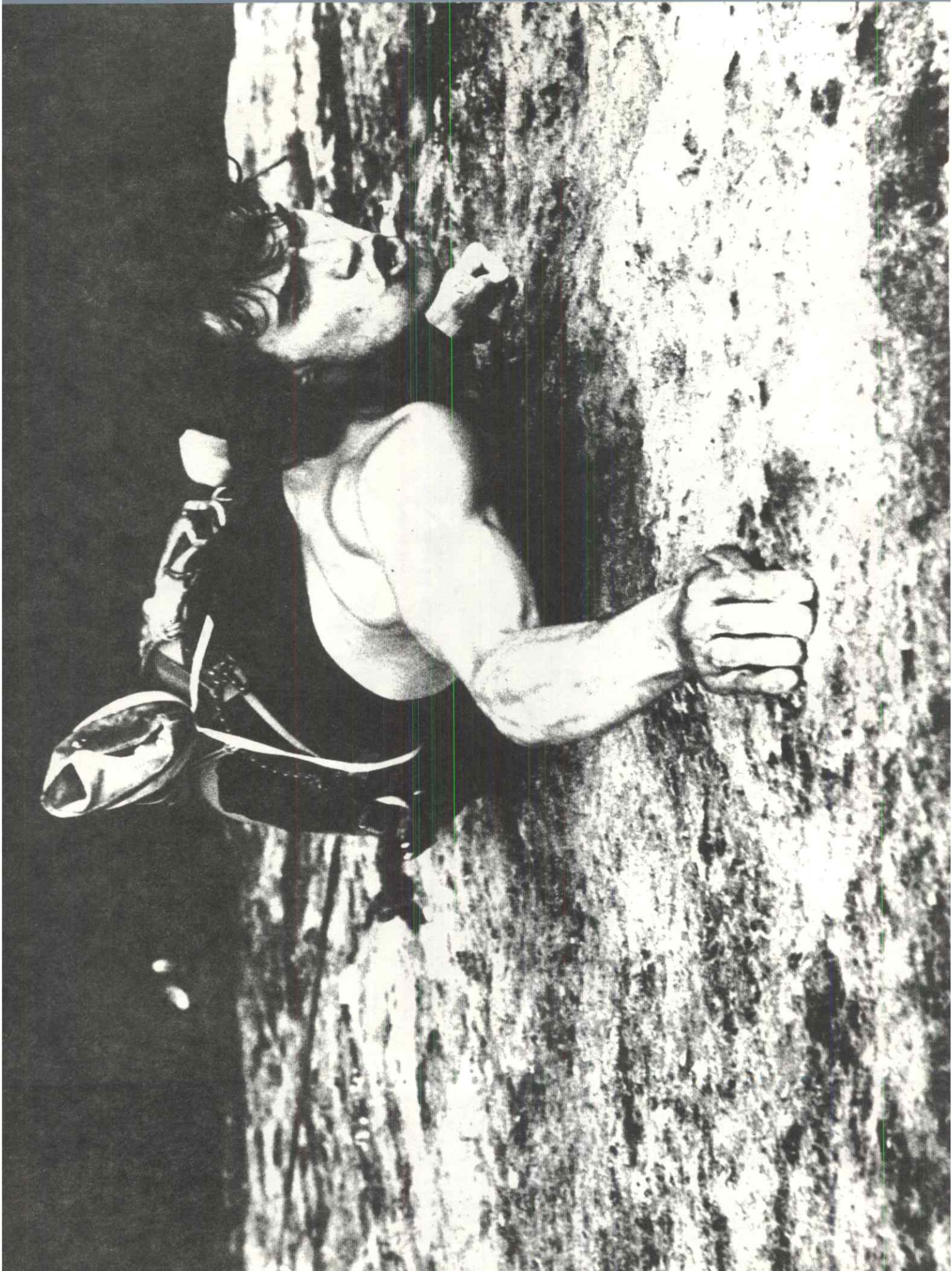
Na fotografiích na předchozí dvoustraně: vlevo Milford na jižním ostrově Nového Zélandu, vpravo Mount Cook 3 764 m tamtéž.

Na protější straně jiný pohled na Mount Cook.

Na této straně nahoře Tasmanův ledovec na jižním ostrově, se svými 23 km nejdelší novozelandský ledovec. Dole Milford a Mitre Peak 1 613 m, opět jižní ostrov Nového Zélandu.

Všechny snímky Zdeněk Brabec.

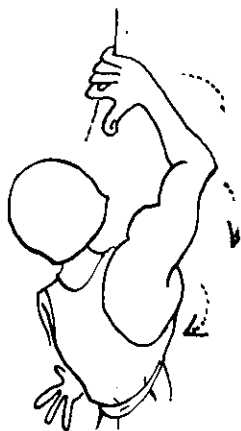

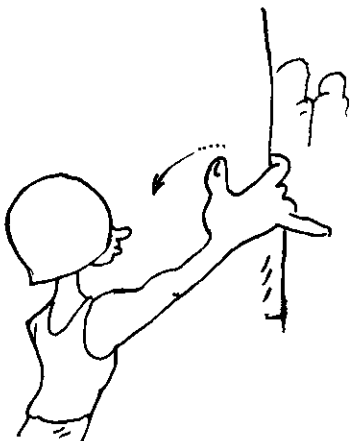
AŽ SE JEDNOU BUDETE NUDIT

Stanislav Vaněk & Michal Antoš

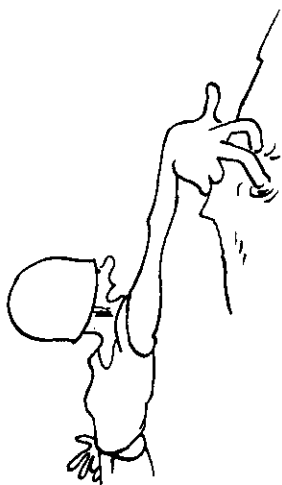
Kresby Dušan Motyčka
Fotografie Standa Vaněk

Backhand

Forhand

Na hada

Na fotografii vlevo Michal Antoš při neúspěšném pokusu na cestě „Ty časy se již nevrátí“ Xb na Friensteinkegel v oblasti Affensteine, Sasko. Sérii dalších snímků z této cesty najdete u konce článku.

„Nad pátým to řeší backhandový had, pak to vezmeš na pannu, doladíš za eSPéPeeLko, přebereš vobláka, nalepíš nohy, vydechneš, zavřeš oči a šáhneš.“

Kdyby náhodou někdo nevěděl, tak tohle je jeden ze způsobů, jak vylézt klíčové místo cesty Ty časy se již nevrátí na Friensteinkegel. A co třeba rauschensteinský Ende einer Lagenge? „Nad druhým kruhem trojúhelníkovým grifem protlačíš křídlový našlápnutý Rusko.“ A dá se radit i dále: „Nad druhým kruhem se jde vlevo, po prostřednickovým Rusku následuje Beaujolais, pak šoupně Francii a je vystaráno.“ – To byl pro změnu Kompromis na Flachsköpte. I další rady jsou nad zlato: „Nad druhým kruhem na Plazmě na Peterskirche je dlouhá Belgie, kterou „osídíš“ několik těžkých kroků. Klasická mazurka přijde zase v potaz nad prvním kruhem na Čadové Videodisku na Křížovém vrchu.“

Jak jistě bystrý čtenář uhodl, nemůže tady jít o nic jiného nežli lezení. Lezecká technika postoupila v posledních letech nesmírně dopředu. Jednotlivé pohyby jsou domyšleny a docvičovány s přesností doslova několika milimetrů. Běžná terminologie přestává postačovat, protože je příliš obecná a pro tyto účely povrchní. Čistě spontánně vzniká nová nomenklatura, či snad budeme raději opatrně hovořit o nové vlně slangu. Slouží především ke zpřijemnění lezeckých diskuzí, i když se snad začíná zdát, že by mohla mít i nesporný praktický význam. Pravda, zmizelo z ní Kroutilovo romantické stoupání exponovanými kamzičími chodničky, či Puškášovo bohatýrské krajně těžké ručkování převíslou římso. Malinko zasvěcených ví o co jde, ostatním nezbyvá, než se na ně podívat jako na blahoslavené bláznů. A kdo za to může? Termíny „Francie“ a „Belgie“ již padly na závodech na Holštejně v roce 1987, SPPL snad ještě dříve. Autorství těchto pojmů není bez diskuze, ale dejme tomu, že hlavní podíl mají: Michal Antoš, Tomáš Nählik, Petr Čermák, David Semiginovský, Jakub Přihoda, Tomáš Sláma . . .

Ale teď konečně k věci. Co se skrývá za touto zmatenou směsicí slov, „poněkud“ odlišnou od obecně známých pojmů z horolezeckých průvodců jako sokolík, ruční spára, stup, chyt a další, které jak se zdá, přestávají stačit. Je to pouhé hrani se slovy nebo zárodek čehosi?

JAK NA TO A CO S TÍM

Backhand – Využití zpravidla sokolíkového chytu, který se zatěžuje směrem od sebe a to tak, že malíková hrana míří vzhůru a hlavní práci koná triceps a zádový sval.

Forhand – Využití zpravidla sokolíkového chytu, který se zatěžuje směrem k sobě (přitahování se) a to tak, že nahoru míří palec a hlavní práci koná biceps a prsní sval.

Na hada (na vidličku) – Současné uchopení dvou sousedních dírek ukazovákem a prostředníkem, nelze-li se udržet v jednotlivých dírkách samostatně jednotlivými prsty.

Na pannu – Zpravidla spodní prstový chyt ve formě těžko vstupitelné dírky.

SPPL (espépélko, světově proslulá panteonská lišta) – Uzounká ostrá lišta, dříve trochu nadneseně nazývaná **nehták**.

Kámen v údolí (valleystone) – Použití spodního chytu vysoko nad hlavou, tím způsobem, že jej po práci nohou opravdu využijeme jako spodáku nebo po počutí silových momentů směřující chyt i lezec kolmo ke stěně směrem do údolí. Chyt lze uchopit backhandovým i forhandovým způsobem.

Trojúhelníkový grif – Do dírky zvcí poloviny pingpongového míčku či obdobně (dá se použít i pro jamku ve vodorovně římse) se vloží ukazovák a prsteník, na které se silou svrchu přitlačí prostředník, jenž plní funkci jakéhosi roztemování prstů v dírce. Finta tkví v tom, že jeden či dva prsty z této dírky snadno vyklouzne, zatímco tímto úchopem se zvýší tření i silový moment a prsty drží mnohem lépe.

Na medvědici – Sevření hrany prosté chytů pomocí nohou i rukou tak, že tlak končetin působí proti sobě alespoň medvědí silou.

Rusko (ruské protlačení) – Brutální protlačení chytu – od uchopení nad hlavou k hrudi, pasu či níže. Doporučeno pro lezce u nichž nad IQ převládají svaly. V místech, kde se nenacházejí stupy, je použití nezbytné i pro intelektuály. V podstatě se jedná o shyb a vzpor jednou rukou ve stěně. U silově vyspělých lezců je možno protlačit bez použití nohou tzv. **tahané Rusko**, kdy nohy táhneme za sebou. Lze také kombinovat s **Mickey Mousem**.

Francie (francouzský tah) – Používá se, je-li třeba přehmat z pozice, kdy dochází k vytočení – „otevření se“. „Volná“ noha se přesune

zadern za nohu, na které lezec stojí, a kolem které by došlo k vytočení (**dveřím**). Přesně se vyladí umístění této „volné“ nohy (což je mnohdy velmi nesnadné a otázkou citu a milimetrů) a pak se přehmátne. Jediněčný a často jediný možný způsob přehmatu.

Belgie – Nastoupání proti (zpravidla sokolíkovému) chytu křížovou nohou. (Tzn. proti pravému forhandu levou nohou.) Takto se zabrání **dveřím**, otevření se, a umožní se mnohem vyšší krok. Patu je možno vytočit ven a „normální“, tj. nekřížovou nohu použít kdekoliv k vyvážení obdobně jako u **Francie**.

Helíška (helikoptéra) a dveře (vrata) – V obou případech jde o ryze fyzikální jev – vytočení. Liší se jednak rozmístěním a tvarem chytů a stupů a dále tím, že **helíška** je chtěná, nebo lezec o možnosti vytočení ví. Nejpodstatnější rozdíl je však ve skutkové podstatě reality pádu po otevření **dveří**. Je to skvělá podívaná, když lezec nasadí ke **dveřím**, začne něco neartikulaně vykřikovat a po pár vteřinách nezastavitelného točivého momentu chytů přestávají mít správný směr zatížení a je to tu . . .

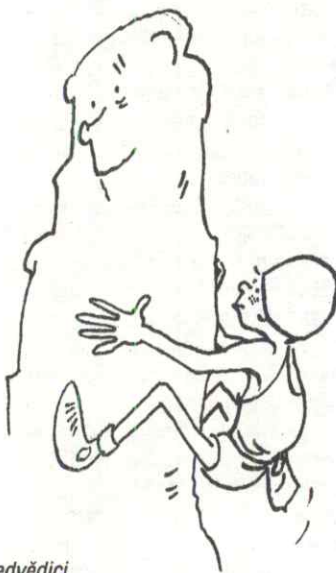
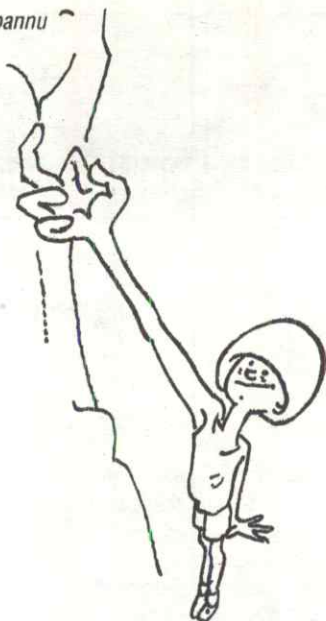
Mazurka – Při situačně nezbytném a velmi dlouhém křížovém přesahu se tělo protáhne vnitřkem pod držící se rukou. Při natahování se křížové ruky do chytu je lezec otočen zády ke stěně a bedlivě zrakem jistí, jestli někdo neleze něco těžšího na protějších stěnách. Po dosažení chytu následuje **Waltzelův záběr**, po kterém mnoho borců vyhledává dr. Chládku s distorzí ramenního kloubu. (**Waltzelův záběr** je rovněž typický při backhandovém uchopení **kamene v údolí**.)

Beaujolais (navalení, nakulení) – „Krok natolik roztomilý, že nemůže nést jiné, nežli toto lahodné oslovení“. K dispozici jsou přídržovací chytá a slušný stup ve výši pasu až i ramene. Po odklonění, které je nutné k vysokému nášlapu se provede plynulé, někdy až dynamické navalení trupu nad „božolovanou“ nohu, často za vydatné pomoci jejích svalů. Při dotaženém Beaujolais se těžiště dostává přímo nad nohu, čímž se uvolní ruce a tělo se posouvá mnohem výše. Při nedotaženém Beaujolais, tzv. „nabožolování“ se váha těla rozloží mezi božolovanou nohu a zpravidla opačnou ruku, což umožní jinak nereálné přehmátnutí druhé ruky. Nabožolování plní prakticky stejnou funkci jako všem jistě dobře známá **nebeská pata** v převisech. Krok se provádí v místech, kde dva metry není chyt, ale jen stup a dosti často po něm následuje **Francie**.

Na Mickey Mouse – Trochu avantgardní způsob pohybu lezce tkví v řešení obtížností terénu neztrácením času vyhledáváním stupů, ale zrychlenou frekvencí nášlapu nohou. V extrémních případech se od pasu lezce níže objevuje typická **Mickeymouseovská nožní mlha**. Způsob je finančně velmi náročný na spotřebu lepiček. Ruční **Mickey Mouse** se nedoporučuje.

MDR (emdéerko, moment dynamické rozhodnosti) – Vzdálenost chytů a previslost některých cest nás nutí řešit problémy dynamicky – přesným koordinovaným skokem. Na

Na pannu

Na medvědici

SPPL

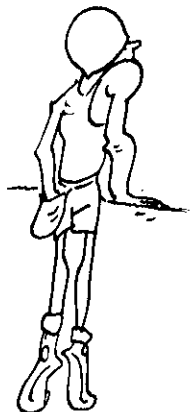
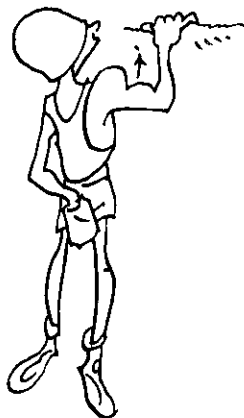

Trojúhelníkový grif

Francie

Belgie

Kámen v údolí a, b

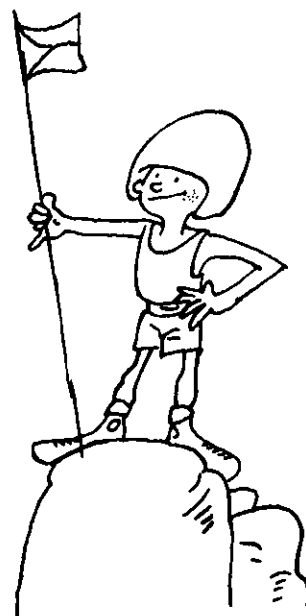
Beaujolois a, b, c

první pohled jednoduchá věc je však ve skutečnosti dosti složitý psychomotorický čin. Jednoduše řečeno – každý doskočí, pouze někdo se již trefí a hlavně udrží. **Emdéeerku** často předchází akumulace soustředění a přizpůsobení se skoku předozadními kývavými pohyby, tzv. způsob **na býka**.

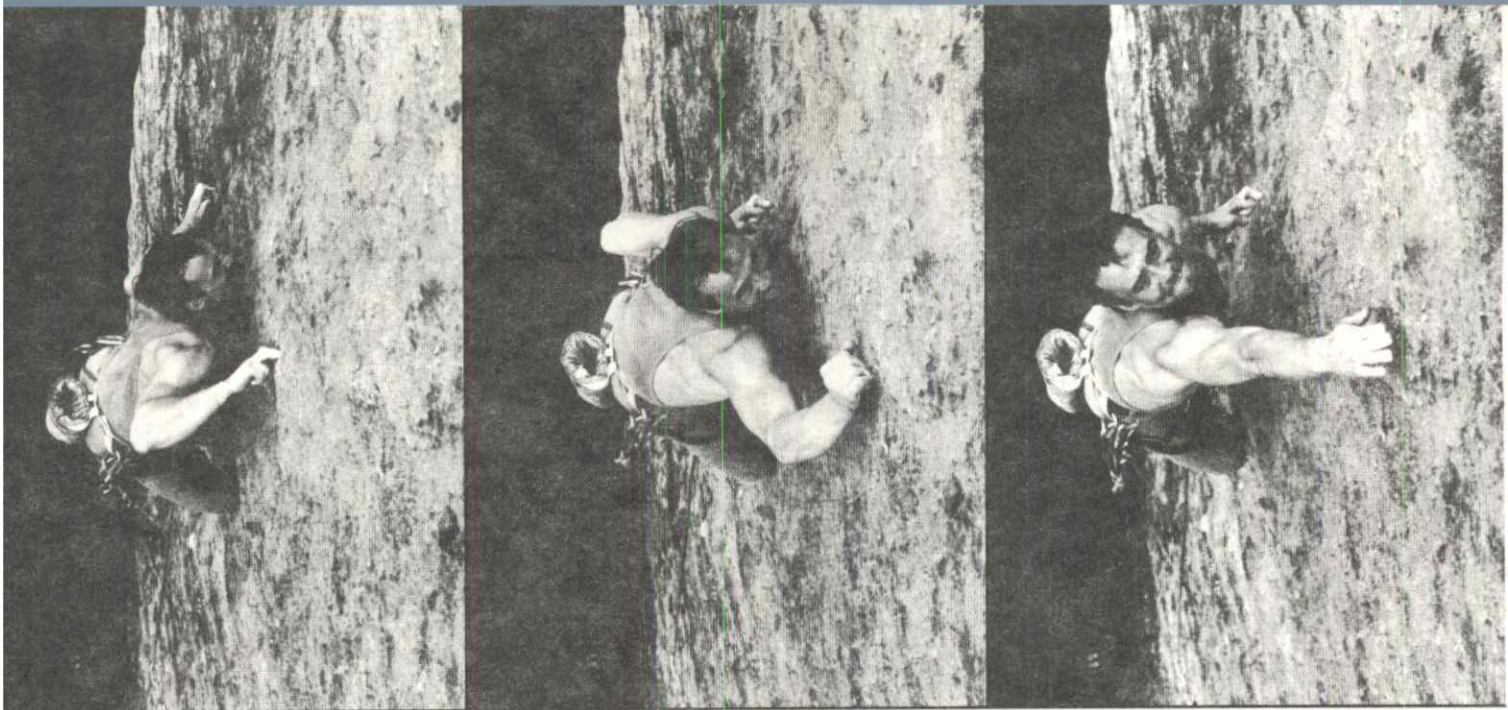

Až se jednou budete na skalách třeba nudit, jdete se podívat na Hudyho medvědici, či plejádu nebeských pat a nožních fint, na Bobuláčovo Beaujolois s nohou u ucha či fixáž na SPPLku, na Čadysovo eMDéeerko udržené i když se netrefí, na Cířovu Francii s nohou až v sousední cestě, na Náhličovo Rusko protlačené ke kolenům, na Kubova Mickey Mouse, Waltzelovo vykloubené rameno . . .

Pak to zkuste sami a uvidíte, že i to vaše tělo dokáže kouzla. Jen opatrně s mazurkou a heliškou . . . Vše je otevřeno a na nás všech spočívá možnost přispět svou troškou do mlýna. I když nebudeme mít umělé cvičné stěny, možnost pracovat dva měsíce v roce, nejvhodnější lezecký materiál, peníze na nejspornější stravu a lezení tam na zeměkouli, kde právě svítí sluníčko . . . Stejně jednou strčíme toho Edlingera a jemu podobné do kapsy. Budeme mít totiž **SPČLT. Světově proslulou českou lezeckou terminologii.**

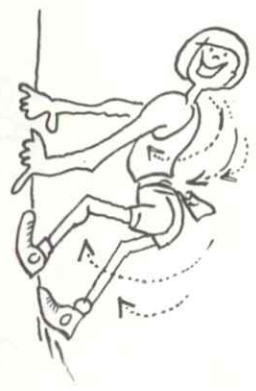
Nyní zbývá otázka, kdy se tato nová terminologie objeví v průvodčících. Mladí borci vyhrožují, že to udělají. Asi by to bylo počteničko, ale pokud paměť sahá, průvodce píšou jen staří kořeni a ti o nových cestách ani nevědí . . . Takže se zatím asi není čeho bát. Ale ještě něco: Stejně jako je nesmyslný pytlík s magnéziem u pasu extrémisty pátého stupně, nelze ani tyto kroky hledat tam, „kde se prostě normálně leze“.

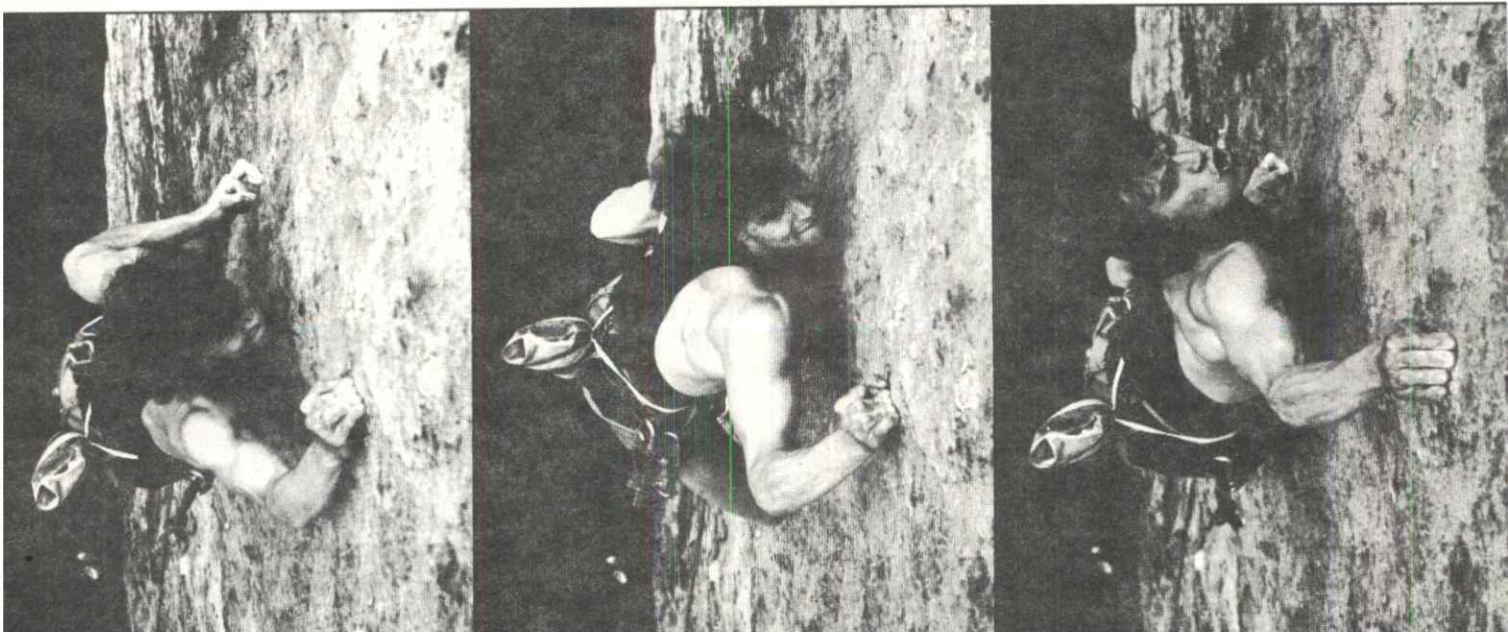
Mazurka

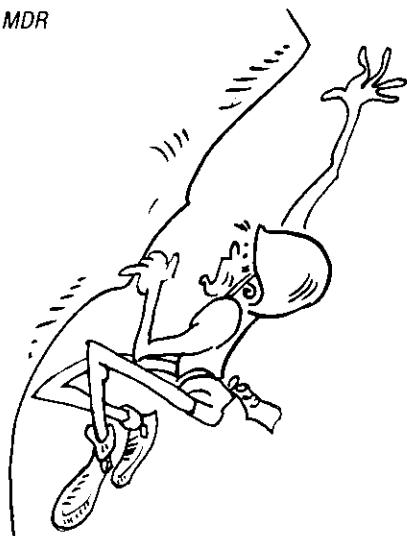

Nebeská pata

Dveře a, b

Mickey Mouse

Na protější straně cesta „Ty časy se už nevrátí“ klasifikace Xb na Friensteinkegel, oblast Affensteine v Sasku. V horní řadě fázogram „Bobuláče“ Petra Čermáka, v dolní pokusy Michala Antoše. Porovnejte výrazy v tvařích obou lezcu v téměř místě stěny . . . Vpravo „Bobuláč“ na stejné cestě. Foto Standa Vaněk, všechny kresby Dušan Motyčka.

ČTYŘI BLUDY O HOROLEZCÍCH

Blud 1: Horolezectví ve skutečnosti není nebezpečné
Blud 2: Horolezectví je nesoutěživý sport
Blud 3: Horolezectví posiluje charakter
Blud 4: Horolezectví umožňuje lidem uzavírat těsná přátelství

HOROLEZECTVÍ VEDE K PEVNÉMU PŘÁTELSTVÍ

Poslední ze čtyř bludů

Peter Donnelly, Mountain č. 83, ročník 1982

Dle originálu a překladu Evy Končelkové volně převyprávěl Petr Brzák.

NA ÚVOD

Mezi horolezci je velmi rozšířený názor, že navázáním na lano automaticky vzniká dokonalé kamarádství blížící se pokrevnímu bratrství ve stylu Vinnetou a Old Shatterhand. V následujícím textu chci dokázat nesmyslnost tohoto tvrzení. Navázání na lano mezi lezci, zvláště špičkovými, vůbec nemusí znamenat přátelské vztahy, ale často podřízenost a nadřízenost nebo čistě pragmatické společenství pro vylezení obtížné cesty. Jinými slovy, to že lezení nevyklučuje vznik skutečného přátelství ještě neznamená, že by to nutně muselo být jeho příčinou.

PŮVOD BLUDU

Musíme se vrátit do minulého století a podívat se na počátek organizovaného sportu vůbec. Není náhodou, že byla dáována přednost týmovým sportům (což se nikterak nezměnilo – viz diferenciace sportů). Tyto sporty zdůrazňují úsilí skupiny, týmovou loajalitu, kolektivního ducha a podřízenost jednotlivce vyššímu cíli – vítězství skupiny. Analogie s vojenskými ideály je zcela zřejmá a sport byl metaforou pro válku. Společenství ve sportu se stalo spojenectvím ve zbraní, někteří váleční teoretikové pokládali pěstování fyzické zdatnosti, týmové loajality atd., za stejně důležité jako cvičení technik manévrů či cviky se zbraní (kvérgrify). Původ moderních ideí přátelství nacházíme tedy jako výsledek společných bojů a vzájemné závislosti.

Horolezecké spolky byly zakládány jako jedny z prvních a původně sestávaly z lidí, kteří se navzájem znali, přesto se v nich myšlenka vzájemné závislosti nemohla uplatnit, neboť v té době bylo normální lezení s profesionálním horským průvodcem. I když se často objevil velmi silný vztah vzájemného respektu a úcty, přátelství s horským vůdcem bylo předem vyloučeno pro přílišnou rozdílnost kulturní a sociální.

Pokusy popsat vztah k horským vůdcům minulého století znějí stejně jako vychvalování Šerpů z poloviny 20. století.

Na konci 19. století začali lezci stále častěji podnikat výstupy bez pomoci horských vůdců. Horolezci v onom období nehledali pouze partnerství na laně, ale také intelektuální a společenské radovánky při večerním posezení a vášnivých výměnách názorů. To, co hledali byl přítel, který by je přivedl blíže k poznání jejich vlastní duše. Hledání sama sebe zůstalo (a pro některé stále zůstává) hlavním motivem lezení. Zlepšení jistících technik a výstupy bez vůdce pak pozvedly myšlenku vzájemné závislosti mezi sobě rovnými jako základ horolezectví. Tato vzájemná závislost

vedla k celé řadě vzájemných výroků o přátelství mezi horolezci. Např.:

„Kamarádství, dobrá mysl a vzájemná závislost musí být řídicí zásadou na laně. Pokud tomu tak není, roste nebezpečnost sportu.“

„Každý člověk na laně dobrovolně vkládá svůj život do rukou partnera . . . Po mnoha výstupech či po těžkém lezení mají jedinci silný pocit přátelství na laně.“

„Kamarádství bez ohledu na rasu nebo vyznání je ukováno v horách, obtížemi a nebezpečím, kterému jsou vystaveni ti, kdož je slézají. Je upevňováno úsilím o dosažení cíle i vzrušením z velkého dobrodružství prožívaného společně.“

„Jestliže jsi s někým stoupal po strmé hraně, když jsi držel jeho život v rukách a on pak tvůj, máš nezníitelné základy pro přátelství.“

„Muži, kteří prošli společně těžkými podmínkami, znají cenu přátelství na laně, které se tvořilo a zrálo v hodině nebezpečí.“

„Nikdy jsem nepotkal v horách průměrného člověka, člověka který by podváděl a kradl.“ (Já bohužel ano. Pozn. překl.)

Technika jistění má v těchto názorech zvláštní důležitost. V době kdy se postupovalo převážně současně a jistící technikou bylo především proplétání nepřliš pevného lana mezi skalami, znamenalo uklouznutí jednoho stržení i ostatních druhů (matterhornská tragédie r. 1865). Existovala tedy vzájemná závislost, byla to však závislost negativní. Lezec neměl spadnout, neboť pádem ohrožoval sebe i ostatní. Jakmile se zlepšilo jistění a zadržování pádu spolulezce bylo reálné, stala se vzájemná závislost pozitivní. Důvěra ke spolulezci dala lanu důležitost, jako symbol přátelství na laně. Lano uvázané kolem pasu, vpředu zauzlované, se stalo ztělesněním závislosti, „pupeční šňůrou“, základem přátelství mezi muži.

PLATNOST BLUDU

Pokud by tvrzení platilo, měli bychom najít podobné vztahy i v jiných rizikových činnostech. Tyto vztahy existují, i když ne v tak extrémních podmínkách jako lezení. Ostatním aktivitám chybí přímá závislost, ona prodloužená zachraňující ruka (jistící lano) nutná pro vytvoření blízkého přátelství. Držme se myšlenky: „U lidí, kteří společně překonávají riskantní a stresující události vzniká pevné přátelství“. Tato myšlenka je velmi populární ve válečných a špiónážních filmech (např. Timur a jeho parta, James Bond a Felix Leiter) a je umocňována filmovou a televizní představou policistů, u kterých je vzájemná závislost v životě nebezpečných situacích základem pro blízké přátelství (např. major Zeman a spolupracovníci). Bohužel, taková přátelství jsou pouze fiktivní. Policisté neuzavírají přátelství tak často, jak bychom si přáli a váleční kamarádi ztrácejí vzájemný kontakt ihned po demobilizaci. Jestliže vzájemná závislost vede k přátelství, očekávali bychom jich větší počet a větší trvanlivost, jak mezi

aktivními, tak bývalými horolezci. Samozřejmě existují výjimky, ale ty zůstávají právě jen výjimkami z pravidla.

Dlouhodobým pozorováním lezců a na základě rozhovorů s nimi je možno vzájemné vztahy rozdělit na dvě skupiny – vztahy mezi horolezci obecně a vztahy mezi horolezci v lanovém družstvu. Můžeme hovořit o všeobecné podobnosti a příbuzenství mezi horolezci bez ohledu na národnost, víru, původ, lezeckou úroveň atd. To se však projevuje pouze zřídka, protože existuje mnoho různých skupin, skupinek, part a spolků (Vulgariens, KZP, Nezbední ježci, Alpin apod.). Horolezci se především dělí podle dovedností. Uvítání v restauraci u Tošováka odpovídá lezecké úrovni příchozího. To je v rozporu s představou ideálních přátelství na laně. Další dělení je územní a národnostní. Tradiční antagonismus (Skaláci versus Prachov, písek versus ostatní, Češi versus Slováci, všichni versus Pražáci) je již na ústupu, ale není to tak dávno, kdy ti domorodec na otázku jakou má cesta klasifikaci řekl: „Hmm to je asi sedma“ a ty jsi potom s vytřeštěným zrakem vylezl VIIc. Dalším vyjádřením antagonismů jsou tvrzení: „Tady u nás když vylezeš sedmu, tak všude jinde polezeš cěčka“. Obecně existuje názor na horolezce, že jsou zcestovalí a kosmopolitní, ale něco nám o nich také řeknou informace o podklasifikování cest, o lokálním patriotismu, o vládě nad svým územím. To jsou další skutečnosti, které nemluví pro ideální přátelství na laně.

Pravděpodobně nejvíce je antagonismus patrný na expedicích. Dlouho jsem si myslel, že expedice jsou horolezeckými líbánkami, oslavou harmonie v mezilidských vztazích, týmové práce a kamarádství. Nikdy jsem nebyl členem expedice a neznal jsem nikoho tak dobře, aby mi řekl úplnou pravdu. Poslouchal jsem přednášky a četl knihy. První podezření u mne vzbudila Slesserova kniha o britsko-sovětské výměnné výpravě na Pamír v roce 1962. Autor popisuje otevřený antagonismus mezi členy expedice. Můžeme to připsat období „studené války“ a také prvnímu kontaktu západních lezců s ruskou filosofií státem kontrolovaného horolezectví. Předznamenalo to však stále častější a častější zprávy o konfliktech na expedicích. Špatné zprávy přicházely po mezinárodní expedici na Everest, kde se vyhrótily národní problémy. Také z národních výprav se začaly objevovat zvěsti, že něco nebylo ve vztazích mezi horolezci v pořádku (německá expedice Nangá Parbat 1970, americká expedice K2 1976, československá expedice Everest 1987). Neklid se projevuje i při malých výpravách v alpském stylu. Boardmanovo líčení výstupu západní stěnou Changabangu s Joe Taskerem dělá dojem soutěživého a nepřítelství přátelského vztahu mezi oběma lezci.

Špatné vztahy na expedicích mají mnoho příčin např. stress, nejistota, výška, námaha a to vše v podmínkách malého kolektivu. Úspěch má pozitivní vliv na soudržnost skupiny. Je-li ještě úspěch nejistý, malé konflikty nabývají na významu. Thomson označuje extrémní individualismus špičkových lezců a jejich soustředění o místo ve vrcholovém družstvu za možnou příčinu disharmonie v expedicích. Toto je faktor, který souvisí s narůstající profesionalitou horolezců. Lezením se mohou vydělat peníze, ale ne tak mnoho, aby zbylo na všechny. Soupeření o to, být tím, kdo vydělává (většinou vrcholové družstvo) je tedy intenzivní a potom zbyvá málo na prosté kamarádství dřívějších dob. Gentleman – amatér (jako Edwards na ZOH Calgary 88) s dostatkem času a peněz, který hledá pouze vlastní potěšení je již velmi vzácným jevem v dnešním sportu (to je hlavní příčina úpadku sportovního ducha obecně). Ono symbolické přátelství na laně je tedy limitováno určitými podmínkami.

Bez ohledu na jakékoli podmínky existuje spojení mezi horolezci. Během mezinárodních výměn v poslední době se vyskytovaly zmíněné zápor, průběh výměn však podal mnoho důkazů, jak mnoho mají společného lezci z různých zemí, prostředí a sociálních vrstev. Tento jev se vyskytuje i v národním měřítku. Jeden Američan řekl: „Po celých Státech jsou laskaví a tolerantní lidé. Je to vidět i na výročních srazích AAC, stále více je na-

vštěvují i mladí lezci. Samozřejmě se objevují názorové a generační problémy, ale převládá pohoda a přátelská nálada.“

Většina lezců, se kterými jsem mluvil, si je vědoma antagonismu mezi skupinami i uvnitř skupin a hierarchických vztahů. Všichni však potvrzovali existenci sounáležitosti horolezců. Typická jsou následující slova: „Když se ocitneš v cizí zemi nebo v neznámé lezecké oblasti a potkáš se s lezcem, tak se prostě domluvíte a dáte se do hromady, protože existuje spřízněná duše“. Toto spříznění má však daleko do pevného osobního přátelství. Existuje mnoho vysvětlení nedostatku trvalých a hlubokých přátelství.

První důvod nacházíme v osobnosti lezců. Při sociologických rozbořech se objevují termíny jako „straníci se společností“, „opatrný v sociálních vztazích“, „neoplyvající emocionální schopnosti reagovat“ a „velmi nadutý“, ukazující na individualismus horolezců, kteří ani nepotřebují ani netouží po hlubokém přátelství.

Za druhé je nutné blíže pohlédnout na dynamiku horolezeckého partnerství. Když jsem chystal podklady pro tento článek, podíval jsem se na své lezecké partnery a byl jsem šokován zjištěním, že byly doby, kdy jsem lezl s kýmkoliv. Partnery jsem nacházel pod skalami, v restauracích, na tábořišti. Byli to lidé z našeho oddílu i z mnoha jiných, často bylo nejdůležitější, že měli motorku nebo auto a jeli do stejné oblasti jako já. Samozřejmě jsem měl stálejší partnery, ale ne určitého specifického. Svoje nejtěžší cesty jsem vylezl s člověkem, se kterým jsem neměl téměř nic společného z hlediska náboženství, politiky, sociálního zázemí i mimolezeckých znalostí. Po několika úvodních prudkých výměnách názoru jsme dosáhli tiché dohody, která odstranila všechny spory. Náš vztah byl založen pouze na lezení a na vzájemném doplňování se (on lezl lépe spáry a trhliny, já stěny

a rajbuňky). Kromě toho neexistovala povinnost lezt spolu a oba jsme lezli s dalšími partnery, když si to okolnosti žádaly. Nakonec se partnerství samozřejmě rozdělilo, ale hlavní důvod tohoto vylétu do mého soukromí je ten, že vidím u většiny horolezců stejné vztahy. Pokud se tvořily bližší přátelské svazky, měly tendenci vytvářet party. Dokonce i silný partnerský vztah typu: když na jednom konci lana visel Franta na druhém byl určitě Joska a bylo nemyslitelné vidět je v hospodě jednoho bez druhého, se nakonec většinou rozpadl.

To všechno vyjadřuje pragmatickou tendenci hledat partnera, který má podobné plány, nebo podobné schopnosti. Chystá-li se někdo udělat novou cestu, musí spolupracovat s někým, kdo bude schopen ji vylézt. Plánuje-li někdo tříměsíční pobyt v Alpách nebo připravuje-li lehkou expedici do Himalájí, musí najít partnera s časem, penězi a schopností přizpůsobit se. V každém případě vybraná osoba nebývá „nejlepší přítel“. Jen málo expedic je tvořeno přáteli. Partneři pro lezení jsou v pravém slova smyslu zaměnitelní. Roberts vysvětluje: „Členové expedice byli zaměnitelní, ale ambice a cíle ne“. To znamená, když nepolezu s Frantou, bude mi to líto, ale když nepolezu vůbec, bude mi to líto mnohem víc. Hory, v určitém smyslu, pro mě mohou znamenat víc než lidé. Pro efektivní horolezecké partnerství není blízké přátelství nutné a je možno diskutovat i o tom, že přátelství zde může být na škodu. Boj o přežití, egoismus, soutěživost jsou všechno formy sobectví. Roberts se hluboce dotkl nervů mnoha lezců, když popsal svoji reakci na smrt partnera. „Možná by bylo lepší a férovější, kdyby se to stalo mě. Nyní si mohu přát abych umřel místo něho, ale ne v době největší úzkosti. Ta nezvladatelná sobeckost dokazuje, že za naším pocitem odpovědnosti jsou bariéry naší nesmírné sebelásky. Chtěli jsme vkládat život do rukou toho druhého, ale já bych býval pro Edu nezemřel“. Možná, že k tomu, aby byl člověk dobrým horolezcem, je potřeba jistá otrlost a bezohlednost – rysy odrazující od bližšího přátelství.

Závěrem se musíme vrátit k lanu samotnému jako symbolu přátelství. Jaký vliv mají nylonová lana, jistíci osmy a nesrovnatelně lepší jističky prvolezce na význam symboliky lana? Domnívám se, že došlo ke snížení vzájemné vazby. Moderní lezci méně pociťují, že drží život partnera v rukách. Pád je součástí strategie extrémního lezení a to, že bude zadržen, se rovná jistotě, bez jakéhokoliv romantického příděchu.

Co vyplývá z rozboru našeho bludu. Musí být člověk, který tě jistí, tvůj přítel? Samozřejmě ne! Pokud tě jistí někdo, kdo není blízký přítel, udělá méně pro záchranu tvého života? Opět samozřejmě ne! Je lezení méně příjemné, když neležeš s kamarádem? Pro rekreační lezení samozřejmě ano. Pro ně je stejně důležité s kým lezu, jako lezení samo. Pro špičkové lezce to důležité není. Samotný výkon je důležitější. Stane-li se, že partner je zároveň dobrým přítelem – je to paráda, ale není to důležité ani pro potěšení z výstupu, ani pro jeho bezpečnost.

Bez ohledu na to, co již v lezení dokázaly ženy, představuje horolezectví stále ideální prostředí pro svazek mužů – být venku společně s kamarády. Blízké přátelství však zde není nijak častější než ve fotbalovém mužstvu. Bez ohledu na romantické představy, že lano tvoří symbolické pouto, které nenajdete v žádné jiné činnosti, hluboké přátelství nalézáme v horolezectví stejně často jako v kterémkoli jiném sportu. Vznikne-li takové kamarádství, pak není nijak zaručeno, že je výsledkem lezení. Může se objevit nezávisle na horolezectví. Skutečná přátelství jsou ta, která přežívají období aktivního lezení a takových mnoho není.

NÁSLEDKY

Blud o přátelství na laně může vést k určitému klamu mezi lezci a může vyvolat nesprávné představy o charakteru skutečného přátelství. Může vést k domněnce, že přátelství v horolezectví nabízí pouze pragmatické a povrchní vztahy. Blud o přátelství je také, z obchodních důvodů, udržován některými propagátory aktivit v přírodě. Ti prohlašují lezení za prostředek pro výuku

mezilidské komunikace, kamarádství, spolupráce. Bohužel, i když bychom velmi rádi uvěřili, že lezení nás přetvoří v bájně lidské bytosti, tvrdá realita to popírá. Horolezci jsou lidské bytosti, se zájmem o lezení a se všemi přednostmi a chybami, kterými oplývají lidé.

ZÁVĚR

Ačkoliv jsem se zabýval všemi čtyřmi bludy samostatně, jsou ve vzájemných vztazích, mají tendenci se vzájemně podporovat a upevňovat. Ukáží šest možných pádů, které mohou říkat toto:

A – B lezení je nesoutěživé / lezení není opravdu nebezpečné; tento vztah ukazuje, že soutěživost v lezení je nebezpečná. Ti, kteří podporují bludy tvrdí, že soutěživost vede k většímu riziku.

A – C lezení je soutěživé / lezení buduje charakter; další negativní vztah – je založen na víře, že soutěživost ústí do negativního jednání (profesionalismus, podvádění) se špatným dopadem na charakter.

A – D lezení je nesoutěživé / lezení vede ke kamarádství; soutěživost poškozuje vznik přátelství, neboť vítězství je zdůrazňováno víc než tolerance a kamarádství.

B – C lezení není nebezpečné / lezení buduje charakter; kontrolované riziko má kladný vliv na charakter, naproti tomu skutečné riskování je spojeno s nedbalostí a nespolehlivostí a nemůže mít dobrý vliv na charakter.

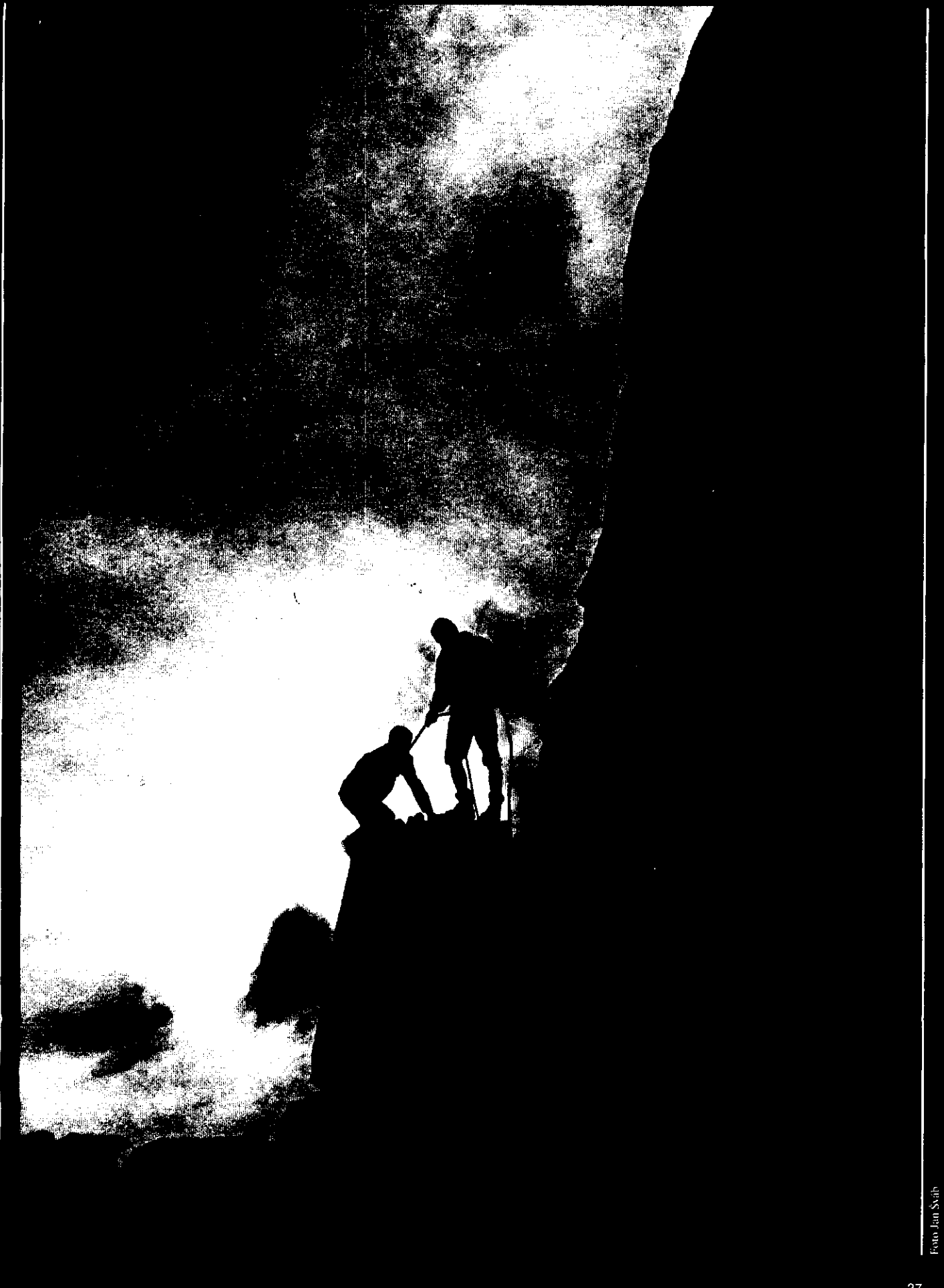
B – D lezení není nebezpečné / lezení vede ke kamarádství; kontrolované riziko má dobrý vliv na utváření kamarádství, skutečné riziko je spojeno s nedbalostí a nezodpovědností, ohrožuje život partnera a není pro tvorbu přátelství.

C – D lezení buduje charakter / lezení vede ke kamarádství; pozitivní vztah budování charakteru tvoří vhodné vlastnosti pro přátelství.

Další kombinace bychom mohli nalézt mezi skupinami tří i všech čtyř bludů, ale toto pro demonstraci postačí. Obraz, který je takto o lezení vytvářen je velmi neobjektivní, idealistický a matoucí.

Doufám, že tyto články byly trochu více než jen akademické diskusní cvičení. Chtěl jsem určit skutečnou povahu našeho sportu odstraněním mýtů. Tak moc se nám to s lezením zamotalo. Tlaky na horolezectví zevnitř i zvenčí jsou obrovské a mohou mít dopad na budoucí vývoj lezení. Jak bude vypadat lezení za třicet let? Udrží si svoji neformální a milou podstatu, nebo se stane velkým sportem? Chceme-li mít nějaký vliv na vývoj horolezectví, měli bychom přesně vědět, co vlastně chceme pro budoucnost zachovat.

Poznámka na závěr: tato série článků vyšla v časopise Mountain v letech 1981 až 1982. Od té doby se stále něco děje a to nejen ve skalních oblastech, ale také v oblasti etiky i mezihorolezeckých vztazích. Mnohé z toho co bylo diskutováno, je dnes již prakticky každému socialistickému realistovi jasné. Pochopte proto tento příspěvek, jako vzpomínku na staré dobré časy, kdy se ještě mezi horolezci rokovalo o přátelství.

Batoch byl nacpán k prasknutí. Termoska drcla do paraplete.
„Potí se už?“
„Klobouk má ještě na hlavě,“ řeklo paraple.
„Tak to se ještě nepotí,“ mínila termoska zklamaně.
„Ty se chceš zbavit čaje, co?“ řeklo paraple.
„Bylo by mi líp,“ řekla termoska, „ostatně, jaké se dělá počasí?“
„Střídavý,“ řeklo paraple, „každopádně doufám, že přijde i přeháňka.“
„Kam to vůbec jdeme?“ chtěly vědět náhradní ponožky.
„Nahoru každopádně,“ řekl pikl, který visel na batochu.
„Jak vysoko?“
„Až na snih určitě.“
„Snih?“ řeklo paraple. „Dovolte, abych se zasmálo. Tam přece vůbec nic není.“
„To si piš, proč by mě jinak bral s sebou,“ řekl pikl.
„Kvůli předpisům,“ řeklo paraple suše (suché zatím bylo). Pikl se pokusil parapleti jednu vrazit, ale nedostal se k němu dost blízko.
„Co chceš,“ řekl aspoň, „tebe berou s sebou i starý babky, když jdou v neděli do kostela.“
„Mě holt má každéj rád,“ řeklo paraple.
„Jdeme určitě do nějaký chaty,“ zajásaly náhradní ponožky, „jsou s námi taky bačkory?“
„Zde!“ píply pantofle z postranní kapsy.
„A věci na mytí?“
„Bohužel taky,“ posteskla si žínka, „a jak mě zase zmáčknul. Kéž bych už visela na háčku jako doma.“
„Na háčku?“ řekla baterka, „jen si to moc nemaluj. Chata není žádný hotel. Tam nenajdeš komfort jako doma. Tam najdeš nejvyšš pavouky a myši.“
„Ó jámine!“ lamentovala žínka, „já už to dyl nevydržím, jak mě pořád tlačí škatulka od krému!“
„V takovém báglu se to holt nevede tak jako v koupelně,“ řekla krabička s krémem na obličej. „Já jsem upřímně řečeno uvnitř taky měkká nátura, ale mám aspoň tvrdou slupku.“
„Měkký jádro v tvrdý skořápce, to říkají vždycky i vo něm.“ mínil pikl.
„To jen já jsem tvrděj, zevnitř i zevně, a takovej zůstanu. Já neznám kompromis. Já jsem tvrdší než led a skála.“
„Láska hory přenáší,“ řekla krabička s krémen fialové mastičce proti spáleninám. Všichni dojatě mlčeli. „Ano, a to měkké přetrvá to tvrdé,“ řekla žínka, „to říkali staří Číňané.“
„No to bychom si počkali, než bys byla ty s ledem hotová,“ řekl pikl.
„Jo, vás mohl klidně nechat doma,“ řekl kapesní nůž, „vy nejste k ničemu.“
„Ty prostě nechápeš nic kulturního,“ řekla voda po holení, „nic z té mužné drsné svěžesti, kterou skýtám já.“
„Z toho nechápu ovšem nic,“ řekl kapesní nůž, „ale rozumím například všemu kolem pomerančových slupek . . .“ a otáčeje se k pomerančům nad sebou. „Vám ještě dnes rozpáru břicho!“

rozhovory v batohu

Pomeranče se přitiskly ještě těsněji k sobě a roztráslly se jim útroby navzdory tlusté kuži, za níž skryvaly svůj zranitelný vnitřek.

„Třeba jsme zase na Sicilii.“ šeptaly si navzájem. „Tam přece byly taky hory a sníh hodně vysoko.“

„Ano, a ten pohled na moře, když vycházelo slunce . . .“

„Pohled na moře?“ řekl dalekohled. „To bych taky jednou rád zažil. Ještě nikdy jsem se nedíval na moře. Pořád jen skalní stěny, les a sníh. Jeden se div nepřetrhne, chtěl by se podívat dál a ještě dál . . .“

„Kam plují bílé parníky,“ řekly pomeranče.

„Parníky? Copak to je?“ zeptal se dalekohled.

„S tím se jezdí přes moře.“ řekl kompas. „to bys měl vlastně vědět.“

„Promiň.“ řekl dalekohled. „ale já pocházím z Mnichova. Tam moře není, jenom obyčejná Isara. Kam to vlastně jdeme, mapo?“

Mapa mlčela.

„Hej,“ řekl dalekohled. „něco jsem se tě ptal.“

„Ano“ řekly náhradní ponožky. „řekni nám konečně kam to jdeme.“

„Nesmím nic prozradit.“ řekla mapa. „Jsem vázána nejprísnejší diskretností.“

V batohu vypukla vzpoura.

„Diskrétnost!“ řvali všichni dohromady. „copak z tebe děláme udavače? To je pořád nějakých tajností kolem map, toho už máme plný zuby!“

„Tak nám aspoň prozrad' svoje jméno,“ žadonil dalekohled.

„32.“ řekla mapa.

„32? Pod tím si nedovedeme nic představit.“

„Je mi líto,“ řekla mapa chladně.

„Jsou tam ledovce?“ zajímal se pikl

„Ano.“

„Kde?“

„Na jihu.“

„Teče tam řeka?“

„Ano.“

„Kterým směrem?“

„Od západu k východu, později taky k severu.“

„Leží tam nějaký velký město?“

„Ano.“

„A je vedle nějaká železnice a pořádná silnice? A hodně mostů?“

„Ano.“

„Tak je to určité. Inn a my jsme v Tyrolsku, souhlasí?“ řekl kompas.

„Nemůžu popřít, že jsem Tyrolačka s bavorskou obálkou.“

„No to je pěkný,“ řekly náhradní ponožky. „ale kam jdeme doopravdy?“

„To bohužel taky nevím, ale mám tadyhle uprostřed komický pocit, tam mě to svědí.“

„Na sever nebo na jih od řeky?“

„Na sever, se mi zdá.“

„Tak to jsme určité v Karwendelu,“ řekl kompas. „deštníku, co si o tom myslíš ty?“

„Muže bejt,“ řeklo paraple. „ty skály tam tak vypadají. Ale vlastně mi to je

buřt, hlavní je, že ještě dnes bude pršet. Tam vzadu se něco semele, jestli se to nerozežene.“

„Buřt,“ řekl kapesní nuž a olízl si rty. „Buřt tu má taky. To bude žradylko.“

„Hihi,“ chichotal se vuřt. „nešimrej mě tak na bříse, jinak puknu.“

„To ti pomůžeme, jen počkej,“ řekl nuž.

„Pomóóó!“ piplo vajíčko, které čím dál víc klesalo pod termosku.

„Vždyť mě rozmačkaš na cimprcamp.“

„A mě k tomu,“ pípalo další vajíčko. A hned taky prasklo a trochu žlutku vyteklo na kapesník pod ním, který musel vydatně nasávat.

„Proč jen takhle poskakuje jako kamzík?“ řekl sýr, který pocházel z Allgäu a šťastných krav

„Asi by chtěl ještě před bouřkou dojit do chaty, vždyť už hřímí,“ řeklo paraple.

„Člověče, vždyť ještě dostanu otřes mozku,“ řekl fotoaparát. „co tak skače ten mezek?“

„Jeden je z toho pomalu na naměkko.“ řeklo máslo a začalo se rozpouštět. Noviny tuk lačně nasávaly.

„Tady není vůbec žádný pořádek,“ řekl cestovní pas. „jako vždycky. Mate vůbec platné razítko, jak se sluší a patří, vy uličníci?“

Poslední poznámka se rozplynula v zahřmění.

„Tedka prší,“ křičely ponožky. „už budeme docela mokré“

„To je jenom Praděd,“ řekla termoska. „nic nevydrží, jako vždycky. Pořád to říkám, kořalka kazí dobře mravy.“

„Promiňte, kamarádi,“ řekla placatá láhev. „nemůžu za to. Špunt se vyvíklal.“

„Kořalka!“ křičely pantofle, náhradní ponožky, spodky kapesník, nuž, máslo, vuřty i žínka všichni dohromady. „sem s ní.“ Bezmocná placatice s kořalkou se nahnula ještě trochu víc dopředu a nechala zátku vypadnout z hrdla. Ostrý nápoj se trhaně rozléval vnitřkem batohu.

„To se zase jednou ukázalo,“ řekla termoska rozhořčeně. „kam to dojde, když se s sebou bere takové neřádstvo!“

Ale ostatní obyvatelé batohu byli čím dál rozvernější. Nakonec zanotovali horolezeckou píseň: „My kamarádi z hor se všemu postavíme . . .“, což se brzy zvrhlo v pustý řev.

„Teď prší doopravdy!“ křičelo paraple nadějně.

„A chata už je tu taky!“ řekl pikl škodolibě.

V batohu zrovna hlasitě pěli: „My tuláci jsme z hor, jó z hóóoor . . .“ Najednou se ozvala rána a batoh náhle ležel docela tiše. Hned nato se otevřel a ozvalo se zaklení:

„HIMLSAKRACEMENTKRUCIFIXCIFIXSAKRADI NOCHAMOL! Co se to tu dělo? Takovej svínčík!“ Horolezec vytáhl láhev ven a vypil zbytek jedním tahem. Pak začal vytahovat na světlo věci, pachnoucí po kořalce a rozkládal je na lavici v chatě, zatímco venku bubnoval déšť do střechy a hrom trásl stěnami. V batohu bylo ticho jako v kostele, jen termoska spokojeně zabublala. „Dobře se mu stalo, dobře se mu stalo . . .“

Ale tomu horolezec nerozuměl.

Přeložil Daniel Anton. Kresba Jiří Zejmon

ROZHOVOR S JERRY M MOFFATEM

Jeff Smoot

ČERVEN 1985

– Začnu jednoduše: jak jsi začal s lezením?

Chodil jsem do školy v Severním Walesu; tam se hodně leze. Pár kamarádů s tím mělo něco společného a tak jsem si řekl, že to zkusím. A tím to začalo.

– Kdo tě v začátcích nejvíc ovlivnil?

Povětšinou časopisy. Jeden článek co se jmenoval „States of the Art“ a napsali ho Mark Hudon a Max Jones; to na mě mělo opravdový vliv. Další byl volný přelet Jima Ericksona cesty na Half Dome. Hodně mě taky ovlivnil Pete Livesey a Ron Fawcett. Ty jsem opravdu obdivoval.

– Takže ta inspirace nepocházela jen od jedné osoby?

To doslova ne. Já jsem si třeba přečetl článek jako „States of the Art“, a šel jsem a koupil bílé kalhoty a čelenku a potácel jsem se stěnou na čtyřkách nebo nějakých takových extrémech. Potom jsem si přečetl článek o Fawcettovi a opatřil jsem si nádražácký kalhoty atd. Ovlivňovala mě spousta lidí, nikdy to nebyl jeden, ale byli silou, která mě hnala kupředu.

– Okouzilo tě skalní lezení hned napoprvé?

Zpočátku ne. Poprvé se mi to moc nelíbilo a říkal jsem si, že už znova lézt nepůjdu, ale když jsem šel podruhé, tak jsem tomu opravdu propadl. Než skončilo pololetí, šel jsem lézt ještě dvakrát, a když jsem potom přišel domů, poprosil jsem rodiče, aby mi k vánocům koupili EB-čka. A od té doby už jsem lezl a trénoval ze všech sil.

– Kdy jsi se poprvé rozhodl, že se podíváš do Států? Co jsi slyšel o Americe, že's tu chtěl lézt?

No, četl jsem o ní: Hudon a Jones napsali věci, které jsem předtím nikdy neslyšel. Jako například o několikadenním dobývání stěn, a na tu dobu, o hrozně těžkých stěnách. Ale vlastně do Ameriky jezdí všichni. Už to samo o sobě má smysl: jedeme do Yosemite.

Když jsem před třemi lety přijel do Ameriky prvně, vůbec jsem v Yosemite nelezl. Lezl jsem v Shawagunks, v Coloradu a v oblasti Joshua Tree. O lezení v Coloradu jsem měl velký zájem proto, protože jsem si myslel, že tam je lezení lepší než v Yosemite. Nepočítal jsem s tím, že se mi bude dařit na žule a vsuktu ku. (Smích) Na žule se mi zpočátku nedařilo vůbec na cestách v Gunks jsem si zažil své.

– Tvá první cesta do Ameriky se pro tebe jevila velice úspěšně. Podařilo se ti dosáhnout všeho proč jsi přijel?

V podstatě všeho co jsem chtěl, až na to, že jsem se nedostal k lezení v Yosemite. Všechno ostatní vyšlo, byla to paráda.

– Právě ten první výlet na tebe obrátil pozornost amerických lezců. Tvůj přelet Genesis znamenal pro americkou scénu něco jako úder. Proč myslíš, že tu cestu před tebou nebyl nikdo schopný opakovat?

Lezeš-li v určité oblasti několik let, stane se, že si tě k sobě připoutá, a u cesty jako je Genesis cítíš, že jí musíš zkusit věčně. Tak se časem stane, že přijde někdo cizí, člověk, který nemá co ztratit, je tu jen dva týdny a tedy musí, namísto aby to byl někdo, kdo tu leze pět let a kdo tu lezl vždy. Člověk, který to možná zkusil potom co ta cesta byla vylezená, spadl a myslí si: „Já nemám dost síly, nemám dost síly, nemám dost síly“. Ale potom už na to musí čekat věčně. To je můj případ. Přišel jsem na to, když v Anglii nepřeletu cestu hned potom co je udělaná, může to trvat rok i déle než se k ní dostanu.

Myslím si, že je důležité, pokusit se cestu opakovat hned jak je hotová, jinak to prostě odkládáte. Rád se o to pokouším a cpu se do cest, o kterých si lidé myslí, že jsou těžké na zopakování, nebo že předběhly dobu, ačkoliv je zřejmé, že když jsi tu cestu udělal, dobu nepředběhla.

– Představuješ pro nás velice rozhodného mladého britského lezce, který nejen o sobě řekl, že je dobrý, ale i to dokázal. Tvůj přelet Equinoxu je téměř legendární. Nikdo tady se lezení nepřiblížil tak těsně, aby něco takového lezl on-sight.

(Smích) Jó, pěkně děkuju!

– Zdá se, že pověst lezce on-sight přináší nový prvek (jakéhosi) tlaku, který tě nutí stále to opakovat. Dokonalý příklad tu představují Japonci svým: „Ráčíte on-sight, prosím?“, když jsi šel na Super Imjin. Stoprocentně čekali, že jen přijdeš a přeběhneš to. Nezdá se ti, že to teď každý očekává?

Ten tlak na sobě určitě cítím, ale to si působím sám. Když jsem šel lézt Phoenix, chtěl jsem to udělat on-sight hrozně moc, ale nikomu jsem nic neřekl, jenom jsem prohlásil, že budu rád jestli to vůbec vylezu za den. Ale z toho bych žádnou radost neměl. Chtěl jsem to vylézt hned a na první pokus. Když chodíte a všude to vykládáte, je ten strach ještě větší, ale celé léto jsem trénoval a měl jsem na to morál. Nevěděl jsem jak je to těžké, ale čekal jsem, že to bude těžší, daleko těžší.

Ale pocit velkého strachu tu je. Když jsem lezl Super Imjin, snažil jsem se nejvíce jak jsem mohl, bylo to těžké, hodně těžké přelézt v kuse. Ale tu stíněnost jsem ze sebe setřásl, protože chci opravdu lézt on-sight. Je to oříšek;

máte za sebou všechno ten trénink a potom stojíte u paty stěny, děláte první kroky v prstové spárce a říkáte si: „Tak seš tady!“, myslíte jste na to celý čas, snili o tom a teď sotva věříte, že tu jste. Je vám jako ve snu. Ale máte jediný pokus a to je vše. Když uklouznete, škobrtnete si o tkaničky od bot nebo spadnete, cokoliv se stane, znamená to konec.

– Myslíš si, že má někdo radost z toho, když se ti něco nepodaří přelézt on-sight nebo když to dokonce zapytlíš?

Někdo možná jo, ale je mi to jedno. Ten kdo mě nezná si možná myslí, že jsem jiný než tomu opravdu je. Takoví lidi jsou. Myslím si, že by bylo bezvadné vidět mě na pár cestách selhat.

– Proč si myslíš, že tomu tak je?

Nevím, zkrátka je to v lidech. Hodně jsem do lezení investoval. Není to samosebou. To není jako že si usmyslíš a začneš zničehonic makat jako ďábel. Já hodně trénuju. Dal jsem do toho tolik, že mám pocit, že si zasloužím, když se mi daří. Co do toho dáš, to z toho dostaneš. No a já jsem do toho dal dost a tak si myslím, že si zasloužím lézt z voleje.

Pravděpodobně v tom byl taky kus štěstí. Nechce se mi věřit, že bych to všechno zvládnul jenom díky tomu, že jsem na to měl morál. Zdá se mi jakoby to za mě chtěl někdo jiný. Někdy mi to tak připadá. Jen se podívej na všechny ostatní, kteří se snaží lézt on-sight a padají, ale snaží se dál a tak makaj a makaj a nejde jim to. Člověk si říká: „Kde je chyba?“ Já si myslím, že být dobrým lezcem je z velké části psychická záležitost. To musíš . . . o, ale už jsem toho řekl dost. (Smích)

– O jaké cestě si myslíš, že je tou nejtěžší co jsi lezl z voleje?

Na to je těžké odpovědět, protože to záleží na tom, jak jsi dobrý. Vzpomínám si jak jsem lezl svou první 5.8. Vyváděl jsem už druhý den a ta cesta se mi zdála nejtěžší. Založil jsem vklíněnce, byl to perfektní stoper a dal jsem se do toho. Celou cestu jsem lezl na hranici pádu a když jsem se dostal na vrchol, začal jsem vzrušením křičet.

– Asi nebude mnoho takových, kteří by se nechali dojmout nějakým 5.8 co jsi vylezl z voleje, takže tu otázku zopakuju: jaká je nejtěžší cesta kterou jsi ve Státech vylezl on-sight?

Asi to bude Phoenix. Nelezl jsem tu v kuse nějakou opravdu těžkou cestu. To, že mi Super Imjin připadal na on-sight těžký, bylo jen proto, že si celou cestu musíte sami zajišťovat. Ale některé cesty co jsem on-sight lezl v Anglii nebo ve Francii, byly tímhle stylem taky pěkně

těžký. Je to nesnadné rozhodnout, ale to co se mi líbilo v Americe byl Equinox, Supercrack a Phoenix.

– Už jsi se zmínil o Japonsku a Francii. V jakých dalších zemích jsi ještě lezl?

Užil jsem si dva měsíce ve Francii. Prostě jsem tam zkoumal půdu. Týden jsem lezl v Buoux a vylezl tam všechny nejtěžší cesty. Potom jsem jel do Verdonu. Pak jsem lezl ve Fontainebleau; tam jsem byl třikrát: je to moje oblíbená oblast. Před dvěma roky jsem byl v Německu a vylezl tam většinu těžkých cest. Lezl jsem z voleje některé opravdu těžké cesty a udělal nějaké nové cesty ještě o pár stupňů těžší než ty, co se tam v té době lezly. To znamenalo docela slušný skok.

Přijedeš-li do takové oblasti, postrčí to kupředu i obecný standard, takže tu další rok lidé lezli cesty, na které předtím nikdo neměl. Když někdo do takové končiny zavítá a vyrobí tu pár cest, co jsou těžší než ty, co tu byly, začínou se místní borci snažit a dělají pak těžší cesty. Bylo by asi parádní mít někoho takového v Anglii. Kdyby někdo takový přijel a vyběhl z voleje některé opravdu těžké cesty, nestačili by ostatní ani koukat. To by byla paráda.

Poznámka překladatele – Ani ne za rok se jeho přání splnilo. Francouzský lezec Antoine Lemenestrel přešel sólo bez lana v té době patrně nejtěžší cestu Anglie „Revelation“ po předchozím přezení ve dvojici. Tento čin byl jedním z předních anglických lezců Chris Gorem označen jako „ponížení lezecké Anglie“. Revelations má v Americké stupnici obtížnosti označení 5.13+, v Anglii E7 6c.

Hrozně by mi to pomohlo, byla by to inspirace. Napřed bych se šel podívat jak „funi a hekaji“ a pak bych si dal pořádně zabrat. To se mi hrozně líbí; rád závodím.

– Jsi jedním z vzrůstajícího počtu lezců, kteří hodně cestují a v navštívených zemích přelézají nejtěžší cesty. Je pro tebe jako lezce cestování důležité?

Je pro mě životně důležité. Zůstanu-li v jedné oblasti víc jak tři měsíce stagnuji. Nejraději se v jedné oblasti zdržím tak dva měsíce, záleží také na tom, jak je velká, potom už jenom cestuju, to je bezvadný. Všude člověk potkává skvělé lidi. Lezci jsou vylučně společenství. Můžete být kdekoli ve světě, jak potkáte lezce, bavíte se jako by jste se narodili v jednom městě. Máte spolu něco společného, něco co vás k sobě poutá, což je paráda. To, co se mi jako lezci na cestování líbí, je to, že ve všech těch rozdělených zemích máte přátele, zatímco jste-li jako turista, opravdu se s lidmi nepotkáte a nemáte pocit, že by jste mezi ně patřil.

– Necháme-li stranou Anglii, v jaké zemi se ti líbilo lezení nejvíce?

Rekl bych Francie a také v Německu, protože rád lezu na vápně. Na vápně se mi leze líp než na žule. Na tom jsem vyrostl; vždycky jsem na něm lezl.

– Ale teď jsi sedm měsíců ve Státech. Zřejmě se ti tu také líbí.

To jo (směje se) líbí se mi tady. Radši si zalezu jinde, ale tady je úžasný počasí. A lezec-

ká scéna je tu uvolněnější a méně nálehavá. Zatímco v Evropě je daleko víc, nechci říci tlaku, ale mnohem více soutěživosti. Lidé se ti tam vždycky dívají přes rameno, aby věděli: co děláš.

– Trávíš tu zimu proto, aby ses udržel ve formě na cesty jinde ve světě?

Je to hlavní důvod, ale tentokrát jsem přijel s cílem vylézt těžké cesty v Yosemite. Naštěstí jsem se mohl podívat do Tuolumne. A potom zimní trénink v Joshua Tree, abych teď byl v pořádné formě. Potom jsem jel do Colorada a doufal jsem, že zkusím Sphinx Crack, na kterou jsem se cítil být připraven. Potom zpět do Evropy, do Francie a Anglie, kde jsem chtěl strávit letní trénink než se vydám do Německa.

– To trénuješ v létě?

V létě je příliš horko na lezení. Přišel jsem na to, že když v létě lezu, stagnuji. Loni jsem celé léto strávil tréninkem a vyplatilo se mi to.

– Mimo USA se lezení vždycky jevílo daleko více soutěživé, zvláště pak v Anglii. Mnohý americký lezec je důvěrně obeznámen s bojem Moffat versus Fawcett, který jak se zdá se měsíc od měsíce stupňuje. Jak se na to díváš ty?

Jevi se to tak v časopisech: Ron udělá cestu, potom ji musím udělat já. Ale já to nikdy takhle neberu. Je to takhle – vidím-li pěknou cestu vylezu ji. Nedělal bych teď novou cestu, kdybych si nemyslel, že je dobrá. Klasickým způsobem a pořádně těžká. Jinak mě to nevzrušuje. Myslím si však, že s jednotlivci nezávodím.

Rád udělám v Anglii nějaké pořádné cesty a pak, dokud jsem fit, se odeberu jinam, protože abych zvládl všechny ty cesty, na to už mi zbývají tak dva týdny. V Anglii zůstanu abych udělal pár cest a zatrénoval si a potom jsem rád, když zmizím.

– Dovol mi přirovnání: Amerika, jak to vypadá, postrádá jakýkoliv opravdový zápal pro soutěživost. Souhlasíš s tím a proč si myslíš, že to tak je?

S tím souhlasím. V některých oblastech jako je Yosemite je limitujícím faktorem skála; nabízejí se tu cesty 5.11 a lehčí 5.12. Ty jsou jasné na první pohled, ale najít něco těžšího, je

vážně těžká věc. Není tu mnoho směrů, které by vás hned oslovily. To když přijedete někam jako je třeba Buoux a rozhlédnete se kolem: „Páni!“ Všechno je tu jako na dlani. Ale tady ne. A k tomu ještě přistupuje fakt, že tu už dlouho lezou místní borci a ti jak se zdá toho moc nenacestují. Zkrátka to tu stagnuje, to je to. Yosemite je ta nejapatičtější lezecká scéna jakou jsem kde viděl, ale zdá se mi, že si tu všichni lebedí.

– Ty sis asi nikdy nedělal nic z toho, když způsobíš nějaký skandál. V minulém rozhovoru jsirazil to. Že jsi pravděpodobně nejlepší lezec Anglie. Myslíš si to stále?

Nemám v úmyslu tvářit se domýšlivě, větší na toho je prostě švanda. Rád něco plácnu, aby se rozvířila voda, ale pokud jde o upřímnost k sobě a pokud ty se ptáš vážně, tak si myslím, že jsem děsný (směje se). Teď si myslím, že jsem pako, ale když jsme měli ten rozhovor, měl jsem nalezeno daleko víc než kdokoliv jiný. A dělal jsem těžší cesty, takže se mnou celá špička souhlasila.

– Takže ohlas v Anglii byl pozitivní?

No to jistě. Chci říci, že o tom nikdo nepochyboval, protože jsem v té době udělal nejtěžší cesty v zemi a kam jsem přijel, tam jsem ty nejtěžší vylezl. A k tomu jsem ještě vylezl všechny Fawcettovy cesty za kratší dobu. Tím ho ale nechci nějak snižovat. Je to výbornej lezec a správněj bouzek. Leze už dlouho a má můj obdiv. Pro anglické lezení toho udělal už hodně. Je to výrazná postava.

– Vraťme se k tvému výroku; mnoho Američanů bylo šokováno, žeš měl tu odvalu něco takového prohlásit. Bylo to jako by někdo najednou vstal a prohlásil se za Boha!

Abych řekl pravdu, moc se nestarám o to, co si lidé myslí. Zdá se mi, že si myslí, že když jsou skromní je to něco senzačního. Sami se navenek snaží chovat skromně, ale ve všech poznámkách, co o sobě utrušují, je řečeno, že nejlepší jsou právě oni. Mám za to, že se za svůj výrok nemusím nijak stydět. Nemyslím, že bych byl tak neskromný. Je to jako když se tě někdo zeptá: „Jak se jmenuješ?“ a já řeknu: „Jerry“. V té době jsem o tom nepochyboval, ale až se vrátím tak si mě asi vychutnají.

– Přínejmenším alespoň jeden americký lezec prohlásil, že jeho oblíbený důvod proč cestuje je ten, že může ponižovat lidi na jejich vlastních cestách. Je to to samé jako když říkáš „vychutnat si někoho“?

No to je bezva . . . já nemyslím někoho ponižovat, ale předvést mu svůj styl lezení a ukázat mu úsilí, které do toho vkládám. To není ani tak proto, abych někoho naštvál, to je to poslední, na co myslím, ale líbí se mi když můžu někam přijet a každého pobláznit lezením, což je to, co už jsem dokázal v Německu a ve Francii. A doufám, že tady to dělám taky. To právě chci. Nemám zájem nikoho ponižovat, chci všechny vybudit, zbláznit je: do trénování, do dělání cest, zkrátka trochu uvést věci do pohybu. To jim svědčí.

Mockrát potřebuju sám, aby mě někdo vyprovokoval, ale nemám v úmyslu někoho si vy-

chutnávat nebo z něho dělat blbce nebo něco takového. Ne takhle: „Já ty Amíky nenávidím a proto tu chci uspět!“ Takový já nejsem.

– Potom co jsi vylezl Genesis a Psycho, zdála se z toho být pař celá lezecká scéna v Boulderu. Ale tvá návštěva přesto způsobila nějakou odezvu.

Možná, že se to dotklo několika lidí, ale osobně si myslím, že to většina považovala za přínos. Nevím. Třeba mě za to nevádí (směje se).

– Myslíš si, že je snadné vypálit americkým lezcům rybník?

Záleží na tom jsi-li lepší, ale osobně v tomhle počínání nic nevidím.

– Jací ti američtí lezci připadají?

Jsou prima, fakt.

– Za tu dobu, kterou jsi strávil ve Státech, jsi tu potkal spoustu lezců. O kom si myslíš, že je tu nejlepší?

Ron Kauk – když se na něj podíváš, vidíš jak je silný a pevný. Myslím, že kdyby se vydal jinam, měl by určitě úspěch. A potom John Bachar, to je taky velice výrazný lezec. Udělal nějaké vydatné hrůzy, ale to na mě tolik nepůsobilo. Je těžké posoudit lidi, kteří znovu a znovu lezou sólo své vlastní cesty. Ale v Tuolumne má pár cest, které dělal on sight a to budou určité pořádné prdčky. V posledních letech tu byl jediný, kdo zdvihal latku, ale neměl proti sobě nikoho, kdo by mu hodil rukavici.

– A kdo je tu nejlepší tanečník?

Dick Cilley. Je děsně pružnej. Ten chlap to je učiněná válečná loď.

– Téhleté události je souzeno stát se legendou. Možná bys nám ji mohl povědět ze svého pohledu.

No asi takhle – byli jsme u Gábiny (tančírna v Joshua Tree) a už jsme měli nějaké to pivo. Nebylo tam zrovna příliš mnoho žen, spíš to vypadalo jako že tam žádný nejsou a tak jsme se s Dickem rozhodli, že si trsnem nějaké rokec spolu a tak jsme šli na parket a dali se do toho pěkně od podlahy. Nato se k nám dostavil vyhazovač a žádal nás, abychom spolu netancovali, protože si myslí, že jsme buzici. Na což jsem opáčil . . . Radši bych takhle nehovořil. Já osobně to nemohu říci . . . Potom se zvedlo deset mariňáků a vrhli se na nás, ale zbili jsme je na jednu hromadu, sedli do Cadillacu a jeli pryč.

– Vraťme se zpátky k lezení; řekl jsi, že budoucnost těžkého lezení je na vápenci. Proč?

Protože vápno je vždycky svíslé nebo převislé a protože v Anglii je hlavně vápenc. Linie je jasně viditelná a velice strmá. A jsou tu staré skobovačky. Myslím, že vápenc je ta pravá skála pro těžké cesty. Všecky nejtěžší cesty Francie a Německa jsou na vápenci.

– Jestli je tohle pravda, kde potom leží budoucnost Ameriky?

V baru (směje se). Možná v Coloradu, možná v Shawangunks. Nemyslím, že se to tak týká Yosemite; tamní lezci asi dosud nejsou dobří, aby dokázali vylézt to nejtěžší co se tam ještě nabízí. Kdybych já byl Američan, sbalil bych se a jel do Evropy. Možná by vám to něco dalo.

– Ve kterých oblastech Ameriky sis nejvíce užil?

Řekl bych, že nějaké parádní cesty jsou v Shawangunks. Jsou tam střechy, které vypadají nemožné, ale dají se přelézt a ani se na nich tolik nenaděš. Můžeš si tu vylézt fantasticky 5.10 a 5.11 co vypadají jako hrozivě 5.13. Dobře je v Eldorádu, protože tam je bezvadná skála.

Ale co se mi fakticky v Americe líbí je bouldering. Mám rád Ft. Collins a Flagstaff. A proto bych se do Ameriky taky zase vrátil; jít si zabouldrovat. V Yosemite jsou nějaké supercesty; asi tak deset je jich vpravdě klasických jako Talles of Power, Separate Reality, Rostrum, Phoenix, ale ne moc dalších. Také o Tuolumne jsem si myslel, že tu jsou některé z nejlepších cest světa, ale jenom pár je jich výjimečných.

Jak jsem řekl, rád lezu na vápenci. Máte třeba zeď a na ní klidně čtyři 5.13 a jdete se podívat za roh a najdete další. Nezdá se mi, že by skalky v Americe, zvláště žula měly takovou potenci.

– Kdo v Anglii je tvůj největší rival?

Mám pocit, že žádného nemám. Problém je v tom, že máme momentálně spoustu dobrých lezců: Fawcetta, Chrise Gora; oba jsou výborní. Jedním z nich asi za chvíli bude Ben Moon. Než jsem odjel z Anglie, lezl jsem daleko líp než on, ale možná, že se hodně zlepšil. Může to být on, co si mě vychutná.

– Zdá se, že časopisy, zvláště u vás v Anglii, podporují vášnivě soutěžení mezi lezci. Myslíš, že je to dobré?

Dobré to není, protože to šíří i mnoho nepravd. Lidi to žene na ostří nože, protože to nečítá ke kamarádkému soutěžení. Myslím si ale, že by to závodění bylo v Anglii stejně i bez

časopisů. Časopisy tak způsobují taky to, že se hodně lže a podvádí. Lidi lžou o tom, jak co udělali, jen aby o tom mohli napsat a viděli v časopise svoje jména. Myslím si, že bez časopisů by k tomu v takové míře nedocházelo.

Přesto jsem je hodně rád čítával. Inspirovaly mě a dělal jsem cesty a psal o nich, abych viděl otištěné svoje jméno. Ale už jsem z toho vyrostl a dál mě to nevzrušuje. Ale asi také pomáhají lidem pro něco se nadchnout a to je dobře. Jen se mi nelíbí nekomarádký způsob jak to dělají. Vždycky mě a Fawcetta staví proti sobě. Uděláš nějakou nepatrnou věc špatně a už se na tom pasou. Mockerát je to svinstvo. Řekněme to na rovinu: nevím, že by někdy napsali, že jsem na něčem spadl.

– Co tím chceš říct?

Že rád svou hvězdu hýčkají. Když byl jejich hvězdou Fawcett, nikdy ho nepodtrhli. Dělal jsem v té době těžké cesty a přešel Fawcettovi cesty daleko lepším stylem a nic se nedělo. Žádné uznání. Ale jak si té jednou všimnou, máš vystaráno. Jako teď; pravděpodobně se o mě stále píše, přestože jsem už tři měsíce nic nevylez, takže si lidi pořád myslí: „Je to velký lezec“ i když teď dobře vůbec nelezu. To je tou tendinitidou.

Říkáš tendinitida. Vypadá to, že si tohle zranění vybírá svou daň mezi nejlepšími lezci včetně tebe. Bude to trvat tak dlouho, aby to ovlivnilo tvé úmysly?

To se už stalo. Musel jsem změnit plány přinejmenším na půl roku a může to pokračovat i napřesrok. Je to těžká věc, ne jako když uklouzneš a něco si zlámeš. Nikdy se mi nic nestalo, nic jsem si nezlomil a teď musím s lezením přestat. Zánět šlach se těžko zvládne, vypukne to zničehonic a je hrozně těžký se toho zbavit. Zdá se, že tím trpí spousta lidí. Když se někdo dozví, že to mám, přijde ke mně a řekne: „Taky mě hrozně bolí lokty“.

– Musels někdy přetím s lezením přestat?

Před nějakými třemi lety jsem špatně spadnul asi 12 metrů a přistál přímo na záda. Nelezi jsem asi týden nebo tak nějak.

– A co se stane, když už nebudeš dále moci posunovat hranici a přijde nějaké nafoukané hošánek a prohlásí se za nejlepšího lezce Anglie?

Bude mi to jedno. Budu vždycky chtít lézt. Teď, když nelezu, jsem o lezení hodně přemýšlel a uvědomil si, že všechno to ostatní okolo se mě tak moc netýká. Prostě chci lézt na jakékoli úrovni. A je mi jedno jestli nějaké jiné chlapíček prohlásí, že je nejlepší. Nevadí mi co se říká a doufám, že jim nevadí co říkám já. Neposlouchejte to, co říkám a nestarejte se o to, co říkají časopisy, dělejte si svoje úsudky sami. Nestojím o to být něčí hrdina, chci lézt.

– A vrátíš se do Států?

Rád bych se vrátil; zabouldrovat si v Coloradu. A možná se pustit do stěn. Získal jsem tu spoustu přátel a mám se skvěle. Takže se budu muset vrátit – bohužel (směje se). Sorry kamarádi, ještě pár let mi zbývá. ■

Z časopisu „Climbing“ přeložil Pavel Ulrich.

Některé z Moffatových přelezů v USA:

		USA	UIAA	styl	rok
Shawangunks	Supercrack	5.12+	9 – 9+	O.S.	1983
Eldorado Canyon	Genesis	5.12+	9 – 9+	O.S.	1983
Joshua Tree	Equinox	5.12+	9 – 9+	O.S.	1983
Yosemite Valley	Phoenix	5.13	10	O.S.	1984

Prvovýstupy v Anglii:

		USA	UIAA	GB
Revelations		5.13+	10+ (?)	E7 6c
Verbal Abuse		5.13+	10+ (?)	E7 6c

Tuhle cestu nesnáším. Co se to dneska zase podělá, říkám si pro sebe když se kodrcám do kopce směrem k Buoux. Stává se to často, když se člověk snaží přelézt v kuse těžkou cestu. Pořezaný prst, natažená šlacha, špatné počasí nebo nedostatek motivace, to všechno vás může odvést od cíle. Všechny tyto záležitosti jsou na překážku hladkému průběhu věci, zvláště když máte nedostatek času.

Už letos v březnu jsem se tu snažil na Le Minimum. Ze tří týdnů průběžných snah jsem jeden strávil pouze na této cestě. Je to nejdelší doba, kterou jsem kdy věnoval na přelezení jedné cesty a je to první těžká cesta, kterou jsem se pokoušel přelézt RP. Oklasifikovali ji 8b+ což v současnosti představuje nejvyšší obtížnostní stupeň. Dosud nejtěžší cestou, kterou jsem tu lezl, bylo 8a+ v roce 1984 a to ještě jo-jo stylem.

První den jsem si vylezl celou cestu a naučil se všechny kroky. Druhý den jsem si je ještě procvičoval. To nemůže být nic tak zvláštního myslel jsem si, protože jsem kroky jednotlivě zvládal bez problémů. Budou-li dobré podmínky, budu s tím třetí den hotov: jak jsem byl naivní!

Po obligátním dni odpočinku jsem ze země dorazil až ke třetímu nýtu a tím i do klíčového místa. Se silou jsem byl na nule, nedokázal jsem se už dokonce ani přitáhnout a to byl šok. Problém téhle cesty spočívá v tom, že na ni nikde nenajdete dobrý chyt. Je tu naprosto nemožné se zastavit a namaglazovat si nebo si oddechnout dokud se nedostanete do vedlejší cesty Chouca s níž se Le Minimum spojí po dvanácti metrech. Magnézium a kuráž si musíte nabrat dole pod nástupem.

Musíš se s tím vypořádat! Musíš to přelézt tak rychle, tak efektivně a s takovou rozhodností jak je to jen možné. Přelézt tu cestu může trvat maximálně tak dvě minuty! Taková koncentrace obtížnosti na mě neodolatelně působila. Ani sebemenší zaváhání nesmí přerušit plynulost lezby. To bylo velice vzrušující.

Během několika dalších dnů jsem byl úspěšnější a začínal jsem mít všechny kroky propojené. Ačkoli spodní část cesty není tak těžká, je důležité lézt ji naprosto volně a bez rozmyšlení nad jednotlivými pohyby. Tím ušetříte energii pro horní klíčové místo. Podařilo se mi to zvládnout až na vršek od druhého nýtu v 5ti metrech, což představuje celý klíčový úsek.

Jiná věc by byla, moci to lézt odtud a nemuset tak cvakat první dva nýty při lezení, ale stejně jsem byl ještě kapku slabší na to vylézt to ze země. Před každým pokusem jsem musel dva dny odpočívat a stejně jsem byl schopen do toho v jednom dni nalézt jenom dvakrát. Když jsem to tak zkoušel potřetí, nezbyvala už mi síla a tak jsem dal přednost tomu, abych si celou cestu ještě důkladněji nacvičil. Šestý a sedmý den jsem už skoro dosáhl svýho, ale potom jsem se musel znenadání vrátit do Anglie.

No a tak jsem tady zase. Blíží se konec listopadu, dny jsou chladné a plné svěžího slunce. Jsem tady deset dní, leze mi to teď lépe než na

začátku roku a mám už také víc zkušenosti s RP přelezy těžkých cest, což mi dodává velice důležitý pocit sebedůvěry. Je to zrovna tak asi rok po vynuceném dvanáctiměsíčním odpočinku co už zase lezu. Minulý týden se mi podařilo RP přelézt La Rose et La Vampire 8b. Je

TRÈS DIFFICILE

Jerry Moffat

motto *Potom co Le Menester přesoloval Revelations, odplížili se Britové zbití rozdrásaní, aby si vylízali rány. Avšak nyní se navrátil Velký Moffat a smetl ty žabariny vyrobené za kanálem, aby ukázal jednou provždy, že nad Britskou říší slunce nezapadá.*

to fantastická silově vyrovnaná cesta. V březnu jsem dvakrát padal z posledního kroku. Mezitím jsem zkoušel Le Minimum. Taky jsem nacvičoval cestu La Secte což navazuje na La Rose. Spojením obou cest vznikla fantastická, 50 metrů dlouhá cesta La Rage de Vivre za 8b+, která byla teď mým cílem. Protože v uplynulých dnech pršelo a bylo příliš chladno, nemohl jsem se o ni pokusit.

Nyní jsem však měl 50 metrů lezení perfektně připravených, byla bezvadná teplota, cítil jsem v sobě sílu a měl jsem v pořádku prsty – a přesto jsem cítil, že to nezvládnou.

Dost silově jsem začal tu klikatici zoufale dlouhých přešahů. Problém spočíval v tom, že

jsem byl příšerně nervózní. Soukal jsem se vzhůru zdi s rozklepanými koleny a tak jsem udělal poslední těžký krok cesty La Rose než se spojil s La Sectou. Pak je tu velký chyt, kde jsem začal vytřepávat ruce a snažil se najít v sobě víc rozhodnosti. Po deseti minutách jsem se tu zotavil tak jak jen to bylo možné a co bylo důležitější, cítil jsem se bezvadně. Už zase jsem tu cestu *CHTĚL* vylézt a vychutnat radost ze svých lezeckých schopností. Teď už jsem s útokem na vrchol nemohl déle čekat. Přetáhl jsem se přes malý střeškovitý převis a pustil se do komplikovaného lezení po jednorstrových chyttech. Je jich tady sedm, avšak pouze do jednoho se vám vejde více než první článek prstu. Dosáhl jsem dalšího místa pro odpočinek a začínal jsem mít z lezení radost. Úžasná expozice. Než jsem se nadál, měl jsem to za sebou. Bylo to jako sen. Mé první 8b+. Odvázal jsem se z lana a hodil ho dolů. Matros si můžu vybrat zítra.

V myšlenkách jsem se ocitl o rok zpět, kdy jsem ležel na operačním stole v Mnichově. Byl jsem tenkrát sto procentně přesvědčen, že už těžkou cestu nikdy nevylezu... Rozhlédl jsem se po krajině a pustil se do sestupu. Byly teprve dvě hodiny odpoledne a tak zbýval čas na lezení. Co takhle ještě zkusit Le Minimum?

Hodinu jsem si odpočinul a pak se do toho dal. Horko těžko jsem se dostal do klíčového místa, ale byl jsem úplně utavenej a tak jsem spadl. Ale ten pokus za to stál.

Nádherná procházka, liboval jsem si, když jsem se za dva dny zase blížil ke skalám. Byl další z krásných dní a já jsem se opět hodlal ucházet o Le Minimum. Znamená to začátek dalšího dlouhého obléhání?

Pořádně jsem se rozvícil a pak jsem dal pokus. Byl to ten vůbec nejlepší za celou dobu a skoro se mi to podařilo. Moje sebedůvěra vzrostla neboť dnešní neúspěch už nic neznamenal. Měl jsem před sebou ještě dva týdny. Počkal jsem ještě hodinu a pak jsem se rozehl z novu. Začínalo být chladno což však bylo dobře, protože na téhle cestě je nemožné sáhnout si do pytlíku s magnéziem. Při počátečních krocích jsem se cítil lépe, daleko cílevědoměji; jestli se mi to mělo dnes podařit, muselo se to stát teď hned. Zapnul jsem třetí nýt, uchopil mrňavý chyt na dva prsty a škrabku tak jako už mnohokrát předtím. A doprdele, mám to. Panika a další kroky vidím jen skrze mlhu. Rozpominám se, že jsem klel francouzky, kroutil se a nepustil to z rukou. Ustál jsem to. Když jsem dorazil k místu kde se Le Minimum napojuje na Chouca, vyklepal jsem si ruce a mastil jsem si to vzhůru finální plotnou. Stěží jsem tomu mohl uvěřit; to po čem jsem toužil po celý rok se mi teď podařilo za necelé tři hodiny. Le Minimum a La Rage de Vivre. Le Minimum představuje obtížnost koncentrovanou v sérii několika zoufalých kroků, zatímco La Rage vyčerpává svou délkou. Obě cesty jsou dnes považovány za hranici možností volného lezení. Dnes – ale za rok může být všechno jinak...

Přeložil Pavel Ulrich

PROČ?

Jiří Škarecký

Tento článek vznikl jako reakce na časté diskuse mezi horolezkyněmi, jak skloubit péči o dítě s lezením.

„Uhyn“ horolezkyň v důsledku mateřství je celkem samozřejmý vzhledem ke změnám v psychice a přístupu k životu. Část lezkyň však hodlá provozovat horolezectví i nadále a je nucena řešit problém co s nabytým potomkem. Chceme jim pomoci alespoň zveřejněním náhledu dětského lékaře.

Protože péče o tělesné potřeby dítěte je matkám dostatečně známa z poraden, zaměřili jsme náš článek na duševní vývoj dítěte do čtyř let. V pojednání je podána charakteristika jednotlivých období a několik doporučení pro péči o dítě v daných obdobích.

Fáze duševního vývoje dítěte:

novorozenecké období pasivity	0 – 6 týdnů
období vzrůstající aktivity	6 týdnů – 1 rok
období rozvoje pohybu a řeči	2. a 3. rok
předškolní období hry	4. – 5. (6.) rok

Péče o novorozené dítě nezáleží pouze v udržování čistoty, sucha, tepla a podávání potravy. Bezprostřední výchovné působení na

dítě sice není zřejmé, ale už sama pravidelnost životosprávy, klid či hluk prostředí, chování ošetřující osoby v péči o dítě, způsob jejího pohybu, nervozita, to vše silně ovlivňuje reakce dítěte na ošetření, jeho tělesné a duševní prospívání. Je chyba dítě k jídlu násilně nutit, ale stejně tak ho nechat dlouhou dobu křičet hladu. Když matka na křik dítěte nereaguje, zanedbává možnost utvářet v něm pocit jistoty a bezpečí, který je nezbytný pro pozdější vývoj osobnosti. Je třeba si uvědomit, že pocit bezpečí může současně vzniknout jen tehdy, pečují-li o dítě stále týž vychovatel. Další věcí, která není dostatečně známa, je nutnost úměrnosti pocitů zvenčí. Klasickou ukázkou hororu pro miničlovička je situace, kdy se k němu po probuzení nahrne hora lidí a všichni na něj dělají tuťuňu. Změň zvukových, světelných a jiných podnětů působí jen rušivě.

V novorozeneckém období nemá proto vůbec smysl vyrazet s dítětem lézt, být na půlden (o zdravotním stavu matky nemluvě). Výjimkou jsou snad lezecké terény v místě bydliště, kdy dítě můžeme brát sebou v kočárku od útlého věku a stále se s ním pohybovat v podstatě ve známém prostředí. Pokud se ovšem někdo domnívá, že nemůže bez lezení přežít, ať si udělá v obyváku boulderingovou stěnu. Doporučuje se ovšem zvolna začít s treningem – a to tatínka, aby mohl později o dítě pečovat a nebyl jím brán jako cizí.

V období vzrůstající aktivity nemluvněte působí podněty zvenčí stále méně a méně rušivě. U dítěte se začíná projevovat snaha po činnosti a po sociálním kontaktu. Zase je třeba zdůraznit, že nezbytnou podmínkou, aby dítě bylo samostatně činné, je kladné citové rozpoložení, které vyplývá z uspokojivého trvalého kontaktu s jednou osobou, která pečuje o dítě jako o své. Zkušenosti by měly vést dítě k jakési citové jistotě, že u matky najde vždy pobavení i útěchu a tuto jistotu by matka neměla nikdy zklamat.

V tomto období, pokud matka kojí (tzn. odpadají problémy s přípravou jídla), nebo pokud si připravuje jídlo do termosky, se už dá za teplého slunného počasí vyrazit s dítětem na jeden den do blízkých skal. Pokud budou lezení cestu krátké – matka má možnost být u dítěte často – a nepříliš namáhavé – aby bylo dítě čím kojit, není proti tomuto žádných námitek, protože dítě se delším pobytem venku jenom otužuje. V době, kdy matka přestane kojit, měla by se s otcem začít střídát v péči o dítě. Nejlepším řešením totiž zůstává možnost, aby jeden z rodičů zůstal s malým člobrdu ve známém prostředí, zatímco druhý může odejet třeba na celý víkend lézt.

V období rozvoje pohybu a řeči (batole) zůs-

tává rodina i nadále životním prostředím, ale sociální snahy dítěte jsou ve druhém roce už velmi intenzivní a přestávají se omezovat pouze na ni. Současně už bývá zvládnuta sebeobsluha dítěte – hlavně tzv. „toilet training“, takže přestávají problémy hygienického rázu. Pro dítě je nutná atmosféra klidu, pohody a vyváženosti. Je potřeba zajistit pravidelnost a klidné prostředí pro spánek. Batole sice usne i při světle nebo když hraje rádio, ale není to spánek poskytující plné osvěžení.

Přesto, že je stále nevhodnější, aby dítě zůstávalo doma s jedním z rodičů, dá se v tomto věku přistoupit na vícedenní výjezdy do skal s tím, že je zde zajištěna chata s teplou vodou a s menšími místnostmi na spaní dětí. S dítětem by měli jet oba rodiče a starat se o ně tak, aby nezůstávalo samo s cizími lidmi. Dítě se pak cítí citově zabezpečeno a snáší změny prostředí podstatně lépe.

Po dovršení třetího roku, kdy je dítě už soběstačné v otázkách hygieny a jeho vazba na rodiče se stává volnější, dá se s ním vyrazit kamkoli a svěřit je do péče právě přítomných. Dítě může přespávat venku (velmi dobře snáší třeba i pobyt na tatranském tábořišti). Je ovšem nanejvýš vhodné, aby vychovatel neblakoval a človičkovi měl kdo vyprávět pohádky. Samozřejmě, že je třeba starat se řádně o teplou stravu, o teplé a suché oblečení atd. Od tohoto věku se pobyt ve větších skupinách lidí stává v podstatě žádoucím a pro člobrdu docela přínosným. Je nejlepší výchovou dítěte v sociálních vztazích.

Uvedené názory platí samozřejmě jen obecně; děti se vyvíjejí každé jinak rychle a projevuje se u nich už jejich individualita. To, co jedno dítě snese ve dvou letech, nemusí druhé snášet ve čtyřech. Myslím, že není třeba podotýkat, že platnost je rovněž omezena jen na děti zdravé.

A závěrem ještě otázka: Brát dítě sebou pod stěnu, či ne? Má-li matka dítě s sebou, je nervózní, rádně se nesoustředí na lezecký výkon. Tím zvyšuje nebezpečnost a snižuje se kvalita lezení. Proto je lepší, když tatínek, či osoba, která dítě hlídá, se vzdálí od místa „vykonu“.

zblízka pozoruje. „Nešlap kolem něj a už ho nikam nehoň, JDI OD NĚJ, než v tom budeš taky!“ Mezi rodiči se pak rozvíjí vzrušená debata, ve které matka požaduje, aby si mrňous boty sundal a běhal bos. zatímco otec, který mezitím šťastně vybojoval druhý kruh, míní, že bude lepší, když na ně nebude vůbec sahat, nebo si to z rukou po sobě všechno rozpatlá . . . Mrňous se nezdá být celým povykem nijak ovlivněn, boty si nechává a pozdě, leč přece se i s holčičkou vydávají na průzkum lesa a borůvčí. Procházejí při tom ještě znovu inkriminova-

ným místem, ale to už se i rodiče smířili s tím, že jejich vměšování 1) neúčinkuje a 2) už nic nezachrání, takže pokračují v lezení. V náhodném divákoví zůstává dojem, že teprve lezení s dětmi pod skálou dodá ty správné dimenze klasifikaci cesty i lezení vůbec – rodič je téměř nevnímá . . .

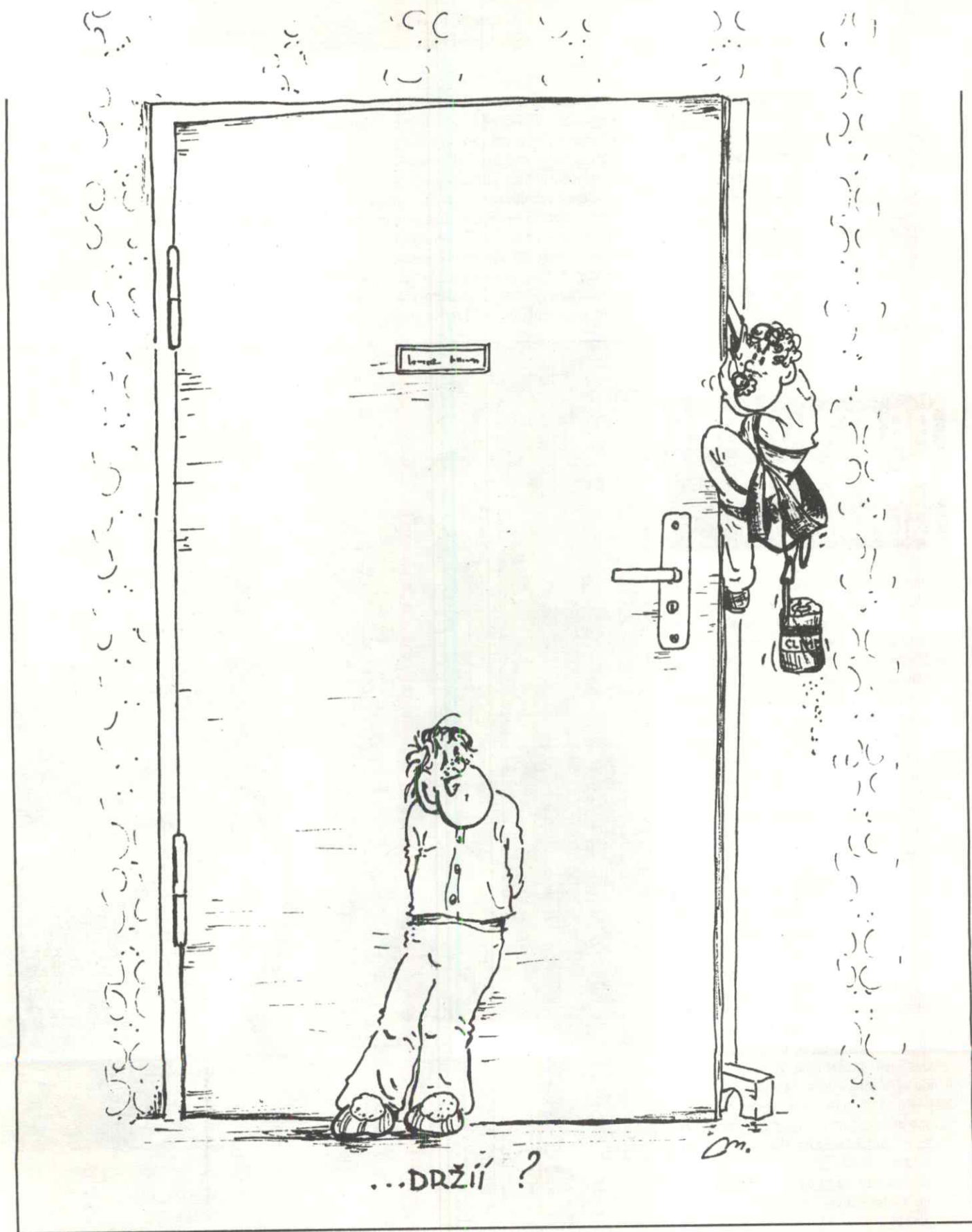
*Ilustrační foto zde a na protější straně Standa Vanek
Kreša Paňo Barabáš*

PRACHOVSKÉ PERIPETIE

Lála Šebestová

Prachov, teplý, slunný den. Skály opevně horolezci, ve „výživném béčku“ přes tři kruhy se snaží mladí manželé. Pod předskalím, mezi skálou a cestičkou vedoucí mezi stromy do borůvčí a loňského listí si hrají asi tříletý mrňous se svou sestrou o rok – dva starší. Otec bojuje pod druhým kruhem, maminka sedí u prvního a jísti s hlavou často otočenou k dětem. Najednou se od cestičky žalobnický ozývá: „Mami on tu chce kakat!“ Mrňous si stahuje kalhotky a sedá na kraj cesty. Maminka přestává sledovat manžela a zcela přenáší pozornost pod sebe. Okamžitě začíná vydávat povely: „Jdi dál od cesty! Tak slyšíš mě – na cestu NE! Prosím tě, zažeň ho do lesa! Popojdi, no tak pohni se z té cesty! Ty mi nerozumíš?! Přestaň a jdi kus do lesa! A ty na něj nekoukej a zažeň ho dál od cesty! Tak vyžeň ho! . . .“ Mrňous se moc nezvzuje, dělá se spuštěnými kalhotami dva minikrůčky a zase trůní na kraji cestičky. Sestra do něj neochotně štouhá nohou. Do dalších pokynů matky od kruhu se nesměle ozývá dosud lezoucí otec: „Prosím tě, jistíš mě ještě? Věnuj se mi taky trochu, ono to tu není zas tak dobrý . . .“ Matce tečou nervy a oznamuje, že budou teda muset dolů, že děti a lezení najednou nezvládne a jen ať se podívá, co se děje dole! „To se na to teda vykašleme, podívej se na toho pitomce, no co se s ním dá dělat, VYKOPEJ HO DÁL DO LESA!“ Hlas nabývá na další intenzitě: „Ježišmarjá, on si do toho ještě stoupl, dyť to má na botech, on v tom tlape! Couvni, no tak couvni a nehamtej v tom . . .“ Holčička se příčinlivě šmrdolí kolem a všechno

...DRŽÍÍ ?

DÍRKA PRO JEDEN PRST

Jiří Šplíchal

Kráčíme ztichlým odpoledním lesem tří. Přítel Rossman, já – senior a on – junior. On je malý, hravý, důvěřivý, každou chvíli ve svém optimismu zakopne a natluče si. Po prázdninách má jít do první třídy, snad ho vezmou, dosud neumí správně r a ř. Nás zajímá, kde vlastně ty skály jsou, na hradě Kozlově jsme byli jen jednou o půlnoci při závodech hledat kontrolu, jeho zajímají prolézačky mezi balvany, schovávačky, šišky, dřívka a další důležité věci, kterým my už nerozumíme.

Po stoupáku nad jezírkem konečně skály. A cesty, i s kruhy. Ale jaké – v průvodci samý Sochor, Ščevlík a další jména skaláckých domovníků vzbuzující respekt, mělké spáry a převisy lehce rekreačního typu nelákají, klasifikace bude zřejmě jako v údolíčkách. Tak s tímhle raději opatrně. A co tenhle čudl? Podle obrázku by to měla být asi třicítka – Poberta, ustupující západní hrana za jedna. Víš co, dáme si to jen tak bez lana, ať máme nějaký vrchol. „Hraj si tady dole, nesmíš nikam lézt“ – a senior už zkouší nástup. Moc to nejde, pocity nezvyku na pískovec jsou obvyklé: jamky pro nohy malé, mělké, chyty téměř žádné, pavučiny, jehličí, skála solí – chtělo by to aspoň fousy do půl pasu, zvěčněné ve známé písni o Samovi. Po třech metrech travers doprava na poličku, na kterou se ostatně dá přijít zprava, pak s trochou sebezapření po hraně. Chvilu na vrchole je kratší, než obvykle, musíme dohlédnout dole na tu mládež. Tak po hraně dolů na poličku a ejhle – on už tam je, zřejmě přišel zprava a dál nemohl. Bezelstné oči pohlížejí vzhůru – nikam se nepoleze, však jsme si řekli. Senior dodává z tréninových důvodů ještě travers zpět a sestup – jenže jak dát nohu dolů, není tu nic pro ruce, nějak to nejde, čtyři pevné body . . . hromská nerozlezenost, zatracené chalupaření . . . nezvyk na skálu, co teď . . . „Je tam taková dírka pro jeden prst“ ozve se z poličky. Cože? „Jak to víš?“ „Já sem se tam duzel.“ Blesk z čistého nebe by byl samozřejmější. On lezl na poličku také tou stěnkou?! – šmátrá ruka po skále. „Tam tlochu níž“ hlásí navigátor z poličky. Opravdu, spásný chyt řeší situaci a senior se může důstojně zachránit.

Na zemi je chvilíčka času rozmyslet si, jak – pět minut po dvanácté – napravit výchovné

působení. Hlavou prolétne dáblský nápad – on nečetl klasickou literaturu, neví, že vrátit se je o stupeň těžší než jít nahoru, což znamená při těžkých výstupech nemožné. „Tak polez dolů, jdeme“ říká senior co nejkřídleji. Ať se vybojí. Odpovědí je chvíle váhání – přece jen něco jako strach, rozum a pud sebezáchovy v té malé hlavě je. „Tak polez, nezdržuj“ zní další povel jakoby nic. Dá si říci, už je v traversu, ale co teď? Až poletí, pěkně se na té ležaté stěnce odře, chytiš ho, nebo nechtyš? Po konci traversu následuje chvilka boje o existenci, tele-

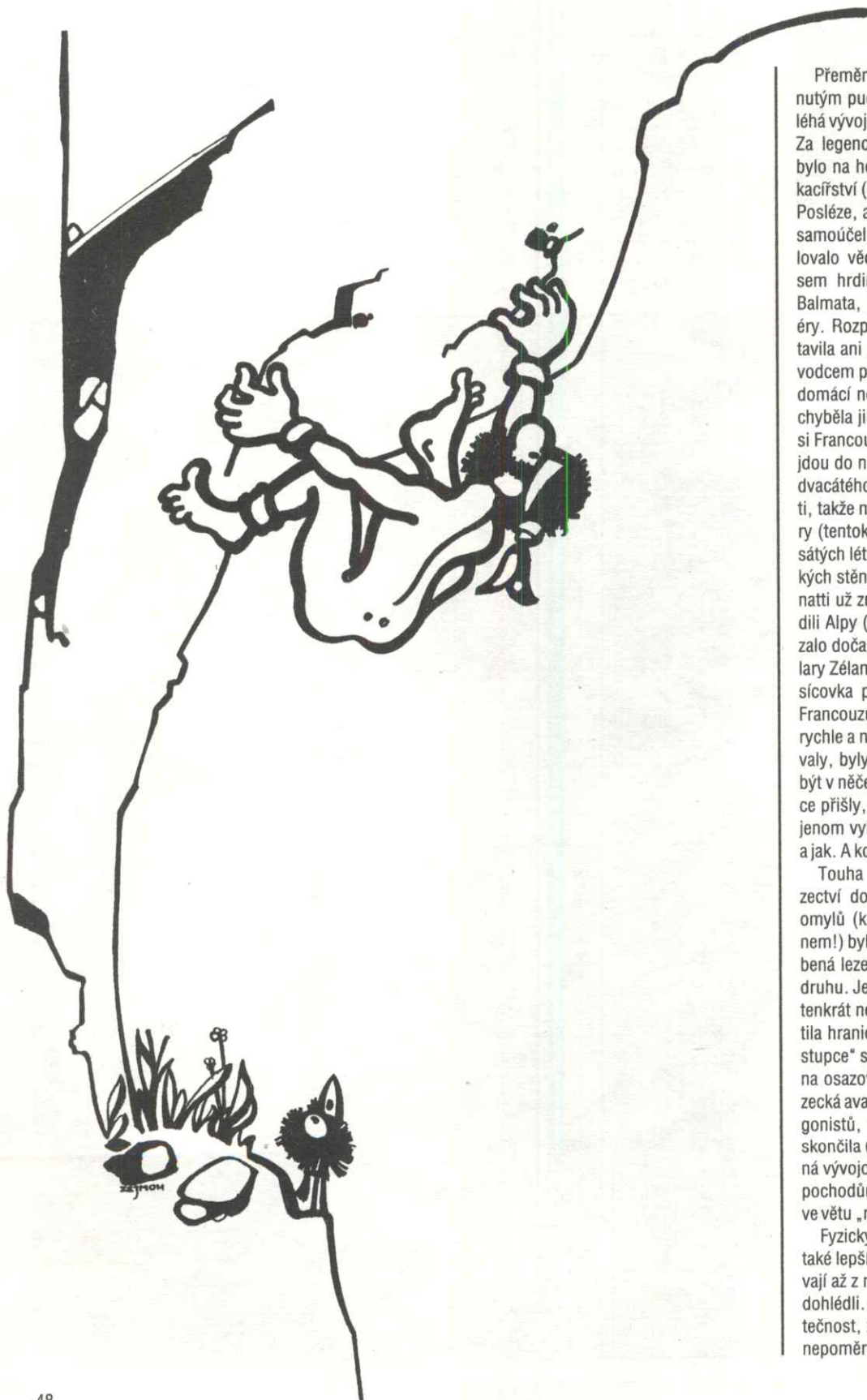
grafování a hurá, už jede dolů, chytíme ho za ramena jako podle příručky, ale až v tom okamžiku, kdy má nohy na zemi.

Teď se zase jakoby nic tváří malý odřený hrdina a je nápadně zticha. Bolí to, ale nedává nic znát. Neví, že toho druhého taky něco pobolívá – vědomí, že tohle poučení stejně asi nestačí.

Na protější straně kresba Miloslava Pecha. Dole na snímku Standy Vaňka malý Ondra Marčík předvádí, jak se správně leze sokolík v Chrámovkách, Teplice.

jak

Přeměna morálního člověka se zdravě vyvinutým pudem sebezáchovy v horolezce, podléhá vývoji po spirále – jako konečně všechno. Za legendárních bitev husitského vozatajství bylo na horolezectví pohlíženo asi tak jako na kacířství (se všemi riziky z toho vyplývajícími). Posléze, asi tak od přelomu našeho století, se samoučelné vystupování na hory lehce kamuflovalo vědeckým přínosem a jemným nánosem hrdinství. Tak svět spatřil Whympera, Balmata, Frölichu a jiné hvězdy objevitelské éry. Rozpínavost Britského impéria se nezastavila ani před Alpami, takže při listování průvodcem po Savojských Alpách máte dojem, že domácí neměli o hory zájem. Omyl. Měli, ale chyběla jim ta vědecká kamufláž. Na hrdinství si Francouzi nikdy nepotrpěli (viz film „Bažanti jdou do nebe“). V dalším průběhu 1. poloviny dvacátého století měla Evropa jaksi jiné starosti, takže novodobý a již sportovní nápor na hory (tentokrát už nezastíraný), začal až v padesátých letech. V Alpách vypukla zlatá doba velkých stěn. Jména Cassin, Rébuffat, Buhl, Bonatti už zná dnešní generace. Angličané vyklidili Alpy (jak se před zhruba patnácti lety ukázalo dočasně), ale ukořistili Everest, byť je Hillary Zélandčan. Alespoň první dosažená osmitisícovka padla do náruče (i když neochotně) Francouzům (Annapúrna, 1950). Pak už to šlo rychle a než se nehorolezecké země vzpamatovaly, byly osmitisícovky pryč. Leč každý chce být v něčem první a jak by k tomu další generace přišly, pravda. A tak už dávno není důležité jenom vylézt na vrchol, ale záleží na tom kudy a jak. A končíme historií, jsme v současnosti.

Touha po prvenství zavedla občas horolezectví do slepé uličky. Jedním z největších omylů (kdo jsi bez viny, hoď po mně kamenem!) bylo technické lezení. Tedy ne jako vytříbená lezecká technika, ale halda železa všeho druhu. Je pravdou, že se tak podařilo dostat do tenkrát nelezitelných stěn, ale zároveň se ztratila hranice nemožného. Dobře vybavený "výstupce" se nelekl ničeho, ani elektrické vrtačky na osazování nýtů. Uvedená krátká pseudolezecká avantýra měla spoustu výkonných protagonistů, ale přesto v polovině šedesátých let skončila (i u nás). No a protože je tu ta nešťastná vývojová spirála, vrátili jsme se k duševním pochodům staříckého Preusse, které vyústily ve větu „než zatlouct skobu, raději se vrátím“.

Fyzicky jsme na tom dneska líp, materiál je také lepší, takže dnešní výkonní horolezci couvají až z míst, kam ortodoxní klasikové ani nedohlédli. Na druhé straně nelze pominout skutečnost, že návraty z pod těžkého místa bývají nepoměrně rychlejší a často bez použití vlastní

to je . . .

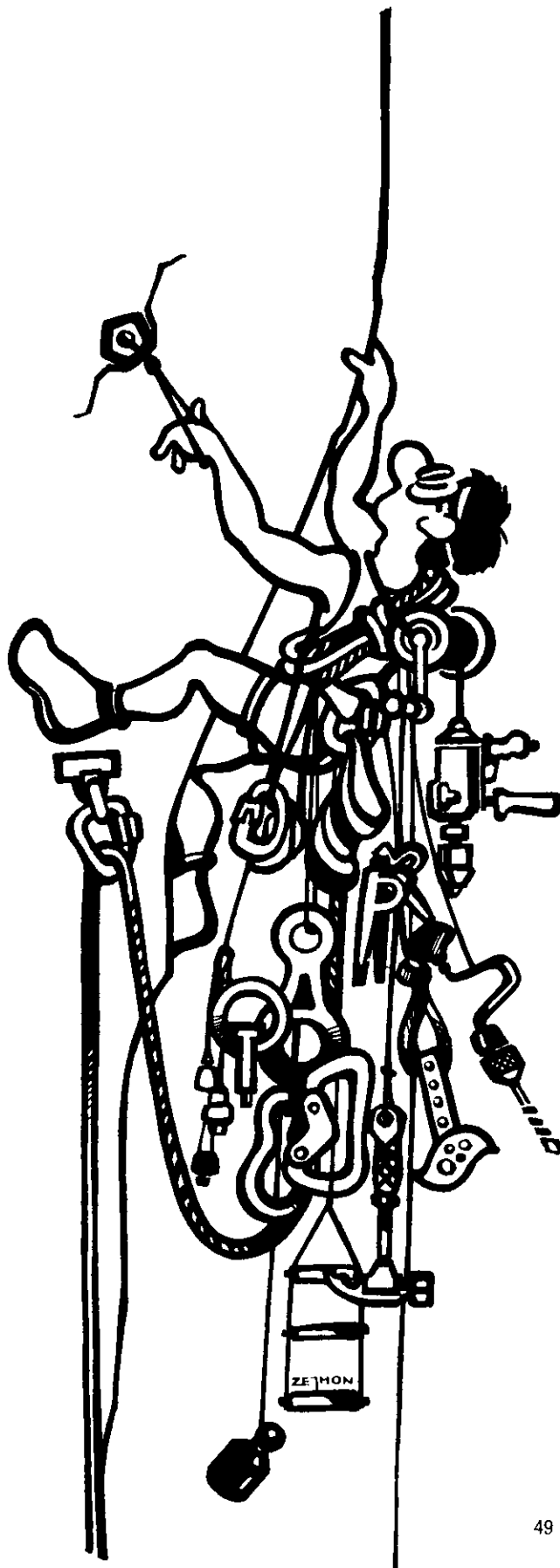
RADY ZAČÍNÁJÍCÍM HOROLEZCŮM

sily. (Piskaři pro to mají náhradní termín „vrátit se jako chlap“). Nicméně přes všechny změny a vývojové stupně, kterými horolezectví prošlo, stěžejní prvek zůstal – je třeba vylézt nahoru. Otázka stylu je dnes dominantní nejen na skalách, ale i ve velehorách. Co je čisté a co nikoliv – o tom už bylo napsáno moc. Ideální čistoty lezení asi nedosáhneme (nahý muž na vrchočku Everestu), ale rozhodně je lepší vylézt „Lapiňáka“ bez chytnutí za skobu, než se houpat ve smyčkách a větší radost způsobí přeletení extrémního bouldru bez magnézia než se přitom zapatlat jako mlynář.

Už tušíte ty možnosti? Závan svobodné volby? Paráda, že?

Nejprve však musíte makat, teprve potom budete umět. A kdo nechce jedno ani druhé, ať se řídí následujícím desaterem:

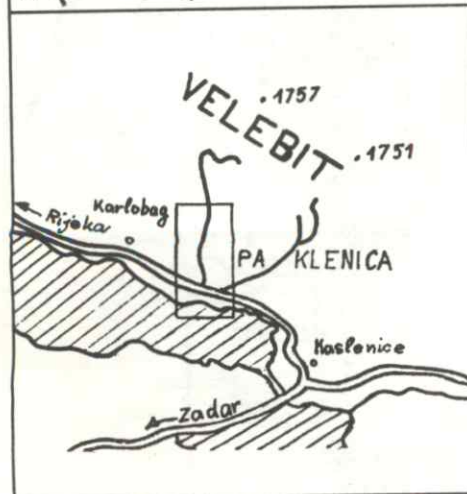
1. Zbytečně nikam nelez! Něco za něco!
2. Neposiluj, mohl by sis ublížit! Morál je mocná zbraň a lecos nahradí.
3. Hojně navštěvuj hostince, je velká pravděpodobnost, že se staneš pojmem (pro personál záchytky).
4. Hodně kuř, pokud možno odmala. Aspoň nevylezeš moc vysoko a zmenší se náklady na tvoji záchranu. Taky budeš nočním kašlem udržovat kamarády v bdělém stavu a nezaspí.
5. Běh v lese na suchu i na lyžích je ztrátou času! Mnohem jednodušší je závidět výkony a tvrdit, že kdybys chtěl
6. Podaří-li se ti někde prvovýstup (stát se může leccos), řádně ho zdramatizuj, ať dlouho nemá přeletení. Sláva je i tak pomíjivá.
7. Na výstroji a výzbroji musí být vidět, co jsi zač. Bez pytlíku a magnézia se znemožníš už pod skalou.
8. Čisté přelety dále jen když tě nikdo nevidí! Proč se dostávat do řeči.
9. Se skalou žádné malování, žádné mudrování a hrrr na ni! Nějak to dopadne.
10. V případě, že ani za měsíc nebudeš hvězda, nechej lezení a prohlášuj, že je to bíbost! Nemusíš přece jako pitomec vy padat ani sám před sebou.

paklenica

PETR JANDÍK

Paklenica je společný název dvou soutěsek, Malé a Velké, ležících uprostřed jižní části poloostrova Velebit, které se táhne podél pobřeží Jadrana. Východiskem do obou Paklenic je městečko Starigrad-Paklenica, ve kterém je několik kempů včetně nudistického u hotelu Alan, obchůdky s potravinami a další zařízení na vytažení peněz z turistových kapes. Jako lezecký terén se používá téměř výhradně Velká Paklenica, zatímco Malá se díky zarostlým skalám hodí spíše pro romantickou vycházku. Chodí se do ní přes vesničku Selina, ležící v sousedství Starigradu. Do Velké Paklenice se jede ze Starigradu kousek po asfaltu a větší kus po makadamové cestě, kterou však zvládne i běžný karosácký autobus. Na konci cesty je parkoviště s výběřčí budkou, která byla v posledním roce neobsazena a vybíralo se až u vjezdu do soutěsky. Ve Velké Paklenici se lezení odbývá

převážně na třech místech. Pro sportovní lezce je tu velký počet perfektně nýtých zajištěných cest v kaňonu od parkoviště až ke schodům vedoucím na louku pod Aničou (Aniča Luka). Pro vyznavače větších a velkých stěn jsou tu stěny Aniča Kuk a Debeli Kuk. Další kopce jsou ještě více vzadu v údolí, ale chodí tam jen masochističtí dobrodruzi lační drásání křovinami při nástupu i sestupu.

Klasifikace v Paklenici je všeobecně dost měkká, výjimkou jsou pouze tvrději hodnocené cesty Frančeka Kneze. Ve všech stěnách si přijde na své jak rekreační lezec, tak i extrémista toužící po výkonu. Pro toho druhého je však úloha nesnadná, protože se latka v posledních letech rychle zvyšuje. Sportovní cesty v kaňonu jsou dlouhé od dvaceti metrů do dvou délek a obtížností se pohybují od pětky až po desítku UIAA. Všechny jsou velmi pěkné a populární. Nejtěžší cestou v kaňonu a v celé Paklenici vůbec je II Maratonetta klasifikovaná stupněm X. Je decentně schovaná zvědavým zrakům na zadní straně pilíře opřeného o stěnu Debeli Kuk u začátku schodů na Aniča Luka a pohled na ni skvěle podpoří úmysly návštěvníka procházejícího kolem do tichého ústraní s rolí papíru v ruce. Další kvalitní cestou je dvoudélkový Kitajski syndrom ve stěně Debeli Kuk, který byl poprvé vylezen volně na jaře '88 s klasifikací 8+ až 9-. Nástup je asi 50 metrů vpravo od opřeného pilíře v levé části jeskyně. Mezi velmi oblíbené extrémy patří Stimula a E.T., obě 8+ v první stěně vlevo za výběřčí budkou. Velmi pěkná a těžká je také plotna vpravo nad parkovištěm. S velkou oblibou se lezou Joint, 0-0, Banana Split, Osterkeks a další. Naproti pilíři s Maratonettou stojí za pohledu cesta s převisem asi ve 12ti metrech nad potokem. Název neznám, ale mohli bychom ji říkat Náhlíkovo odsednutí. Tomáš si tu odsedl do bílé smyčky, visící z převisu tak, že nahoře zůstala jen karabina se západkou ven místo dovnitř a Tomáš i s příslušenstvím skončil v potoce a jen díky pilnému tréninku v „podlahařině“ si nic nezlomil.

Milovník velkých stěn vyrazí především do Aniča Kuk. Zde je k dispozici zleva doprava menší severní stěna, hlavní severozápadní stěna s mohutným převisem Klinu uprostřed a kratší a též velmi populární západní rameno, někdy také nazývané Malá Aniča. Až na pár výjimek jsou všechny cesty vylezeny volně, většina z nich ve stylu RP, i když Jugoši vyrábějí každoročně nové hákovky, ve kterých se dá úspěšně viset i celý den. Příkladem takové ces-

ty je Rumeni Strah (6+, A4, Silvio Karo a Pavel Kozjak), který vede mezi Velebitskou a El condor pasa a hlavně Quo Vadis v největším převisu Klínu vpravo od El Condor pasa (A3, VI+, Robni Črnitagor a Edo Kozorog). Tyto cesty si na volné přežení asi ještě nějakou chvíli počkají. Normalní cesty se lezou za 4 až 6 hodin.

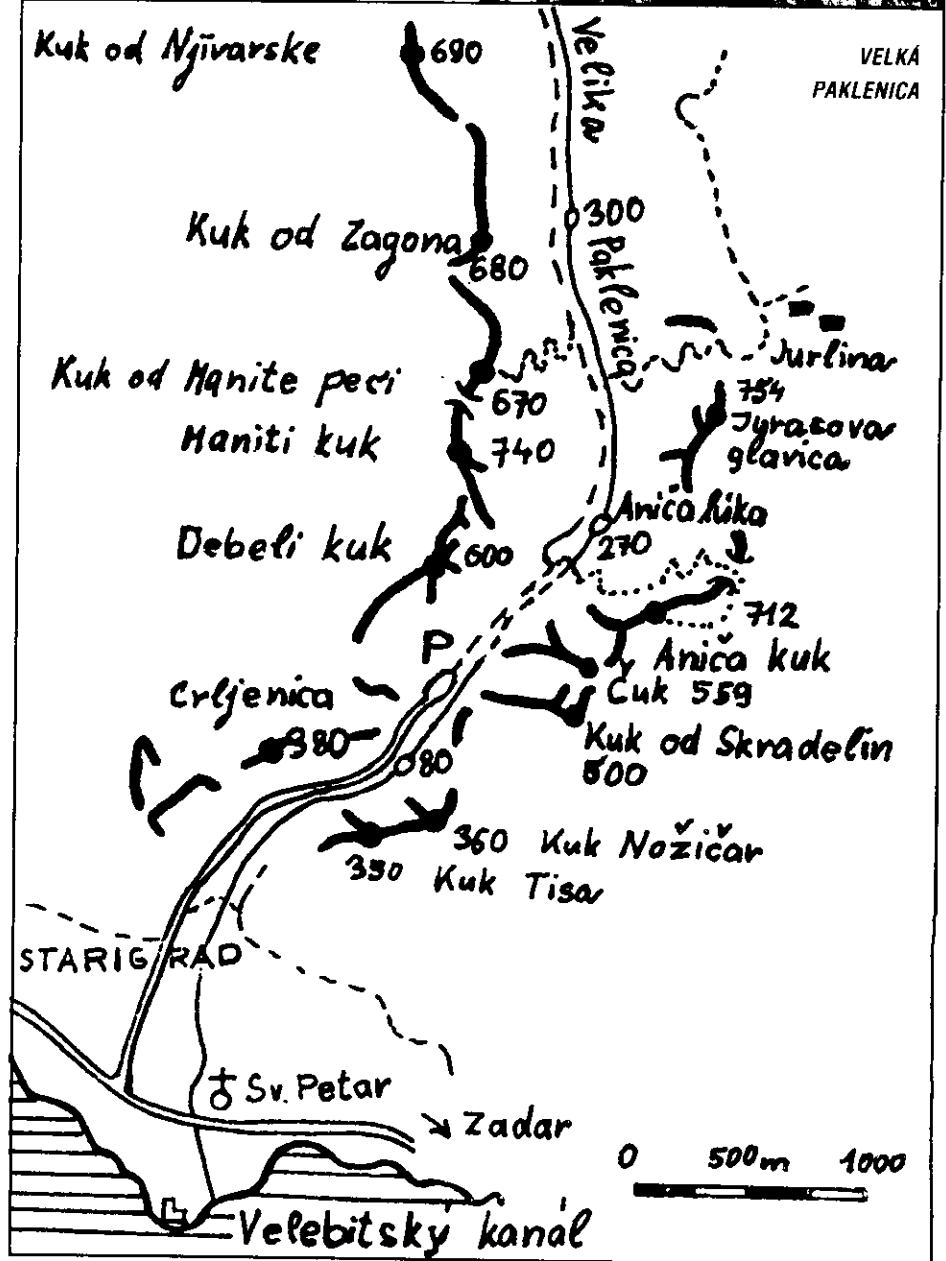
Cesty v hlavní stěně mají okolo deseti dělek. Mezi nejpobulárnější z lehčích cest patří Mosorská, která je až na dvě těžší délky čtyřkova. Díky tomu se během srážu často leze ve frontě. V těžké kategorii, ale o něco málo těžší je Brahmov smer v pravé části hlavní stěny. Mezi velmi pěkné a dobře vyskobované cesty s klasifikací okolo šestky patří Velebitská (7- RP). Albatros (RP 7+, kličová je první délka, zbytek 6+) a Andělská (6+). Na také často lezenou El Condor Pasa (8- RP) je dobré nastoupit nejdříve tři dny po posledním dešti. Osmičkáři si skvěle pochutnají na cestě Klin (8 RP jeden úsek, jinak 7), která je spolu se Slacking Route (8+ až 9- RP) ve stěně Anči nejhezčí. Další špičkové extrémy, vyžadující kromě jiného i něco morálu a bojovnosti jsou Šubara direkt (8+ AF) a Brit Klína, který na jaře 87 přežili Petr Čermák a Zdeněk Konečný RP (9-/9). Zvláštní případ tvoří cesta Rio, která na rozdíl od většiny ostatních není vyskobovaná. V roce 87 jsem se tu nechal zachránit lanem shora nejen já s Lahváčkem, ale beze skob tu vyměkl i Bob Mrozek s chotí tehdy ještě budoucí. O rok později se vydali dobývat cestu již vybaveni skobami Čert s Hajným, ale po přežení dolní části RP opojení vítězstvím uhnuli omylem do Slacking Route a tak Rio stále čeká. Nejlezenější cesty Mosorská, Velebitská a Klín jsou na stanovištích vybaveny fixními kruhy pískovcových kvalit.

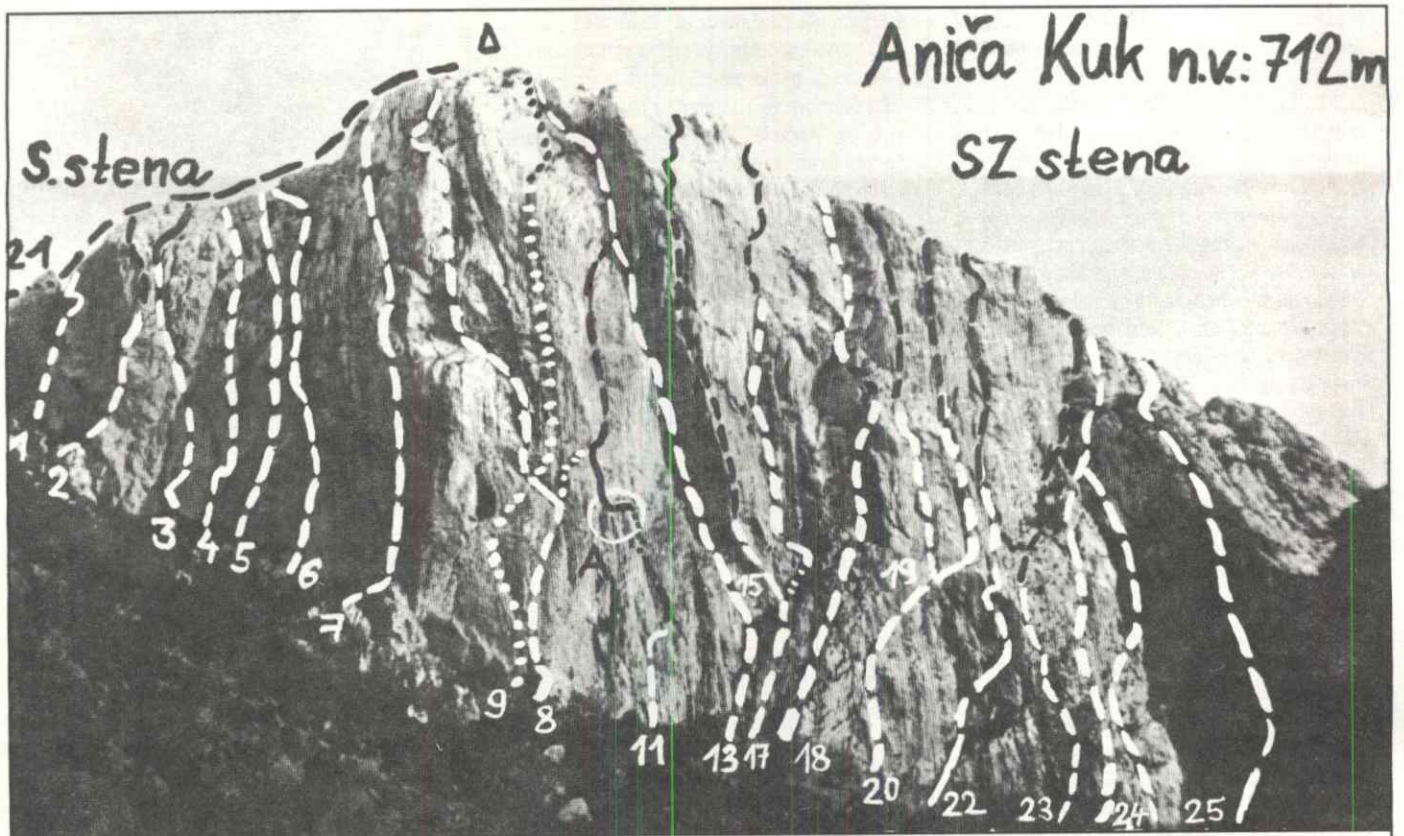
Na západním rameni je spousta pěkných cest okolo třech dělek. Ne každý vyleze volně střechu Malého Kládiva (RP 8-), ale hrana vpravo od něj vede také k těm krásným rajbům ve druhé a třetí délce a má tak 5+, 6. Těžká a často lezená je Utopie 85 hned vpravo od Malého Kládiva. Začíná mělkým žlabem v plotně, vedle kterého je vytesán nápis „Nico“. Spodek je silový i technicky náročný (8 RP), na vršku čeká morálový rajbas. Morál je potřeba i na jinak velmi pěknou Petrovu variantu a pěkná je i Karabora (6). Utopie vpravo od ní (7, je to jiná, než Utopie 85) je nejistěná a velmi morálová. Z ramene se dá pokračovat dvěma způsoby dál až na vrchol Anči, nebo slanit a dát ještě jednu rundu, což se dělá většinou.

Paklenica je velmi často navštěvována i našimi lezci. Na každoročních jarních srážech, které pořádá chorvatský horolezecký svaz, se zúčastňují Českoslováci reprezentovaní členy výběrových družstev již několik let. Přes léto se tu zastaví také mnohá lezecká vyhnání počasím z Julských Alp, nebo spojující rodinou dovolenou u moře se svou nevyčísitelnou vášní. I když zde v létě panuje velké vedro a otužilac se může koupat v moři už začátkem května, v severní a severozápadní stěně Aniča Kuk se dá lézt v celkem příjemném stínu až do půl druhé odpoledne. Brzký nástup má výhodu nejen

v příjemnějším klimatu ve stěně, ale i v levnějším lezení, protože výběrci u vchodu do skal přichází až okolo osmé. Autem jste na parkovišti od moře za 10 minut, z parkoviště na nástup pod Anču je 20 minut. Sestup je značený již poněkud vybledlou turistickou značkou, která se dá v šeru perfektně ztratit. Hledání cesty potmě v hustých trnitých křovinách patří k nezapomenutelným zážitkům a tak je tu další důvod pro časný nástup. Pod příchodem na Aniča Luka teče obvykle z roury pitná voda. Stanovat se dá u moře v kempu, odvážnější to mohou zkusit i načerno. Na louce pod Ančou je stejně jako v celém národním parku Paklenica stanování zakázáno s jedinou výjimkou v době jarních srážů.

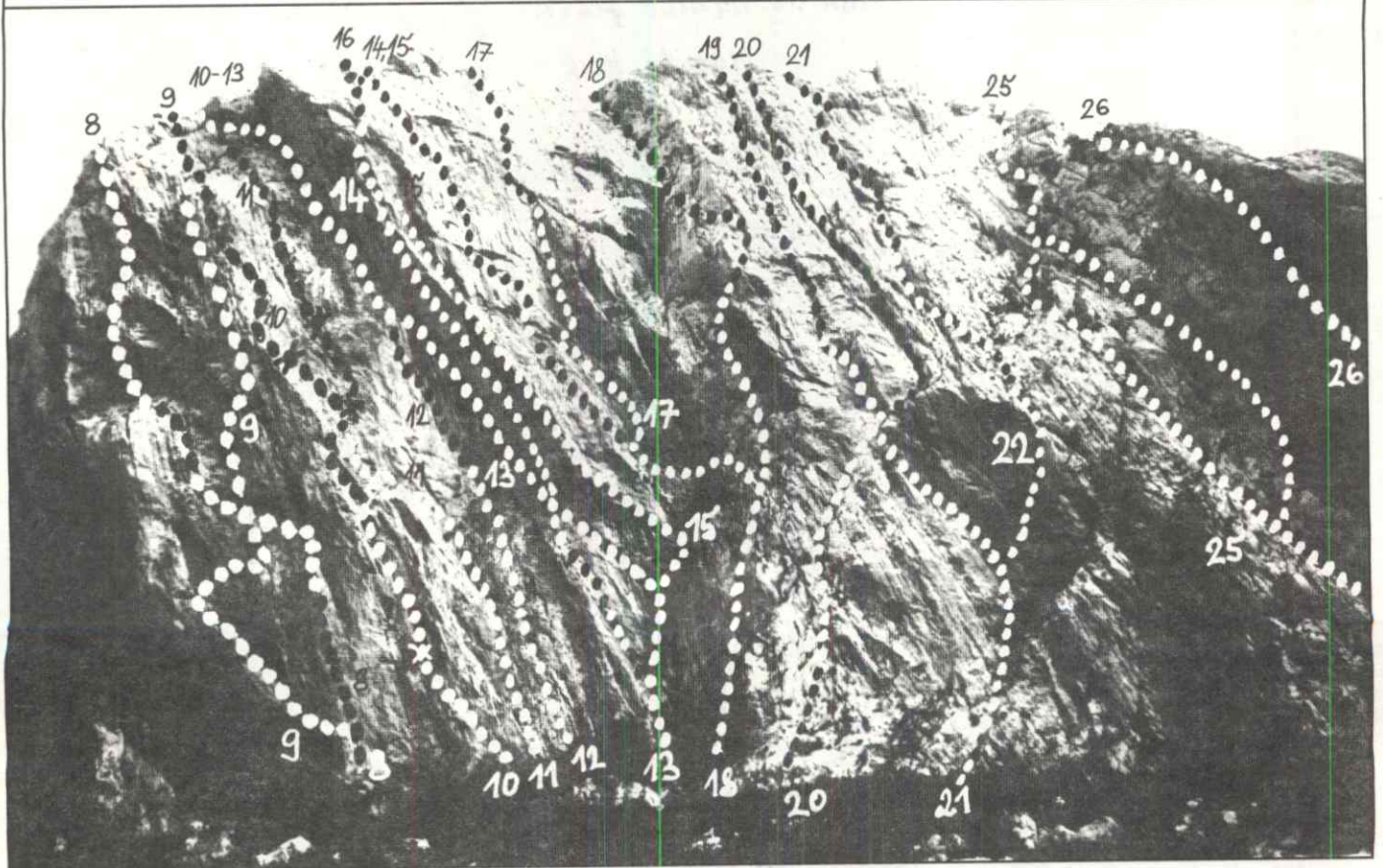
Na fotografii vlevo Aniča Kuk, Velebitska cesta, lezec pod kličovým místem 7. Vpravo Jano Pienčak na společném místě 6 cest Albatros a Velebitská. Oba snímky Petr Jandik.

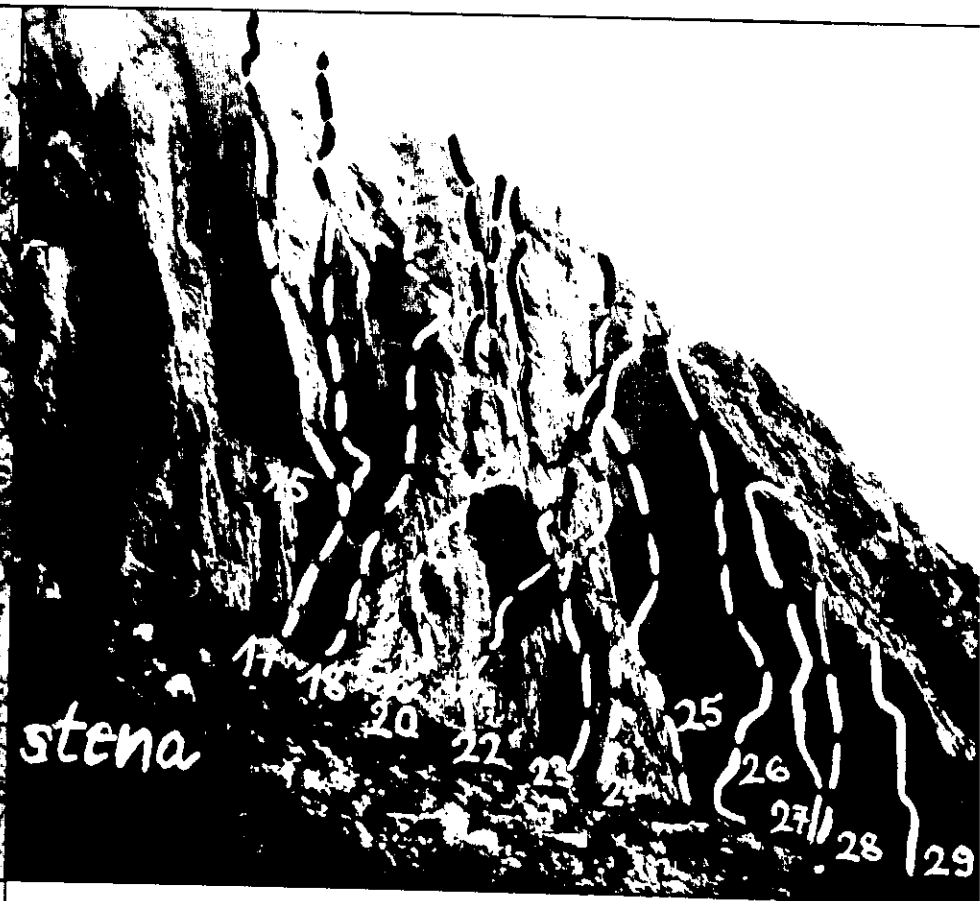

Na horním snímku S a SZ stěna Aniča Kuk, dole SZ stěna. Foto Vladimír Matuška a Petr Jandík

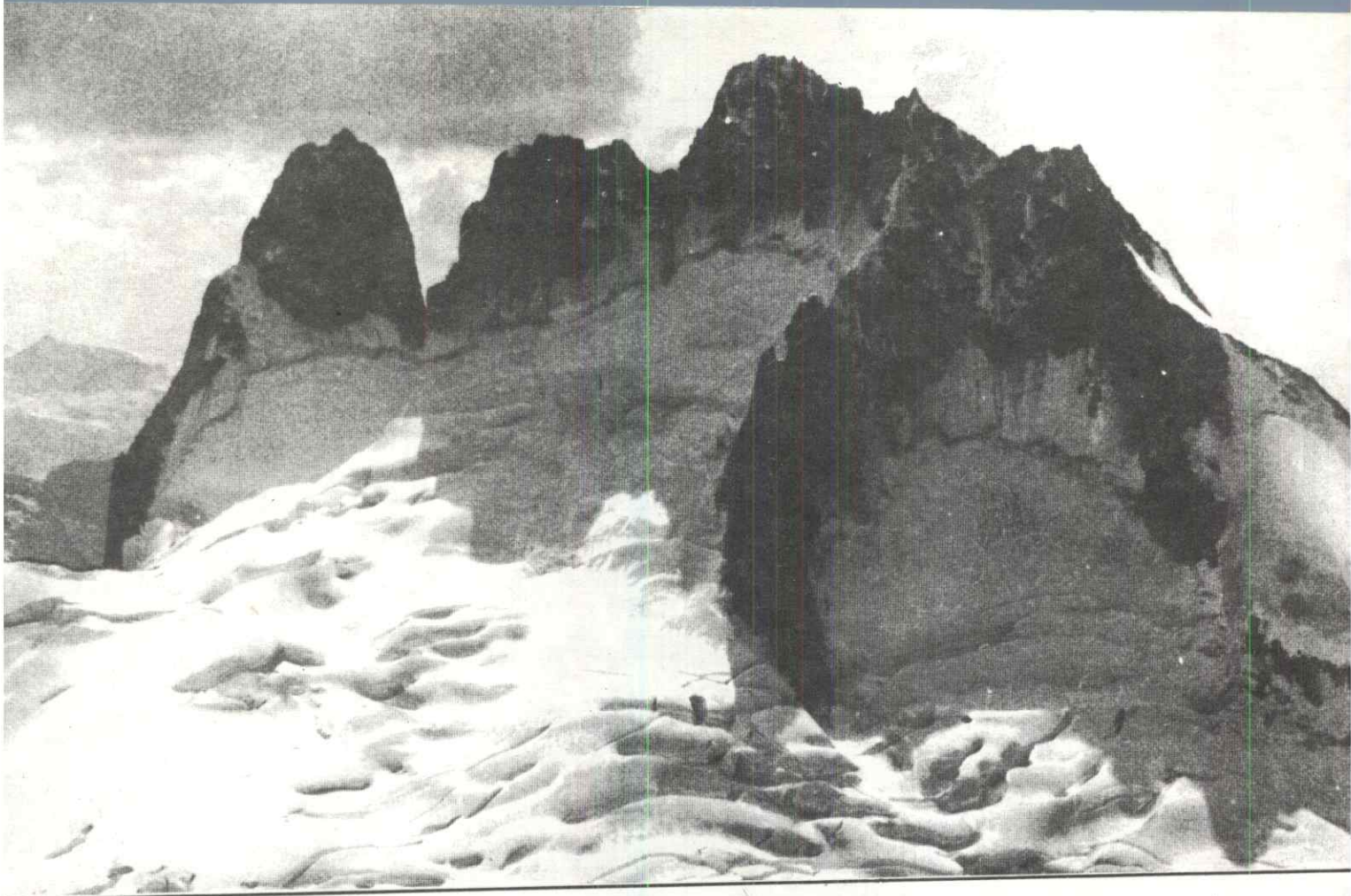
Na fotografiích na protější straně zcela vpravo a dole SZ stěna Aniča Kuk, vlevo nahoře S stěna. Snímky Vladimír Matuška

Popis cesty – Paklanica

1. Kamasutra (D. Bole, J. Gruden, 29. 2. 72), 150 m, 2-3 hod., V+
2. Propelerova cesta (F. Knez, J. Zupan, 29. 2. 76), 160 m, 8 hod., VA1
3. Faničina cesta (A. Bedalov, N. Čulic, 28. 4. 72), 250 m, V+A2
4. Bukova cesta (Z. Bešlin, B. Erjavec, 28. 4. 78), 250 m, 8 hod., VIA2
5. Černý zářez (F. Knez, P. Požak, 29. 4. 78), 250 m, 8 hod., V
6. Ljubljanská cesta (V. Doberlet, K. Hauser, 30. 4. 68), 300 m, 12 hod., VI
7. Divoká cesta (Z. Bešlin, P. Ščetiin, 25. 5. 73), 300 m, 23 hod., VIA3
8. Slackin Route (Jenjava cesta) (M. Čepelak, D. Vučidolov, 15. 4. 71), 320 m, 15 hod., RP 8+/9-
9. Rio (F. Knez, J. Sabolek, 1. 5. 80), 350 m, 11 hod., V-A1, AF 8
10. Albatros, RP7+ (první délka, jinak 6+)
11. Velebitská cesta (D. Ribarovič, N. Jakš, 4. 10. 61), 350 m, 10 hod., VIA1, RP 7- (4-6 hod.)
12. Rumeni Strah (S. Karo, P. Koziak), 6+A4
13. El condor pasa (D. Butkovič, P. Vranjčan, 26. - 27. 2. 79), 350 m, 23 hod., VI+A3, RP 8 (6-8 hodin)
14. Quo vadis (R. Črnič, E. Kozorog), VI+A3
15. Raz Klinz (B. Albra, M. Čepelak, 3. 5. 73), 350 m, 10 hod., VA4, RP 9/8
16. Šubara Direkt, AF 8/8+
17. Klin (M. Pleško, S. Gilič, 4. - 8. 10. 66), 350 m, 20 hod., VIA1, RP 8
18. Mosorská cesta (B. Kambič, B. Kulič, 17. 7. 57), 350 m, 2 - 5 hod., V
19. Čvrčev pilif (F. Knez, J. Zupan, 28. 4. 77), 300 m, 19 hod., VIA1
20. Function (N. Čulic, I. Kaliterna, 2. 5. 69), 300 m, 9 hod., VIA3, AF 8
21. Function, varianta nastupu, A2
22. Andělská cesta (F. Knez, J. Zupan, 23. 4. 77), 300 m, 9 hod., IV+AO, RP 6+
23. Cesta pod pilif (F. Knez, J. Zupan, 30. 4. 78), 300 m, 6 hod., IVA1
24. Varianta Brahmovy cesty (S. Gilič, K. Sambolec, 1. 5. 67), 300 m, 4 hod., IV
25. Brahmov Smer (S. Brezovec, M. Dragman, 27. 6. 40), 300 m, 4 hod., IV
26. Forma viva (I. Gofli, M. Suhač, 28. - 30. 4. 74), 180 m, 15 hod., V+A3, RP 6+
27. Levá Tržičova cesta (F. Bence, D. Marčić, 30. 4. 78), 120 m, 5 hod., VA2
28. Pravá Tržičova cesta (F. Bence, J. Grahar, 28. 4. 74), 120 m, 10 hod., VA1
29. Varianta (F. Bence, J. Grahar, 1. 5. 73), 120 m, 4 hod., VI

BUGABOO

Josef Hloušek

Na mapě Britské Columbie je městečko Radium Hot Springs. Dvacet sedm kilometrů za ním směrem na Golden otočte volantem svého vozu doleva. Úzká kamenitá cesta vás po hodině jízdy dovede na parkoviště pod horami. Provincionální ledovcový park Bugaboo (358 ha) nepatří rozlohou mezi největší. Vám horolezcům však jde spíše o to, aby na malém prostoru bylo co nejvíce velkého a kolmého. V tomto případě jste na správném místě. Ostré žulové věže vyrůstají z ledovce do úchvatných výšek a tvarů. Jsou považovány za nejvýznamnější skalní lezeckou oblast Kanady.

Poprvé ji z vrcholku Mount Sir Donald v Purcellových horách zahlédl v roce 1910 legendární horský vůdce *Conrad Kain*. Trvalo mu šest let než se vrátil a vyzkoušel, že zdolání nalezených věží nebude snadné. Nejvíc mu učarovala Bugaboo Spire, pyramida z čisté skály vysoká 3 176 metrů. Podařilo se mu ji vylézt jižní hranou (kl. 5.4). Ve své době to byl nejobtížnější výstup uskutečněný v Kanadě.

Během více než půl století po objevení hor *Conradem Kainem* navštívily skupinu Bugaboo tisíce horolezců. Většina z nich podnikla výstupy na nejnámější a nejsnáze přístupné cíle – Bugaboo Spire a Snowpatch Spire. Teprve koncem padesátých let přišly na řadu ty ostatní. Na příklad *Howser Tower* (3 398 metrů) se svými třemi samostatnými vrcholy byl dlouho nelezen, ačkoliv by si jako nejvyšší hora skupiny zasloužil více zájmu. Tento nezájem byl o to kurióznější, že horolezci lezoucí standardní cesty v Bugaboo se pohybovali pouze několik kilometrů od jeho stěn. Z viditelné strany byly všechny tři vrcholy postupně zdolány, ale odvrácené západní stěny věží zůstaly zcela neznámé.

To si uvědomil *Fred Beckey*, dnes nejuznávanější lezec americké historie, a se svými dvěma přáteli se v roce 1959 vydal na objevitelskou výpravu k zadní stěně masivu. Když tři muži přešli *Pigeon Col*, sedlo v blízkosti *South Howser Tower*, uviděli horní partie strmých štítů. Jak sestupovali západní stranou sedla, odkryl se jim pohled na úchvatné žulové stěny. *Beckey* popsal tuto scénu: „Naše bezprostřední reakce byla: *Patagonie!* *Howser*s vypadaly jako *Fitz Roy*, *Cerro Torre* a jejich satelity všechny seskupené dohromady. Obrovské sloupy skal dosahovaly výšky sedmset i více metrů. Kuloáry se černaly ledem a dole uzaví-

ral údolí ledopád. Byli jsme určitě první lidé, kteří spatřili tyto stěny“

V tomto roce se *Beckey* pro nepřízeň počasí musel vrátit. O dvě léta později se však pod západními stěnami objevil znova a s *Yvonem Chouinardem* a uskutečnili výstup (*West Buttress*), který dodnes patří v Bugaboo k nejvýznamnějším.

Rychle se začaly rodit další nové cesty. Byly zdolány velké stěny věží *Snowpath*, *Bugaboo* a *Pigeon*, v roce 1965 přetraverzoval *Chouinard* hřeben *Howser Towers* a *Chris Jones* v roce 1971 otevřel novou cestu v západní stěně *North Howser Tower* po té, co natáhl 34 lanových délek.

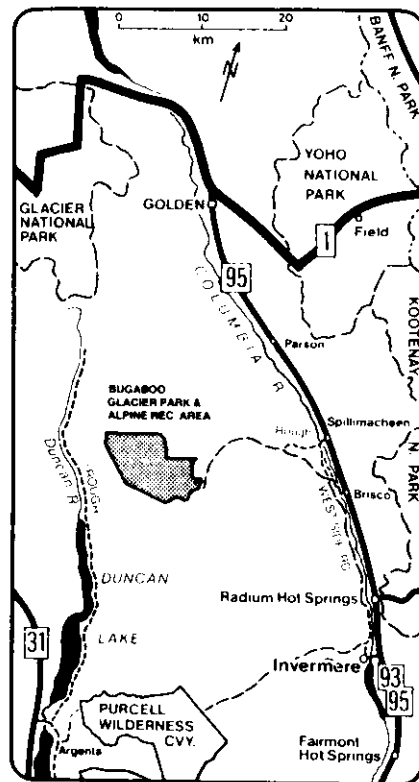
Dnes je většina cest zlezených dříve za pomoci skob a nýtů zdolána čistě a pouze s použitím vklíněnců. Volné lezení dosáhlo vysoké úrovně, objevily se sice nové linie, byly otevřeny další cesty. *Big walls* (velké stěny) v Bugaboo snesou srovnání s mnohem známějšími yosemitskými extrémy. A to nejen co se týče obtížnosti, ale i pokud jde o kompaktnost a strmost stěn a jejich výšku.

Východiskem pro lezení v Bugaboo je tábořiště *Boulder camp* ležící na břehu *Bugaboo creeku* ve stínu *Snowpatch Spire*. V zájmu ochrany přírody je dovoleno stanovat pouze na vyhrazených místech. Z parkoviště pod horami sem dopravíte svůj batoh za 2 – 4 hodiny. Pokud se vám *Boulder camp* nezdá dost pohodlný, můžete použít *Chatu Conrada Kaina*, kterou otevřel *Alpin Club of Canada* v roce 1972. Stojí opodál a má kapacitu 50 osob. Spí se ve spacích pytlích, vaří se z vlastních zásob. Vládne tu družná horolezecká nálada a každý vám ochotně poradí co lézt. Nástupy nejsou delší než v *Tatrách*, vedou většinou přes ledovec a pokud chcete jít až k *Howser Tower*, doporučuje se pikl a mačky.

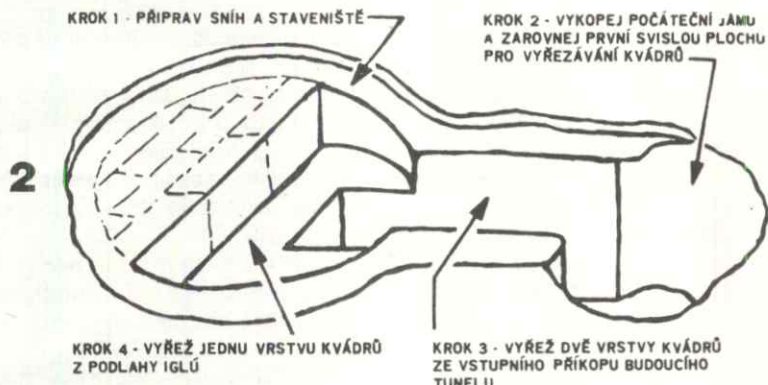
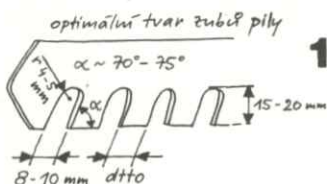
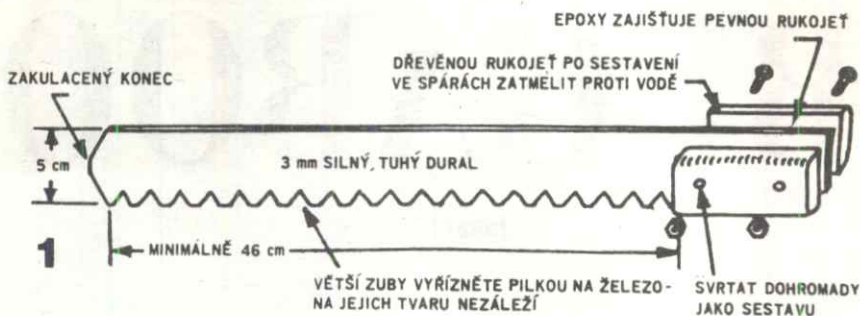
Při pohledu z bugabooských vrcholků zapomenete, že na světě existují obydlené kraje. Musíte však mít štěstí na počasí. Pohoří Bugaboo leží ve srážkové aktivní oblasti. Relativně často zde prší a sníh může napadnout i uprostřed léta. Pokud vás něco podobného potká, sestup dolů přes rozvodněné potoky a ledové vodopády určitě ukojí vaši touhu po dobrodružství. Cestou zpátky se zastavte v *Radium Hot Springs*. Koupel v horkých pramenech vás zase rozeheje.

Na protější straně nahore *Howser Tower*, se svými 3398 metry nadmořské výšky nejvyšší hora v Bugaboo, dole sestup cestou *Conrada Kaina* z *Bugaboo Spire*.

Dole mapka přístupu do oblasti Bugaboo. Leží mírně na sever od pomyslné linie *Calgary-Vancouver*, vzdušnou čarou asi 200 kilometrů zhruba západně od *Calgary*. Zcela dole *Pigeon* s 600 m vysokou stěnou.

JAK STAVÍME IGLŮ

Se stoupající popularitou zimního horolezectví a expedic, směřujících i do arktických oblastí, „znovuobjevení“ klasického sněhového domu — iglů — bylo nevyhnutelné a zcela logické. Dnes přichází stále více zpráv o jejich využití. Zkoušejí v nich tábořit i mladí turisté při zimních srazech.

Tyto pozoruhodné stavby mají ve srovnání s typickým stanovým přístřeškem ohromné výhody. Jsou teplejší, sušší, tišší, a také prostornější. Ve sněhové bouři poskytují dokonalou ochranu. Arktický badatel Stefansson roku 1912 zjistil, že uvnitř iglů může být až o 55 stupňů Celsia tepleji než venku. Když bylo venku —45 st. Celsia, teplota ve vstupním tunelu byla —40 st. Celsia, —18 st. Celsia bylo v průlezu z tunelu do vlastního iglů, —7 st. Celsia u podlahy, ve výšce ramen sedící osoby již +4 st. Celsia a u stropu dokonce +16 st. Celsia!

Horolezecký terén se od arktického zpravidla liší jen málo. Je zima, vítr, množství sněhu. A právě tak jako polární badatelé dokázali adaptovat koncepci iglů k jejich potřebám, mohou ji horolezci, vysokohorští turisté a zimní táborníci přizpůsobit ke svým.

Popisované iglů je nejlépe označit jako „horské“ nebo „iglů v hlubokém sněhu“. Předpokládá dostatečnou vrstvu sněhu, která dovoluje stavět stejně dobře nahoru i do hloubky. S malými obměna-

mi může být podobné iglů postaveno i v oblastech s menším množstvím sněhu.

Výbava 1

Sněhová pila je jediný potřebný, ale nutný speciální nástroj. Používá se k řezání sněhových bloků, z nichž se iglů staví. Nejdůležitější je správná délka pily, neboť určuje maximální rozměr řezaných kvádrů. Optimální délka listu je 50 cm. Pila by měla být také dostatečně široká, aby poskytovala možnost snadného nabírání odříznutých kvádrů — okolo 5 cm. Materiál, z něhož je vyrobena, musí být dostatečně tuhý. Z hmotnostních důvodů je ideální 3 mm silný plech z tvrdého leteckého duralu.

Sněhová lopata velice zjednodušuje určité fáze stavby. Ale iglů lze postavit i bez ní, jako méně účinné náhrady lze použít lyží, sněžnic nebo i plastových saní.

Při hloubení vstupního příkopu, řezání a zvedání kvádrů, ani při ucpávání škvír se neubráníte, abyste nebyli obaleni sněhem. Větrovka a kalhoty z nepromokavé látky jsou tedy jedině vhodné oblečení.

Ruce jsou obzvláště zranitelné. Použijeme velké gumové nebo nepromokavé (silonové) rukavice, do nichž vsuneme běžné vlněné. Ruce sice budou stále vlhké od potu, ale studená voda se k nim nedostane. Jinou možností jsou

naopak zcela prodyšné, ale nevlhnuocí rukavice ze syntetické kůžešiny (bonekan a podobně). Ve velkém mrazu s vlhnutím nejsou starosti, při teplotách kolem 0 stupňů Celsia iglů není vhodné.

Kvalita a příprava sněhu

Zkušený stavitel může postavit iglů téměř z každého druhu sněhu. Dobrý sněžník však stavbu usnadňuje a urychluje. Ideální je větrem ztuhlý, udusaný sněžník. Pokud na něm vaše boty nenechávají téměř neznatelné stopy, mohou se rovnou řezat kvádry.

Nejčastěji je sněžník hluboký a kyprý. Pak podnikneme určité přípravné kroky. Ušlapeme místo o něco větší než zamýšlené iglů, nejdříve lyžemi nebo sněžnicemi, pak botami. Dokončíme uhlazení místa spodkem lopaty. Několik vrchních centimetrů se možná nezpevní a sněžník zůstane sypký, ale to nic. Dobrý sněžník je vespod.

Po tomto ztuhování nechte přepracovaný sněžník usadit. Asi tak za dvacet minut se mezi sněžnými částicemi vytvoří nové vazby a hmota bude celkem soudržná. Čím hlouběji půjdete, tím bude sněžník lepší a soudržnější.

Pokud je sněžník obzvláště špatný, je dobré připravit dvě místa. Jedno slouží jako staveniště, druhé jako zdroj sněhových kvádrů. Jakmile staveniště jednou vybereme, už po něm nešlapeme. Jinak vlastní hmotností uděláte ve sněžník

KROK 3 - UDĚLEJ DLOUHÝ SVISLÝ ŘEZ ROVNOBĚŽNÝ SE ZAROVNANOU STĚNOU VE VZDÁLENOSTI ASI 13 AŽ 15 cm

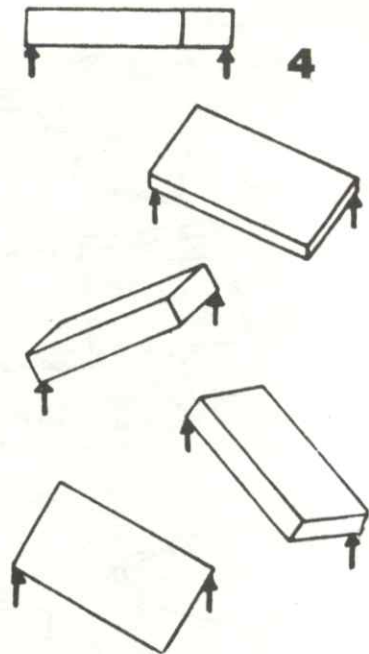
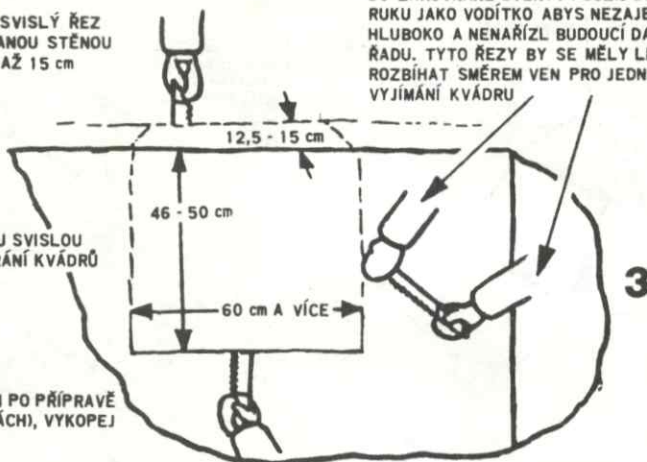
KROK 2 - ZAROVNEJ JEDNU SVISLOU STĚNU JÁMY PRO ODEBÍRÁNÍ KVÁDRŮ

KROK 1 - JAKMILE SE SNÍH PO PŘÍPRAVĚ USADIL (ASI PO 20 MINUTÁCH), VYKOPĚJ POČÁTEČNÍ JÁMU

KROK 4 - UDĚLEJ DVA SVISLÉ ŘEZY DO ZAROVNANÉ STĚNY. POUŽIJ DRUHOU RUKU JAKO VODÍTKO ABYS NEZAJEL MOC HLUBOKO A NENAŘÍZL BUDOUĆÍ DALŠÍ ŘADU. TYTO ŘEZY BY SE MĚLY LEHCE ROZBÍHAT SMĚREM VEN PRO JEDNODUŠŠÍ VYJÍMÁNÍ KVÁDRU

KROK 5 UDĚLEJ VODOROVNÝ ŘEZ U ZÁKLADNY KVÁDRU. KDYŽ JE UVOLNĚN, SEDNE SI S ŽUCHNUTÍM. NEPOKOUŠEJ SE HO VYNDAT POKUD SE TAK NESTANE

KROK 6 - STRČ PILU OPĚT DO PRVNÍHO ŘEZU A KVÁDR LEHCE NAKLOŇ A POUVYSTRČ TAK, ABY MOHL BÝT UCHOPEN A VYZVEDNUT

té trhliny a kvádry se budou po zvednutí lámat.

Výběr a rozvržení staveniště 2

Staveniště nemusí stát na rovině. Iglú může být vestavěno do stráně ve vydolovaném terénu, poskytujícím stavební bloky. Ale to vyžaduje určitý fortel a zkušenost, a tak se začátečníkům doporučuje vodorovné nebo téměř vodorovné místo.

Nejdříve nakreslete kruh. Průměr okolo 185 až 200 cm je ideální. Dokončené iglú bude mít uvnitř průměr podlahy asi o 50 až 60 cm větší, neboť v průběhu stavby řezáte kvádry do hloubky i do šířky. Zároveň rozvrhněte vstupní koridor. Měl by ležet v pravém úhlu k převládajícímu směru větru, aby sníh volně odlétával a vchod nezanašel.

Rezání 2-3

Začnete vyhloubením jámy v místě vchodu do budoucího tunelu. Jděte do hloubky dvou bloků, tj. asi 1 m. Nyní si prořezávejte cestu do kruhu iglú. Vzniká tak příkop, základ tunelu. Bloky, které přitom vyřezáte, odkládejte zatím stranou. Pokud je sníh špatný, vrchní vrstva bloků může být nepoužitelná. Nepodléhejte panice, nižší vrstvy budou lepší.

Řezání bloků vyžaduje fortel. Klíč je v tom, že kvádr se musí uvolnit jedině odřiznutím, a ne nějakým páčením nebo vylamová-

ním. Začněte dlouhým svislým řezem, na pilu netlačte. Uvnitř kruhu iglú bude tento řez i přes několik kvádrů dlouhý. Dále udělejte dva mělké vertikální řezy, příčné k prvnímu dlouhému řezu. Ale pozor, použijte druhou ruku na listu pily jako omezovač hloubky řezu! Pokud totiž zajedete příliš hluboko a naříznete další řadu, bloky z ní se budou lámat právě v tom místě. Tyto dva mělké řezy by se měly lehce rozbíhat ve vzájemném úkosu směrem ven, takže kvádr půjde snáze vyjmout bez zachytávání na hranách.

Závěrečný, vodorovný řez uvolní spodní hranu. Pokud jste udělali vše správně, kvádr si při uvolnění sedne se slabým „žuchnutím“. „Nežuchne-li“, znamená to, že je někde nedokončený řez. Páčit blok nemá smysl, zbytečně praskne. Je nutné projet znovu všechny řezy. Když je kvádr volný, zastrčte pilu zvrchu do prvního vertikálního řezu a nakloňte jej k sobě. Do vzniklé mezery vsuňte ruce, prsty uchopte spodní hranu a kvádr zvedněte.

Začínáme stavět 4-5

Vlastní stavba začíná největším blokem, který použijeme k překlenutí příkopu vstupního tunelu. Blok nakloňte k sobě (stojíte uvnitř kruhu iglú) a použijte další jako prozatímní oporu. Právěci od tohoto „základního kamene“ po-

kračují ve stavbě doleva, proti směru hodinových ručiček. Při do držení tohoto pravidla zůstává neobsazená ruka volná k přidržení nového kvádrů, zatímco druhá ruka s pilou upravuje spojení. Usazování bloku je druhou fortel vyžadující operací při stavbě iglú. Ale i to je v podstatě jednoduché, jakmile porozumíte základnímu principu: **Blok může držet v jakémkoliv poloze, včetně vodorovné, podepřeme-li dva úhlopříčně protilehlé rohy.** Třetí bod podepření pouze zabraňuje převrácení.

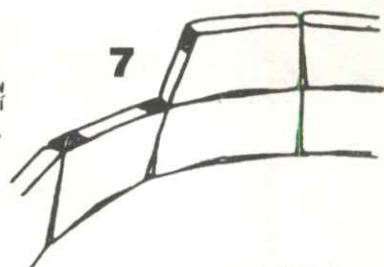
Nejprve postavte blok svisle, základnou na správné místo. Kvádr je stále ještě pravoúhlý, tak, jak byl uříznut. Působení tvaru přijde později. V této chvíli je skutečně důležité, aby blok stál svisle, bez ohledu na sklon sousedního kvádrů, ke kterému bude později připasován. Strčte pilu do spáry u základny a tu uprostřed trochu odřizněte, aby hmotnost bloku spočívala pouze na dvou malých plošinkách na obou koncích základny. Pak naklánějte blok k sobě a odřezávejte svislou hranu, až nakonec blok zapadne na místo a dotýká se sousedního kvádrů pouze malou ploškou u horního rohu. Postrčením protilehlé svislé hrany dorazte blok k sousednímu, pak přitlačte na horní hranu ke zpevnění usazení — a hotovo. Hmotnost bloku nyní drží dva diagonálně protilehlé rohy, zatímco třetí roh zabraňuje pře-

KDYŽ JE BLOK DOBRĚ USAZEN, SPOČÍVÁ JEN NA TĚCHTO DVOU BODECH A NEMÁ TENDENCI SE PŘEVRAČET

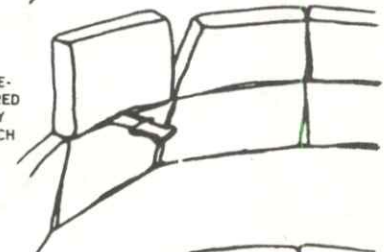
TŘETÍ DOTYKOVÝ BOD SLOUŽÍ K UDRŽENÍ ROVNOVÁHY DALŠÍHO KVÁDRU, KTERÝ SE BUDE OPÍRAT O ÚHLOPŘÍČNĚ PROTI-LEHLÝ ROH

KDYŽ JE DOBRĚ UMÍSTĚN A UPRAVEN, KAŽDÝ DALŠÍ KVÁDR SE DOTÝKÁ SOUSEDNÍHO JEN TŘEMI BODY

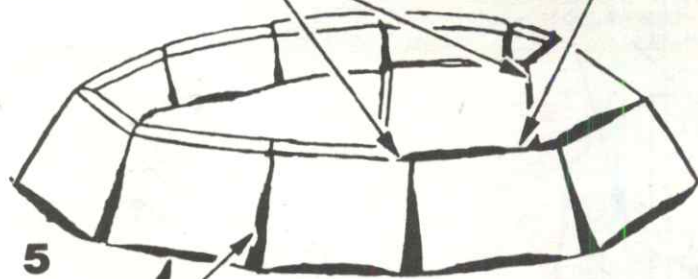
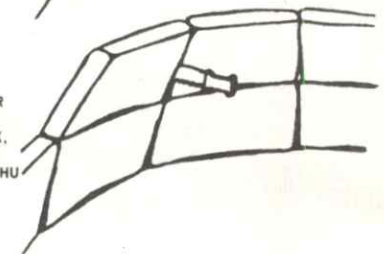
7

ZAČNĚTE S BLOKEM POSTAVENÝM SVISLE A ODŘEŽTE STŘED JEHO ZÁKLADNY TAK, ABY STÁL JEN NA DVOU BODECH U SPODNÍCH ROHŮ

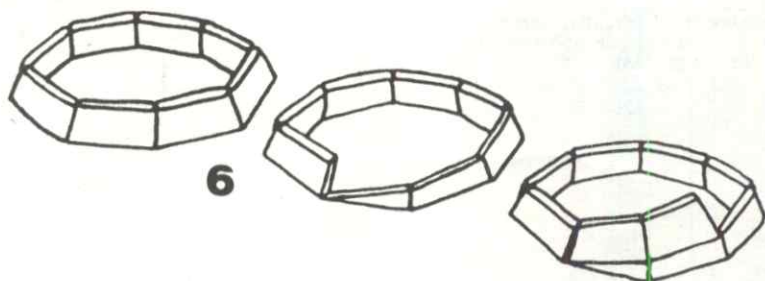

POMALU NAKLÁNEJTE KVÁDR K SOBĚ A PILOU UPRAVTE JEHO SVISLOU HRANU TAK, ABY SE OPÍRALA JEN JEDNÍM BODEM U HORNÍHO ROHU

5

MEZERY UCPÁVAT SNĚHEM HNED, JAK JE BLOK DOBRĚ USAZEN

6

vrácení. Aby výše popsaný princip skutečně fungoval, je bezpodmínečně nutné, aby již první řada kvádrů měla sklon dovnitř. Nebojte se takto včas „ujímat“, jinak se kvádry kácují, případně postavíte neuzavřenou „silo“.

Kupředu a vzhůru 6-7

Postavení první řady není problém, ale jak dál? Kvádry druhé řady již potřebují mít sklon asi 45 stupňů — bez sousední opory by se nám je nepodařilo takto usadit. Pomoc je jednoduchá. Horní hrana bloků první řady se odřízne k vytvoření spirály. Přirozeně, není to geometricky přesná spirála, nemusí ani obepínat celý obvod. Krátká náběhová rampa na čtvrtině až třetině obvodu stačí a umožní začít další řadu. K ulehčení života vyřízněte spirálu v sektoru, kde se nebudete muset ohýbat. Usazovat bloky dolů je velmi obtížné. Jakmile spirála jednou existuje, stavba pokračuje nepřerušovaně. Dvě další řady — a pouze malý, nepravidelný otvor, zůstávají u vrcholku iglů. Mnoho lidí se domnívá, že uzavření kupole bude obtížné. Přirovnávají vrcholový blok ke klíčovému kamenu oblouku nebo klenby. Není tomu tak, ve skutečnosti je to nejjednodušší blok k usazení a strukturálně nepřilíš významný. K uzavření otvoru uřízněte poněkud větší blok. Nakloňte jej na hranu, aby šel vsunout do otvoru a pokládejte ho na

místo. Upravujte přitom další hrany, dokud nezapadne. Práce skončí tím, že zvenčí sněhem ucpeme všechny mezery.

Vchod 8

Klasický tunelový vchod není nutný. Jeho účelem je udržet vířící sněh z dosahu vchodového průlezu. Nejjednodušší je vyhloubit hlubší příkop a zastřešit jej dvojitými bloky, vzájemně zapřenými do „A“. Širší vchod může vyžadovat „tříblokový oblouk“. Očekávejte silný vítr, je nezbytná ještě jedna věc. Hrubé, větrem hnané sněhové a ledové částice obrušují stěny iglů a během dlouhé zimní bouře je mohou zcela narušit. Nízká stěna, postavená ve směru proti větru, odstraní tento problém. Chrání iglů jako štít.

Obytný prostor 9

Když je přístřeší hotovo, je ještě zapotřebí pár vnitřních dokončovacích prací, především odstranění stavebních trosků, uhlazení stěn a rozšíření lůžkových ploch. Tam, kde jsou skuliny zvenčí málo ucpány, prosvítá více světla. V takových místech přidávejte sněh do skulin i zevnitř a zároveň stěny uhlazujte. Věnujte tomu dostatečnou péči. Z kostrbatých stěn na vás bude kapat odtávající voda, po hladkých stéká dolů, nebo se do nich vsakuje (iglů je v podstatě porézní piják) a tam mrzne — v iglů je pak sucho.

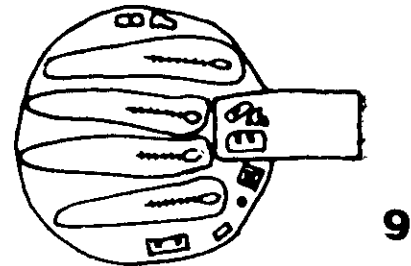
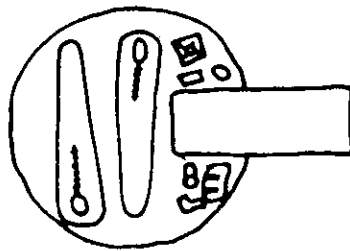
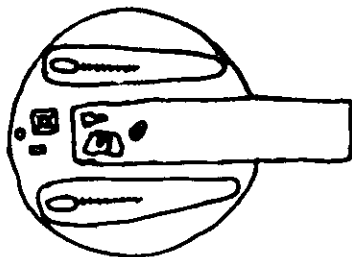
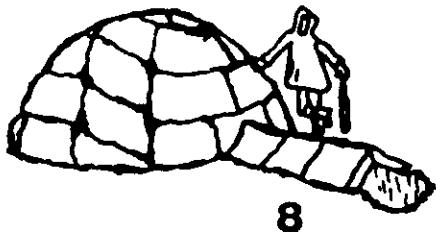
Existují dvě základní uspořádání obytného prostoru. Nejobyčklejší interiérem je „celolůžková“ podlaha s výjimkou malého otvoru vedoucího dolů pod vchodový blok a do tunelu. Toto řešení dovoluje sice maximální využití prostoru podlahy, ale vlezání a vylézání může být problematické, zvláště pokud vstupní příkop není dost hluboký.

U jiného uspořádání jsou dvě lůžkové plochy po stranách prodlouženého vlezového příkopu. Je tam méně prostoru na spaní, ale dá se tam sedět v normální poloze. Vlezání a vylézání je mnohem jednodušší a příkop slouží k uložení batohů a ostatní vybavy.

Ventilace není problémem, protože průlez je níže než lůžková plocha, za bezvětří může být ponechán stále otevřený bez ztráty tepla. Vaříč ovšem spotřebovává velké množství kyslíku a produkuje kysličník uhličitý, uhelnatý a další zplodiny. Kysličník uhelnatý je lehčí než vzduch a hromadí se v iglů. Vyřízněte malý větrací otvor (stačí 5–10 cm v průměru) kdekoli ve vrchní třetině iglů. Pokud vám bude později příliš zima, můžete větrák ucpat rukavicí. Ve dne proniká stěnami do iglů dostatek světla. V noci jedna svíčka stačí prakticky na všechno, při dvou lze pohodlně číst, bílé stěny krásně odrážejí světlo. Při delším pobytu si iglů sedá. Je-li sněh hluboký, přežíváme se do hloubky.

Pokud ne úplně první, pak byl Sir Leopold Mc Clintock určitě jedním z prvních polárních badatelů, který poukázal na to, že sněhové domy jsou natolik komfortní, že by jejich využití mohlo pobyt při arktickém badání zjednodušit a přitom jej učinit bezpečnějším a radostnějším. Zároveň se však vyjádřil, že je běloch bohužel nedokáže postavit . . .

(Stefansson, 1915. The Friendly Arctic)

Variace

Například „příkopový dům“ může poskytnout rychlé přístřeší pro dva. A staví se lépe ve stráni než na rovině. V podstatě to je vstupní tunel bez iglů. Příkop se začne vyhloubením, pak vyřezáním bloků, kterými je potom zastřešen. Pokud se příkop neudělá zbytečně příliš široký, stačí jednoduchá „A“ stříška. Později, když už jste chráněni před nepohodou, můžete prostor uvnitř zvětšovat hloubením sněhové jeskyně.

PROBLÉMY PŘI STAVBĚ IGLŮ

Bloky při stavbě praskají. Jako zdroj kvádrů použito nepřipravené místo. Chozením vytvořené skryté trhliny. Naříznuté bloky při řezání předchozí řady. Vrstva jlovatky ve sněhu (odstraň, jdí hlouběji). Bloky uvolňovány vylamováním místo odřezáváním.

Bloky po usazení padají dolů. Příliš svíslé stěny (bloky mohou být správně usazeny jen s patřičným náklonem). Příliš velký kruh (v podstatě z toho plyne předchozí případ). Nesprávné body dotyku (bloky nejsou v rovnováze, převracejí se). Předchozí blok nesprávně usazen (padá). Předchozí blok „nepřivařen“ (čkej pár minut mezi jednotlivými bloky, aby se mohly zformovat, přimrznout). Bloky jsou příliš malé (používej nej-

větší, s nimiž dokážeš manipulovat).

Sněh nedostatečně hluboký. Řež bloky z jiného místa (třeba navěje) a ne z podlahy iglů. V mělkém sněhu užij pohyblivý blok k uzavírání vchodu místo průlezového tunelu s příkopem (ale nezapomeň na ventilaci). V úplně mělkém sněhu řež bloky vodorovně místo svisle.

Pár poznámek a podnětů. Bloky, které před použitím chvíli leží, získají na pevnosti. Ucpí mezery mezi jednotlivými bloky co nejdříve, hned jak jsou správně usazeny — takto vzniklé zpoždění v usazení dalšího bloku dává potřebný čas k přimrznutí předchozího, ucpání škvíry „za tepla“ zesiluje vazbu mezi bloky. Začni se sklonem dovnitř hned u první řady. Sklon zmenšuje poloměr a ulehčuje usazování kvádrů. Přibývajícím sklonem zajišťuje správný kupolovitý tvar.

Potřebujete-li „ubytovat“ více lidí, postavte místo jednoho velkého raději několik menších iglů a spojte je navzájem tunely — je to rychlejší a jednodušší.

Poznámka lektora: dva zruční lidé stavějí iglů pro dva o průměru 180 cm nejméně dvě hodiny. Jen při ideálním sněhu, počasí a ná-

řadí se daří stavbu urychlit. Když dva začátečníci postaví iglů za osm hodin, je to úspěch. Předností iglů je sucho a teplo, naproti tomu stan se postaví za pár minut. Čím větší mráz a delší pobyt, tím více důvodů je pro iglů. A opačně... pro stan. Záhrab by však měl zvládnout každý. Horská služba hledala letos v zimě v Gerlachu dvě Polky. Foukalo 150 km za hodinu při -30 stupních Celsia, zachraňovat se nedalo, Polky již prakticky každý odepsal. Za šest dní, když se vichřice utišila vylezly Polky v pohodě ze záhrabu. Článek je prvním rozumným návodem, jak postavit iglů.

Ze zahraničních pramenů s použitím vlastních zkušeností připravil VLADIMÍR PROCHÁZKA ml. Lektoroval JAROSLAV PAVLÍČEK, specialista na zimní pobyt ve velehorách a vedoucí úspěšné expedice Grónsko 1984.

Tento článek byl poprvé otištěn v časopisu Turista 2/86. V tisku z něj však vypadlo číslování obrázků, vztahující se k odpovídajícím sloupcům textu.

Použitá literatura:

Building Eskimo Snowhouses, Ray Smutek s technickou asistencí Lou Andersona, Off Belay 7, February 1973.

Igloo - Building Eskimo Snowhouses, Off Belay Reprint Series, 1975.

MSR - X - GK nevšední vaříč firmy Mountain Safety Research USA - Seattle, vyvinutý pro potřeby výzkumu horské nemoci v šedesátých letech. Konstrukteři na základě zkušeností horolezců navrhli maximálně spolehlivou, jednoduchou, ale především výkonnou konstrukci.

X - GK je sestaven ze dvou samostatných dílů - nádrže na palivo a vlastního těla vaříče. Na plášť nádrže je použita mezi horolezci velice oblíbená lehká duralová láhev zn. SIGG na vodu či palivo. Stačí pouze vyjmout uzávěr a našroubovat zátku s jednoduchou vestavěnou pumpičkou z houževnatého plastu s regulačním ventilem. Podle požadavků si můžeme vybrat SIGG lahev o obsahu 0,6 nebo 1l. Nenosíme s sebou tedy další nádobu na palivo, naopak druhou čistou láhev používáme na vodu. Do těla pumpy zasouváme konec masivní 16 cm dlouhé trubky z nerezavějící oceli o vnějším průměru 6,5 mm a světlosti 4,5 mm. Spojení obou dílů je provedeno pouhým zasunutím, těsnění spolehlivě obstarává pružný gumový „O“ kroužek přidržovaný v otvoru plastovou objímkou s bajonetovým uzávěrem. Zajištění spoje je řešeno jednoduchou drátěnou pojistkou, otočně upevněnou v duralovém hranolu (nalisovaném na trubici), která se opírá o nálitky na těle pumpy a brání tak pootočení obou dílů vaříče. Pojistku musíme často přihnýbat, jelikož při manipulaci a transportu (v kletru) dochází většinou k mírné deformaci. Po celé délce trubky až k hořáku je nasunuto ocelové lanko (průměr 3,25 mm, délka 39,5 cm), sloužící k rychlému předávání paliva a odvodu tepla. Trubka prochází plamenem, před propálením ji chrání navlečená ocelová spirála. Palivo je vedeno lankem, zplynuje se a přichází do vzhledem běžného terčového hořáku (např. typu JUWEL). Pružný ocelový terčík je snímatelný, na dně je mosazná šroubovací tryska. Výrobce nabízí tři druhy s různým průměrem otvorů. Můžeme použít rozličná paliva: líh, lékařský a technický benzín, petrolej, naftu, autobenzín (i s příměsí olejů), ředidla apod. V tom je hlavní přednost vaříče X - GK, určené pro použití v méně civilizovaných oblastech světa, kde si nemůžeme být jisti, jaké pa-

livo seženeme. Výměna trysek, čištění i údržba je v horských podmínkách rychle proveditelná. Při vaření za nízkých teplot nemusíme dokonce sundávat ani silné palcové rukavice. Vaříč z důvodů různého průměru trysek postrádá samočistící jehlu. Zatlačením či vyzvednutím terčíku lze částečně regulovat sklon plamene. Dle mého názoru by kelímek hořáku měl mít menší průměr, dává příliš položený plamen, což u užších hrnců či ešusů s projmutým dnem způsobuje tepelné ztráty. Na dně duralového výlisku s otočnými drátěnými opěrkami na nádobu jsou pod hořákem dvě vrstvy tenké kovové reflexivní fólie ke zmenšení prostupu tepla do podložky (nedostatečné, při vaření na sněhu nebo ve stanu musíme vaříč pokládat). Pod hořákem je ještě porézní houbovitá destička z lisovaných skelných vláken. Používá se při zapalování vaříče v zimě, kdy je nutné předeheat paliva v přírodní trubici. V duralovém výlisku je našroubován jednoduchý mosazný kamínkový zapalovač, sloužící k bleskovému startu vaříče při použití benzínu, ostatní méně těkává paliva vyžadují zápalky. Obě raménka zapalovače by měla být masivnější, při nešetrné manipulaci (balení do kletru) dochází k deformaci či ulomení.

Součástí systému je i hliníková reflexní fólie (podobná fólii z některých pekařských výrobků), chrání vaříč s hrncem před vnější nepohodou a vrací sálavé teplo. Výrazně tak snižuje ztráty způsobené mrazem a větrem. Další kostkou do skládanky vaříče je tepelný reflektor - hliníkové mezikruží o vnějším průměru 22 cm, odrážející sálavé teplo ke dnu hrnce. Firma MSR nabízí do systému ještě černé eloxované hrnce.

Kombinací reflektoru a ochranné fólie vzniká výhřevná hliníková plicka. Vaříč je velmi výkonný a úsporný. Při použití benzínu a reflexní plicky přijde 1 litr studené vody do varu za 4 - 4,5 minuty, a to jak za pokojových podmínek tak i za mrazu! Plný výkon po zapálení dosahuje již po 40 sekundách.

X - GK je však nejen výkonný, ale i lehký. Hmotnost bez láhve na palivo, ale s veškerým příslušenstvím (pumpa, náhradní tryska, čistící jehla. Přípravek na demontáž, ochranná fó-

lie, tepelný reflektor 25 ml lahvička s palivem na předeheat) je 480 gramů. Lahve SIGG dle objemu váží 80 resp. 105 gramů.

Určitou nevýhodou vaříče je však zpoždění regulace plamene, dané vzdáleností regulačního ventilu (asi 40 cm) a z toho vyplývající náročná obsluha. Úsporný plamen při použití plicky můžeme pouze odhadovat podle zvuku spalování. Výkon ovlivňujeme nejen regulačním ventilem, ale i mírou natlakování palivové nádrže pístem pumpy.

I přes drobné nevýhody se jedná o spolehlivý vaříč jednoduché i amatérsky zhotovitelné konstrukce. Doufám, že její popis, fotografie i zkušenosti z provozu mohou sloužit jako nezávazný námět k domácí výrobě, případně k vylepšení stávajících vaříčů.

Snad není bez zajímavosti, že právě tento vaříč si vybral Pavel Pochylý na svou 14 denní sólo odysseu v severním Eigeru.

A jednu životně důležitou radu na konec. Máme-li vaříč, kde je uzávěr hrdla lahve pod hladinou paliva, bývá výhodnější před zapálením zjistit, zda po natlakování neuniká palivo kolem těsnění z hrdla láhve! Případné následky při použití vysoce těkávacích paliv necht' si každý představit sám!

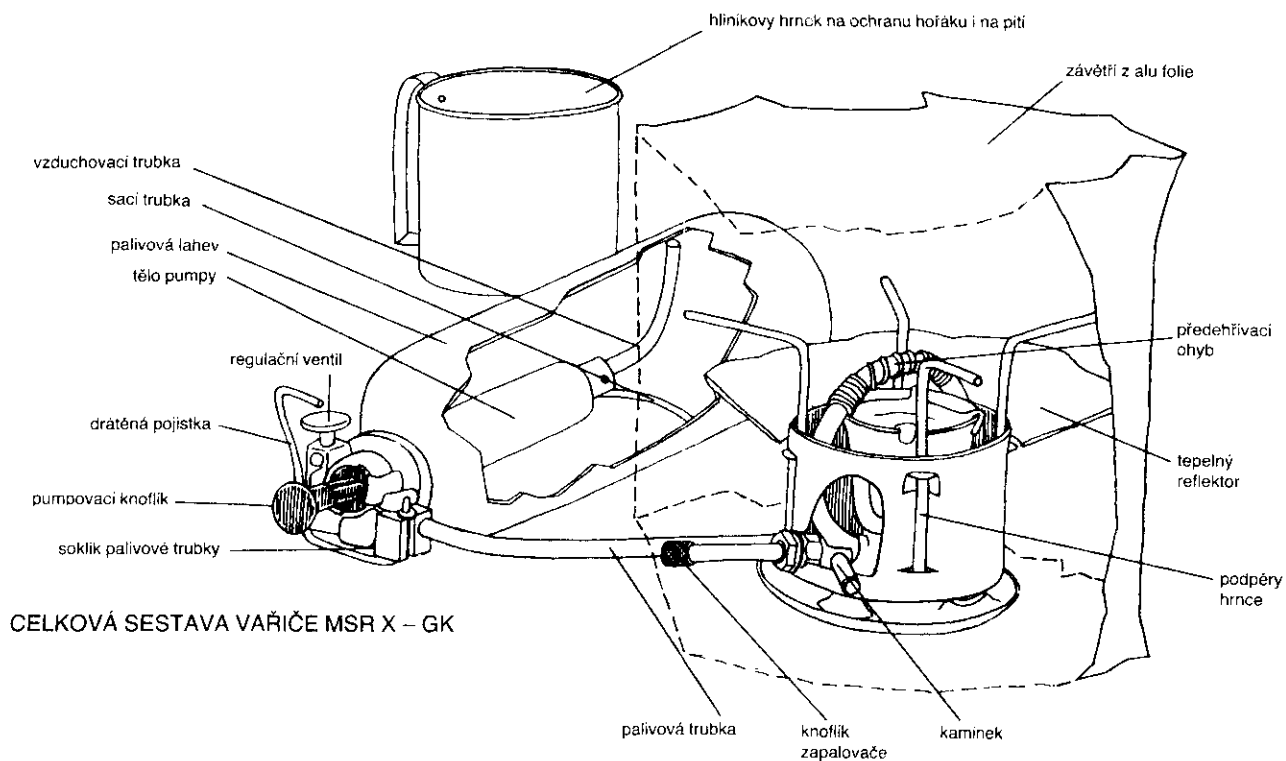
Petr Vydra

Názorné kresby jsou převzaty z návodu k vaříči MSR

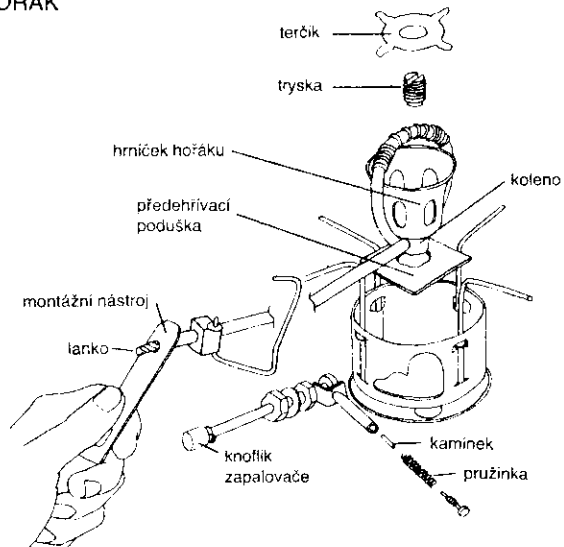
● **OMLUVA:** V minulém čísle Hor (19) jsme nabídli zaslání kopie článku o vaříči MSR těm, kteří nechtějí čekat až do jeho otištění. Špatně jsme odhadli potenciální poptávku - zájem byl tak velký, že převyšoval naše momentální kopírovací možnosti. Některé žádosti pak navíc přišly pozdě, kdy už byl originál článku v sazárně a nebylo z čeho kopírovat . . .

Proto se omlouváme všem, kteří se kopie dočkali až po delší době, a zejména těm několika zájemcům, na něž se již nedostalo. Prosíme o prominutí a děkujeme za pochopení. Je to pro nás poučení do budoucna, podobná situace se již nebude opakovat.

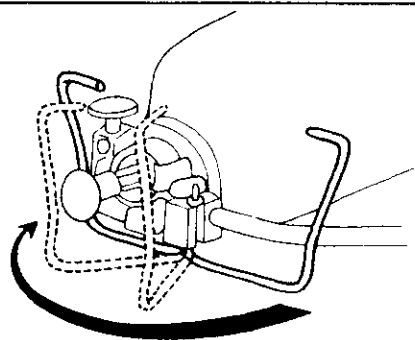
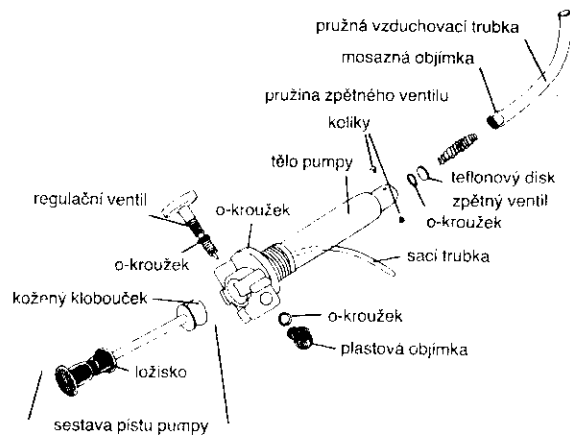
Věříme, že útěchou všem je otištění článku na tomto místě. Případně samovýrobce pak prosíme o zaslání zkušeností ke zveřejnění v některém z příštích číslech Hor či MiniHor.

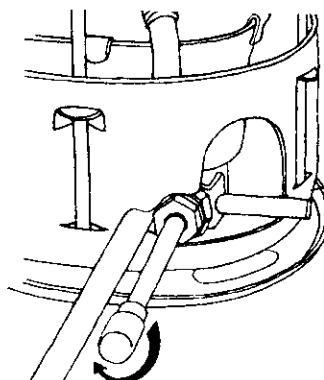
HOŘÁK

PUMPA

UCHYCENÍ

ZAPALOVAČ

La Meije 3 983 m, vpravo La Pavé a Pic Gaspard z Tête de la Maye 2 516 m/Foto Petr Chvojka

zapomenuté výročí

Mimořádná aktivita našich lezců v oblasti Dauphiné v uplynulém roce mi nedá, abych neoprášil vzpomínky na můj poslední pobyt v tomto pohorí historickým ohlédnutím, které tenkrát zapadlo i v místním tisku.

Severní část pohorí Pelvoux je ozdobena klenotem La Meije, hradbou, která dosahuje výšky 3 983 metrů.

Podobně jako se vedl urputný zápas o dosažení vrcholu Matterhornu, tak i elegantní hradba La Meije byla bezvýsledně obléhána dlouhých sedmáct let.

Jedním z nejzarytějších a nejvytrvalejších obláhatelů byl Francouz Henri Duhamel. Ale stejně jako Carrel na Cervinu, tak i on prohrál svoji šanci. Štěstí bylo nakloněno mládí. Dvačtiletý Boileau de Castelnau s horskými vůdci otcem a synem Gaspardovými a Jeanem Baptistem Rodierem oslavili 16. srpna 1877 vítězství.

Prvovýstup uskutečnili jižním pilířem Promontoire k němuž se přiblížili přes vesničku La Bérarde, tehdy seskupení několika stavení na kamenitých loukách v uzlu horských údolí. Dnes je toto místo horolezeckou Mekkou francouzských horolezců. Spojení této vesničky se světem zprostředkovala krkolomná silnička nad hlubokými srázy, která se dnes změnila pouze svým asfaltovým povrchem. Dodnes se na ni nevejdou dva automobily vedle sebe

a i ostrého řidiče občas zamrazí při vyhýbacím manévru a pohledu do hučících vod Vénéonu.

V údolí Etancons vedoucím k úpatí hory přespali pod kamenem a ráno postoupili k nevyšší dosud dosaženému místu označenému kamennou pyramidou. To místo se dodnes nazývá „Pyramide Duhamel“. Odtud zkoumali další možnost postupu k nejvyššímu vrcholu označovaného jako „Grand Pic“. Cesta vedla přes Promontoire (dnes na tomto místě stojí přilepena ke skalám chatka) a přes Grand Muraille, místo které odolávalo všem předchozím sedmadvaceti pokusům a bylo považováno za nepřekonatelné.

Skalní stěnou za Duhamelovou pyramidou překonali v ponožkách. Zavěsili fixní lano, což byl manévr v té době vlastně neznámý a sestoupili do La Bérarde, aby načerpali nových sil.

Ještě za tmy vyrazili k dalšímu pokusu. Na loukách pod ledovcem ještě dvě hodiny pospali pod širým nebem a pak se dali do práce. Odtud trval prvovýstup plných jedenáct hodin.

Nad spodní částí pilíře je kotlovitá pánev ve které se usadil ledovec Glacier Carré. Pod ním se odpojil Rodiér, který ztratil cepín a čekal zde na návrat spolulezců.

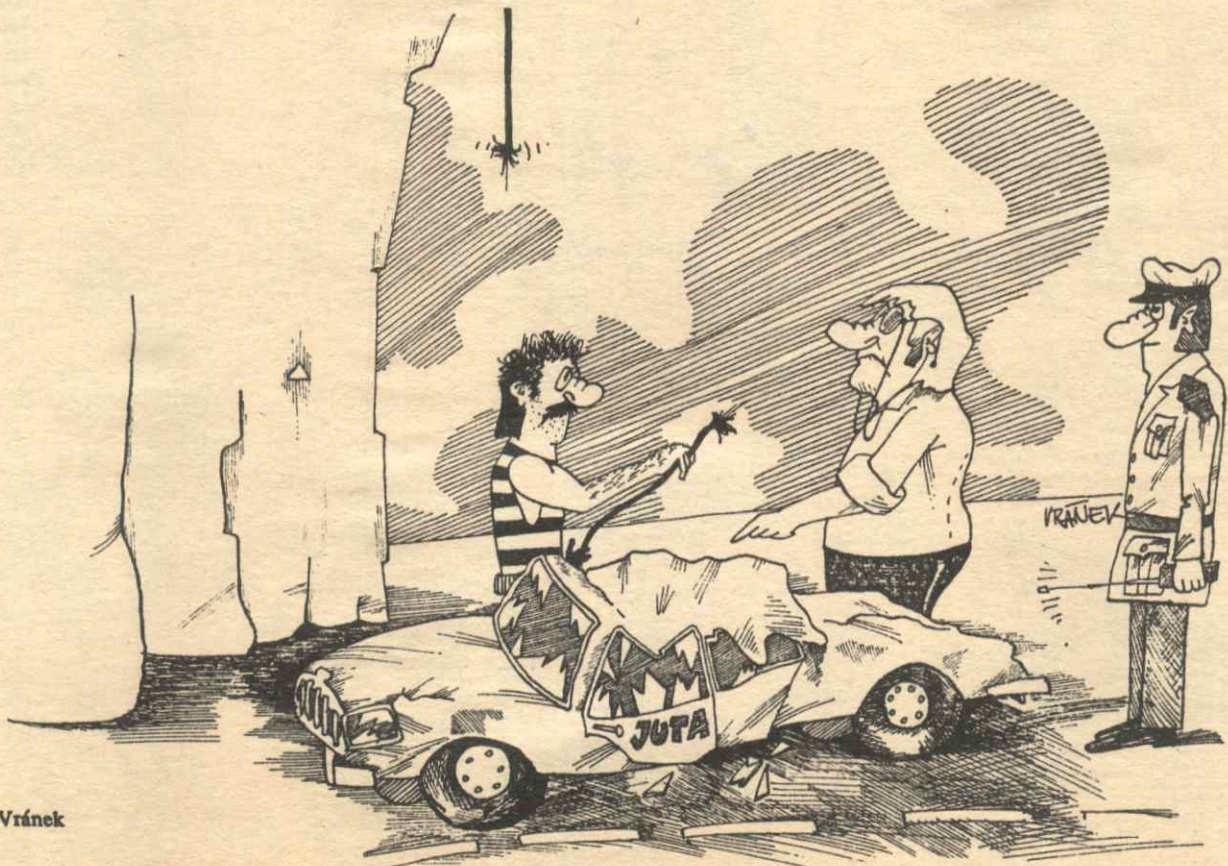
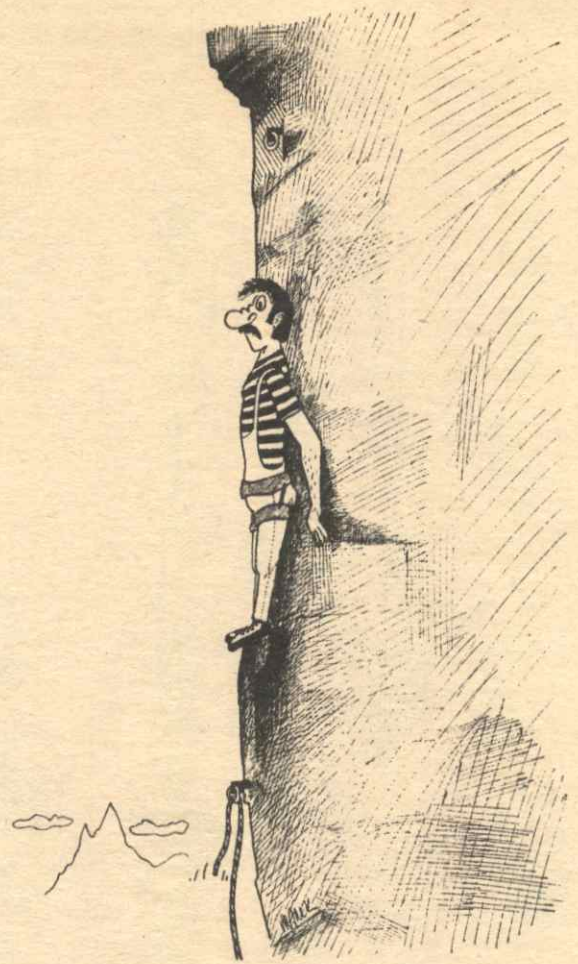
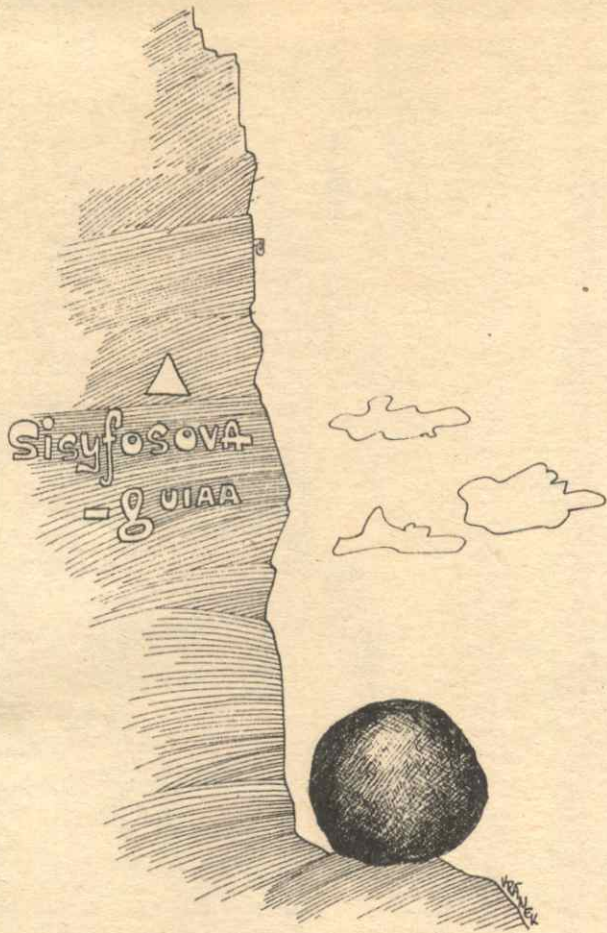
Těsně pod vrcholem se jim postavila do cesty poslední překážka. Velký převis dnes nazývaný Chapeau du Capucin. Dvojitě stavění, které

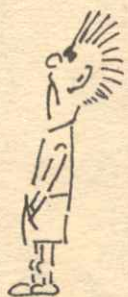
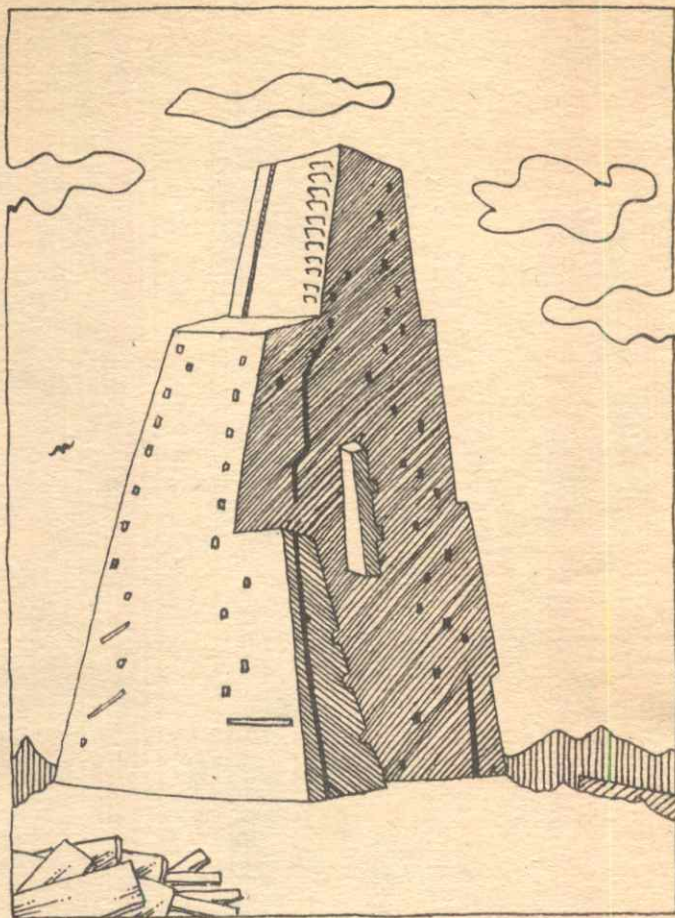
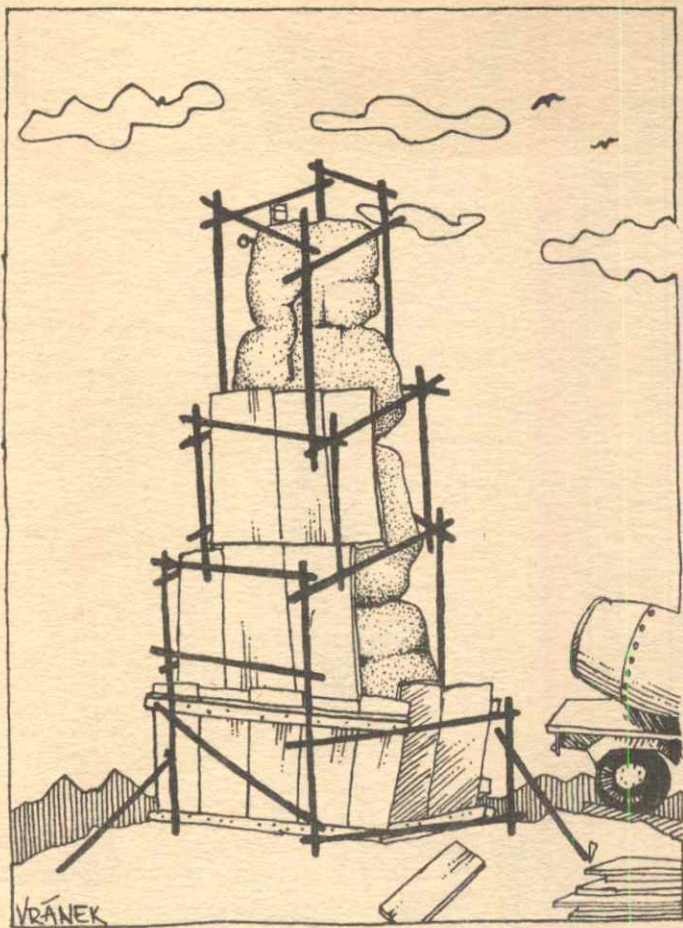
museli několikrát opakovat nakonec vedlo k úspěchu – vrchol.

V nastávající noci se jim podařilo ještě kus cesty sestoupit, ale pak museli bivakovat na úzké skalní polici ve skalách Grand Muraille. Nedostatečně vystrojeni se tiskli v ledové noci jeden ke druhému a ráno tělesně i duševně vyčerpáni sestoupili k úpatí. Přetálené útrapy zřejmě odradily od dalšího lezení Boileaua. I Duhamel, dlouholetý oblehatel se k ní obrátil zády.

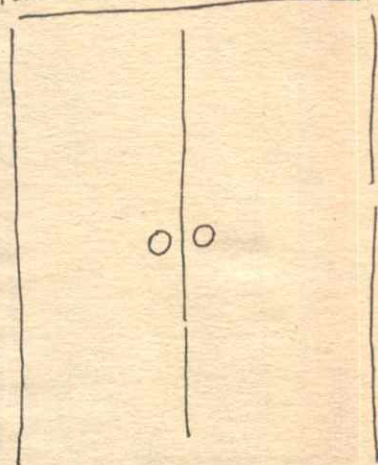
Popsaný výstup je dodnes klasifikován III-IV a klíčová místa dodnes vzbuzují respekt, zvláště pomyslíme-li na výstroj a výzbroj prvolezců.

V červenci roku 1885 se podařilo bratřím Emilu a Ottovi Zsigmondovými spolu s L. Purtschellerem přelést celý impozantní hřeben od východu k západu s nástupem v La Grave a sestupem do La Bérarde. Čtyřadvacetiletému Emilovi však několik dní nato zazvonila hrana při pokusu o průstup středem jižní stěny. Tu dokončil teprve v roce 1934 Pierre Allain spolu s J. Leiningerem a G. Vernetem a o rok později Allain s Leiningerem razí napřímující variantu, která z této cesty činí jednu z nejhezčích cest v Alpách. (Skalní zřícení v této cestě v roce 1964 si vynutilo některé úseky prvovýstupců obejít a cesta je místy ještě obtížnější).

PSYCHIATRIE

TAK TY SE CHCEŠ STAT HOROLEZCEM ?!! 403

VÁLKA CAMŮ

Nejde o boj zneprátených gangů, ale o válku výrobců horolezeckých pomůcek o místo na slunci v kategorii „aktivních camů“, tedy mechanických výstředниковých vklíněnců, označovaných zkratkou SLCD (z anglického Spring Loaded Camming Device). Mezi jednoduchými „pasivními“ vklíněnci cam jsou za nejdokonalější stále považovány Abalakovy vklíněnce v komerční modifikaci Tri Cams firem Lowe-Camp-Salewa.

Letos je to právě deset let, co se na horolezecké scéně objevily Friendy. Dva páry zubatých, nezávisle vykyvných výstředníků na ose proti sobě, do záběru tlačných pružinou, to vše nainstalováno na konci plochého nosníku se spouští pro snadnou manipulaci jednou rukou. . . Dodnes je tato „mašinka“ považována za největší revoluci v horolezečtvě výbavě od zavedení nylonového lana.

Není divu, umožňuje spolehlivé zajištění i tam, kde to dříve nabylo možné buď vůbec, nebo jen s obtížemi a na daleko nižší úrovni bezpečnosti. Dalším výrazným kladem je rychlost, s jakou se tato pomůcka zakládá i vyjímá. K výrobě Friendů v Anglii založená firma Wild Country věnovala vývoji a předvýrobnímu zkoušení patřičnou péči. Přišla s téměř dokonalou pomůckou, která v průběhu těch deseti let prošla jen minimálními úpravami. Vyrábí se dodnes a jistě bude i nadále. Výrobci se totiž podařilo to nejdůležitější – trefil se do optimální strmosti spirálové křivky, tvořící dosedací plochy výstředníků. Friendy doopravdy drží, často i tam, kde se spára nepříhodně rozšiřuje ve směru zatížení a někdy dokonce i při rozšíření spáry následkem zachycení pádu (výstředníky doladí rozšíření spáry větším rozvěvením – samozřejmě jen tehdy, pokud již předem nebyly na konci pracovní výchylky; proto po založení nemají spodní hrany výstředníků svírat větší úhel než 120 stupňů, aby zde byla určitá rezerva). Nezávislé výstředníky pak umožňují držení rovněž ve spárách se stěnami rozšiřujícími se ve směru kolmém na směr zatížení, tedy u vertikální spáry s rozšířením směrem ven.

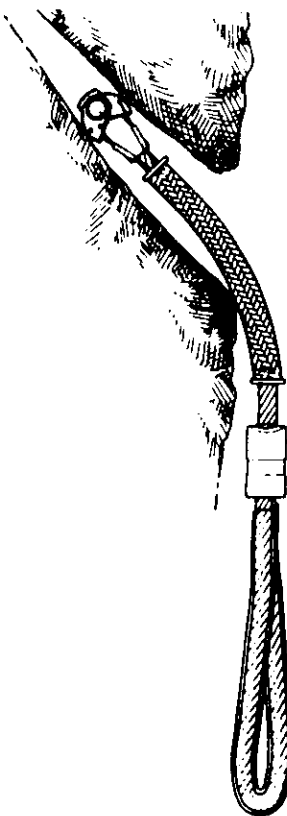
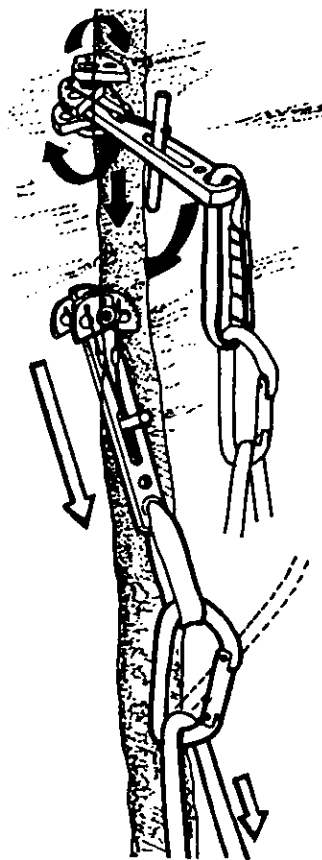
Friend je ideální pro vertikální spáry. Jeho snad jedinou podstatnou nevýhodou je, že se nedá dobře používat v horizontálních spárách, zvláště mělkých. Jeho tuhý nosník trčí ven ze skály, je nevhodně zatěžován a v extrémním případě může i prasknout; ani výstředníky nemohou pracovat správně. (V takovém případě se doporučuje provázat odlehčovací otvory

v nosníku slabou smyčkou co nejbliže ke skále. Je to však řešení z nouze, neadekvátní základní kvalitě a bezpečnosti pomůcky!)

A zde po dlouhodobém monopolu Friendů vycítila příležitost konkurence, která se v posledních letech doslova vrhla do vývoje. Jeho cílem byla zejména náhrada tuhého nosníku ohebným zatěžovacím stonkem, ale v řadě případů také zkrácení osy mechanismu pro možnost založení do mělkých spár (kompaktnější stavba, menší „hloubka“ od výstředníku k výstředníku). Dalším vývojovým směrem je celkové zmenšování aparátu, aby jej bylo možno použít i v úzkých „prstových“ spárkách. To samozřejmě klade velice vysoké nároky na kvalitu materiálu, produkci „minifriendů“ s odpovídající pevností si mohou dovolit jen skutečně špičkoví výrobci.

Tuhý nosník, nebo ohebný stoněk?

Z předchozího textu by se mohlo zdát, že odpověď bude jednoznačná: „ohebný“. Řekněme si rovnou, že tomu tak není. Ohebný stoněk je nesporně lepší ve vodorovných spárách, ale jenom tam! Nehrozi totiž jeho zlomení a umožňuje správnou funkci výstředníků. SLCD s ohebným stonkem je proto univerzálnější. Pro zajišťování ve vertikálních spárách je však lepší tuhý nosník – jakkoli rozporuplné to zní. Hlavní nevýhoda původních Friendů je zároveň jejich výhodou. Tuhý nosník totiž působí jako páka a při změně směru zatížení (k čemuž v praxi často dochází) automaticky zajistí natočení aparátu do optimální polohy. Změny směru tahu probíhajícího lana mají zde na svědomí další efekt – Friend „pochoduje“ dovnitř spáry. To je z hlediska bezpečného zajištění zpravidlav pořádku, může se však stát, že mechanismus uteče z našeho dosahu a nedokážeme jej vyjmout. To je nepříjemný a také drahý špás (zde pomůže Leeperův Friend of Friend, speciální vyjímací pomůcka). Touto nectností aparáty s ohebným stonkem netrpí vůbec, nebo daleko méně, závisí na tuhosti ocelového lanka stonku. Výrobci se snaží o rozumný kompromis. Obecně platí, že mechanismy s měkkým lankem jsou výhodnější pro vodorovné spáry, zvláště ve svislých spárách však kladou větší nároky na odhad směru zatížení při eventuálním pádu a správné umístění, aby skutečně dobře držely. Výrobky s velmi tuhým lankem se charakteristikou blíží původním Friendům, samy se přizpůsobí směru zatížení – po zachycení tvrdého pádu u nich však v případě ohybu přes hranu vodorovné spáry může dojít k deformaci stonku a trvalé ztrátě funkčnosti.

Pakový efekt tuhého nosníku natoci Friend do optimální směru

CCH Alien se hadí zejména do vodorovných spár

INOVACE

INOVACE

INOVACE

To většinou nehrozí měkkému lanku. . . Jak vidíte, dokonalý kompromis neexistuje – pomůcka pracuje nejlépe v těch podmínkách, pro které se svým řešením hodí.

Kolik výstředníků?

Snaha o zkrácení osy a zkompaktnění stavby mechanismu přivedla konstruktéry k redukci počtu palců z původních čtyř (u Friendů) na tři nebo dva.

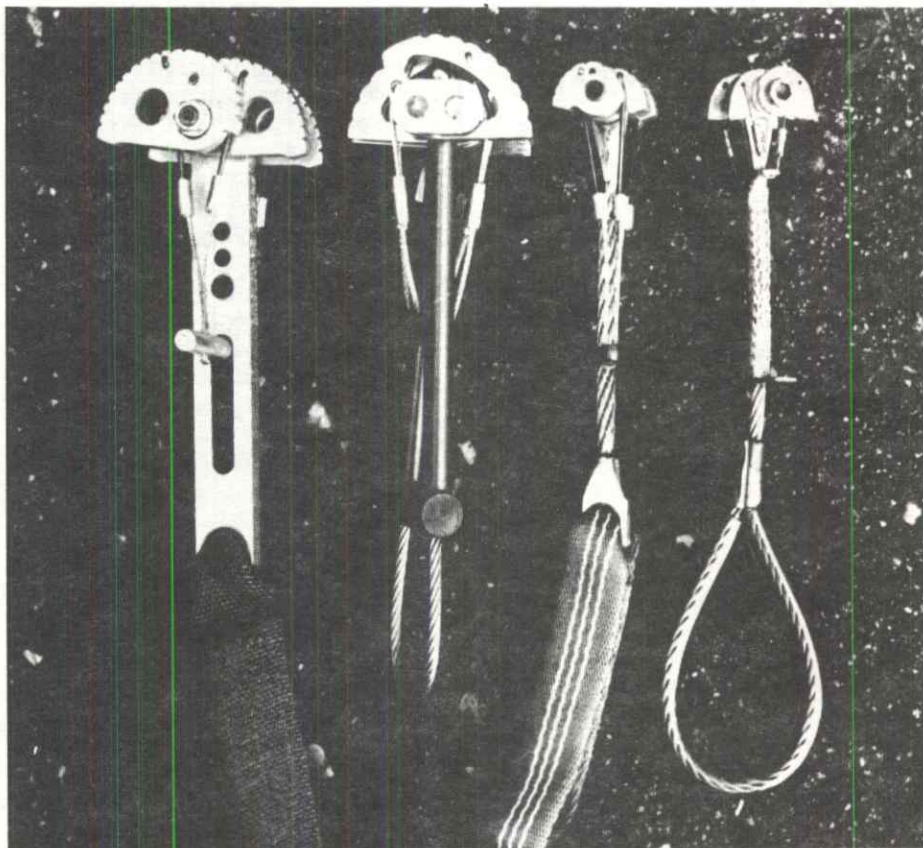
Dvoupalcové SLCD jsou nejkompaktnější a dají se použít i v hodně mělkých spárách. Vzhledem k asymetrickému řešení jsou mimořádně stabilní – výstředníky jsou výkyvné na jednu stranu, na druhé se opírají o „pasivní“ element, ve spáře nepochodují. Jejich nevýhodou je zpravidla menší pracovní rozpětí (a tedy potřeba většího počtu velikostí pro pokrytí určitého rozsahu šířek spár) a zřejmě proto se zatím příliš neujaly.

Třípalcové SLCD (označované jako TCU, z angl. Three Cam Units) jsou kompromisem mezi oběma výše uvedenými principy. V posledních dvou třech letech se vzemula úplná vlna takovýchto pomůcek. Zdá se však, že po prvotním nadšení zájem o ně poněkud klesá. TCU jsou lehké, jednoduhé, s dostatečným pracovním rozpětím. Mají však jednu velkou nevýhodu. Poměr zatížení jednotlivých palců je nevyvážený (2 : 1 oproti 2 : 2 u Friendů a podobných pomůcek), lichý výstředník je přetlačován párem protilehlých. V závislosti na podmínkách při překročení mezní síly může dojít k přetočení palců z oblasti pracovní výchylky a TCU přestane držet, vyskočí ze spáry. Pokud se TCU umístí do dostatečně těsné spáry, s málo rozevřenými palci, není to tak zlé – dodržování této zásady však omezuje skutečně využitelný pracovní rozsah (přesahy mezi jednotlivými velikostmi by měly být větší, což by znamenalo potřebu více kusů do sady).

Ukazuje se, že stále nejvýhodnější je princip čtyř výstředníků v párech proti sobě. Proto se dnes konstruktéři snaží o jejich „zeštíhlení“. Palce jsou plošší a někdy mají i tvarovou úpravu, aby délka osy mohla být co nejkratší pro použití v mělkých místech.

Jaké jsou v současnosti nejpokrokovější pomůcky a směry vývoje?

Po vlně třípalcových TCU a poněkud rozpačitém vykročení dvoupalcových aparátů (pozitivní změnu by zde měl pravděpodobně přinést dlouho očekávaný Cad anglické firmy Faces) je nejvíce živo ve čtyřpalcové kategorii. Tón zde udávají tři výrobci: Wild Country z Anglie, CCH a Chouinard z USA.

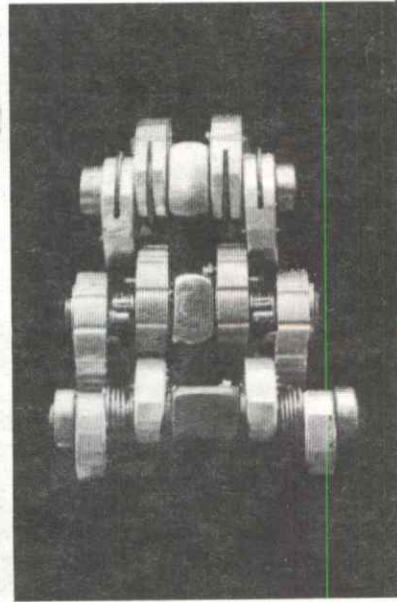
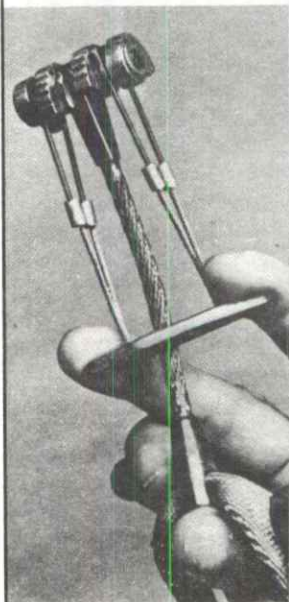

Původní Friend, Camalot, Flex Friend a Alien

Wild Country Flex Friend

Chouinard Camalot

Porovnání délek osy u původního Alienu, Flex Friendu a posledního typu CCH Alienu s vnitřními pružinami v palcích

Alien a další pomůcky malé začínající firmy **Colorado Custom Hardware (CCH)** jsme dosti podrobně představili v minulém čísle Hor, jejich celkový popis by byl nošením dříví do lesa. Proto ve stručnosti jen k tomu, co je u CCH nového. Za dobu od vyjití „devatenáctky“ se tento výrobce na trhu chytil a začíná být respektován. Jeho reklamním „koněm“ je známý extrémní lezec Hidetaka Suzuki. CCH již nevyrábí dobré, ale komerčně málo úspěšné Trigger Cams. V programu zůstává (kromě Seisma pro velmi široké spáry) Alien s ohebným stonkem, průkopník této koncepce. Ten byl zmodernizován a nyní je k dispozici jak s původním velmi měkkým stonkem a unikátní spouští (viz minulá Hory), tak v druhé verzi s tužším lankem a spouští na způsob Flex Frienda (viz dále). U obou variant je nová koncepce výstředníků – pružinky byly vestavěny přímo do nich a tím se podařilo výrazně zkrátit osu. Nový Alien se hodí i do mělkých spár, úprava se příznivě projevila také na nosnosti aparátu. Obě zmíněné varianty nového Aliena jsou na výběr buď bez zubů nebo s mělkými schodovitými zuby. Vzhledem k obchodním úspěchům byla nabídka rozšířena na 7 velikostí v sadě, která nyní překlene rozsah od 9,5 do 63,5 mm. CCH již tedy svým Alienem nemíří pouze do nejužších spár.

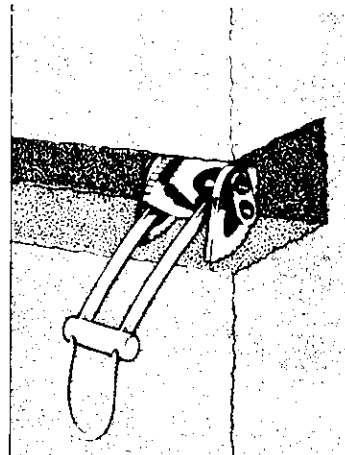
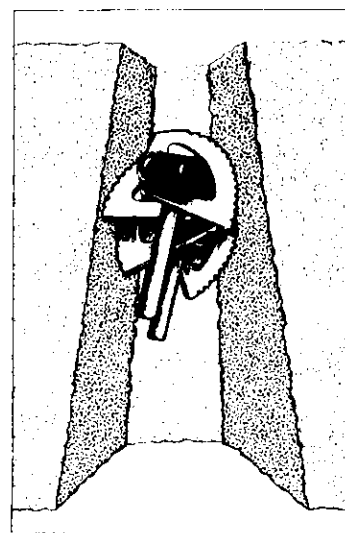
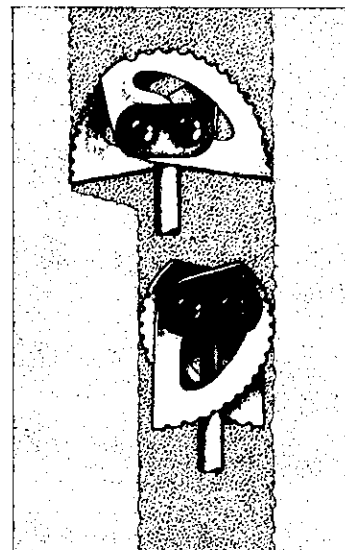
Flexible Friend je odpovědí firmy **Wild Country** „ohebné konkurenci“. Materiály i dílenské zpracování jsou tradičně na nejlepší úrovni. Nosný stonk s pevností 1 600 daN je z masivního nerezového lanka o průměru 5 mm, na jeho koncích jsou stříbrem připájeny hlavice a zatěžovací oko z nerez. Lanko je poměrně tuhé, což umožňuje použít jednoduchého ovládacího zařízení na způsob původních Friendů. Jak už bylo uvedeno výše, tuhost lanka má svoje nevýhody, ale také výhodu – aparát je poněkud méně háklivý na změnu směru zatížení. Ze spáry s paralelními stěnami v dobré skále je Flexible Friend vytržen až při zatížení větším než 1 400 daN. Délka osy u nejmenších je 38 mm; sada čtyř velikostí se hodí do spár širokých od 13 do 35 mm. Nové Flex Friendy jsou dodávány s krátkým šitým okem z ploché smyčky o nosnosti 2 500 daN, její barva slouží k rozlišení jednotlivých velikostí sady.

Camalot světoznámé kalifornské firmy **Chouinard** je průlomem ve filozofii vývoje této kategorie pomůcek. Zdá se, že dlouholetý klid u Chouinarda byl jen klidem před bouří. Camalot se povedl, předčí konkurenci v řadě para-

metrů. Geniální konstrukce s dvěma osami přinesla zvětšení pracovního rozpětí o plných 15 až 50 procent (v závislosti na velikosti a v porovnání s pomůckami s jednou osou a stejnou pracovní křivkou palce). Sada čtyř velikostí pokryje šířky spár od 32 do 126 mm. Další výhodou tohoto řešení je to, že se palec v horní úvratí zapřou o protilehlou osu – Camalot může být použit (narozdíl od konkurenčních mechanismů) i s plně rozevřenými výstředníky, jako obyčejný vklínělec. Jedinou nevýhodou této koncepce je, že pomůcka dost dobře nemůže být vyrobená v menších rozměrech – proto neohroží „minifriendly“, jako jsou například výše uvedené menší Alieny nebo Flexible Friendy. Zcela jistě však zasadí ránu původním Friendům a podobným pomůckám. U Camalotu se totiž podařilo vyřešit (šalamounsky) také otázku ohebnosti či tuhosti zatěžovacího nosníku. Ten je zde zhotoven z měkkého nerezového lanka ohnutého do tvaru U. Na něm jsou navlečeny vyztužovací trubky z houževnaté plastické hmoty, která při ohybu přes skalní hranu nepraskne. Při použití ve vertikální spáře se Camalot chová podobně jako původní Friend, lanko však umožňuje nasazení i v horizontálních spárách bez nebezpečí zlomení nosníku. A co více, ve skutečně mělkých vodorovných hnízdech je možné vyztužovací trubky posunout dolů, nosné lanko se pak může volně ohnout přes hranu. Tato možnost je dána i jednoduchým řešením spoušťového ovládacího zařízení pro jeden prst, které mezi trubkami běhá volně a lze je vyvrátit do strany. Konstrukce je promyšlena do detailu, spoušťový plastický váleček je opatřen otvorem pro pomocnou šňůru k vyjmutí Camalotu z hlubokých míst kam nelze dosáhnout. U Chouinarda si dali záležet i na preciznosti provedení a konečném finiši, aby nový výrobek kromě funkčnosti také lahodil oku. Výstředníky jsou barevně eloxovány, což slouží i k rozlišení velikostí. Vzhledem k obzvláště velkému pracovnímu rozpětí a optimalizovaným přesahům se lezec snaže napoprvé trefit do správného odhadu, kterou velikost Camalotu zvolit pro danou spáru – další příspěvek rychlosti a komfortu použití. Zdá se, že se Camalot stane novou normou pro „aktivní“ vklíněnce typu cam v rozměrové kategorii od 30 mm výše.

Ale to jistě není konec „války camů“. Že by spíš začátek?

Vladimír Procházka ml.

Nazorná ilustrace přednosti Chouinardova Camalotu

Z knih

● *Berg 88* je další v řadě ročenek Alpenvereinu („Zeitschrift 112“). Publikaci tentokrát sestavili Peter a Harry Baumgartnerovi, tradičně ji vydalo a precizně vytisklo mnichovské nakladatelství Rudolf Rother.

Regionálně zaměřená část knihy je v tomto ročníku věnována oblasti Gesäuse – Ennstaler Alpen, a doplněna přílohou mapou DAV 16, 1:25 000.

V kapitole o všeobecném horolezectví zaujme především příspěvek O. Huberta Canyons-Geysire-Vulkane o národních parcích USA, článek o speleoalpinismu v Rakousku a horolezectví v Rumunsku.

V sekci Expedice-Trekking lze najít celou řadu zajímavostí od zastavení nad možnostmi žen v extrémním a výškovém horolezectví v „zóně smrti“ přes hodnotnou kroniku mezinárodní expediční činnosti v roce 1986 a příspěvek známého Himálajisty Herberta Tichého o Kailas nejvyšší hoře světa, až po líčení zajímavé horolezecko-vodácké výpravy do Grónska a na Island. Významná je partie o horolezectví v Cordillera Real v Bolívii, mapa DAV 1:50 000 této oblasti je druhou praktickou přílohou ročenky *Berg 88*.

Kapitola Kunst/Kultur se mimo jiné zabývá horolezeckým filmem, předposlední část knihy je pak opět věnována problematice ochrany přírody. Několik posledních stránek je vyhrazeno bezpečnosti, Pit Schubert se zde zabývá nebezpečím a nehodami plynoucími z moderních metod sportovního lezení (nesprávné používání úvazů, banální chyby v jištění a při simulánním slanění a další).

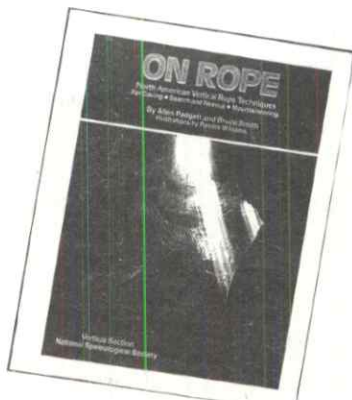
Grafická úprava a celkový optický vzhled knihy jsou v zájmu kontinuity stejné jako u několika předcházejících ročníků, rozsah byl poněkud zvětšen na 280 stran. Kvalita tisku je na nejvyšší úrovni a tak i proto bude *Berg 88* ozdobou knihovny každého sběratele horolezeckých knih.

● *On Rope* je kniha, kterou roku 1987 vydala Vertical Section americké National Speleological Society. Je určena především jeskyňářům, ale skutečně mnoho poučení v ní mohou najít i další – jak horolezci, tak záchranáři všeho druhu či výškoví specialisté. Jak se praví v inzerátu, pokud se potřebujete pobývat po fixních lanech ať nahoru nebo dolů, je to kniha na niž jste čekali.

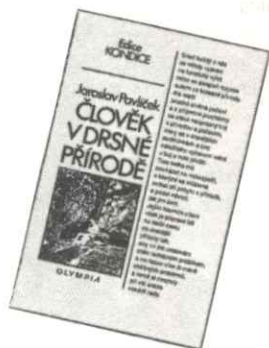
Auroři Allen Padgett a Bruce Smith ve své objemné a obsažné příručce na více než 340 stranách probírají vyčerpávajícím způsobem problematiku moderních lanových technik (Single Rope Techniques, zkráceně SRT). Výklad je podpořen téměř pěti stovkami velice názorných a přehledných kreseb a doplněn srovnávacími tabulkami. Kniha je v tomto oboru skutečnou biblí. Od konstrukce lana a péči o něj se přes uzly dostáváme k další výbavě a jejímu použití. Do detailů a s důrazem na maximální bezpečnost je probíráno zavěšování a kotvení lana, slaňování, řada šplhacích metod i způsobů záchran. Jedna kapitola je věnována sportovní disciplíně přešplhávání velkých stěn a nejlubších propastí. Z našeho pohledu jsou zajímavé také informace a náměty pro kutily, které jsou v knize ze země obrovské nabídky komerčního vybavení milým a vítaným překvapením.

Vydání publikace bylo sponzorováno Vertical Section, skupinou, jejíž členové byli a jsou průkopníky moderních lanových technik již téměř třicet let. Samozřejmě, že autoři sami jsou rovněž aktivními jeskyňáři, Padgett je navíc záchranářem a Smith byl prvním šéfredaktorem zpravodaje Vertical Section s názvem Nylonová dálnice. Proto erudice a didaktické pojetí knihy není překvapením, ale logickým zúročením jejich zkušeností a poznatků z vývoje. Autoři odvedli perfektní práci. *On Rope* je skutečně příručka z níž je radost studovat a pravidelně se k ní vracet.

● Útlá brožurka s názvem *Člověk v drsné přírodě* z pera Jaroslava Pavlíčka, kterou roku 1987 v edici 'Kondice' vydala Olympie, patří mezi příručky pro přežití. Vůbec tedy není určena pouze horolezcům, ale i ti v ní najdou mnoho poučného a zajímavého. Její prostudování bych doporučil i těm zkušeným, kteří se domnívají, že už je nemůže nic překvapit. Může.

Autor s obdivuhodnou a účelnou stručností probírá nejdůležitější zásady nejen přežití, ale i „pohodového“ pobytu v drsných přírodních podmínkách. Upozorňuje na nejrůznější nebezpečí i zdánlivé maličkosti, z nichž se může vyvinout vážný problém a někdy i boj o život. Ve své práci se přitom opírá o často zapomenuté nebo dokonce nepochopené zkušenosti přírodních národů, ale také o současné poznatky. Jarda však knížce vtiskl svůj vyhraněný osobitý názor na věc. S řadou jeho netradičních názorů a pouček jistě mnoho čtenářů bude polemizovat, ale to není na škodu. Knížka provokuje k zamyšlení. Navíc v ní číší přesvědčivá sebedůvěra autora ve vlastní pravdu.

Není divu. Jarda Pavlíček vše, co radí a doporučuje, sám na vlastní kůži a do nejmenších detailů pečlivě vyzkoušel (spíše by se mělo říci vyzkoumal), a to ve skutečně drsných podmínkách. Ty zažil na několika výpravách na Aljašku, do Himálaje, během Expedice Grónsko (kterou sám vedl), ale také v Tatrách i jinde. Naposledy se, těsně po vydání knížky, „chladil“ v Anktartidě. Výčet výprav nejlépe ukazuje jeho zálibu v zimních podmínkách. Proto nepřekvapuje, že tato problematika v jeho příručce pro přežití převládá. A zde je také nejvíce styčných bodů s horolezectvím. Obdivuji Jardovu posedlost po dokonalosti až do detailu, i jeho otevřenou mysl s níž je ochoten třeba postě znovu poslouchat známé věci. Co kdyby v tom byl aspoň drobeček nového?

Vpravo dvě ukázky z knihy *High Life*.
Nahoře Kurt Albert na cestě Devil's Crack,
dole Wolfgang Güllich při volném sólu
Separate Reality.

Jistě, na knížce se najdou drobné chybičky na kráse. Na několika místech je to určitá daň jinak užitečné stručnosti – tam, kde by nakousnutému tématu prospělo rozvedení (třeba účinek magnetické deklinace a inklinace na orientaci, nebo alespoň jednoduchý náčrtek stanů uvedených v tabulce pro ty, kterým typový název nic neříká). Nebo s názvem neharmonující snímek na obálce („Pavlíček v polárním obleku sedící pod sluncem zalitými stěnami letního Skaláku“) . . . Nic z toho však nemůže setřít sympatický dojem z brožurky, ani výrazněji snížit její užitečnost.

● *High Life – Sportklettern weltweit*. To je název krásné knihy Heinze Zaka a Wolfganga Güllicha, vydané mnichovským nakladatelstvím Bergverlag Rudolf Rother v roce 1987.

Heinz Zak z Tirol patří k předním rakouským lezcům. Zároveň je jednou z nejvýraznějších osobností mladé generace horolezeckých fotografů, s jeho snímky se můžete setkat na stránkách známých horolezeckých časopisů i katalogů výrobců lezecké výbavy. Roku 1985 opustil tehdy sedmadvacetiletý Zak svoje učitelské povolání, vzal manželku a něco málo přes rok starého synka, a společně se vydali na cestu kolem světa po nejvyhlášenějších oblastech skalního lezení . . . Během tohoto putování se zrodil nápad a vzniklo jádro knihy *High Life*.

Představovat elitního světového lezce Wolfganga Güllicha jistě není třeba. Güllich se spojil se Zakem a působil jako jeho hlavní lezecký manekýn. Z jejich spolupráce vzešla i řada parádních snímků pro *High Life*. Güllich je navíc v knize autorsky zastoupen několika textovými příspěvky. Jak už z podtitulu v názvu vyplývá, kniha představuje sportovní lezení v nejruznějších částech světa. Je rozčleněna na kapitoly podle hlavních oblastí – NDR, Anglie, USA, NSR, Francie, Itálie, Švýcarsko, Austrálie a Čína. Kapitoly jsou dále rozděleny na podoblasti, ke každé z nich se váže textový příspěvek, často od lokálních expertů (např. NDR reprezentuje Bernd Arnold), doplněný hodnotnými fotografiemi. Sympatické je, že se autoři nezahledli pouze do současných lezeckých výkonů, ale prostor dali také ohlédnutí do historie a vývoje. A protože je to kniha od lezců, o lezcích a především pro lezce, předpokládá se, že se čtenáři namlsají a budou si chtít v prezentovaných oblastech také zalézt. Z tohoto důvodu

jsou zařazeny schématické mapky (oživující svým lehkým kreslářským stylem začátky kapitol), klasifikace cest u jednotlivých snímků a na závěr také srovnávací tabulka všech stupnic obtížnosti (jistě není pochyb, že bude asi neobjektivnější z dosud zveřejněných srovnání, vždyť Güllich lezl všude).

Knihy opticky stojí na krásných fotografiích, není to však typická „obrazovka“. Rozsah se dělí mezi text a snímky asi pul na pul, čtení rozhodně nestojí v pozadí. Každý z autorů vnáší do mozaiky trochu svého osobního pohledu na věc. Nejde o popisného průvodce, ale o sympatické a osobitě představení skalního lezení skutečně „vůkol světa“. Zpestřením je řada pěkných černobílých fotografií, dominují však nádherné barevné snímky. Nejvíce asi fascinují záběry volného sóla W. Güllicha na *Separate Reality* a ještě hruběji vyhlížející, dech beroucí sólo Kurta Alberta na jeho cestě Devil's Crack – opět nejspíše, pouze trenky, „kecky“ a pytlík s magnéziem. Albert visící za tři prsty v převisu, druhá ruka a obě nohy volné ve vzduchu . . . Úchvatné jsou však i ryze krajinové náladovky, v knize zastoupení fotografové (není to jen hlavní autor Zak, ale řada dalších včetně jeho manželky) se doopravdy umějí podívat do hledáček svých foťáků.

Účelná a pěkná grafická úprava podporuje výsledný noblesní dojem z knihy. Je dílem Zakovy manželky Angeliky a Helmuta Kräamera. O špičkově kvalitní polygrafické provedení, bez něhož si výsledný efekt ani nelze představit, se opět postarala vlastní tiskárna nakladatelství Rother.

Vladimír Procházka ml.

útržky

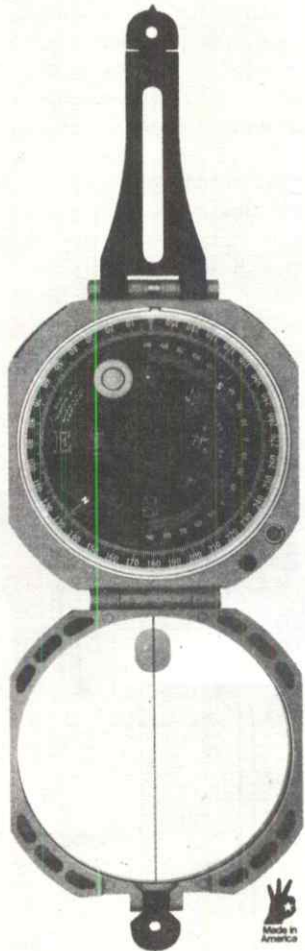
VLADIMÍR PROCHÁZKA ML.

● Com/Pro 90 je pokračovatelem slavné tradice kompasů Brunton, podle nichž se v době zlaté horečky orientovalo mnoho dobrodruhů směřujících za bohatstvím přes Chilkoot na Klondíke. Tehdy byl Bruton právě nový – v roce 1986 firma z Wyomingu oslavila již 90 let svého trvání.

Dnes se v buzolách Bruton snoubí tradice s nejmodernější technologií. Vzhled ani rozměry se prakticky nezměnily. Zachovány zůstaly téměř stoletím prověřené přednosti: velké zrcátko s ryskou a dlouhá mířidla pro přesné optické zaměřování, odečítání azimutů přímo proti konci stříelky na velké a jemné kruhové stupnici (což je považováno za nejpřesnější možný způsob) a nastavení libovolné korekce na magnetickou deklinaci. Moderní je naopak použití nejnovějších kompozitních materiálů na vodotěsném pouzdře, což umožnilo snížit hmotnost na 150 g, silný feritový permanentní magnet a patentované „internacionální“ zavěšení stříelky se zvedacím aretačním mechanismem.

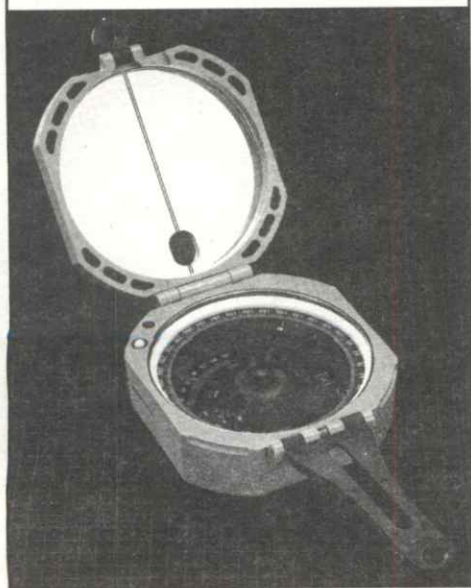
K práci s mapou je třeba úhloměr. Kmitání stříelky je tlumeno elektromagnetickou indukcí, její ustalování není proto tak rychlé jako u běžných kapalinových buzol, ale přesnější. Ustavení do vodorovné polohy slouží kulatá lišelka. Druhá, podlouhlá, na pohyblivém raménku umožňuje měřit vertikální úhly s přesností až 10 minut (třeba k určení zeměpisné šířky). Po zaklapnutí víka je stříelka aretována,

aby její zavěšení nebylo při transportu zbytečně namáháno. S Com/Pro 90 lze zaměřovat stejně přesně z těsného údolí na vysoké vrcholy i obráceně shora dolů, tedy nejen na rovině (v tomto ohledu často selhává mnoho jinak velmi přesných prizmatických buzol). Jakoukoli magnetickou deklinaci (tedy odchylku od zeměpisného severu) lze v mžiku přesně korigovat jemným pootočením stupnice. A speciální zavěšení stříelky umožňuje práci v libovolné oblasti světa na severní či jižní polokouli, neboť je jím eliminován vliv rozdílné magnetické inklinace – Bruton s označením International funguje spolehlivě i tam, kde ostatní buzoly selhávají (běžně je totiž nutné používat buzolu se stříelkou vyváženou právě jen pro danou magnetickou zónu, kterých se rozlišuje pět). To vše předurčuje Com/Pro 90 pro přesnou orientaci a mapování při expedicích do nejodlehlejších koutů Země.

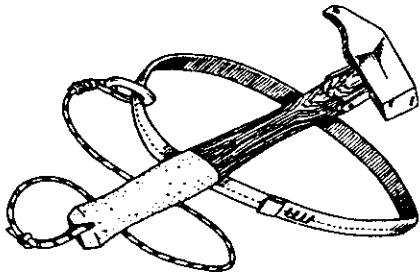
● Španělská firma Boreal nevyrobí pouze lezečky (viz Hory 19), ale také celou řadu trekkingových bot a lehkých vycházkových vibrámů. Zvláštní místo mezi nimi zaujímá typ Explorer, po všech stránkách pokrokově řešená lehká trekkingová bota. Svršek je kombinován z hrubé odolné nylonové tkaniny a slabé kůže, vnitřní podšívka a vložka jsou z příjemné polypropylenové látky se speciální antibakteriální úpravou. Mezi zmíněnými vrstvami je všita GoreTexová „ponožka“, která botě zajišťuje nepromokavost i prodyšnost zároveň. Aby nepromokavost byla dokonalá a vlhkost nevzlínala ani švy, ty jsou překryty horkovzdušně přivařenou páskou. Kvalitu bot Explorer tvoří také zvláštní dvouvrstvá podrážka Skywalk s komorovou konstrukcí, která jí dává odstupňovanou tuhost pro tlumení rázů při došlapu na kamenitěm povrchu. Dobře vyřešen je také hrubý „vibrámový“ vzorek, který je přetažen až na ohnutou patu pro bezpečný sestup na kluzkém terénu. Explorer je perfektní a pohodlná přístupová bota. Pouze o málo těžší jsou příbuzné typy Espartak I a II, které mají celokožený svršek a větší životnost, jinak je jejich konstrukce stejná.

Ani v kategorii lezeček Boreal nespí na vavřínech, stávající typy byly ve spolupráci s předními lezci (zvláště Bacharem) vylepšeny a přibýly nové. Současnou nabídku tvoří New Fire, New Ballet I a II s výrazněji vyboulenou patou, nízké šněrovací lezečky Jazz, nazouvací „cvič-

ky "Ninja I a o chlup tužší Ninja II, masivní Big Wall a Fire Invernal pro velké stěny a „lezoucí maratónky" Flyers. Vše samozřejmě s gumou lepičkou, která Boreal proslavila.

● Moderní návrat k tradici. To je kladivo A5 Big-Wall Hammer, které navrhnul John Middendorf, veterán mnoha velkých stěn v Yosemitě. Hlavice kladiva je kovaná (nikoli litá) z letecké chrommolybdenové oceli a její hmotnost

je plných 525 g. V hlavici je vertikální otvor pro karabinu. Zobák je dostatečně úzký k doklepnutí vklíněnce nebo roztemování plomby, ale zároveň masivní a optimálně zahnutý pro vytahování skob. Tlouč není zcela svislý, ale poněkud skloněný tak, aby při zatlačování dopadal na skobu pokud možno celou plochou. Šetří se tak jak skoby, tak kladivo. Pěkně tvarovaná rukojeť z hikorového dřeva nejen lahodí oku, ale hlavně dobře tlumí rázové vibrace, je příjemná do ruky. Prakticky veškerá hmotnost je soustředěna do hlavice a tak má kladivo A5 vynikající švih. Zajímavá je záruka – je poskytována na deset velkých stěn!

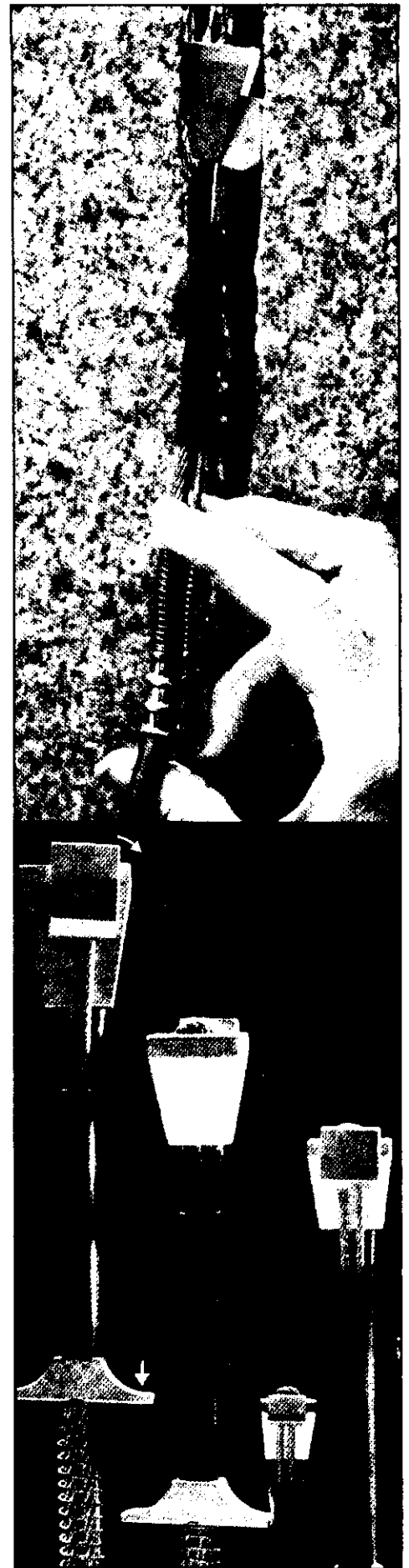

● Nová firma A5 Adventures/Big Wall Outfitters z Arizony v USA však nevyrobí pouze kladiva. Kromě řady dalších užitečných výrobků z vlastní dílny, jako jsou např. dvoupatrové závěsné „postele" a speciální nosiče matroše či

bágly do velkých stěn, A5 nabízí také vybavu dalších výrobců. Heslem je: „Vše pro velké stěny dostanete levně u nás – za ušetřené peníze odjedete do hor a běžte lézt!" Sympatický je i způsob, jakým A5 prezentuje svoji nabídku. Kromě běžného katalogu firma vydala i velice praktickou minipříručku Big Wall Tech Manual, kde jsou probrány nejrůznější praktiky lezení velkých stěn, vořba matroše obecně i s konkrétními příklady a osobním názorem autora „Big Wall" Johna na věc. Brožurka je ilustrována pěknými a přehlednými kresbami Johna McMullena, pár jich zde přetiskujeme. Pro zájemce z lezců velkých stěn je určen A5 Big Wall Fun Team, jeho členům jsou po zaplacení mírného vstupního poplatku nabízeny různé výhody včetně průběžného informování o všech důležitých novinkách ve vybavě i způsobech jejího využití.

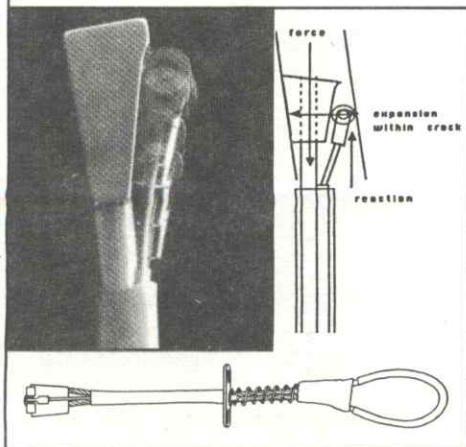

● Best – Quickies jsou jednou z dalších významných novinek, uvedených firmou A5. Jedná se o samostatitelné mechanické vklíněnce na principu protisměrných klínů. Základem je klasický stoper v téměř nezměněné podobě. Po jeho jedné stěně se posouvá pomocný klínek s protiběžným úkosem, ovládaný jednoduchou „spouští" pomocí dvou prstů a do záběru (směrem vzhůru) dotlačovaný pružinou. Lanka pomocného klínku volně běhají ve slabých bužírkách, pevně přichycených k silným nosným lankám hlavního stoperu. Zdvou-

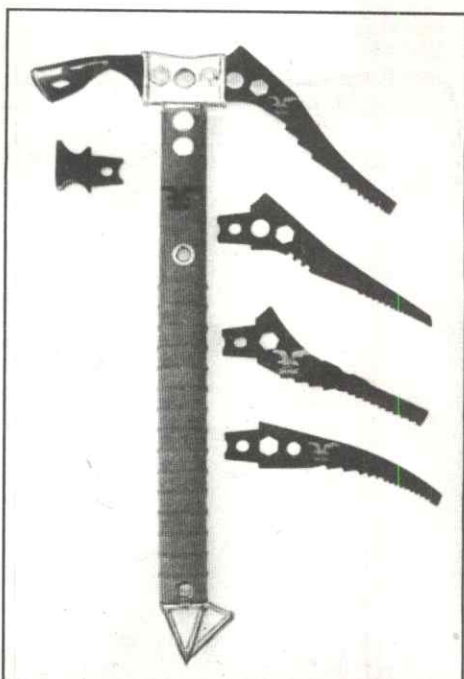
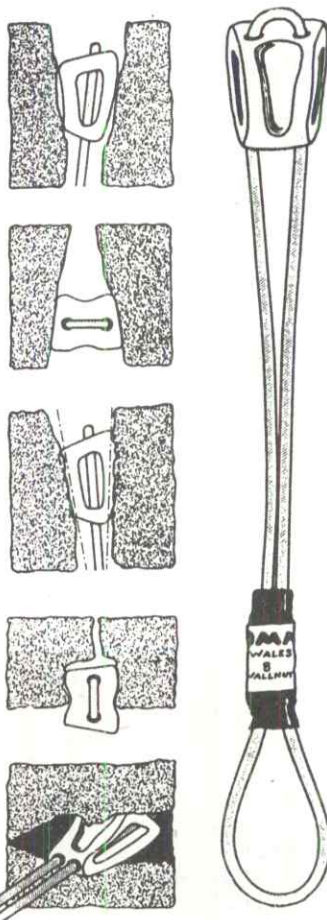

jených pomocných lanek umožňuje ovládat protisměrný klínek i směrem do stran. Tlačíme-li na spoušť více na jedné straně než na druhé, pomocný klínek se vychýlí ze středu plochy stoperu blíže k jedné z jeho hran. To je výrazná pomoc při usazování vklíněnce do nepravidelných spár. Pomocný klínek je možné do strany odsunout úplně a Quickie založit jako pouhý stoper do zužujícího se hnízda. Quickies jsou však především určeny pro zajišťování v úzkých a nejužších spárách s rovnoběžnými stěnami. Šest velikostí pokrývá rozsah šířek od 5 do 24 milimetrů. Nosnost nejmenšího vklíněnce je do 500 daN, dalších dvou do 775 daN, dva ještě větší vydrží do 1 550 daN a největší do 1 630 daN.

● Rock and Rollers jsou posledním hitem mezi mechanickými samostatitelnými vklíněnci pro úzké spáry. Jsou výsledkem spolupráce mezi americkým Go-Pro a D.M.M. Wales, kde se vyrábějí. Princip je jednoduchý. Základem je duralový stoper, tvořící nosnou část vklíněnce. Po jeho jedné straně se volně odvalují dva ocelové válečky spojené úzkým krčkem, směrem nahoru dotlačované ocelovou strunou s pružinou. Před založením do spáry se válečky stáhnou dolů pomocí jednoduché a snadno ovladatelné spouště (dvěma prsty). Po založení stačí spoušť uvolnit a Roller je usazen. Při zatížení se válečky pevně zaklíní mezi stoper a stěnu spáry. V horní části stoperu je pro válečky zaoblený výběh, který je zastaví, aby nemohly vyjet do labilní polohy až na horní hranu. Pět velikostí Rollers překrývá rozsah 6 až 20 mm. Hodí se zvláště pro spáry s rovnoběžnými stěnami, ale díky válečkům drží i ve spárách s rozdílnou sblíhavostí stěn. Ty se do určité míry mohou zužovat i směrem ven nebo dovnitř, válečky jsou na konci struny volně výkyvné a rozdílnou šířku spáry vepředu a vzadu doladí. Z tohoto důvodu jsou Rollers velmi často stabilněji usazené a lépe použitelné než konkurenční mechanické vklíněnce na principu posuvných protisměrných klínů (jako jsou třeba Sliders, viz Hory 17). Nejmenší Roller má nosnost 450 daN, druhý 725 daN, zbývající tři 1 080 daN. Jejich hmotnost je od 20 do 58 g. D.M.M. Rollers jsou významným přínosem pro jištění v úzkých spárách.

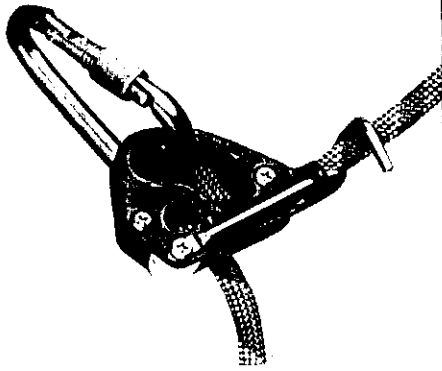

● Wallnuts jsou nejpokrokověji řešené vklíněnce na principu klasických klínků, stoperů. Pocházejí z dnes již dobře známé dílny D. M. M. Wales a kromě konstrukce vynikají i kvalitou provedení. Denny Moorhouse, který v šedesátých letech vytvořil první komerční vklíněnce s lankem, u Wallnuts úspěšně zkombinoval přednosti konvexně-konkávních dvojic protilehlých stěn (jako mají např. Rocks, viz Hory 15) se svislým vhloubením ve stěnách, které možností „zaklíčování“ za krystaly či jiné nerovnosti horniny značně přispívá stabilitě usazení vklíněnce a zlepšuje jeho nenáchylnost k vycukání bočními tahy lana (průkopníkem tohoto řešení byly Campbell Saddlewedges, viz Hory 13 – 14). Nové D. M. M. Wallnuts jsou skutečně povedené vklíněnce na úrovni doby s nejuniverzálnějšími možnostmi použití. Kombinace „nej“ principů nepřinesla naštěstí žádné negativní průvodní efekty, které se občas na univerzálních pomůckách objevují. Wallnuts jsou, jak je obvyklé, z duralu a opatřeny nosným lankem z nerezové oceli. Devět velikostí pokrývá šířky spár od 2.5 do 30 milimetrů. „Nulka“ nemá žádné svislé vhloubení a vydrží zatížení do 300 daN, velikost 1 drží do 700 daN, 2 do 900 daN, 3 do 1 000 daN a všechny větší vklíněnce pak mají nosnost do 1 000 daN. Velikosti 1 až 4 mají svislé vhloubení pouze na jedné (vypuklé) stěně, zbývající Wallnuts jsou jím opatřeny na obou protilehlých prohnutých stěnách. Další rozměr a možnosti použití vklíněnců Wallnuts dává úkos na čelech profilu. Obrázky řeknou více.

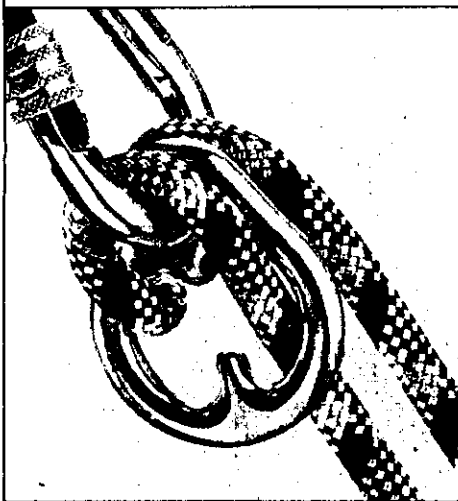
● Salewa se loni pochlubila dlouho očekávaným stavebnicovým systémem cepinů Thunderbird/Tomahawk, u něhož jsou uplatněny poslední poznatky a zkušenosti z praxe. Uchytení výměnných dílů (zobáků, lopatky a tlouku) do hlavice je řešeno pomocí plochého samosvorného klínu a dvou šroubů. Montáž se provádí šestiúhelníkovými výřezy v zobáčích nebo lopatce, jiný nástroj není třeba. Také hlavice, složená ze dvou naprosto stejných dílů, se dá vymontovat a přehodit podle potřeby na delší či kratší rukojeť. Ta je potažena profilovanou gumou. U kratších modelů má špiče na spodním konci rukojeti vystupující nástavec, který dobře chrání klouby prstů před otlokáním o led. Nástavec lze snadno odříznout, pokud si ho uživatel nepřeje. Velmi zajímavý je unikátní kladivový tlouk. Směrem dolů se zužuje a lze jej zaklesnout do skalní spáry na způsob vklíněnce při postupu v mixech a podobně. K dispozici jsou čtyři typy zobáků: klasický obloukový, strmý rovný (à la Terrordactyl), nejuniverzálnější inverzní „banán“ a půl trubkový pro tvrdý vodní led. Zobáky jsou opatřeny zoubky s rozdílnou velikostí pro optimální držení v ledu a zároveň co nejsnazší vyjímání. Zpracování všech dílů je precizní. Že se systém Thunderbird/Tomahawk Salewě skutečně povedl, o tom svědčí zájem horolezské elity o tyto nástroje, m.j. známého himálajského tygra Douga Scotta a dalších.

● Automatická lanová brzda Antz od Salewy je určena k samočinnému dynamickému jištění. Cílem je zvýšení bezpečnosti. I v tom případě, že jistič lezec zcela pustí lano brzda Antz zachytí spolehlivě pád prvolezce. Brzdná síla okolo 400 daN leží v oblasti optimálního brzdění, je adekvátní doporučené poloviční lodní smyčce. Brzda je jednoduchá a lehká (150 g), její obsluha je „blbuvzdorná“ a nevyžaduje zvláštní nácvik. Klička lana se zastrčí mezi obě

postranice a spolu s celou brzdou se zavěsí do karabiny typu HMS, pramen lana na straně jističího se pak založí do drátěného vodička. Symetrická karabina HMS je podmínkou dobré funkce, karabiny Klettersteig a pod. použít nelze. Pro současné jištění dvou druholezců lze do brzdy zapnout dva prameny lana, stejně tak pro slanění. Obsluha, povolování a dobírání lana jsou jednoduché – neplatí to však pro lana příliš silná a tuhá (jako např. naše), na nich brzda Antz nefunguje nebo jen velice špatně.

● Dynamické jištění poloviční lodní smyčkou (HMS) je pro své nesporné výhody doporučeno jako metoda UIAA. Má však také jednu nevýhodu. Při zachycení pádu dochází k silnému tření lana o lana, odírání a vygenerovaným teplem někdy také „přismahnutí“ opletu. To samozřejmě nespovídá životnosti lana. Tento problém začíná být vážný tam, kde dochází k vícenásobnému brzdění na stejném místě lana, jako třeba při nacvičování těžkého místa technikou jojo. Zvláště choulostivá jsou v tomto ohledu lehká moderní lana, z hmotnostních důvodů se zeslabeným opletem. Proto firma Edelrid nabízí lanovou brzdou Batbrake, která prameny lana v karabině od sebe odděluje. Brzdná síla je v rozmezí 200 až 300 daN, tedy poněkud menší než u poloviční lodní smyčky. Tomu odpovídá určité prodloužení brzdné dráhy. Teplota opletu je pod 100 °C, narozdíl od 200 a více stupňů u jištění HMS, což je již v oblasti bodu tání materiálu. Lana s brzdou Batbrake je schopno zachytit více pádů, při

stejném množství metrů použití o 2 až 3 než při jištění HMS. (Pojem „metry použití“ viz další odstavec.) Na stejnou úroveň opotřebení před vyřazením se lana s Batbrake dostalo o zhruba 2 000 metrů použití později, než s HMS. To je výrazné zvýšení životnosti. Stejně jako HMS má pak Batbrake žádoucí efekt menší brzdné síly při trhu směrem vzhůru a větší dořů (u oblíbené, ale k jištění nedoporučené slaňovací osmy je to špatně, právě obráceně).

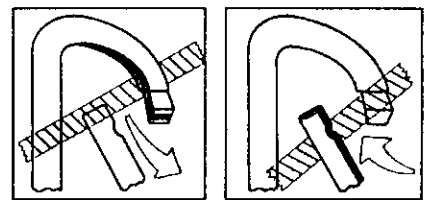
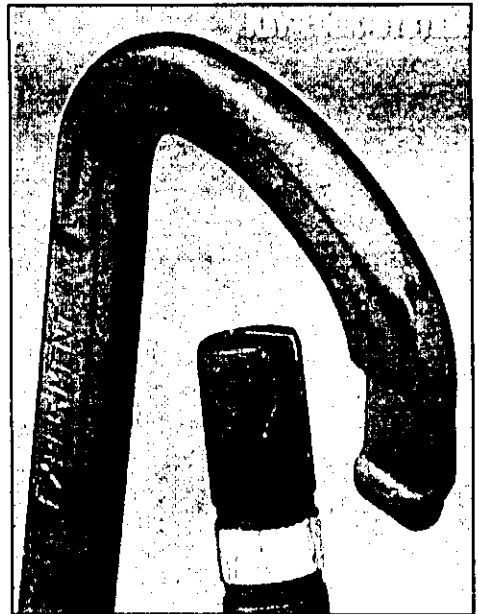
● Posoudit provozní opotřebení lana a okamžik, kdy je vyřadit a nahradit novým není vůbec jednoduché. Stále se o tom vedou spory. Jisté však je, že se rozumná životnost lana většinou hrubě překračuje, což je nebezpečné. V hledání pravdy v tomto směru nejdále pokročila, zdá se, firma Edelrid. Doporučuje, aby si uživatel lana vedl pečlivě záznamy, v nichž rozliší počet metrů volného lezení a počet „technických“ metrů (slanění, jumarování, lanových přitahů a pod.). Metry volného lezení se vynásobí koeficientem 0,33 a metry slanění koeficientem 1,66. Sečtením dostaneme „počet metrů použití lana“. Pravidelně porovnávané vypočítané metry použití s tabulkou a jakmile dosáhneme předepsaného maxima pro naši kategorii, je čas lana vyřadit.

Tabulka platí pro jednoduchá lana.

Průměr mm	Hmotnost gramům	Max. metrů použití
10	61	1 500
10	65	5 000
10,5	67	7 000
10,5	69	10 000
11	72	11 000
11	76	19 000

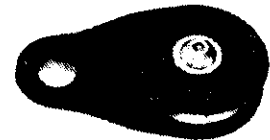
Mezihodnoty odhadneme nebo získáme interpolací. Čísla jsou samozřejmě orientační. Maximální počet metrů použití byl stanoven s bezpečnostní rezervou tak, aby lana po jeho dosažení bylo schopno zachytit ještě 2 pády při zkoušce UIAA. Z toho vyplývá, že výpočty ani tabulka se nehodí pro lana dosavadní produkce, neboť uvedené 2 pády nezachytí ani v novém stavu! Jak vidíte z tabulky, je zde přímo závislost mezi metrovou gramáží lana a jeho provozní životností. Silná lana mají více „zabudovaného“ materiálu a více vydrží. Tabulkové hodnoty platí, pokud se do lana nespadlo – po těžkém a tvrdě zachyceném pádu by lana měla být vyřazena okamžitě.

● Kong-Bonaiti, přední výrobce karabin, přišel u nové typové řady s optimalizovaným zámkem Key-Lock-System. Nic, co přichází do styku s karabinou (webbing, smyčky, skoby, lanka vklíněnců a pod.) již „nezakopává“ ani o tělo karabiny, ani o její zámek. Obvyklý zoubek byl totiž zcela odstraněn. Je nahrazen tvarovaným „nosem“ na těle karabiny a výřezem na protilehlé části zámku. Toto řešení je nejen provozně účelné a elegantní, ale výhodné také z pevnostního hlediska. Zámek Key-Lock-Sys-

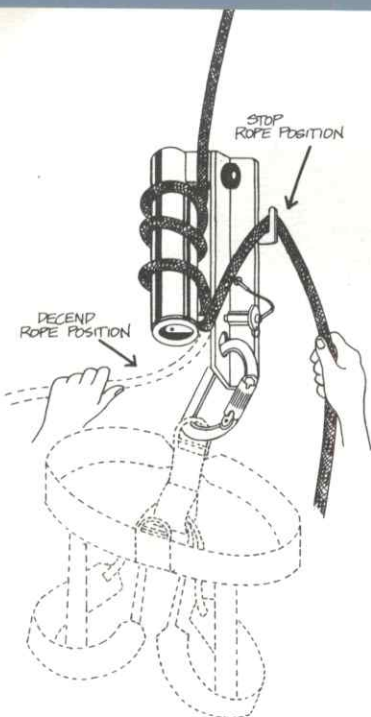

tem je zatím instalován na třech typech karabin pro Safewu: Helium 2 250 daN, Snap 2 300 daN a Snap Hooky téhož tvaru a nosnosti s prohnutým zámkem. První z nich ultra lehká Helium je se svou hmotností pouhých 32 g nejlehčí karabinou dané nosnosti na světovém trhu, Snap a Snap Hooky jsou hmotností 49 g na úrovni současného standartu lehkých karabin. Použití nového výhodného systému zámku na dalších typech karabin je jisté jen otázkou času.

● Forrest se z horolezecké výbavy přeorientoval na zřejmě výživnější produkci – bezpečnostní pomůcky pro hasiče, výškové montéry a evakuaci osob z mrakodrapů. Kromě tradičně dobrých uvazů v jeho současné nabídce horolezce zaujmou velice kvalitní a bezpečné

kladky pro sebezáchrané akce i vytahování těžkých nákladů ve stěně. Kladka s duralovými postranicemi a kolečkem z téhož materiálu o průměru 50 mm je vybavena zapouzdřenými kuličkovými ložisky, ztráty třením jsou minimální. Pevnost je více než 2 200 daN. Naše „průmyslové horolezece“ by však mohla zvláště zajímat speciální slaňovací pomůcka, která samozřejmě slouží také jako spouštěcí lanová brzda. Zařízení s názvem Wonder Bar je zhotoveno z duralu, pouze masivní šroub a pojistný

čep jsou z oceli. Celková délka 200 mm, nosnost 4 000 daN. Výhodou je možnost regulace brzdícího účinku podle potřeby pouhou změnou počtu závitů lana. Slačování či spouštění je možné kdykoli zastavit a zároveň v mžiku zajistit zaseknutím volného konce lana do rohu. Forrest předvedl spouštění několika lidí naráz z ohrožené budovy. Wonder Bar se hodí také k „bezuzlovému“ zavěšení lana tam, kde by je bylo obtížné po zatížení rozvázat, nebo kde nechceme snižovat vlastní pevnost lana uzlem. Stačí ovínovat tolik závitů, kolik se vejde na válec a zajistit – závěs má prakticky pevnost lana.

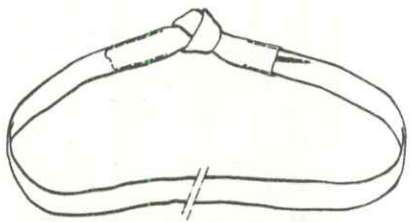
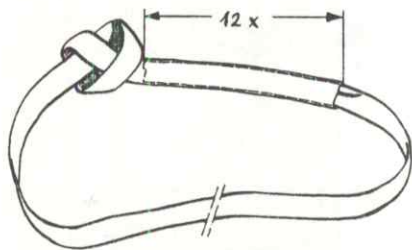
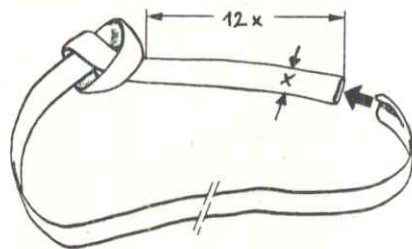
● Pozor na zuby zobáků nebo ledovcového kladiva při nákupu, samovýrobě, nebo broušení. Při špatné „geometrii“ zde číhá nebezpečí. Pokud je prostor mezi zuby zbroušen do ostrého převráceného V, zobák v takovém místě může snadno prasknout. Rovněž i zdánlivě nepatrné trhlinky a nerovnosti po hrubém broušení (třeba rýhy po pilníku) bývají častým zárodkem velké trhliny a úplného prasknutí díky vzniku vrubového namáhání. Snižování pevnosti při nevhodném tvaru zoubkování se vysvětluje tím, že led v takovém případě vytvoří klín, který se při zatížení vráží mezi zuby. Bylo to zjištěno při zkouškách provedených Sicherheitskreis im DAV. Proto „kouty“ mezi zuby musí být zabroušeny do zaobleného tvaru převráceného U a dokonale vyhlazeny jemným brouskem, nebo ještě lépe vyleštěny. Pak není vlastní pevnost materiálu zobáku narušena a snížena. Uvedené samozřejmě platí také pro zoubkování předních vertikálních hrotů maček typu Footfags a podobných, pro broušení hrotů maček pilníkem pak obecně.

Informace: Vladimír Krejčí a Pit Schubert.

● Nový uzel na duté popruhy je zde! Obrázky nejlépe ukážou, jak na to. Ve vzdálenosti alespoň dvanáctinásobku šířky popruhu od jeho jednoho konce uděláme jednoduché očko, ale neutáhneme je. Druhý konec zasuneme do prvního až k uzlu. Očko pak přesuneme tak, aby z něho vložený konec přesahoval na obě strany stejně, a utáhneme. Výhodami nového uzlu jsou asi o 20 % vyšší pevnost oproti běžně užívané očkové spojce (UIAA) a také to, že konce popruhu nejsou volné a tudíž nikde nepřekážejí. Vyšší nosnost se vysvětluje tím, že dovnitř vložený popruh je na hranách poněkud přeložen, což má za následek větší poloměr a menší utažení uzlu ve srovnání s očkovou spojkou. Nový „hadicový“ uzel (kdo vymyslí pěkný název? – napište!) se hodí zvláště ke zhotovení expres-smyček.

Informace: Pit Schubert, zpravodaj DAV 5/88.

● Spectra je obchodní název nových superpevných vláken koncernu Allied Corp. z tzv. orientovaného polyetylénu. Z nich vyrábí pomocné šňůry a popruhy k horolezeckému použití americká firma Blue Water, v Evropě zastoupená D.M.M. Wales. A je to materiál, o němž se ještě nedávno horolezcům mohlo jen zdát. Posuďte sami. Pevnost smyčky ze šňůry Spectra o průměru 5,5 mm dosahuje 2 200 daN, v ohybu přes karabinu je to 2 000 daN. Je tedy ještě pevnější než Kevlar. Ale to není to nejpodstatnější. Narozdíl od Kevlaru totiž Spectra nemá nežádoucí negativní vlastnosti. Novému materiálu neškodí ohýbání sem-tam, časté svazování a rozvásování, ani zatěžování slačováním či jumarováním. Velmi důležité je také to, že Spectra odolává většině chemikálií, není nutné mít obavy ze snížení

pevnosti při potřísnění třeba elektrolytem z autobaterie a podobně. Nylonový opletek může být poškozen, ale jádro Spectra zůstává nedotčeno. To platí i pro opotřebení oděrem. Vše, co je u Kevlaru nebezpečné a tedy zapovězeno (viz Hory 19), se s materiálem Spectra může! Hodí se nejen na smyčky a do vklíněnců, ale také jako fixní lano. Pozor však, ani šňůru Spectra nelze používat jako normální „dynamické“ lano k jištění prvolezce, stále jde o „statickou“ šňůru neschopnou tlumit zatížení při zachycení pádu! Velice výhodné jsou ploché smyčky šité z webbingu Spectra nití Spectra – při šířce popruhu 15 mm nosnost přesahuje 2 7000 daN! Takovoto expres-smyčky jsou obzvláště důležité v kombinaci s lehkými karabinami, užší webbing je příznivěji namáhá a nedochází ke snižování jejich nosnosti jako v případě použití standardního 25 mm popruhu. A užší Spectra má přitom vyšší pevnost. Nyní tedy může být sestaven optimalizovaný systém smyčka-karabina. Aramidový Kevlar má, zdá se, odzvoněno.

● Pěkné průvodce pro zájemce o lezení na severu Čech připravil agilní jablonecko-liberecký tým z TJ Tatran Javoz Jablonec n. N. Již roku 1986 vyšlo první vydání průvodce Panton, jehož doplněné vydání se připravuje na rok 1989. V roce 1988 vyšel průvodce Suché skály. Autorem obou je Petr Hejtmánek, u kterého je lze v ceně 15 – 17 Kčs za kus písemně objednat (adr.: R. Koumara 46a, 466 01 Jablonec n. N.). Průvodce stojí zejména na perfektních nákresech stěn s cestami, nechýbí ani náčrty půdorysů věží. Asi na červnu 1989 Petr Hejtmánek chystá ještě průvodce Drábské světničky. Autorská dvojice Pavel Kotůček a Otakar Simm se zaměřila na zpracování systematického průvodce po skalách Jizerských hor. Je rozdělen do jednotlivých sešitů podle oblastí, titulní strany zdobí pěkné kresby charakteristických skal od Ireny Kotůčkové. Zatím vyšly Srázy-Poledník, Stržový vrch-Kopřivník, Paličnick (všechny tři roku 1987) a Polední kameny-Hlídači (1988). Další jsou v přípravě. Také průvodce Jizerských hor, stejně jako výše uvedené Sušky-Panteon, se vyznačují precizním zpracováním včetně mapek oblastí a velice přehlednými nákresey stěn a cest. O průvodce po skalách Jizek si můžete napsat na adresu Pavla Kotůčka (Aloisina výšina 429, 460 05 Liberec 5), snad ještě nebudou zcela rozebrány.

